

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ДМИТРУК АНДРІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ

УДК 658.7:004

**ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ**

Спеціальність – 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування

Подається на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилення на відповідне джерело.

_____ Дмитрук А.В.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор

Ковальська Любов Леонідівна

Луцьк – 2026

АНОТАЦІЯ

Дмитрук А. В. Логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Луцький національний технічний університет Міністерства освіти і науки України, 2026.

У роботі проведено теоретичні та прикладні дослідження логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано, що торгівля як окремий вид економічної діяльності, який активно розвивався до пандемії COVID 19 та у довоєнний період, нині зазнала значних змін. Такі зміни призвели до трансформації формату організації торгівлі, згортання підприємств торгівлі, перенесення своїх торговельних активів на більш безпечні території, зниження обсягів товарообороту тощо. У роботі досліджено генезу розвитку мережевого ритейлу від Retail 1.0 до Retail 5.0. Проведено критичний огляд літератури змісту понять «ритейл», «мережевий ритейл», що дозволило дати авторське бачення мережевого ритейлу як мережу однотипних об'єктів торгівлі, які характеризуються уніфікованим підходом до формування концепції логістики та маркетингової політики і позиціонують себе у ринковому просторі із чітко сформованим ритейл-брендингом задля задоволення потреб споживачів. Систематизовано підходи до розгляду чинників впливу на розвиток підприємств мережевого ритейлу. Запропоновано авторський підхід до класифікації чинників впливу на розвиток підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано тріадну модель розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропоновано в основу моделі покласти концепцію сталого розвитку, згідно якої мережевий ритейл передбачає задоволення потреб соціуму у якісних товарах та послугах, турботу про довкілля та отримання економічної результативності функціонування.

Доведено, що підвищені вимоги споживачів до якості продукції та якості торговельного обслуговування, масштабування бізнесу в сфері туризму та широка географія мережевого ритейлу зумовлюють необхідність застосування

принципово нового підходу до логістичного забезпечення його розвитку. Проведено огляд підходів до змісту поняття «логістичне забезпечення», що дозволило виокремити характеристики логістичного забезпечення мережевого ритейлу: логістичний менеджмент, комплекс управління логістичними потоками, переміщення товарів від постачальника до споживача, ефективне протікання логістичних операцій, визначення потреб в засобах, елементи логістичної інфраструктури. Запропоновано розглядати логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективного протікання торговельних бізнес-процесів підприємств торгівлі, пов'язаних із доведенням продукту до кінцевого споживача, забезпечуючи при цьому екологічно свідоме споживання товарів і послуг та економічну результативність мережевого ритейлу. Розроблено концепт логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого покладено чотири блоки: 1 блок – менеджмент логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; 2 блок – інфраструктурні складові мережевого ритейлу; 3 блок – функціональні напрями логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (за ланцюгом поставок); 4 блок – методи логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано, що реалізація концепту логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу дозволить забезпечити його сталий розвиток, задовольнити потреби споживачів у товарах та торговельних послугах та покращити якість торговельного обслуговування споживачів.

У роботі обґрунтовано, що активний розвиток підприємств мережевого ритейлу в Україні потребує дослідження особливостей його поступу за кордоном задля виявлення тих інструментів, методів чи напрямів трансформації торгівлі, які можуть бути успішно імплементовано у вітчизняну практику, та які зможуть його масштабувати у повоєнний період. Здійснено систематизацію зарубіжних моделей розвитку підприємств мережевого ритейлу. Виявлено сучасні тренди розвитку підприємств міжнародного мережевого ритейлу: активізація розвитку електронної торгівлі, поєднання офлайн та онлайн покупок (омнікальність),

оптимізація ланцюга поставок, створення додаткової споживчої вартості, сталий розвиток, впровадження штучного інтелекту. Розроблено модель розвитку підприємств мережевого ритейлу, яка дозволяє індивідуалізувати та диференційовано підійти до вибору мети, інструментів, функцій та методів розвитку мережевого ритейлу залежно від елементів ланцюга поставок.

Проведено критичний огляд існуючих методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу у двох напрямках: 1 напрям – дослідження методик оцінки розвитку мережевого ритейлу; 2 напрям – дослідження методик оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропоновано методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. В рамках запропонованої методики проведено дослідження за трьома блоками: 1 блок – підготовчий: вивчення та ідентифікацію об'єкта, стейкхолдерів, методів та інформаційної бази; 2 блок – аналітичний: виявлення напрямів аналітичного вивчення; 3 блок – підсумковий: розрахунок інтегрального індексу логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та визначення його рейтингу на ринку товарів та послуг. Визначено систему показників оцінки мережевого ритейлу, систему показників оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та систему показників оцінки логістичного менеджменту мережевого ритейлу. Здійснено аналіз та оцінку тенденцій розвитку мережевого ритейлу підприємств: ТОВ «Сільпо Груп» («Сільпо»); ТОВ «Фора» («Фора»); ТОВ «Омега» («Варус»); ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» («Ашан»); ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» («Метро»). Побудовано SWOT-матрицю основних тенденцій розвитку мережевого ритейлу в Україні, результати якої показали, що мережевий ритейл України переходить до етапу структурного оновлення, який базується на інноваційних підходах до управління ланцюгами постачань, цифровізації бізнес-процесів і підвищенні ефективності використання фінансових і людських ресурсів, в результаті чого формується тенденція до зміщення акценту на операційну гнучкість, логістичну ефективність та сталість бізнес-моделей. Здійснено діагностику логістичного

середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу. Доведено, що логістичне забезпечення стає ключовим драйвером конкурентоспроможності мережевого ритейлу в Україні, а ефективність управління поставанням, складськими запасами, транспортною інфраструктурою та персоналом визначає здатність компаній не лише зберігати стабільність, а й формувати нові конкурентні переваги у турбулентному середовищі. Розрахунок інтегрального індексу демонстрував тенденцію зміни тренду до зміцнення галузі, що зумовлено підвищенням ролі логістичних процесів у формуванні конкурентних переваг. Ритейл стає більш залежним від стійкості ланцюгів поставок, якості логістичного менеджменту та здатності ефективно трансформувати внутрішні бізнес-процеси.

Обґрунтовано, що виклики логістичного середовища зумовлюють необхідність стратегічного бачення розвитку мережевого ритейлу, де вагоме місце займає логістична стратегія, реалізація якої спроможна забезпечити оптимальний товарорух, оптимізувати ланцюг поставок, знизити витрати, в т.ч. логістичні, забезпечити ефективну асортиментну політику та комплексно і системно задовольнити потреби споживачів. Запропоновано під логістичною стратегією розвитку підприємств мережевого ритейлу розуміти сукупність спланованих дій, які зважаючи на тенденції розвитку мережевого ритейлу та логістичного забезпечення підприємств мережевого ритейлу, спрямовані на формування стійкої моделі розвитку торгівлі. Розроблено процесний підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано, що в основу процесного підходу до вибору логістичної стратегії розвитку підприємства варто покласти 4 етапи: організаційний, аналітичний, проєктний, імплементаційний. Розроблено диференційований підхід до вибору цілей логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого покладено критерій тенденцій розвитку мережевого ритейлу та критерій рівня логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Здійснено позиціонування підприємств мережевого ритейлу за тенденціями розвитку мережевого ритейлу та логістичним забезпеченням мережевого ритейлу, що дозволило виокремити позицію аутсайдера, позицію

послідовника, позицію оборони та позицію лідера. Обґрунтовано підхід до вибору логістичних стратегій розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропоновано стратегічні альтернативи: стратегію трансформації логістичного забезпечення мережевого ритейлу; стратегію удосконалення логістичного забезпечення мережевого ритейлу; стратегію підвищення динаміки розвитку мережевого ритейлу; стратегію утримання лідерства.

Доведено, що нові формати та методи обслуговування споживачів у мережевому ритейлі потребують застосування принципово сучасного логістичного інструментарію розвитку підприємств мережевого ритейлу. Доведено, що логістичний інструментарій повинен забезпечувати сталий та безпечний розвиток мережевого ритейлу (застосування екологічно безпечних технологій ведення торгівлі, екологічність ведення торговельної діяльності через можливість утилізації та рециклінгу відходів, мінімізація витрат та оптимізація логістики постачання та доставки товарів), надавати широку пропозицію товарів та послуг, високу якість торговельного та логістичного обслуговування. Розроблено підхід до вибору логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу. Наведено метрики логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу, які дозволять забезпечити критерій сталого розвитку: економічний критерій сталого розвитку - зменшення логістичних витрат підприємств мережевого ритейлу, оптимізацію логістичних потоків та логістичних процесів на підприємстві, підвищення продуктивності здійснення торговельно-технологічних процесів на підприємстві; соціальний критерій сталого розвитку - прискорення поставок, створення додаткових вигід для споживача, комплексне задоволення потреб споживачів; екологічний критерій сталого розвитку - зниження екологічного навантаження на довкілля, рециклінг відходів.

Розроблено алгоритм оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропонований алгоритм містить вісім етапів: 1 етап. Оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 2 етап. Визначення мети та критеріїв оптимізації логістичного забезпечення

розвитку підприємств мережевого ритейлу. 3 етап. Вибір напрямів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 4 етап. Обґрунтування методів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 5 етап. Оцінка альтернатив оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 6 етап. Вибір оптимального варіанту розміщення логістичного хабу. 7 етап. Координація та контроль процесу оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 8 етап. Оцінка рівня досягнення поставленої мети оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Визначено оптимальне місце розташування логістичного хабу за критерієм мінімуму витрат та відстаней. Доведено, що запропонований алгоритм дозволить оптимізувати систему логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, наблизити його до місця локалізації логістичного хабу, скоротити логістичні витрати, час доставки товару до кінцевого споживача.

Ключові слова: логістика; логістичне забезпечення; логістична стратегія; логістична інфраструктура; логістичні (ресурсні) потоки; ланцюги постачання; мережевий ритейл; електронна комерція; цифрова трансформація; торговельна мережа; сталий розвиток; конкурентоспроможність підприємства; інноваційний розвиток; омніканальна торгівля; стійкість ланцюгів постачання.

ANNOTATION

Dmytruk, A.V. Logistical Support for the Chain Retail Enterprises Development in Ukraine. – Qualifying research paper (manuscript).

PhD dissertation in the specialization of 076 Entrepreneurship, Trade, and Stock Market Activities. Lutsk National Technical University, Ministry of Education and Science of Ukraine, 2026.

This paper presents theoretical and applied research on the logistical support for the development of chain retail enterprises. It is justified that trade, as a distinct type of economic activity that was actively developing before the COVID-19 pandemic and during the pre-war period, has now undergone significant changes. These changes have led to a transformation in the organizational format of trade, the closure of retail enterprises, the relocation of their commercial assets to safer territories, a decline in sales volumes, etc. The paper examines the genesis of the development of chain retail from Retail 1.0 to Retail 5.0. A critical review of the literature on the concepts of “retail” and “chain retail” was conducted, which allowed the author to present a vision of chain retail as a network of similar retail establishments characterized by a unified approach to developing a logistics strategy and marketing policies and positioning themselves in the market space with clearly defined retail branding to meet consumer needs. Approaches to analyzing factors influencing the development of chain retail enterprises have been systematized. An original approach to classifying factors influencing the development of chain retail enterprises has been proposed. A triadic model of chain retail enterprise development has been justified. It is proposed to base the model on the concept of sustainable development, according to which chain retail involves meeting society’s needs for quality goods and services, caring for the environment, and achieving economic efficiency in operations.

It has been proven that consumers’ heightened expectations regarding product quality and customer service, the expansion of the tourism industry, and the wide geographical reach of chain retail determine the need for the adoption of a fundamentally new approach to the logistical support of its development. An overview

of approaches to the concept of “logistical support” was conducted, which made it possible to identify the characteristics of logistical support for chain retail: logistics management, the management of logistics flows, the movement of goods from supplier to consumer, the efficient execution of logistics operations, the determination of resource needs, and elements of logistics infrastructure. It is proposed to consider the logistical support for the development of chain retail enterprises as a set of measures aimed at ensuring the efficient flow of commercial business processes of retail enterprises related to delivering the product to the end consumer, while ensuring environmentally conscious consumption of goods and services and the economic efficiency of chain retail. A concept for the logistical support of the chain retail enterprises development has been developed, based on four sections: Section 1 – management of logistical support for the development of chain retail enterprises; Section 2 – infrastructure components of chain retail; Section 3 – Functional Areas of Logistical Support for the Development of Chain Retail Enterprises (by Supply Chain); Section 4 – Methods of Logistical Support for the Development of Chain Retail Enterprises. It is justified that the implementation of the concept of logistical support for the development of chain retail enterprises will ensure their sustainable development, meet consumer demand for goods and retail services, and improve the quality of retail service provided to consumers.

This paper justifies that the active development of chain retail enterprises in Ukraine requires an examination of the characteristics of their development abroad in order to identify those tools, methods, or trends in the transformation of trade that can be successfully implemented in domestic practice and that will enable their scaling up in the post-war period. Systematization of foreign models for the development of chain retail enterprises has been carried out. Current trends in the development of international chain retail enterprises have been identified: intensification of e-commerce development, the combination of offline and online shopping (omnichannel), supply chain optimization, creation of added consumer value, sustainable development, and the implementation of artificial intelligence. A model for the development of chain retail enterprises has been developed, which allows to

approach in customized and differentiated ways to selecting the objectives, tools, functions, and methods of chain retail development depending on the elements of the supply chain.

A critical review of existing methodological approaches to assessing the logistical support for the development of chain retail enterprises was conducted in two areas: Area 1—research on methods for assessing the development of chain retail; Area 2—research on methods for assessing the logistical support for the development of chain retail enterprises. A methodological approach to the analysis and assessment of logistics support for the development of chain retail enterprises is proposed. Within the framework of the proposed methodology, a study was conducted in three sections: Section 1 – preparatory: study and identification of the object, stakeholders, methods, and information base; Section 2 – analytical: identification of areas for analytical study; Section 3 – Summary: calculation of the integrated index of logistics support for the development of chain retail enterprises and determination of its market ranking for goods and services. A system of indicators for evaluating chain retail, a system of indicators for evaluating logistics support for the development of chain retail enterprises, and a system of indicators for evaluating logistics management in chain retail have been defined. An analysis and assessment of the development trends of the following retail chain enterprises were conducted: Silpo Group LLC (“Silpo”); Fora LLC (“Fora”); Omega LLC (“Varus”); LLC “Hypermarket Auchan Ukraine” (“Auchan”); LLC “Metro Cash & Carry Ukraine” (“Metro”). A SWOT matrix of the main trends in the development of chain retail in Ukraine was constructed; the results showed that Ukraine’s chain retail sector is transitioning to a phase of structural renewal based on innovative approaches to supply chain management, the digitization of business processes, and the improved efficiency of financial and human resources, resulting in a trend toward shifting the focus to operational flexibility, logistical efficiency, and the sustainability of business models. A diagnostic analysis of the logistical environment for the development of chain retail enterprises was conducted. It has been proved that logistics support is becoming a key driving force of competitiveness for chain retail in Ukraine, and the effectiveness of managing supply,

inventory, transportation infrastructure, and personnel determines companies' ability not only to maintain stability but also to create new competitive advantages in a turbulent environment. The calculation of the integrated index demonstrated a trend toward strengthening the industry, driven by the increasing role of logistics processes in shaping competitive advantages. Retail is becoming more dependent on the resilience of supply chains, the quality of logistics management, and the ability to effectively transform internal business processes.

It has been justified that the challenges of the logistics environment determine the need for strategic vision of chain retail development, in which logistics strategy plays a significant role; the implementation of this strategy can ensure optimal product flow, optimize the supply chain, reduce costs (including logistics costs), ensure an effective product assortment policy, and comprehensively and systematically meet consumer needs. The logistics strategy for the development of network retail enterprises is proposed to be understood as a set of planned actions which, taking into account trends in the development of network retail and the logistics support of network retail enterprises, are aimed at forming a sustainable model of trade development. A process-based approach to selecting a logistics strategy for the development of network retail enterprises has been developed. It is justified that the process-based approach to selecting a logistics strategy for enterprise development should be based on four stages: organizational, analytical, design, and implementation. A differentiated approach to selecting the objectives of logistics support for the development of chain retail enterprises has been developed, based on the criteria of chain retail development trends and the level of logistics support for the development of chain retail enterprises. Retail chain enterprises have been positioned according to trends in the development of retail chains and the logistics support for retail chains, which has made it possible to identify the outsider's position, the follower's position, the defensive position, and the leader's position. An approach to selecting logistics strategies for the development of retail chain enterprises has been substantiated. Strategic alternatives were proposed: a strategy for transforming the logistics support

of chain retail; a strategy for improving the logistics support of chain retail; a strategy for accelerating the growth of chain retail; and a strategy for maintaining leadership.

It has been proved that new formats and methods of customer service in chain retail require the use of fundamentally modern logistics tools for the development of chain retail enterprises. It has been proved that logistics tools must ensure the sustainable and secure development of chain retail (the use of environmentally safe trading technologies, the environmental sustainability of commercial activities through the ability to dispose and recycle waste, minimization of costs and optimization of logistics for the supply and delivery of goods), provide a wide range of goods and services, and ensure high-quality commercial and logistics services. An approach to selecting logistics tools for the development of chain retail enterprises has been developed. Metrics for logistics tools for the development of chain retail enterprises are presented, which will ensure the criteria for sustainable development: the economic criterion of sustainable development—reduction of logistics costs for chain retail enterprises, optimization of logistics flows and processes within the enterprise, and increasing the efficiency of trade and technological processes; the social criterion of sustainable development—accelerating deliveries, creating additional benefits for consumers, and comprehensively meeting consumer needs; the environmental criterion of sustainable development—reducing the environmental impact on the environment and recycling waste.

An algorithm to optimize the logistics support for the development of chain retail enterprises has been developed. The proposed algorithm consists of eight stages: Stage 1. Assessment of the logistics support for the development of chain retail enterprises. Stage 2. Definition of the objectives and criteria for optimizing the logistics support for the development of chain retail enterprises. Stage 3. Selection of directions for optimizing logistics support for the development of chain retail enterprises. Stage 4. Justification of methods for optimizing logistics support for the development of chain retail enterprises. Stage 5. Evaluation of alternatives for optimizing logistics support for the development of chain retail enterprises. Stage 6. Selection of the optimal location for a logistics hub. Stage 7. Coordination and control of the process of

optimizing logistics support for the development of chain retail enterprises. Stage 8. Evaluation of the degree to which the set goal of optimizing logistics support for the development of chain retail enterprises has been achieved. It has been proved that The optimal location of the logistics hub based on the criteria of minimum costs and distances has been determined. It has been proved that the proposed algorithm will optimize the logistics support system for the development of retail chain enterprises, bring it closer to the location of the logistics hub, and reduce logistics costs and delivery time to the end consumer.

Keywords: logistics; logistics support; logistics strategy; logistics infrastructure; logistics (resource) flows; supply chains; network retail; e-commerce; digital transformation; trade network; sustainable development; enterprise competitiveness; innovative development; omnichannel trade; supply chain sustainability.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Мережевий ритейл: сутність та особливості розвитку у воєнний період. *Економічний форум*. №4. 2023. URL: <https://e-forum.com.ua/en/journals/tom-13-4-2023/merezhevy-riteyl-sutnist-ta-osoblivosti-rozvitku-u-voennyi-period>. (Здобувачем розкрито підходи до сутності мережевого ритейлу). DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-4-1>.
2. Дмитрук А. Чинники впливу на розвиток мережевого ритейлу. *Науковий вісник Полісся*. №2(27). 2023. С. 67–77. URL: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/300311>. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-79-88](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-79-88)
3. Дмитрук А.В. Генеза розвитку мережевого ритейлу. *Економіка та суспільство*. 2024. №70. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5380>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-124>
4. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Концепт логістичного забезпечення мережевого ритейлу. *Ефективна економіка*. 2025. №10. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7803>. (Здобувачем здійснено схематичне відображення концепту логістичного забезпечення мережевого ритейлу та здійснено опис його складових елементів). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.39%20>.
5. Дмитрук А.В. Логістичне стратегування розвитку мережевого ритейлу. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка». Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету*. 2025. Випуск 22 (87). Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2025. URL: https://e-region.lutsk-ntu.com.ua/index.php/ekonomichni_nauky/uk/article/view/295. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2025-22\(87\)-6](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2025-22(87)-6).
6. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Маркетингово-логістичні інструменти забезпечення сталого розвитку мережевого ритейлу регіонів держави. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія*

Економічні науки. Том 26. №77(4). 2025. URL: <https://ven.chdtu.edu.ua/article/view/349814>. (Здобувачем виокремлено основні характеристики маркетингово-логістичних інструментів забезпечення сталого розвитку мережевого ритейлу регіонів держави). DOI: [https://doi.org/10.24025/2306-4420.77\(4\).2025.349814](https://doi.org/10.24025/2306-4420.77(4).2025.349814)

7. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Оптимізація логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2026. №1(295). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2026/01/1.26._topic_Liubov-Kovalska-Andriy-Dmytruk-177-188.pdf. (Здобувачем розроблено алгоритм оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу) DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-295-177-188/

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Дмитрук А.В. Аналітичні дослідження розвитку мережевого ритейлу в Україні. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Підприємництво та бізнес-адміністрування: відновлення, сталий розвиток та інновації у післявоєнний час», 01 – 28 лютого 2025 року, м. Харків. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eprints.kname.edu.ua/68452/1/%D0%97%D0%B125-242-243.pdf>.

9. Дмитрук А.В. Логістичні інструменти розвитку мережевого ритейлу. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами*. Матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., Частина 1. Луцьк, 5 груд. 2025 р., Луцьк: Надстир'я, 2025. 414 с. С. 313–315. <https://repository.lntu.edu.ua/entities/studycollections/8b6e684a-3751-4528-bcd4-e8c3592ca926>.

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ	25
1.1 Мережевий ритейл: генеза, дефініція та чинники впливу на його розвиток в умовах динамічного середовища	25
1.2 Логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу	44
1.3 Зарубіжні моделі розвитку підприємств мережевого ритейлу	60
Висновки до розділу 1	75
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ	79
2.1 Методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу	79
2.2 Аналіз та оцінка тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні	98
2.3 Діагностика логістичного середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні	113
Висновки до розділу 2	138
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ	140
3.1 Логістичне стратегування розвитку підприємств мережевого ритейлу	140
3.2 Логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу	155
3.3 Оптимізація логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні	170
Висновки до розділу 3	184
ВИСНОВКИ	187
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	191
ДОДАТКИ	215

ВСТУП

Актуальність теми. Пандемія COVID 19, воєнний стан в країні, турбулентність середовища зумовили трансформаційні зміни у розвитку підприємств мережевого ритейлу. Такі зміни призвели до трансформації формату організації торгівлі, згортання підприємств торгівлі, перенесення своїх торговельних активів на більш безпечні території, зниження обсягів товарообороту тощо. Початок воєнних дій в країні зумовив появу низки проблем, пов'язаних із логістичним забезпеченням розвитку підприємств мережевого ритейлу, зокрема переривання звичних транспортних маршрутів доставки товару, блокування окремих маршрутів перевезень, закриття повітряного простору України, зростання вартості доставки товарів, зміна кон'юнктури ринку, дефіцит робочої сили, енергетичним колапсом тощо. Тому, важливими постають питання виваженого логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, яке відповідає реаліям воєнного часу та умовам повоєнного відновлення економіки країни. Умови воєнного та повоєнного періодів викликають необхідність застосування трансформованих принципів та підходів до логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, заснованих на швидкості, гнучкості, оптимізації, діджиталізації тощо. Підвищені вимоги споживачів до якості продукції та якості торговельного обслуговування, масштабування бізнесу в сфері туризму та широка географія мережевого ритейлу зумовлюють необхідність застосування принципово нового підходу до логістичного забезпечення розвитку його підприємств.

Дослідження є продовженням наукових доробків провідних науковців, інтереси яких корелюються із вивченням теоретико-прикладних підходів логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Серед таких напрацювань варто виділити дослідження, присвячені: теоретичним засадам дослідження поняття «ритейл» та «мережевий ритейл» (Антонюк Я., Братчик А., Власова Н., Ільченко Н., Демченко А., Кельман В., Кравець В., Миколайчук І., Лиса С., Поручинська І., Сак Т., Тещенко С., Цурська Б., інші);

понятійному апарату, який характеризує логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (Бондаренко О., Zaninovic P., Zanoinov V., Ковальова М., Лісовський І., Мартинюк О., Міщук І., Skender H., Шершелюк Д., Чук В.); методичним підходам до аналізу та оцінки логістичного забезпечення підприємств мережевого ритейлу (Бачинська О., Богдан С., Голошубова Н., Дарчук В., Дrajниця С., Жовновач Р.І Заблоцький А., Запша Г., Іванов А., Іванова М., Костакова Л., Костенко В., Кривов'язюк І., Лабунець В., Міщук І., Муравський О., Ніколайчук О., Недопако Н., Обруч Г., Олійник Т., П'ятницька Г., Сігаєва Т., Сотнікова Д., Смирнова Н., Сотник А., Ступчук С., Титенко Л., Трішкіна Н., Хащевацька О., Хмарська І., Федоренко О., Яремко А. М., Фоміна Д., Шевчун М.) та ін.

Водночас, залишаються невирішеними питання, пов'язані з теоретико-прикладними засадами логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, що своєю чергою, зумовлює необхідність комплексного наукового дослідження, присвяченого цій проблематиці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт ЛНТУ, зокрема в рамках реалізації теми «Оптимізація логістичних потоків під впливом воєнних дій в Україні» (номер державної реєстрації 0123U101523) автором здійснено обґрунтування підходу до вибору логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу, застосування яких дозволить сформувати та забезпечити конкурентні переваги мережевого ритейлу із врахуванням викликів воєнного та повоєнного періодів, а також оптимізувати його логістичні потоки а в рамках реалізації прикладного дослідження «Механізм адаптації підприємницьких структур до цифрового середовища шляхом створення інтегрованих ланцюгів поставок» автором обґрунтовано логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу (договір №16-04/26 від 07.04.2026 р.).

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-прикладних засад логістичного забезпечення розвитку підприємств

мережевого ритейлу із врахуванням викликів воєнного стану та повоєнного відновлення економіки.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких завдань:

- уточнити понятійно-термінологічний апарат дослідження в контексті конкретизації змісту поняття «логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу» та визначити чинники впливу на розвиток мережевого ритейлу в Україні;
- розробити концепт логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- розробити модель логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- удосконалити методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- проаналізувати та виявити тенденції розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- здійснити оцінку логістичного середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- обґрунтувати диференційований підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- розкрити логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- розробити підхід до оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

Предметом дослідження є теоретико-методичні положення та прикладні рекомендації щодо логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

Методи дослідження. Теоретико-методичною та прикладною платформою написання дисертаційної роботи є фундаментальні положення теорії

підприємств та підприємництва, економічного аналізу, концепції сталого розвитку та логістики. У процесі проведеного дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: *абстрагування та логічного узагальнення* – при дослідженні сутності поняття «логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу»; *структурно-логічного аналізу, просторового та функціонального аналізу* – при дослідженні міжнародного досвіду логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; розробки концепту логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; *матричний* – при побудові SWOT-матриці логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, розробці диференційованого підходу до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу; *економічного аналізу та порівняння* – при здійсненні аналітичних досліджень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; *табличний та графічний* – для візуалізації результатів дослідження; *методи оптимізації* – при визначенні оптимального місця розташування логістичного хабу.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові документи України та документи Кабінету Міністрів України, обласних державних адміністрацій, статистичні матеріали Державної служби статистики України, аналітичні матеріали національних та міжнародних підприємств, монографічні видання, наукові напрацювання вітчизняних і зарубіжних авторів, інтернет-ресурси, аналітичні розрахунки автора, виконані в процесі дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних засад, удосконаленні науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, зокрема:

удосконалено:

– модель розвитку підприємств мережевого ритейлу, яка ґрунтується на індивідуалізації вибору мети, інструментів, функцій та методів в межах кожного етапу ланцюга поставок, результатом реалізації якої стане сталий та безпечний

розвиток мережевого ритейлу, оцифрування ланцюга поставок у торгівлі, а також створення додаткової споживчої вартості, і як результат – підсилення бренду мережевого ритейлу;

- концепт логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, який на відміну від існуючих, поєднує менеджмент, інфраструктурні складові, функціональні напрями та методи логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, що дозволить трансформувати принципи та підходи до логістичного забезпечення розвитку мережевого ритейлу, заснованих на швидкості, гнучкості, оптимізації, та забезпечити сталий розвиток торгівлі в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення економіки країни;

- методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, який на відміну від існуючих, шляхом оцінки тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу, їх логістичного забезпечення та логістичного менеджменту дозволить здійснити ранжування підприємств мережевого ритейлу за рівнем логістичного забезпечення, та відповідно здійснити їх позиціонування на ринку мережевого ритейлу задля диференційованого вибору логістичної стратегії;

- диференційований підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу, який на відміну від існуючих, дозволяє здійснити позиціонування підприємств мережевого ритейлу за тенденціями розвитку мережевого ритейлу та логістичним забезпеченням мережевого ритейлу, та обрати одну зі стратегічних альтернатив: для підприємств із позицією аутсайдера – стратегію трансформації логістичного забезпечення мережевого ритейлу; для підприємств із позицією послідовника – стратегію удосконалення логістичного забезпечення мережевого ритейлу; для підприємств із оборонною позицією – стратегію підвищення динаміки розвитку мережевого ритейлу; для підприємств із позицією лідера – стратегію утримання лідерства;

- підхід до побудови алгоритму оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого, на відміну від існуючих, покладено визначення оптимального місця розташування

логістичного хабу за критерієм мінімізації логістичних витрат та відстаней, що сприятиме задоволенню споживчого попиту, забезпеченню економічної результативності розвитку підприємств мережевого ритейлу та отриманню зеленого ланцюга поставок;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат в частині уточнення дефініції поняття «логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу», яке запропоновано трактувати як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективного протікання торговельних бізнес-процесів підприємств торгівлі, пов'язаних із доведенням продукту до кінцевого споживача, забезпечуючи при цьому екологічно свідоме споживання товарів і послуг та економічну результативність мережевого ритейлу;

- підхід до вибору логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу, який дозволяє їх індивідуалізувати на кожній ланці ланцюга поставок, та сформулювати відповідно мету та функціональну сферу застосування, визначити функції та критерії сталого розвитку, імплементація якого дозволить зреалізувати критерії забезпечення сталого розвитку, забезпечити комплексну інтеграцію ланцюга створення вартості, який відповідає умовам розвитку цифрового суспільства та глобалізації мережевого ритейлу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у прикладному застосуванні розроблених науково-методичних положень та практичних рекомендацій щодо логістичного забезпечення підприємств мережевого ритейлу, зокрема: використані у роботі Департаменту економічної політики Луцької міської ради при оцінці логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу Луцької міської територіальної громади (довідка №29-9/984/2026); використані у роботі Волинської обласної ради при побудові алгоритму оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (довідка №730/61/2-26 від 08.05.2026); використані у роботі ТОВ «Фора» при обґрунтуванні підходу до вибору логістичних інструментів розвитку мережевого ритейлу (довідка №127 від 26.05.2026).

Положення сформульовані в дисертації, а саме: понятійний апарат «мережевий ритейл», «логістичне забезпечення», «логістичне забезпечення підприємств мережевого ритейлу», розроблена модель розвитку підприємств мережевого ритейлу, яка дозволяє індивідуалізувати вибір мети, інструментів, функцій та методів розвитку мережевого ритейлу на кожному етапі ланцюга поставок; запропонований диференційований підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу, який дозволяє здійснити позиціонування підприємств мережевого ритейлу за тенденціями розвитку мережевого ритейлу та логістичним забезпеченням мережевого ритейлу; а також обґрунтований підхід до побудови алгоритму оптимізації логістичного забезпечення підприємств мережевого ритейлу, який дозволяє визначити оптимальне місце розташування логістичного хабу за критерієм мінімізації логістичних витрат та відстаней – використано при розробці навчально-методичних матеріалів, а також викладанні освітніх компонент «Логістика», «Економіка логістики», «Економіка торгівлі», «Підприємництво в сфері торгівлі» на факультеті бізнесу та права Луцького національного технічного університету (довідка №802/01-14 від 18.03.2026).

Особистий внесок здобувача. Сформовані в дисертаційній роботі теоретичні положення та практичні рекомендації належать особисто автору та є результатом його особистих наукових розробок. Дисертаційна робота є самостійно виконаною та завершеною науковою працею. У дисертаційній роботі розв’язано важливе науково-прикладне завдання – розроблено теоретико-методологічні та прикладні засади логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які одержані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Результати дисертаційної роботи апробовані на наукових та науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції *«Підприємництво та бізнес-адміністрування: відновлення, сталий розвиток та інновації у післявоєнний час»*

(м. Харків, 2025 р.); Міжнародній науковій конференції *«Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами»* (м. Луцьк, 2025р.).

Публікації результатів дослідження. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 10 наукових праць, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – стаття у міжнародному виданні та 2 тези наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 239 сторінок комп'ютерного тексту, що містить 47 таблиць і 19 рисунків. Список використаних джерел налічує 209 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ

1.1 Мережевий ритейл: генеза, дефініція та чинники впливу на його розвиток в умовах динамічного середовища

Динамічність умов зовнішнього середовища посилює конкуренцію в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Не винятком є сфера торгівлі, завданням якої є доведення товарів до кінцевих споживачів та надання різних видів торговельних послуг. Торгівля як окремий вид економічної діяльності, який активно розвивався до пандемії COVID 19 та у довоєнний період, нині зазнала значних змін. Такі зміни призвели до трансформації формату організації торгівлі, згортання підприємств торгівлі, перенесення своїх торговельних активів на більш безпечні території, зниження обсягів товарообороту тощо. Для прикладу, оборот роздрібної торгівлі України у 2022 році порівняно з 2021 роком скоротився на 21,4% і становив 1,398 трлн грн. [1]. Із загального товарообігу торговельних мереж майже дві третини – 64% – забезпечили компанії-члени Асоціації рітейлерів України, де прибуток становив більше 740 млрд. грн., з яких майже 150 млрд. грн. припали на мережу АТБ [2]. Це вказує, що у період воєнного стану продуктова ритейл мережа є найбільш прибутковою. Також, варто зауважити, що основна питома вага об'єктів мережевого ритейлу була зосереджена на території Західної частини України – більше 36%. Водночас, варто відмітити, що продуктовий ритейл є важливим елементом ланцюга поставок, який дозволяє задовольнити потреби споживачів у товарах різних продуктових груп, та таким чином, забезпечити продовольчу безпеку. Це, актуалізує питання розвитку мережевого ритейлу та посилює його важливість відповідно до умов воєнного та повоєнного періодів. Мережевий ритейл зазнав значної еволюції розвитку від концепції Retail 1.0 до моделі Retail 4.0 та віртуального Retail 5.0 (рис. 1.1).

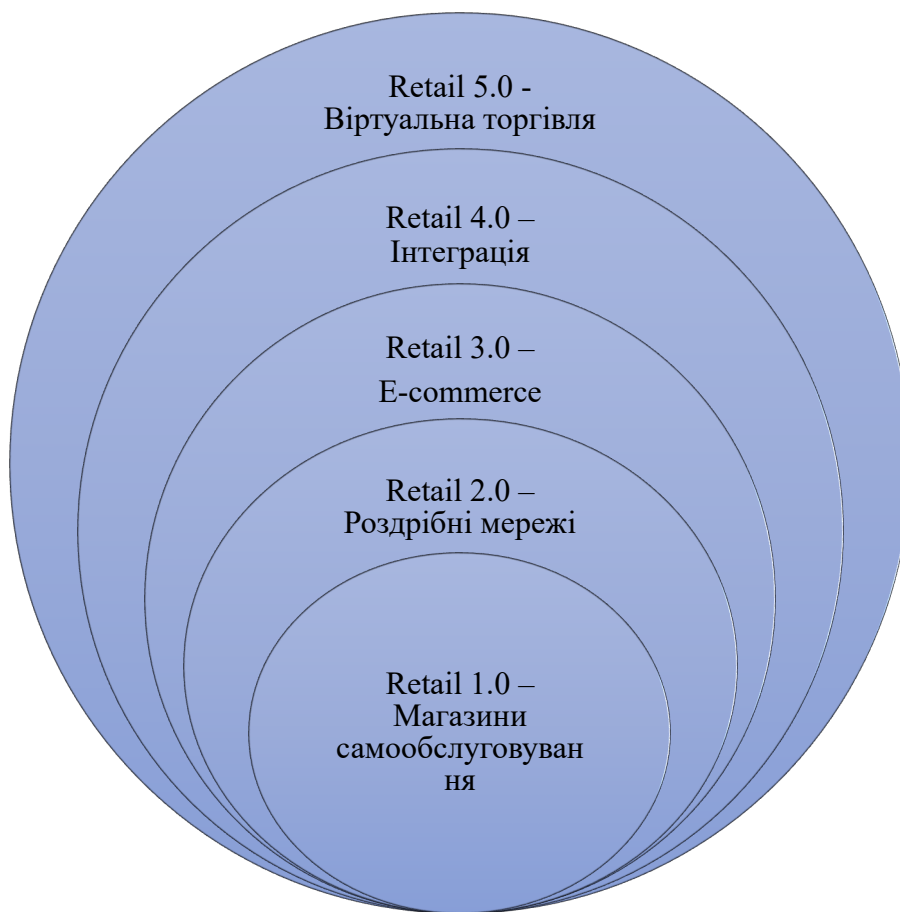

Рис.1.1 – Генеза мережевого ритейлу [3, 4]

Історично, мережевий ритейл почав розвиватися з 50-тих років XX століття із появою мережі магазинів SPAR (Голландія). Згодом внаслідок розвитку конкурентного середовища, інфраструктури та нових запитів споживачів з'являються нові види мережевих структур, а саме Wal-Mart, Auchan та Carrefour. Диверсифікація мережевих структур призводить до необхідності застосування нових бізнес-моделей ведення торговельної діяльності, орієнтованих на клієнта та створення додаткових цінностей. Як зазначено у [5] «сучасний бізнес у сфері роздрібної торгівлі характеризується постійними змінами в ланцюгу доданої вартості, характері взаємовідносин учасників ринку та стратегічних партнерів, формах взаємовідносин з покупцями. На зміну екстенсивному росту за рахунок розширення географії продажу та зростання доходів приходить нова модель розвитку, в основу якої покладено створення нової цінності для споживача».

Задоволення потреб споживачів, емоційна поведінка споживачів зумовлює розвиток нових інформаційних технологій у мережевому ритейлі, пов'язаних із застосуванням сучасних логістичних бізнес-процесів в процесі придбання, зберігання, виробництва, розподілу, дистрибуції тощо. Це дозволяє формувати ритейл 3.0 та ритейл 4.0. В межах віртуальної торгівлі ритейлу 5.0 формується споживач майбутнього, запити його ставатимуть більш індивідуалізованими, різноманітними та екологічно орієнтованими [116]. Це потребує від мережевого ритейлу формування пакету товарів та послуг які будуть ціннісними для споживача, даватимуть емоційне задоволення, швидкі способи оплати, створення так званого «wow-ефекту».

Характеристика генези мережевого ритейлу наведена у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Характеристика генези мережевого ритейлу

Гене́за мережевого ритейлу	Ознаки генези мережевого ритейлу			
	Визначний критерій	Інтеграція	Контроль	Масштаб
1	2	3	4	5
Retail 1.0	Магазини самообслуговування	Автономне виконання окремих торговельно-технологічних операцій (повний інсорсинг)	Часткова механізація торговельно-технологічних процесів	Одиничні об'єкти торгівлі, які розташовані в межах однієї території
Retail 2.0	Роздрібні мережі	Відсутність системної інтеграції	Встановлення стандартів торговельного обслуговування	Мережа торговельних об'єктів, які масштабуються у територіальному просторі
Retail 3.0	E-commerce	Інтеграція моделей Е-торгівлі: B2B; B2C; B2A; C2C; C2B; B2P; B2E. комплексне вирішення потреб споживача	Повна автоматизація торговельно-технологічних процесів	Мережа торговельних об'єктів, які формують електронні ринки, електронні центри, електронний маркетинг, АСУ

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4	5
Retail 4.0	Інтеграція	Інтеграція виконання торговельно-технологічних процесів	Впровадження штучного інтелекту, діджиталізація торговельно-технологічних процесів	Смартизація мережевого ритейлу
Retail 5.0	Віртуальна торгівля	Абсолютна інтеграція ланцюга створення вартості	Впровадження віртуальних хмарних технологій, циркулярна торгівля, екологізація	Глобальний мережевий ритейл

Джерело: [3, 6]

Дослідження генези мережевого ритейлу дозволяє, на нашу думку, зробити висновок, що її розвиток формують такі вектори як соціум, в основі якого покладено споживача із його уподобаннями та цінностями; екологія, що передбачає екологічно свідоме виробництво та споживання; економіка – отримання позитивного фінансового результату від ведення підприємницької діяльності в сфері торгівлі та рефінансування в процес масштабування мережевого ритейлу.

Варто зауважити, що донедавна спостерігалась широка диверсифікація мережевих структур, які інтенсивними темпами проникали практично в усі регіони держави. З іншої сторони, ринок мережевого ритейлу нині сягає близько 55-60% ринку роздрібної торгівлі в Україні [7]. З'являється нова термінологія, що характеризує сферу торгівлі: ритейл, мережевий ритейл, ритейлери, що потребує більш поглиблених досліджень в сфері мережевого ритейлу. Сутність поняття «ритейл» походить від французького слова «ritailleur», що означає «відрізати, розбивати», що у зарубіжних виданнях трактується як аналог вітчизняної роздрібної торгівлі [8]. Ретейлером вважається продавець роздрібної торгівлі, який є останньою ланкою в процесі доставки товару до кінцевого споживача.

У сучасній літературі досить широко ведеться наукова дискусія з приводу термінологічного апарату понять «ритейл» (табл. 1.2) та «мережевий ритейл»

(табл.1.3). Дослідженням даної проблематики займалися такі науковці як Антонюк Я., Братчик А., Власова Н., Ільченко Н., Демченко А., Кельман В., Кравець В., Миколайчук І., Лиса С., Поручинська І., Сак Т., Тещенко С., Цурська Б., інші. Проте, і досі не сформувалось єдиної позиції щодо змістового наповнення даних понять.

Таблиця 1.2 – Підходи до сутності поняття «ритейл»

Автор	Сутність поняття
Антонюк Я.	«вид торгівлі, що не має сезонного характеру та орієнтований на розвинену політику роботи з масовим клієнтом» [9]
Ільченко Н.	«вид економічної діяльності у сфері товарообороту, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачеві та надання йому торговельних послуг» [10]
Сак Т.	«сукупність роздрібних торговців, що орієнтуються на масові продажі» [11]
Кельман В.	«продаж товарів у роздріб пересічним громадянам та іншим кінцевим споживачам» [12]
Поручинська І., Поручинська І., Слащук А.	«невеликий продуктовий магазин біля будинку, люди, які займаються продажами, не маючи певного локального розташування торгової точки (представники мережевого маркетингу)» [13]
Антонюк Я., Шиндировський І.	«кінцевий продаж, орієнтований на масового покупця» [14]
Цурська Б.	«вид комерційної діяльності, що уособлює роздрібний продаж товарів (у тому числі, супровідні послуги) фізичним та юридичним особам для особистого споживання або користування, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, через об'єкти магазинної торгівлі зі значним трафіком відвідувачів» [15]

Проведений огляд літератури дозволяє зробити висновок, що поняття ритейлу розглядають як:

- окремий вид економічної діяльності, який здійснюють різні суб'єкти господарювання;
- елемент торговельної інфраструктури, а саме об'єкт торгівлі, який орієнтується на окремого споживача;
- процес продажу товарів кінцевому споживачу.

Отож, основними характеристиками ритейлу є наявність спеціальних приміщень для здійснення торговельної діяльності та якісного надання торговельних послуг (торговельна зала, розрахунково-касова частина, складські

приміщення тощо), сучасне торговельне обладнання для організації роздрібної торгівлі.

Варто зауважити, що кожен ритейл спеціалізується на продажу певної групи товарів, які можуть утворювати мережу із спеціалізованою асортиментною та маркетинговою політикою.

Таблиця 1.3 – Підходи до сутності мережевого ритейлу

Автор	Сутність поняття
1	2
Демченко А.	«мережа одноформатних (рідше різноформатних) магазинів, об'єднаних одним власником, єдиною системою логістики, закупівлі, єдиною товарною політикою» [16]
Миколайчук І., Силкіна Ю.	«мережа одноформатних (рідше різноформатних) магазинів, об'єднаних одним власником, єдиною системою логістики, закупівлі, єдиною товарною політикою, що дозволяє ще більше знизити витрати та запропонувати покупцеві ціни на продукцію значно нижчі, ніж у немережєвих торгових точках» [17]
Власова Н.	«торговельні об'єкти, що функціонують за єдиними принципами управління та керуються з єдиного центру, об'єднані однотипною назвою (вивіскою), асортиментною і ціновою політикою, стратегією розвитку і функціонування та реалізують принаймні одну з основних переваг мережевої компанії у порівнянні з окремим торговельним об'єктом» [18]
Лиса С.	«структурні утворення з десятків або навіть сотень роздрібних торговельних підприємств, що належать єдиному власнику; структури, що різняться за ознаками адміністрування» [19]
Кравець В.	«підприємства з двох або більше магазинів однієї зареєстрованої торгової марки, які перебувають під спільним володінням і контролем, мають той самий дизайн, розміщені в різних районах одного міста, в різних містах або різних країнах, продають товари аналогічного асортименту, мають спільну службу закупівель і збуту тощо» [20]
Кельман В.	«масова роздрібна торгівля через операторів мереж, що мають різні масштаби діяльності (місцеві, міжрегіональні, національні, міжнародні, глобальні мережі) та можуть узагальнювати структури одно форматних, різноформатних об'єктів магазинної торгівлі (магазини), що різняться за ознаками адміністрування (зокрема, наявні: корпоративні та багатoproфільні структури, асоційовані на добровільній основі, франчайзингові)» [21]
Кельман В.	«штучне об'єднання об'єктів ритейлу, відтак для її функціонування необхідний перехід до однорідності її членів, а отже, функціонування за єдиними правилами всередині (між членами мережі) і ззовні мережі (до одиниці мережі або до їх всієї сукупності)» [21]
Братчик А.	«мережа одноформатних (рідше різноформатних) магазинів, об'єднаних одним власником, єдиною системою логістики, закупівлі, єдиною товарною політикою, що дозволяє ще більше знизити витрати та запропонувати покупцеві ціни на продукцію значно нижчі, ніж у немережєвих торгових точках» [22]

Продовження табл. 1.3

1	2
Власова Н.	«сукупність об'єктів, що функціонують за єдиними принципами управління та керуються з єдиного центру, об'єднані однотиповою назвою, асортиментною і ціновою політикою, стратегією розвитку і функціонування та реалізують принаймні одну з основних переваг мережевої компанії у порівнянні з окремим торговельним об'єктом» [23]
Миколайчук І.	«мережа одноформатних, різноформатних магазинів, об'єднаних одним власником, єдиною системою логістики, закупівлі, єдиною товарною політикою, що дозволяє знизити витрати та запропонувати покупцеві ціни на продукцію значно нижчі, ніж у немережових торгових точках» [24]
Цурська Б.	«сукупність розміщених на певній території підприємств роздрібного ритейлу, що мають спільне конкурентне середовище здійснюють продаж товарів і надають торговельні послуги населенню з метою отримання комерційного результату» [25]
Миколайчук І., Силкіна Ю.	«мережа одноформатних (рідше різноформатних) магазинів, об'єднаних одним власником, єдиною системою логістики, закупівлі, єдиною товарною політикою, що дозволяє ще більше знизити витрати та запропонувати покупцеві ціни на продукцію значно нижчі, ніж у немережових торгових точках» [26]
Терещенко С., Гримайло О.	«мережа одноформатних (в окремих випадках різноформатних) магазинів, об'єднаних єдиною торговою концепцією» [27]

Наведені підходи до визначення змісту поняття мережевого ритейлу дають в більшості випадків можливість зрозуміти про формування мережі однотипних об'єктів торгівлі, об'єднаних одним власником та єдиним торговельним брендом [114]. В якості критеріїв мережевого ритейлу виступають наступні: мережа однотипних об'єктів торгівлі; уніфікована концепція логістики та маркетингової політики; ритейл-брендинг (рис. 1.2).

Наведені критерії дозволяють трактувати мережевий ритейл як мережу однотипних об'єктів торгівлі, які характеризуються уніфікованим підходом до формування концепції логістики та маркетингової політики і позиціонують себе у ринковому просторі із чітко сформованим ритейл-брендингом задля задоволення потреб споживачів.

Особливістю розвитку мережевого ритейлу є їх нерівномірність розміщення по території держави, наявність різних форматів організації їх діяльності, проникнення на український ринок торгівлі міжнародного ритейлу, який видозмінює роботу вітчизняних об'єктів торгівлі.

Рис.1.2. – Критерії мережевого ритейлу

За даними GT Partners Ukraine, в Україні нараховується 11 національних операторів роздрібної торгівлі [28]). Перелік національних мереж за кількістю працюючих магазинів продовжують очолювати АТБ (Дніпро), Fozzy Group (Київ) та VolWest Retail (Луцьк) [29]. Інші здійснюють свою діяльність у межах або декількох регіонів (регіональні мережі), або однієї області (локальні мережі) [30]. Варто зауважити, що найбільш прибутковими сегментами мережевого ритейлу були торгівля автомобілями (6,1 млрд.грн. прибутку), роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (4,4 млрд.грн. прибутку), роздрібна торгівля паливом (1 млрд. грн. прибутку), роздрібна торгівля фармацевтичними товарами (1 млрд. грн. прибутку) [31].

Як бачимо, незважаючи на воєнний стан в країні, погіршення економічної ситуації в країні, яка супроводжується інфляційними процесами, мережевий ритейл зумів зберегти свої активи та продовжувати розвиватися. Активний розвиток мережевого ритейлу потребує удосконалення форматів в роздрібній торгівлі, асортиментної, маркетингової, цінової політики, рекламної компанії, цифровізації бізнес-процесів ритейлу, логістичних технологій ритейлу,

запровадження інноваційних сервісів надання торговельних послуг, екологізації ритейлу тощо.

Трансформації у форматах функціонування мережевого ритейлу, рівнях товарообороту, масштабах діяльності та територіальному охопленні ринків формуються під впливом комплексу різнорідних чинників, що відрізняються за інтенсивністю, спрямованістю, силою та тривалістю дії. У зв'язку з цим виникає потреба в їх глибокому дослідженні для своєчасного впровадження превентивних рішень, спрямованих на нейтралізацію негативних і посилення позитивних впливів на процеси здійснення торговельної діяльності підприємствами ритейлу.

Якщо розглядати мережевий ритейл України, то варто зауважити, що він перебуває у циклічному трансформаційному процесі, який характеризується турбулентністю та невизначеністю середовища, яке особливо загострилось в період пандемії, а нині – в період воєнного стану в країні. Як зазначено у [32] «докарантинний період розвитку мережевого ритейлу характеризувався структурними трансформаціями, які були обумовлені відповідними змінами в демографії, споживчій поведінці, розвитку технологій, цифровізації тощо. Швидкість цих змін у різних сегментах роздрібної торгівлі була неоднакова, але напрям їх руху співпадав із загальносвітовими тенденціями у сфері ритейлу. Сучасний бізнес у сфері роздрібної торгівлі характеризується постійними змінами в характері взаємовідносин учасників ринку та стратегічних партнерів, формах взаємовідносин із покупцями. Ланцюг поставок товарів за останні роки істотно змінився, посилюється інтеграція між виробниками, оптовими постачальниками, провайдерами логістичних послуг і споживачами, збільшується роль роздрібних торгових організацій у системі руху товарів. Мережеві торгові організації нині контролюють усі ланки руху товару, впливаючи як на постачальників, так і на оптові організації. Відповідно, що сучасний мережевий магазин представляє собою складну структуру, у якій люди й алгоритми пов'язані в єдиний ланцюг, та стає активним учасником у

конкурентній боротьбі, головним завданням якого є безперервне вдосконалення сервісів та поліпшення купівельного досвіду» [32].

Буцяк Н., Васильців Т. виділяють наступні групи чинників впливу на мережевий ритейл: «виробничі, транспортні, демографічні, соціально-економічні, торгові, містобудівні, технологічні, управлінські, фінансові, політико-законодавчі» [33]. Клочкова О. пропонує таку класифікацію чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу: «за джерелом виникнення (економічні, соціально культурні, політичні, природно кліматичні, технологічні, демографічні); за рівнем виникнення (зовнішні, внутрішні); за способом впливу (прямого впливу, непрямого впливу); за ступенем залежності від суб'єкта господарювання (суб'єктивні, об'єктивні); за напрямом дії (стимулюючі, стримуючі)» [34].

На думку Голошубової Н., факторами, які впливають на розвиток торгівлі є: «соціально-економічні, демографічні, географічні, містобудівні, транспортні, організаційно-технологічні, управлінські, фінансові» [35]. Казакова О. виділяє такі групи чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу: «політичне становище: стабільність, нестабільність; економічне становище: стан загальної ділової активності (зниження, стагнація, підйом, стабільність); інфляція, дефляція; політика цін; кредитно-грошова політика й ін.; соціальні фактори: глибина розшарування суспільства; рівень доходів, рівень безробіття, соціальний захист; купівельна спроможність населення; законодавство: податки; правовий захист підприємницької діяльності (законодавство: антимонопольне, про несумлінну рекламу, антидемпінгове й ін.); захист прав споживачів; законодавство з безпеки та якості товарів; з охорони праці та техніки безпеки; з охорони навколишнього середовища; науково-технічні фактори: прискорення НТП; технологічний розвиток галузі; природні фактори: наявність (дефіцит) сировини; зростання цін на паливо й енергію; забруднення навколишнього середовища; демографічні фактори: зміна народонаселення (старіння суспільства, зниження народжуваності); віковий склад, міграція населення; рід занять; рівень освіти; фактори культурного середовища: культура; субкультура»

[36]. Корсак В виділяє наступні групи чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу: «економічні (рівень розвитку виробництва у регіоні, структура розміщення виробництва, рівень та структура цін на товари; стан загальної ділової активності, тарифи на транспортні послуги на енергоресурси); фінансові (темпи інфляції, стабільність курсу гривні, доступність фінансових ресурсів та відсоткові ставки по кредитах); соціальні (доходи різних соціальних груп, рівень зайнятості населення, рівень розвитку трудових ресурсів, рівень «автомобілізації» населення, купівельна спроможність населення); демографічні (чисельність та склад населення, баланс народжуваності та смертності, вікова структура населення, міграція населення, рівень освіти, співвідношення міського та сільського населення, зростання кількості неповних сімей), споживацькі (дефіцит часу на придбання товарів, зростання потреби в унікальних товарах та послугах, орієнтація населення на здоровий спосіб життя, рівень поінформованості споживачів, ставлення до праці і дозвілля, готовність відстоювати свої права); політичні (стабільність політичної ситуації, рівень розвитку місцевого самоврядування); інституціональні (рівень підтримки бізнесу, рівень податкового навантаження на бізнес, законодавство, яке регламентує торговельну діяльність, законодавство із захисту прав споживачів, законодавство із захисту навколишнього середовища, високий рівень корупції, ефективність механізмів виконання діючих законів); містобудівні (структура населених пунктів, щільність та структура заселення території, наявність земельних ділянок під забудову торгових об'єктів, структура транспортної мережі та потоків, моделі розвитку міст); інноваційні (наявність споживчого попиту на нововведення, ставлення держави до інноваційного розвитку економіки); географічно-природні (величина регіону, наявність мінерально-сировинних ресурсів, кліматично-грунтові умови, рівень забруднення навколишнього середовища); внутрішньогалузеві (розмір ринку та темпи росту ринку, ступінь монополізації ринку, готовність конкурентів до злиття, рівень задоволення попиту, ціни на фактори виробництва, рівень розвитку дистрибуції)» [37].

Інша група науковців виділяє чинники впливу на розвиток роздрібної торговельної мережі (мережевого ритейлу), які поділяє на: «соціально-економічні, демографічні, політико-законодавчі, містобудівні, транспортні, торговельні, організаційно-технологічні, управлінські, фінансові» [38, 39]. Окремі дослідники акцентують увагу на чинниках маркетингового макросередовища, які вплинули на посилення трансформаційних процесів у сфері ритейлу «соціо-демографічні фактори, до яких належить пандемія коронавірусу, яка призвела до тривалої ізоляції більшості споживачів, що спонукало їх до пошуку нових каналів і можливостей купувати товари та отримувати послуги, а також дала поштовх підприємствам ритейлу шукати шляхи задоволення нових потреб споживачів; політичні фактори, до яких належить військова агресія РФ відносно України, що призвело до руйнування значної кількості торговельних підприємств, товарних складів, логістичного забезпечення, посилення впливу зарубіжних товаровиробників, зростання інфляційних очікувань тощо, а отже, перед підприємствами ритейлу постала проблема виживання та організування своєї діяльності; економічні фактори, які до деякої міри можна вважати похідними від перших двох груп, до котрих належать зменшення ВВП, погіршення структури торговельного балансу, зниження товарообігу, пониження купівельної спроможності більшої частини населення, зростання інфляції тощо, що вимагало від підприємств ритейлу застосування низки технологічних та фінансових інновацій; технологічні фактори, швидкий перехід на on-line платформи із запровадженням максимальної диверсифікації, що привело до омніканальності підприємств ритейлу, застосування технологій блокчейн, QR-кодів замість штрих-кодування; застосування віртуальної та доповненої реальності тощо» [40, 41, 42, 43, 44, 45].

Романченко Н. та Барбаренко А. виділяють такі чинники як купівельна поведінка споживачів, економічні чинники та цифровізація торговельної діяльності [46]. Колектив авторів Л.І. Гальків, М.Я. Демчишин, Д.В. Грищук робить основний акцент на дослідження такого чинника впливу на розвиток мережевого ритейлу як інновації, а саме зазначають про «інноваційність

імперативу розвитку ритейлу – віддзеркалювача споживчих інтересів і конвертаційного потенціалу купівельного попиту населення» [47]. У джерелі [48] вказується необхідність дослідження маркетингових комунікацій як чинника впливу на розвиток торговельних мереж. Зокрема, зауважується, що в системі даних чинників найбільш вагомими є «кількість представлених брендів, актуальний асортиментний ряд, наявність сервісного центру у підприємства торгівлі, формат торгівлі, наявність додаткової гарантії на товари. Деякі акції стимулювання (знижки постійним покупцям, знижки по акціях, знижка за комплект, подарунок у комплекті), а також соціально-етичний імідж мережі (турбота про співробітників, клієнтів, зовнішнє середовище, суспільство), на думку більшості покупців, є дуже важливими і становлять 50% від загальної кількості факторів даного рівня» [49].

Систематизація підходів щодо чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу наведено у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Систематизація підходів щодо чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу

Автор	Чинники
1	2
Буцяк Н.	«виробничі, транспортні, демографічні, соціально-економічні, торгові, містобудівні, технологічні, управлінські, фінансові, політико-законодавчі» [50].
Колчкова О.	«економічні, соціально-культурні, політичні, природно-кліматичні, технологічні, демографічні; зовнішні, внутрішні; прямого впливу, непрямого впливу; суб'єктивні, об'єктивні; стимулюючі, стримуючі» [51]
Голошубова Н.	«соціально-економічні, демографічні, географічні, містобудівні, транспортні, організаційно-технологічні, управлінські, фінансові» [35]
Казакова О.	«політичне становище, економічне становище, інфляція, дефляція, соціальні фактори, законодавство, науково-технічні фактори, природні фактори, демографічні фактори, фактори культурного середовища» [36]

Продовження табл. 1.4

1	2
Корсак В.	«економічні, фінансові, соціальні, демографічні, споживацькі, політичні, інституціональні, містобудівні, інноваційні, географічно-природні, внутрішньогалузеві» [37]
Ілляшенко В.	«соціально-економічні, демографічні, політико-законодавчі, містобудівні, транспортні, торговельні, організаційно-технологічні, управлінські, фінансові» [38, 39]
Цурська Б.	«соціо-демографічні фактори, політичні фактори, економічні фактори, технологічні фактори» [45]
Романченко Н.	«купівельна поведінка споживачів, економічні чинники та цифровізація» [46]
Гальків Л., Демчишин М., Грищук Д.	«інновації» [47]
Алданькова Г.	«маркетингові комунікації» [48]

Аналіз наукових підходів свідчить про наявність значної кількості диференційованих трактувань чинників, що впливають на розвиток мережевого ритейлу, які відрізняються за змістовим наповненням і структурною побудовою [115]. Погоджуємося з позицією дослідників щодо їх поділу на внутрішні та зовнішні, стимулюючі та стримуючі, а також такі, що здійснюють прямий і опосередкований вплив. Водночас слід зазначити, що в наукових працях переважна увага приділяється зовнішнім детермінантам - економічним, політичним, технологічним і демографічним, тоді як внутрішні чинники розвитку мережевого ритейлу залишаються недостатньо дослідженими. У зв'язку з цим доцільним є узагальнення наявних напрацювань та формування авторського підходу до класифікації чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу.

До ключових зовнішніх (екзогенних) чинників, які не підлягають управлінському впливу з боку менеджменту мережевого ритейлу, належать економічні, демографічні, науково-технічні та соціальні фактори. Економічні чинники впливу визначаються макроекономічними умовами функціонування країни, зокрема рівнем інфляції, показниками валового внутрішнього та регіонального продукту, станом зайнятості населення, податковою політикою у

сфері торгівлі, а також ефективністю реалізації бюджетної, монетарної та фінансової політики держави. Важливими детермінантами виступають рівень доходів і заробітної плати населення, його купівельна спроможність, а також обсяги інвестиційних вкладень у розвиток торговельної галузі. Демографічні чинники формуються під впливом загальної демографічної ситуації, включаючи показники народжуваності та смертності, середню тривалість життя населення, а також інтенсивність і спрямованість міграційних процесів. Науково-технічні чинники характеризують рівень технологічного прогресу та можливості вдосконалення торговельних процесів у підприємницькій діяльності, насамперед у сфері онлайн-ритейлу. Як зазначено у [52], ключовими напрямками технологічного розвитку мережевого ритейлу є мобільність, локалізація та соціальна інтеграція. Мобільний сегмент ритейлу безпосередньо пов'язаний із розвитком електронної комерції, що стало можливим завдяки широкому впровадженню смартфонів, мобільних платіжних сервісів і трансформації моделей споживчої поведінки. Соціальна інтеграція в цифровому ритейлі реалізується через активне використання соціальних мереж та їх інтеграцію в онлайн-середовище. Водночас технологічні чинники сприяють удосконаленню всіх елементів логістичного забезпечення мережевого ритейлу, охоплюючи інформаційну, складську, фінансову, матеріально-технічну та транспортну складові, а також підвищуючи загальну ефективність функціонування логістичної інфраструктури. Соціальні чинники пов'язані з характеристиками та поведінковими моделями споживачів, чисельністю населення, його віково-статевою та освітньою структурою, рівнем соціального становища, що безпосередньо відображається на масштабах і динаміці товарообороту.

Внутрішні (ендогенні) чинники розвитку мережевого ритейлу, як правило, перебувають у сфері управлінського впливу та регулювання з боку менеджменту підприємства. До них належать, зокрема, організаційна структура, що охоплює рівень розвитку організаційної побудови та корпоративної культури, а також характер взаємозв'язків між структурними підрозділами і управлінськими ланками. Важливу роль відіграє система менеджменту, яка визначається

ефективністю управлінських рішень, стилем керівництва та застосовуваними методами управління. Не менш значущим чинником є кваліфікаційний рівень персоналу, що включає освітню підготовку працівників, їхній професійний досвід, а також мотивацію до навчання й професійного розвитку. Окрему групу становить інформаційно-системне забезпечення управління (ІСУ), яке характеризується рівнем впровадження цифрових технологій та ступенем автоматизації й оцифрування торговельних, виробничих і управлінських процесів. Фінансова спроможність підприємства визначається його фінансовою стійкістю, рівнем ліквідності та платоспроможності, а також наявністю достатнього запасу фінансової міцності для забезпечення стабільного функціонування. Важливим внутрішнім чинником також є локація, тобто просторове розміщення об'єктів мережевого ритейлу, яке безпосередньо впливає на ефективність торговельної діяльності.

Чинники внутрішнього та зовнішнього середовища можуть здійснювати як позитивний, так і негативний вплив на розвиток мережевого ритейлу. У зв'язку з цим одним із ключових завдань управлінського персоналу є своєчасне виявлення, ідентифікація та оцінювання факторів як стимулюючої, так і деструктивної дії з метою визначення їх якісного та кількісного впливу на розвиток торговельних мереж.

До факторів, що сприяють розвитку мережевого ритейлу, належать зростання доходів населення, зниження інфляційного тиску, макроекономічна стабільність, а також позитивні демографічні тенденції, зокрема підвищення рівня народжуваності. Натомість стримуючими або деструктивними чинниками виступають підвищення податкового навантаження, зниження купівельної спроможності, політична й економічна нестабільність, посилення соціальної напруги, воєнний стан, а також міграційні процеси.

Крім того, чинники впливу можуть мати як довготривалий, так і тимчасовий характер. До постійно діючих належать загальний рівень економічного та політичного розвитку країни, середній рівень доходів населення та стан соціальної захищеності. Тимчасові ж фактори включають кризові явища, такі як

пандемія COVID-19, воєнні дії та спричинена ними міграція населення. Саме тимчасові чинники часто виступають каталізатором трансформацій у сфері мережевого ритейлу, стимулюючи появу нових форматів торгівлі та інноваційних моделей ведення бізнесу, або ж, навпаки, можуть призводити до суттєвого обмеження чи призупинення діяльності торговельних об'єктів.

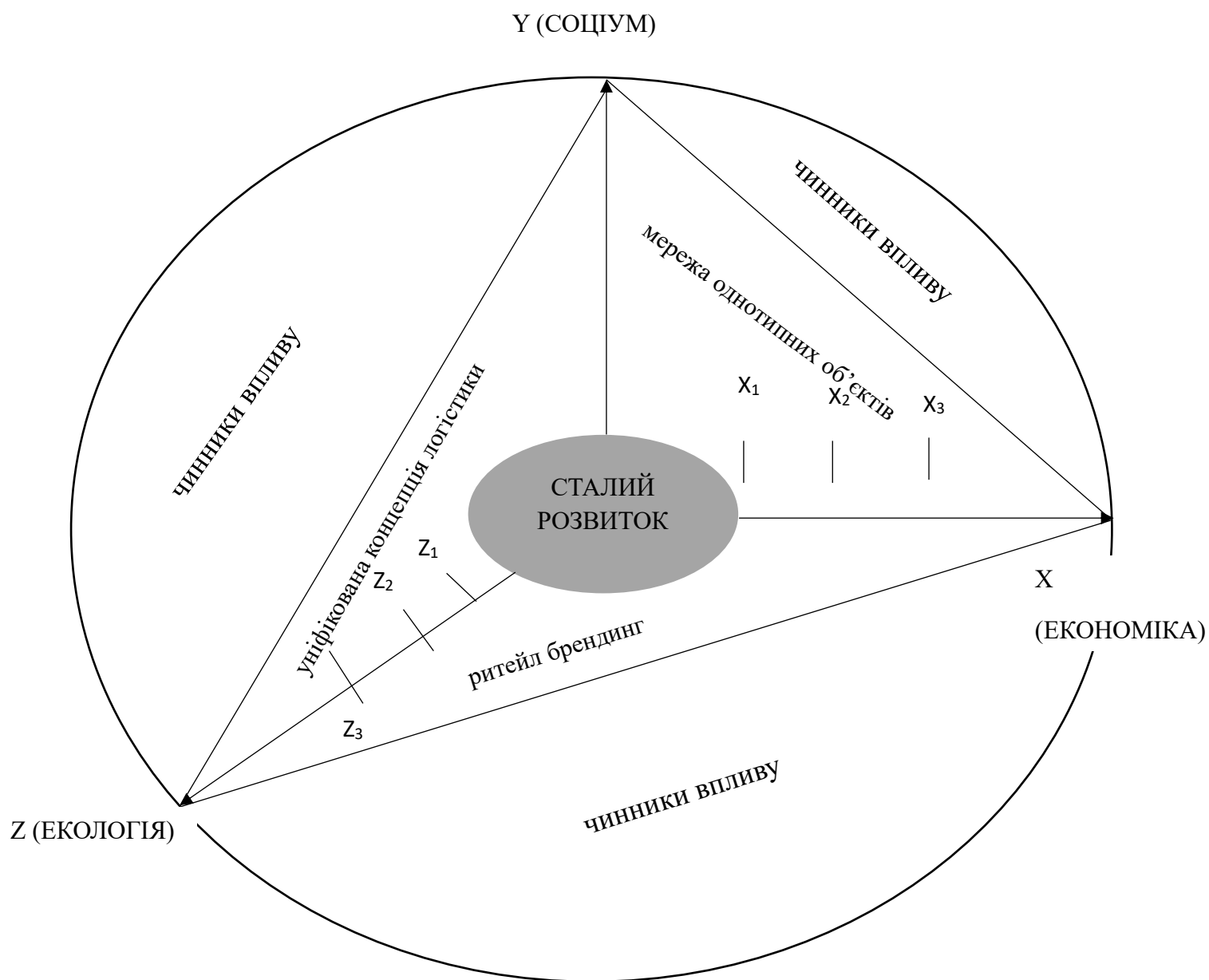
Важливим аспектом також є прогнозна оцінка можливого впливу різних чинників на розвиток мережевого ритейлу. Чинники, які сьогодні вже здійснюють вплив на функціонування торговельних мереж, у перспективі можуть змінювати інтенсивність своєї дії або втрачати актуальність, натомість на перший план здатні виходити нові групи детермінант, що визначатимуть умови масштабування або навіть життєздатність торговельних підприємств у майбутньому.

На нашу думку, до потенційних драйверів розвитку мережевого ритейлу доцільно віднести ритейл та логістику в контексті Індустрії 4.0 і Індустрії 5.0. Таким чином, йдеться про формування так званих віртуальних (цифрових) чинників впливу, які дедалі більше визначатимуть траєкторію розвитку мережевого ритейлу в умовах технологічної трансформації економіки.

В цілому, проведені дослідження генези, сутності та чинників дозволяє розглядати мережевий ритейл як тріадну модель його сталого розвитку (XYZ) (рис. 1.3). В основу тріадної моделі запропоновано покласти концепцію сталого розвитку, згідно якої мережевий ритейл передбачає задоволення потреб соціуму у якісних товарах та послугах, турботу про довкілля та отримання економічної результативності функціонування.

Сталість мережевого ритейлу спрямована на людський розвиток, що проявляється через широку пропозицію товарів та послуг, їх якість, доступність споживачів до об'єктів торгівлі, забезпечення культури торговельного обслуговування та культури споживання, продовольчої безпеки тощо; екологічність ведення торговельної діяльності через застосування екологічно безпечних технологій ведення торгівлі, утилізації та рециклінгу відходів, свідомого (екологічного) виробництва та споживання в сфері торгівлі;

економічну ефективність торговельної діяльності з точки зору мінімізації витрат та оптимізації логістики постачання та доставки товарів.

Умовні позначення:

X_1 – дохід підприємств торгівлі; X_2 – витрати підприємство торгівлі; X_3 – рентабельність підприємств торгівлі;

Y_1 – пропозиція товарів та послуг; Y_2 – доступність споживачів до об'єктів торгівлі; Y_3 – продовольча безпека;

Z_1 – екологічно безпечні технології ведення торгівлі; Z_2 – утилізація та рециклінг відходів; Z_3 – екологічне виробництво та споживання в торгівлі.

Рис.1.3. – Модель сталого розвитку мережевого ритейлу

Таким чином, дослідження генези, дефініції поняття «мережевий ритейл», чинників впливу на його розвиток дозволяє ідентифікувати процеси та явища, які відбуваються у роздрібній торговельній мережі та визначити перспективи її функціонування у воєнний та повоєнний періоди.

1.2 Логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

В умовах посилення конкурентного середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу актуалізуються питання покращення якості торговельного обслуговування, швидкої доставки товарів, ефективної співпраці із постачальниками та іншими групами стейкхолдерів. Вагоме місце у даних процесах займає логістика, оскільки:

- задоволення потреб споживачів пов'язано із переміщення товарів;
- формування товарних запасів залежить від співпраці із постачальниками;
- організація складського господарства визначається здатністю ефективно розміщувати товар та доставляти його у торговельну залу;
- дохід підприємств мережевого ритейлу залежить від можливості оптимізувати усі торговельні бізнес-процеси та витрати.

Діяльність підприємств мережевого ритейлу визначається одночасним поєднанням надання та споживання торговельних послуг та продуктів, що потребує оптимізації усіх видів логістичних потоків, а також належного логістичного забезпечення. Варто відмітити, що спостерігається покращення якості торговельного обслуговування споживачів, як важливого концепту розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні. Підвищені вимоги споживачів до якості продукції та якості торговельного обслуговування, масштабування бізнесу та широка географія мережевого ритейлу зумовлюють необхідність застосування принципово нового підходу до логістичного забезпечення його розвитку. Умови воєнного та повоєнного періодів викликають необхідність застосування трансформованих принципів та підходів до

логістичного забезпечення мережевого ритейлу, заснованих на швидкості, гнучкості, оптимізації, діджиталізації тощо. Логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу спрямоване на управління торговельними бізнес-процесами, які виникають з приводу створення торговельних запасів, їх розміщення на складах та торговельному залі, здійснення розрахункових операцій, доведення готового продукту до споживача тощо.

Слід зауважити, що початок воєнних дій в країні зумовив появу низки проблем, пов'язаних із логістичним забезпеченням розвитку підприємств мережевого ритейлу. До таких проблем слід віднести переривання звичних транспортних маршрутів доставки товару, блокування окремих маршрутів перевезень, закриття повітряного простору України, зростання вартості доставки товарів, зміна кон'юнктури ринку, дефіцит робочої сили (внаслідок мобілізації чоловіків та втрати здоров'я окремої частини із них), енергетичний колапс тощо [53].

Тому, важливими постають питання виваженого логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, яке відповідає реаліям воєнного стану та умовам повоєнного відновлення економіки країни. Варто зауважити, що логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу трактується неоднозначно, зважаючи на його структуру та роль у торговельних бізнес-процесах. У цілому, аналіз досліджень показав можливість виділення двох підходів до розгляду логістичного забезпечення: економічний та нормативний (військовий).

В рамках економічного підходу, одні науковці трактують логістичне забезпечення діяльності підприємств торгівлі як «сукупність спрямованих на підтримку цілей реалізації логістичного потенціалу підприємства взаємопов'язаних засобів забезпечення логістичного потенціалу відповідної логістичної системи (логістичної інфраструктури) з засобами логістичного забезпечення менеджменту логістики та з практичним здійсненням комплексу логістичних процедур (як необхідної умови реалізації логістичних процесів підприємства торгівлі)» [54].

У даному випадку науковці акцентують увагу на наявності логістичних можливостей підприємств формувати оптимальну логістичну інфраструктуру, яка здатна реалізовувати логістичні функції та процеси.

Інші дослідники розглядають логістичне забезпечення, як «сучасний інструмент, який стимулює досягнення цілей міжнародної торгівлі через ефективність, раціональність, оперативність та комплексність управління матеріальними, сервісними, а також інформаційними та фінансовими потоками» [55].

Тут науковці закладають в основу показники та критерії, які дозволяють забезпечити ефективність управління логістичними потоками. Колектив авторів Лісовський І., Шершелюк Д., Чук В., Мартинюк О. під логістичним забезпеченням розуміє «комплекс операцій та заходів, спрямованих на організацію та забезпечення ефективного функціонування логістичних процесів на підприємстві» [56]. Даний підхід є цікавим з позиції виокремлення організаційної складової логістичного забезпечення мережевого ритейлу, яка здатна воедино пов'язати усі логістичні бізнес-процеси на підприємстві в єдиний ланцюг поставок.

Відмічаються науковці, які розглядають логістичне забезпечення здійснення зовнішньо-економічної діяльності, під яким пропонують розуміти «планування, координацію і контроль всіх процесів, пов'язаних з переміщенням товарів від постачальника до отримувача» [57].

У даному випадку зосереджується увага на функціональній складовій логістичного забезпечення мережевого ритейлу, тобто підкреслюється важливість менеджменту логістики в управлінні процесами доведення товару до кінцевого споживача.

Звертаючись до правового підходу (військового), логістичне забезпечення розглядають з позиції «комплекс заходів із: планування логістичного забезпечення; визначення потреб в озброєнні, бойовій (військовій та спеціальній) техніці, спеціальних і транспортних засобах (далі – озброєння, військова та спеціальна техніка); матеріально-технічних засобах та послугах; проектування,

розроблення (модернізація та модифікація) озброєння, військової та спеціальної техніки та матеріально-технічних засобів, їх закупівлі, постачання, зберігання, ремонту, технічного обслуговування, контролю експлуатації (використання); реалізації, списання та утилізації надлишкового озброєння, військової та спеціальної техніки і матеріально-технічних засобів; планування та здійснення військових перевезень усіма видами транспорту; закупівлю робіт і послуг торговельно-побутового обслуговування; організації харчування; технічного обслуговування, експлуатації об'єктів військової інфраструктури» [58].

Такого ж підходу притримується О. Бондаренко, яка пропонує розглядати логістичне забезпечення як «широкий комплекс взаємопов'язаних заходів, пов'язаних із плануванням, контролем та управлінням постачанням, транспортуванням, зберіганням та іншими матеріальними і нематеріальними операціям, в тому числі щодо передавання, зберігання й обробки відповідної інформації, які здійснюють у процесі забезпечення діяльності будь-якого формування сил безпеки в мирний та воєнний час, а також при реагуванні на кризові ситуації, що загрожують державній безпеці» [59].

Наведені трактування за військовим підходом є досить широкими та окреслюють просторий спектр складових елементів логістичного забезпечення підприємств: від визначення потреб у необхідних ресурсах та товарах до післяпродажного обслуговування, де кожен із цих елементів потребує належного інфраструктурного забезпечення.

Вище розглянуті підходи дозволяють виділити характеристики логістичного забезпечення мережевого ритейлу та розглядати його як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективного протікання торговельних бізнес-процесів підприємств торгівлі, пов'язаних із доведенням продукту до кінцевого споживача, забезпечуючи при цьому екологічно свідоме споживання товарів і послуг та економічну результативність мережевого ритейлу (рис.1.4).

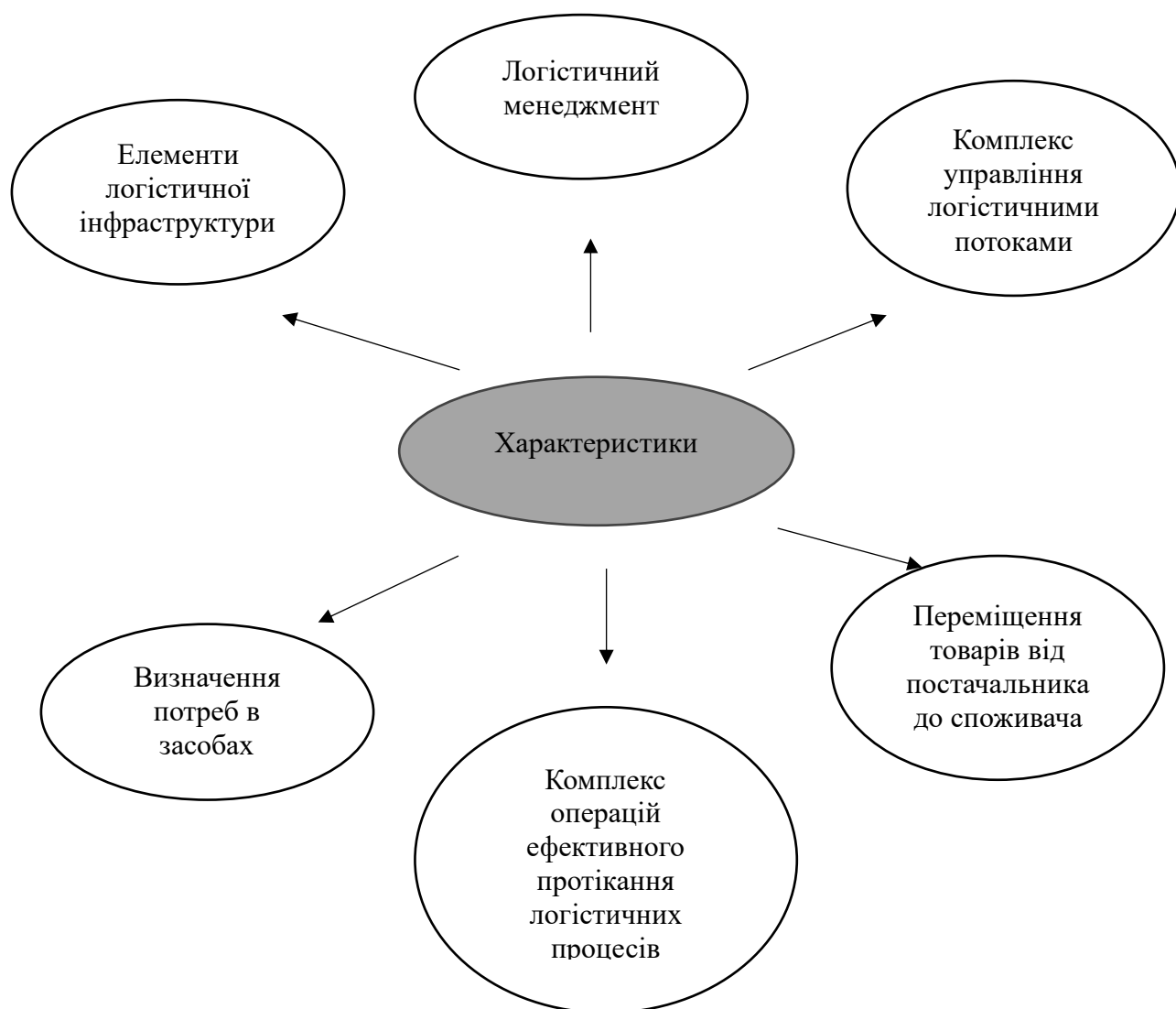

Рис.1.4 – Характеристики логістичного забезпечення мережевого ритейлу

Концепт логістичного забезпечення мережевого ритейлу наведено на рисунку 1.5.

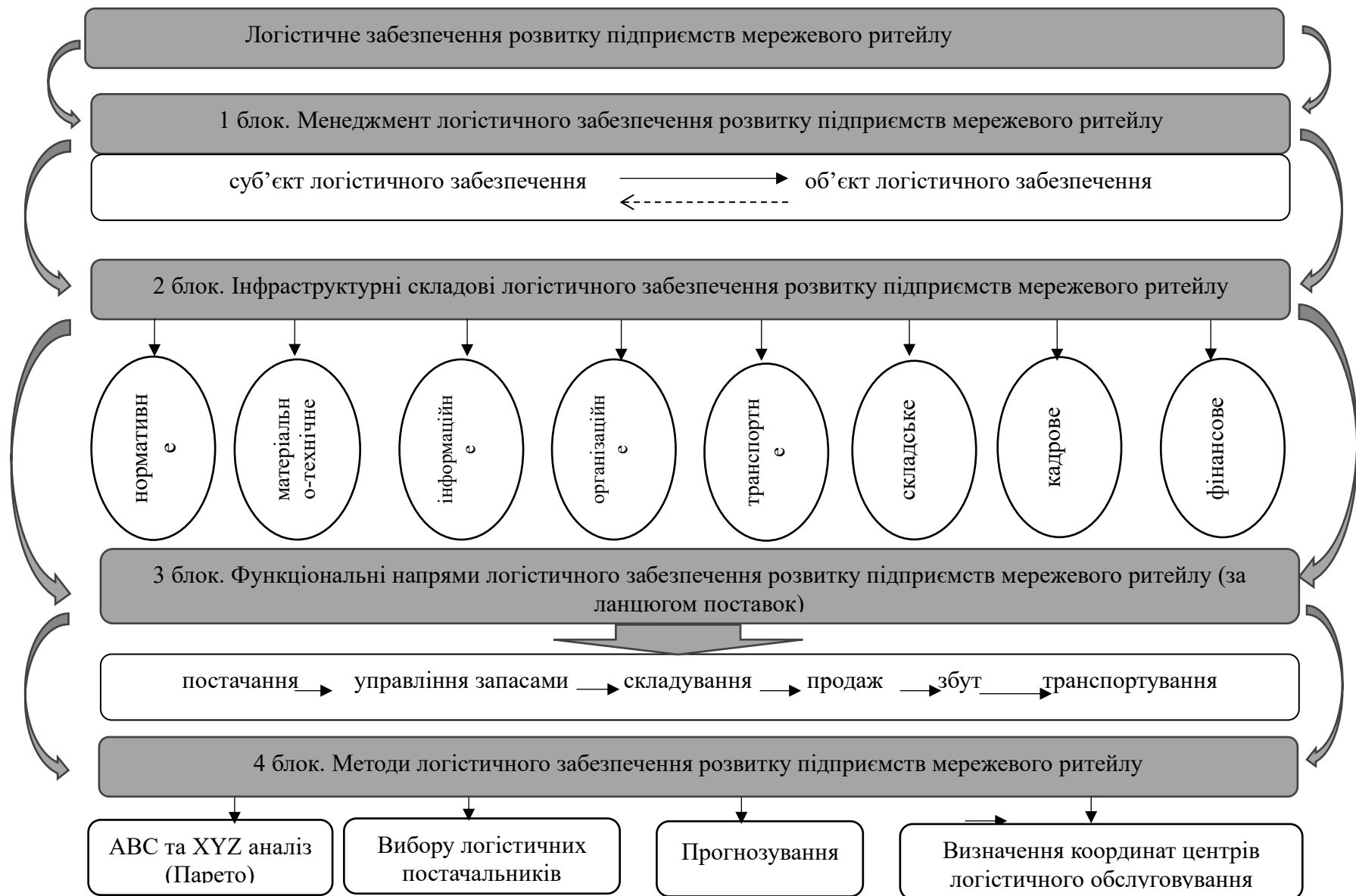

Рис.1.5 – Концепт логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Запропонований концепт логістичного забезпечення мережевого ритейлу містить чотири блоки [117]:

1 блок – менеджмент логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

2 блок – інфраструктурні складові логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

3 блок – функціональні напрями логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (за ланцюгом поставок)

4 блок – методи логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

Менеджмент логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу передбачає здатність керівництва ефективно управляти торговельними бізнес-процесами на підприємстві, а також забезпечувати ефективну співпрацю із різними групами стейкхолдерів (постачальники, споживачі, конкуренти, бізнес-партнери), формувати конкурентні переваги мережевого ритейлу та споживчі цінності. «Компанія процвітає тоді, коли вона здатна утримати якомога більше цінності, втіленої у продуктах та послугах. Відповідно, її завдання – зосередитися на тому, як опанувати цією цінністю» [60]. Тут важливо забезпечити ефективну взаємодію між суб'єктом та об'єктом логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, яка дозволить виважено управляти логістичними потоками та логістичними бізнес-процесами як всередині підприємств торгівлі, так і в межах мережі.

В якості інфраструктурних складових логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу виступають наступні.

Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, яке визначає основні законодавчі засади ведення бізнесу в сфері торгівлі, встановлює стандарти та регламенти роботи підприємств торгівлі, а також регулює торговельні бізнес-процеси і логістичні (ресурсні) потоки в межах логістичних систем. Важливим напрямом такого забезпечення є визначення порядку оформлення та погодження договорів на поставку товарів, їх реалізації,

надання торговельних і логістичних послуг. Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу визначатиме зобов'язання сторін у таких напрямках як:

- «договори про поставку товару;
- договори про перевезення товару;
- договори транспортного експедирування;
- договори страхування;
- договори відповідального зберігання;
- агентські угоди;
- угоди на митно-брокерську діяльність та виконання процедур митних формальностей на всіх видах транспорту» [61].

Окреслені договори є необхідними та важливими для ведення торговельної діяльності та відповідно, формують основу при реалізації різних логістичних та торговельних функцій на підприємствах мережевого ритейлу. Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу є підґрунтям для визначення тих обмежень чи заборон, які існують в сфері торгівлі (особливо це стосується продажу підакцизних товарів, регулювання цін на них), а також прийняття виважених управлінських рішень, спрямованих на обґрунтування та вибір стратегії розвитку підприємств торгівлі. Водночас, такий вид забезпечення дозволить визначити форми та види інтеграції між різними групами стейкхолдерів в межах ланцюга поставок.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу передбачає реалізацію існуючих вимог міжнародних та національних законодавчих актів та стандартів щодо ведення бізнесу в сфері торгівлі.

Матеріально-технічне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу дозволяє забезпечити безперервне надходження матеріального потоку відповідно до потреб підприємств та споживачів. Як зазначають науковці «метою системи управління матеріально-технічним забезпеченням є організація

ефективного ресурсного забезпечення підприємства шляхом прогнозування та визначення потреби в матеріальних ресурсах, підтримання раціонального рівня запасів і створення умов для безперебійного функціонування виробничих, господарських та комерційних процесів.» [62]. Виділяють такі функції матеріально-технічного забезпечення як: визначення потреб у матеріальних ресурсах та готовому продукті, визначення джерел постачання, організація доставки матеріальних цінностей до підприємств торгівлі, пошук напрямів оптимізації матеріальних витрат, контроль за використанням матеріальних цінностей [63]. У даному напрямі важливо відібрати постачальника, який відповідатиме потребам підприємств торгівлі, і таким чином, задовольнятиме потреби споживачів у якісних товарах та послугах. Матеріально-технічне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу потребує оцінки таких напрямів:

- вартості постачання сировини, матеріалів, готового продукту та послуг;
- вартості транспортних послуг на доставку сировини, матеріалів, готового продукту та послуг;
- вартості зберігання товарно-матеріальних цінностей [64].

Інформаційне забезпечення спрямоване на створення інформаційної мережі підприємств мережевого ритейлу. Тут можуть використовуватись різні інформаційні системи управління логістичними потоками підприємств торгівлі, зокрема, такі як: «корпоративні інформаційні системи класу ERP – системи планування ресурсів підприємства та функціональні інформаційні системи: CRM – системи керування взаємовідносинами із клієнтами; WMS – системи керування складом; TMS – системи управління транспортними перевезеннями; EAM – системи керування основними фондами підприємства; MES – системи оперативного (цехового) керування виробництвом тощо; WMS(автоматизовані системи управління складом; SCM (системи управління ланцюгами постачання; TMS (система управління транспортуванням)» [65, 66, 67, 68]. Інформаційне забезпечення дозволяє створити ефективну комунікацію між усіма структурними підрозділами підприємств торгівлі; сприяє оптимізації руху

інформаційних потоків та їх інтеграції у єдиній логістичній системі підприємства. Ефективне інформаційне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу потребує наявності модерного обладнання, які відповідатиме умовам розвитку Логістики 4.0 (програмне забезпечення, ПК). Таким чином, формуватиметься логістична інформаційна система, яка дозволить воєдино поєднати усі потоки між підприємствами мережевого ритейлу, зменшити рівень помилок, забезпечити ефективний контроль за рухом ресурсів та загальним бюджетом підприємства, зменшити хронометраж виконання торговельних бізнес-процесів.

Інформаційне забезпечення, з однієї сторони, дозволяє підприємствам торгівлі розвивати електронну торгівлю, та таким чином, забезпечити ширший доступ споживачів до інформації щодо продукції, послуг, цінової політики підприємства тощо, а з іншої – підприємства мають змогу аналізувати відгуки споживачів та відслідкувати їх потреби та споживчі цінності. Це дозволяє мережевому ритейлу покращувати якість продукції та торговельного обслуговування, удосконалювати асортиментну та цінову політику підприємствам торгівлі. Отож, формування веб-простору дозволяє забезпечити ефективну комунікацію між підприємствами мережевого ритейлу та споживачами.

Організаційне забезпечення дозволяє воєдино поєднати усі елементи логістичної системи підприємств мережевого ритейлу у єдиний ланцюг поставок. З іншої сторони, організаційне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу передбачає координацію роботи усіх посадових осіб, структурних підрозділів та працівників підприємства щодо ефективного управління логістичними потоками підприємств торгівлі. Така координація дозволить синхронізувати у часі та просторі логістичні (ресурсні) потоки підприємств торгівлі, їх торговельні бізнес-процеси та логістичні функції, та таким чином забезпечити ефективну роботу підприємств мережевого ритейлу. Фактично мова йде про формування оптимальної організаційної структури управління підприємством, забезпечення ефективної взаємодії між

структурними підрозділами підприємства, чітко визначені права, обов'язки та відповідальність осіб за виконання різних функцій, в т.ч. логістичних, а також процес делегування повноважень. Центральне місце в системі організаційного забезпечення розвитку підприємств мережевого рейлу займає відділ логістики (менеджер з логістики), в коло функціональних обов'язків якого входить:

- планування обсягів закупівель товарів;
- організація складського господарства на підприємствах торгівлі;
- організація перевезень товару (організація транспортної логістики);
- організація торговельно-технологічних процесів на підприємствах торгівлі;
- оптимізація руху матеріальних, фінансових, інформаційних потоків на підприємствах торгівлі;
- оптимізація управління запасами;
- оптимізація логістичних витрат підприємств торгівлі та ін.

Таким чином, організаційне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу передбачає вибір організаційної структури управління мережевим ритейлом та визначення місця логістики у ній; формування повноважень та завдань структурних підрозділів та посадових осіб підприємства щодо виконання різних функцій на підприємствах торгівлі; організація роботи щодо «закупівельної, збутової, виробничої, складської, транспортної, сервісної, реверсивної логістики» [54]; організація процесів зберігання запасів, організація доставки вантажу, логістичного обслуговування тощо.

Організаційні структури логістики можуть формуватися за такими концепціями як: «інтеграція всіх логістичних завдань в одній організаційній структурі, підпорядкованій керівнику підприємства; поетапна концентрація логістичних завдань у логістичній структурі; залежність організаційної структури від зовнішніх та внутрішніх чинників і ситуацій» [69, 70, 71].

Розглядаючи транспортне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, відмітимо його важливу роль у продовженні процесу товарного обігу до

кінцевого споживача. Адже саме транспорт сприяє переміщенню товарів в сфері обігу від підприємства виробника до конкретного споживача і є саме тією споживчою вартістю, яку він створює [72]. «Дія транспортних послуг виражається в такому корисному ефекті, який не може виникати, зберігатися і реалізовуватися у відриві від транспорту. Разом з тим, виробництво транспортних послуг невідривне від їх споживання. Транспортні послуги задовольняють потреби в момент свого проявлення, тобто створення таких послуг співпадає з їх споживанням» [73]. Якість транспортних послуг та витрати на їх здійснення визначатимуть кінцеву вартість продукції та конкурентоспроможність підприємств торгівлі.

Транспортне забезпечення розвитку мережевого ритейлу спрямоване на:

- оцінку потреб (попиту) та видів (наприклад, спеціалізованих) транспортних послуг на ринку;
- оцінка якості транспортних послуг з позиції вимог та запитів споживачів;
- оцінка технічного стану транспортних засобів та їх здатності до перевезень вантажів;
- «вивчення системи організаційно-економічної взаємодії учасників спеціалізованого транспортно-логістичного обслуговування перевезень вантажів підприємств» [74].

Виважене транспортне забезпечення дозволить оптимізувати торговельні бізнес-процеси на підприємствах торгівлі за рахунок пошуку раціональних каналів збуту продукції, побудови оптимальної транспортно-логістичної системи підприємства, ефективного управління фінансовими, інформаційними та іншими логістичними потоками підприємства, забезпечити ефективну співпрацю із різними групами стейкхолдерів.

Варто відмітити, що у зв'язку із закриттям повітряного простору України та відсутністю доступу до морських шляхів сполучення у воєнний період, істотну роль у транспортному забезпеченні розвитку підприємств мережевого ритейлу займає автомобільний та залізничний види транспорту. Однак, як відмічають науковці та експерти, «саме сектор автомобільних перевезень насичений

великою кількістю обмежень для доступу на ринок ЄС, на відміну від інших видів перевезень. До основних обмежень відносять: нестачу дозволів на здійснення перевезень в країнах ЄС, великі черги на кордонах, незадовільний стан дорожньої та прикордонної інфраструктури, складний механізм митних та зважувальних процедур тощо» [75].

Як зазначає Шевчук А. «транспортуювання як сфера послуг трансформується у транспортне обслуговування. У нинішніх умовах споживачі транспортних послуг починають обирати різні види та способи транспортування, що дозволяють отримати максимальний рівень логістичного обслуговування» [76].

Складське забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу є важливою ланкою товароруку, оскільки дозволяє зберегти та підготувати товарні запаси підприємств до збуту та споживання. Ефективне складське забезпечення передбачає наявність відповідного технічного оснащення, програмного забезпечення процесів оптимізації складської логістики. Як зазначає Голоднова Т. «для вдосконалення діючої системи логістичного забезпечення доцільним є впровадження автоматизованої системи управління складськими процесами, що сприятиме підвищенню оперативності пошуку товарів, раціоналізації їх розміщення та оптимізації внутрішньоскладських переміщень» [77] «Основна задача складу – концентрація запасів, їх збереження та формування безперебійного і ритмічного забезпечення замовлень споживачів. До інших задач складу необхідно віднести наступне:

1. Максимальне використання потужностей.
2. Раціональне ведення навантажувально-розвантажувальних робіт.
3. Ефективне використання складського обладнання.
4. Зменшення втрат товарів при їх складській переробці.
5. Своєчасне надання товарів та послуг споживачам.
6. Поповнення запасів при оптимальних витратах.
7. Захист виробників та споживачів від різних ризиків.
8. Формування необхідного рівня сервісу.

9. Розвиток інтеграції і координації взаємодії з іншими ланками логістичного ланцюга» [78].

Важливою складовою логістичного забезпечення є складське управління, яке включає такі функції, як управління запасами і виконання замовлень, управління складською інфраструктурою і процесами.

Кадрове забезпечення передбачає залучення на підприємства мережевого ритейлу необхідної чисельності персоналу відповідного рівня кваліфікації, який відповідатиме вимогам робочого місця. Це вимагає реалізації процесів по залученню та найму персоналу, підвищенню рівня його кваліфікації, формування системи матеріального та морального стимулювання, розвитку персоналу тощо. Важливо забезпечити підприємство логістичним персоналом, який за своєю структурою поділяється на вищий управлінський персонал; середній управлінський персонал; управлінський персонал нижньої ланки; основний і допоміжний виконавський (технічний) персонал логістичних служб та підрозділів. «Тільки за умови постійного розвитку логістичного персоналу компанії можна адекватно реагувати на організаційні, технологічні та інші виклики міжнародного економічного середовища» [79].

Фінансове забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу передбачає наявність фінансових ресурсів для їх подальшого масштабування. Вагоме місце в структурі фінансового забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу належить логістичним витратам підприємства. Логістичні витрати присутні на усіх ланках ланцюга поставок: постачанні підприємств торгівлі матеріальними цінностями, їх переміщенні та зберіганні, транспортуванні, доведенні товару до кінцевого споживача. Варто відмітити, що логістичні витрати залежать від таких чинників, які відстань доставки товару, вартість перевезення та вартість страхування вантажу, вид транспорту, кількість продукції, яку планується доставити, умови поставок тощо. Фінансове забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу передбачає залучення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів, які будуть спрямовані на масштабування бізнесу та підтримку його розвитку у перспективі. Як відмічають

науковці «фінансове забезпечення втілюється в економічній оцінці ресурсів та здійсненні заходів логістичного забезпечення через оцінку повних витрат на виконання логістичних операцій, в рамках виконання укладених міжнародних угод, а також їх раціоналізацію» [80].

Отож, логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу охоплює такі функціональні напрями як:

- постачання – спрямоване за закупівлю необхідних товарних цінностей, призначених для задоволення потреб споживачів та потреб мережевого ритейлу. Тут важливо визначити групи товарів підвищеного попиту, а також ті матеріали, які необхідні для забезпечення ефективної діяльності підприємств торгівлі. На цьому етапі здійснюється пошук постачальників та підтримання контактів із ними;

- управління товарними запасами – передбачає визначення оптимального обсягу товарно-матеріальних цінностей, які необхідні для здійснення торговельних бізнес-процесів на підприємстві, а також визначення оптимальних методів управління товарними запасами;

- складування – спрямовано на забезпечення процесу зберігання товарно-матеріальних цінностей, призначених для продажу, або обслуговування товарних бізнес-процесів;

- продаж – основна функціональна ланка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, яка спрямована на забезпечення емоційного задоволення споживачів у придбаних товарах;

- збут – передбачає задоволення потреб споживачів у товарах та послугах, визначення каналів збуту продукції, привабливих для споживачів та прийнятних для підприємств торгівлі, надання сервісних послуг тощо;

- транспортування – характеризує фазу логістичного обслуговування, пов'язану із доведенням товару із підприємств торгівлі до споживача. Тут важливо обрати вид транспорту, маршрут доставки, навантаження та

розвантаження транспортного засобу, оформлення транспортних документів на перевезення, страхування вантажу і т.д.

Для логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу можуть використовуватись різні методи:

1. Методи ABC- та XYZ-аналізу, які базуються на принципі Парето та широко застосовуються в управлінні товарними запасами. ABC-аналіз дає змогу класифікувати товарні позиції залежно від їх значущості для підприємства та сформувані диференційовані підходи до управління закупівлями для кожної групи. Своєю чергою, XYZ-аналіз спрямований на оцінювання стабільності та прогнозованості попиту на товари. Його проведення передбачає розрахунок коефіцієнта варіації обсягів реалізації, що дозволяє визначити рівень коливань попиту за окремими товарними позиціями [81, 82, 83, 84, 85].

Метод вибору логістичних постачальників – передбачає аналіз складу постачальників, оцінку витрат на постачання, оцінка домінуючих характеристик постачальника, бальний [86].

Методи прогнозування є досить складними у використанні і здійсненні маркетингових досліджень. Цей метод є визначальним при формуванні стратегії та політики управління товаропостачанням підприємств торгівлі. Застосування цього методу потребує ґрунтовних аналітичних досліджень стану та динаміки показників, які характеризують підприємства торгівлі, а також дослідження чинників зовнішнього середовища. У цілому, виділяють такі методи прогнозування як кількісні та якісні, екстраполяція тренда, регресивний аналіз, метод Дельфі, сценарії тощо [87].

Метод визначення координат центрів логістичного обслуговування «включає використання мапи, яка показує розташування адресатів. Для визначення відносного місця розташування пункту, з яких найчастіше проводиться постачання товарів на склад, на карту наносять систему координат. Розташування початку системи координат і масштаб карти значення не мають.

Як тільки система координат встановлена, визначають координати кожного пункту» [88].

Таким чином, запропонований підхід до логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу дозволить забезпечити його сталий розвиток, задовольнити потреби споживачів у товарах та торговельних послугах, покращити якість торговельного обслуговування споживачів.

1.3 Зарубіжні моделі розвитку підприємств мережевого ритейлу

Трансформаційні процеси економічних явищ, які відбуваються як у світовому масштабі, так і національному вимірі вплинули на усі сфери життєдіяльності економіки, в т.ч. і сфери торгівлі. Нині можемо спостерігати зміни, які відбуваються у розвитку підприємств мережевого ритейлу з приводу активізації впровадження процесів діджиталізації, нових форматів торгівлі та методів обслуговування, розширення спектру торговельних та логістичних послуг, підвищення рівня якості сервісного обслуговування тощо. Такі зміни зумовлені посиленням запитів споживачів, змінами їх уподобань та споживчих потреб, а також поглибленням конкуренції на ринку товарів та послуг. Як влучно зазначає колектив авторів «особливо відчутний тиск глобальних мереж на національні роздрібні мережі, які змушені постійно змінюватися, щоб залишатися конкурентоспроможними» [89]. Тому, вітчизняні торговельні мережі перебуваючи під тиском міжнародного торговельного бізнесу повинні здійснювати постійний пошук напрямів, методів та інструментів масштабування мережевого ритейлу, адаптації до сучасних викликів та трендів, а також швидко реагувати на зміни споживчого попиту. Важливо дотримуватись та слідувати «правилам гри», які встановлює та диктує міжнародний мережевий ритейл задля утримання міцних конкурентних позицій на ринку. Також слід зауважити, що міжнародний мережевий ритейл відіграє «роль культурних амбасадорів,

поширюючи свої стандарти і цінності, що з часом змінює культурні вподобання місцевих споживачів. Під впливом західних ритейлерів змінюється сприйняття моди, смаків, стилю життя і навіть соціальних цінностей» [90].

Мережевий ритейл в Україні нині представлений такими типами як гіпермаркети, супермаркети, мінімаркети, які різняться між собою торговельною площею, кількістю асортиментних позицій, методами обслуговування споживачів. «За більшої деталізації до них додаються формат «дискаунтер» і «кеш енд керрі» [19]. Слід відмітити, що нині в Україні активно розвиваються «невеликі спеціалізовані торговельні об'єкти – бутики які розташовані в центральній частині міст, а також магазинів «крокової доступності», розташованих у житлових масивах. Формат «магазин біля дому» зорієнтований на задоволення щоденного попиту на споживчі товари першої необхідності» [91]. В Україні на нині присутні такі мережеві ритейли як «Сільпо», «АТБ», «Рукавичка», «Велика кишеня», «Епіцентр», «VOVK», «GOLDI», «Week», «Giulia». Водночас, є мережевий ритейл, який працює на умовах франшизи або має власну материнську компанію. Серед таких, наприклад, «Auchan», «METRO», «Comfy», «NOVUS», «Centro», «LC Waikiki», «Collezione»)» [92]. Кожен із них веде свою власну торговельну, цінову, асортименту політику, має торговельну марку, сегмент ринку тощо. За офіційними даним станом на березень 2023 року за програмою релокації було переміщено з небезпечних регіонів 800 підприємств [93]. Незважаючи на нестабільну політичну та економічну ситуацію, наявність воєнного стану в країні, мережевий ритейл в Україні продовжує розвиватися та масштабуватися, орієнтуючись на потреби споживчого ринку.

Однак, вважаємо, що активний розвиток підприємств мережевого ритейлу в Україні потребує дослідження особливостей його поступу за кордоном задля виявлення тих інструментів, методів чи напрямів трансформації торгівлі, які можуть бути успішно імплементовано у вітчизняну практику, та які зможуть його масштабувати у повоєнний період. Це дозволить вибудувати модель розвитку мережевого ритейлу в Україні, реалізація якої дозволить забезпечити стале та

безпечне функціонування підприємств торгівлі та комплексно задовольнити потреби споживачів. У таблиці 1.5 представлено 20 міжнародних ритейлерів-лідерів у 2024 році.

Таблиця 1.5 – 20 міжнародних ритейлерів-лідерів у 2024 році

Роздрібний продавець	Країна	Бали рейтинг	Міжнародний дохід, млрд.дол.	Загальний дохід компанії, млрд.дол.
1	2	3	4	5
Walmart	США	458,7	96,27	628,56
Amazon.com	США	335,2	105,10	355,11
Schwarz Group	Німеччина	268,0	119,90	176,37
Aldi	Німеччина	234,7	107,97	145,44
Costco	США	204,9	58,61	234,02
Ahold Delhaize	Нідерланди	162,4	75,91	97,01
Carrefour	Франція	133,3	58,98	89,71
Seven & I	Японія	90,8	32,20	84,95
The Home Depot	США	90,2	9,61	151,57
IKEA	Нідерланди	88,8	44,00	45,56
Walgreens Boots Alliance	США	77,9	12,66	117,77
Rewe	Німеччина	63,8	18,01	73,51
Apple	США	56,8	10,68	81,56
Inditex	Іспанія	54,3	24,15	36,26
Casino	Франція	51,8	21,73	38,43
Alibaba	Китай	50,9	2,58	94,10
AS Watson	Гонконг	49,7	23,20	29,76
Jeronimo Martins	Португалія	49,3	22,95	29,81
Metro AG	Німеччина	48,6	21,62	32,40
Tesco	Сполучене Королівство	44,8	9,20	61,91

Джерело: [94]

Варто відмітити, що дані торговельні мережі є лідерами завдяки впровадженню різних логістичних та цифрових інструментів, які дозволяють їм масштабуватися та збільшувати свою ринкову присутність. Так, для прикладу Walmart активно впроваджує у розвиток мережевого ритейлу різні логістичні канали збуту, приділяючи особливу увагу цифровим каналам. Це дозволило значно збільшити обсяг онлайн продаж, та таким чином охопити більше коло

споживачів на ринку. Також важливою конкурентною перевагою, яка сприяла збільшенню доходів даного мережевого ритейлу є активна реалізація різних програм лояльності клієнтів, які стимулювали продаж та покращили імідж компанії. Щодо мережевого ритейлу Amazon, то компанія останніми роками робить акцент на диверсифікації логістичної інфраструктури, що дозволяє забезпечувати ефективну доставку товарів споживачам по багатьох країнах світу (створення глобальної логістичної інфраструктури). Така логістична інфраструктура із застосуванням потужних цифрових інструментів дозволяє комплексно та системно задовольняти потреби споживачів, надавати якісний логістичний сервіс, робити даний мережевий ритейл конкурентоспроможним у світовому масштабі. Amazon має інтегрований ланцюг поставок, в межах якого створені хмарні сервіси, які дозволяють здійснювати ефективні торговельно-технологічні процеси у мережевому ритейлі та успішно імплементуватися у глобальну торговельну мережу. Так, «доходи від хмарних сервісів AWS забезпечили Amazon фінансову підтримку для інвестицій у нові продукти та розширення логістичної мережі, що своєю чергою сприяло зростанню продажів» [95].

Відома американська торговельна мережа Costco переорієнтувала формат торгівлі, де забезпечила омнікальність через надання додаткової опції, а саме застосування онлайн торгівлі, що дозволило їй масштабуватися та продовжувати утримувати лідерські світові позиції на ринку товарів та послуг. Даний мережевий ритейл використовує досить цікаві підходи до запровадження програм лояльності. При продажу товарів вони не змінюють ціну (наприклад певних позицій меню на фудкорті), проте використовують «бали за витрачені гроші», де придбання продукції надає можливість споживачам купити наступний товар зі знижкою в розмірі 5% [96].

Мережевий ритейл компанії Ahold Delhaize функціонує внаслідок «об'єднання нідерландської Ahold та бельгійської Delhaize, та представлена на ринках США, Нідерландів, Бельгії, Чехії, Греції, Люксембургу, Румунії та Сербії» [97]. Компанія Ahold Delhaize приділяє значну увагу впровадженню логістичних

інструментів у розвиток мережевого ритейлу, веде активну електронну торгівлю, створює нові формати торгівлі, а також стимулює застосування сучасних ІТ рішень в сфері торгівлі. Все це дозволяє забезпечити масштабування мережевого ритейлу та отримати високу економічну результативність ведення бізнесу [98].

Carrefour є торговельною мережею, яка активно впроваджує та популяризує франчайзинг, що дозволяє їй диверсифікуватися на багатьох світових ринках та утримувати міцні конкурентні позиції. Вона постійно створює нові формати торгівлі, а також активно інтегрується в е-комерцію, що створює додаткові можливості для залучення клієнтів. Особливістю даного мережевого ритейлу, що вирізняє компанію серед інших є впровадження туристичного ритейлу, який спрямований на задоволення потреб специфічної категорії споживачів – туристів (магазини сувенірів, тревел-ритейл, товари для подорожей тощо). «Seven & I – це японський гігант мережевого ритейлу, який володіє мережею з близько 80 тисяч магазинів у більше ніж 100 країнах світу [99].

The Home Depot є активним учасником розвитку цифрового суспільства, підтвердженням чого є стрімка цифрова трансформація торговельно-технологічних процесів на підприємстві. Компанія має високий рівень капіталізації та досить стійке фінансове становище. Проте, внаслідок значного збільшення рівня оплати праці для персоналу, у 2023 році компанія втратила частину свого фінансового потенціалу. Незважаючи на це, створення онлайн-продаж, наявні програми лояльності, індивідуальний підхід до клієнта та інші інструменти співпраці зі споживачами, дозволили компанії підтримувати лідируючі позиції у глобальному мережевому ритейлі. Активне масштабування мережевого ритейлу компанії The Home Depot розпочалося в період пандемії, де більшість людей залишалася у своїх будинках та прагнули до покращення їх облаштування, і таким чином, це сприяло збільшенню попиту на товари для дому, на продажі яких спеціалізується підприємство.

ІКЕА змогла досягти світових лідерських позицій на ринку товарів для дому завдяки інтенсивного розвитку логістики в сфері їх доставки до споживачів. Компанія удосконалила та розширила асортиментну лінійку саме тих груп

товарів, які легко транспортувати до кінцевого споживача. Також важливим напрямом була оптимізація ланцюга поставок, що дозволило скоротити логістичні витрати на кожному із етапів даного ланцюга, а також більш глибоко вивчити споживчий ринок та уподобання клієнтів. Досить нестандартний підхід використовує мережевий ритейл Rove Concepts (Канада), який спеціалізується на виробництві меблів. «Так, учасники Rove Concepts «пропонують свої будинки як де-факто демонстраційний зал і діляться ними віртуально з іншими споживачами» [100]. В результаті ці особи-демонстратори отримують певні бали за таку рекламну компанію, що у подальшому дає їм можливість придбати товар даного мережевого ритейлу за знижкою.

У цілому, можна зробити висновок, що підприємства мережевого ритейлу приділяють багато уваги питанням забезпечення ефективної комунікації зі споживачами, вивчення їх потреб та запитів, що дозволяє удосконалити асортиментну політику та структуру продаж, а також впровадженню цифрових інструментів та відповідного логістичного забезпечення розвитку підприємств торгівлі. Щодо співпраці зі споживачами, то тут вагоме значення відіграють програми лояльності та надання високої якості сервісного обслуговування. Як зазначено у [101] «дієвий клієнтський сервіс та програми лояльності все більше набувають ознак персоналізації, що забезпечує масштабованість і максимальну ефективність бізнес процесів» [102]. Впровадження програм лояльності дозволяє сформувати позитивний імідж мережевого ритейлу, упізнаваність бренду на ринку товарів на послуг, залучити ширше коло споживачів, та таким чином, покращити фінансову результативність підприємств торгівлі. «Згідно з опитуванням споживачів, проведеним Gartner у 2022 року 53% споживачів заявили, що шукали дешевші альтернативи принаймні в одній категорії товарів» [100].

Нині все більше підприємств мережевого ритейлу надають можливість споживачам оплачувати товари з допомогою «crypto QR-кодів» через свій додаток. Також може бути запроваджена «персоналізація з рекомендаціями та індивідуальний досвід, який можна використовувати у цифрових квитанціях.

Мережа ритейлу Bitso, в Латинській Америці дає змогу своїм 6 мільйонам користувачів оплачувати покупки за допомогою «crypto QR-кодів» через свій додаток. «QR-коди є одними з найбільш поширених форм оплати в Аргентині - у 2022 році 59% аргентинців використовували QR-коди, порівняно з 34% у всій Латинській Америці» [100]. Також дієвим інструментом стимулювання збуту в межах програм лояльності є надання можливості відтермінування оплати за придбаний товар. «У США приблизно 21% споживачів скористалися пропозиціями від постачальників послуг BNPL (BNPL – купляй зараз, плати потім)» [100].

Варто відмітити, що мережевий ритейл Європейських країн втрачає свої конкурентні переваги у глобальному вимірі порівняно з країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Так, «частка Європи за останні 10 років в «ТОП 250» зменшилася з 39,4% до 33,8%. Також, роздрібні торговці з Китаю, Японії, а також деякі гравці з ринків, що розвиваються в Африці, на Середньому Сході, та решта країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону набирають обертів. Їх частка роздрібних доходів у «ТОП 250» (за методикою «Deloitte Global») збільшилась на 5,9 % за останні роки» [103].

Таким чином, здійснимо систематизацію зарубіжних моделей розвитку мережевого ритейлу і представимо їх у таблиці 1.6. Наведені моделі показують індивідуалізований підхід до вибору інструментів та методів розвитку мережевого ритейлу, а також їх впливу на поведінку споживачів.

Проте, такий аналіз дозволяє здійснити певні узагальнення та виявити тренди розвитку світового мережевого ритейлу:

1. Активізація розвитку електронної комерції. Варто відмітити, що сьогодні третина усіх споживачів робить онлайн покупки. Так, кількість сайтів електронної комерції у світі перевищила 26,6 млн. [99].

Таблиця 1.6 – Систематизація зарубіжних моделей розвитку мережевого ритейлу

Назва мережевого ритейлу	Країна походження	Інструменти	Методи	Вплив на споживача	Вплив на національний мережевий ритейл
1	2	3	4	5	6
Walmart	США	Цифрові канали продажу	Програми лояльності	Споживачі очікують низькі ціни	Необхідність впровадження е-торгівлі, встановлення оптимальних цін на товари
Amazon	США	Ефективна логістика (масштабування логістичної мережі), соціальна відповідальність	Клубна модель, широкий асортимент товарів, приватні торгові марки	Споживачі прагнуть швидкої доставки товару та якісного сервісу	Застосування логістичних та цифрових інструментів розвитку мережевого ритейлу
Costco	США	Онлайн продажі	Диверсифікація асортиментної лінійки	Споживач потребує зміни асортименту відповідно до його потреб	Необхідність швидкої реакції на запити та потреби споживачів
Ahold Delhaize	Нідерланди	Розвиток електронної комерції, вдосконалення логістики, інвестиції у цифрові технології	Оновлення формату магазинів: продуктові магазини, онлайн-платформи, дискаунтери типу «atakadao»	Споживачі мають змогу придбати товар через різні канали та методи торгівлі	Потреба у розвитку нових форматів торгівлі та впровадженні логістичних інструментів у торгівлю
Carrefour	Франція	Онлайн платформи, медіаплатформи Unlimitail	Нові формати магазинів (невеликі магазини)	Очікування на зворотній зв'язок	Забезпечення ефективної комунікації зі споживачами
Seven & I	Японія	Франчайзинг, електронна комерція	Туристичний ритейл	Забезпечення омніканальності придбання товару	Розвиток франчайзингу

Продовження табл. 1.6

1	2	3	4	5	6
The Home Depot	США	Цифрові інструменти	Діджиталізація торговельних процесів	Можливість придбання товару онлайн	Застосування цифрових технологій у торгівлі
IKEA	Швеція	Оптимізація ланцюга поставок	Розширення асортименту товарів	Споживачі віддають перевагу широкій асортиментній лінійці	Національні мережі розширюють асортимент продукції
Schwarz Group	Німеччина	Створення єдиної цифрової мережі (платформи)	Методи інтеграції	Забезпечення омнікальності придбання товару	Створення інтегрованого ланцюга поставок
Aldi	Німеччина	Інвестування у нові проекти	Диверсифікація бізнесу	Доступність до продукції мережевого ритейлу	Масштабування мережевого ритейлу
Apple	США	Цифрові інструменти	Розширення продуктової лінійки	Можливість придбання оновлених товарів	Застосування цифрових технологій у торгівлі
A.S. Watson Group	Китай (Гонконг)	Інновації	Створення онлайн-платформи	Можливість придбання оновлених товарів	Запровадження інноваційних технологій та методів управління торговельно-технологічними процесами

Сформовано автором на основі 104, 105, 95, 106, 98,107

Досить стрімко розвивається е-торгівля, яка відповідає принципам Retail 4.0 та забезпечує створення інтегрованої логістики. «Електронна торгівля, мобільні додатки, штучний інтелект – усе це інструменти, які дозволяють створювати персоналізований досвід покупок та підвищувати лояльність клієнтів» [99]. Поєднання офлайн та онлайн покупок, де ринок та торговельна мережа поступово переходить від офлайн до онлайн покупок та продажу. При цьому, забезпечується омнікальність, яка дозволяє інтегрувати різні форми продажу, уніфікувати сервіс та комплексно задовольнити потреби споживачів, і таким чином, створити сприятливі умови для розвитку мережевого ритейлу як єдиної системи

Тут вагомого значення набуває формування позитивних емоцій від придбання товару, створення емоційної вигоди як передумови позитивного сприйняття бренду даного мережевого ритейлу. «Найближчими роками здійсниться перехід ритейлу до Метавсесвіту. Експерти ринку вважають, що в продовж наступних 5-ти років покупці будуть поєднувати покупки у віртуальних шоурумах, купувати на маркетплейсах і відвідувати традиційні магазини. Ритейлори розглядають можливості збільшення місця для видачі замовлень, а також запровадження моделі drive-thru (здійснення покупки, не покидаючи автівку) тощо» [108].

2. Оптимізація ланцюга поставок, де завдяки застосуванню сучасних інструментів можна підвищити ефективність протікання логістичних потоків, а також торговельно-технологічних процесів, зменшити логістичні витрати та вчасно доставити товар до кінцевого споживача. Багато підприємств мережевого ритейлу почали вкладати значні інвестиції у формування нових або трансформацію існуючих ланцюгів поставок задля забезпечення їх адаптації до умов воєнного періоду, процесів діджиталізації, що забезпечити їх ритмічність та безперервність.

3. Створення додаткової споживчої вартості, що передбачає надання додаткових сервісів, які стимулюють споживача до покупки, а також створюють емоційну вигоду для нього. Наприклад, додаткова вартість може стосуватися

післяпродажного обслуговування, консультації, сприятливі умови перебування у магазині (інтер'єр, зони кафетерію, зони WI-FI, дитячі зони), якісне обслуговування, гнучкі форми оплати товарів, можливість спробувати товар. Важливим трендом у даному напрямі має стати клієнтоорієнтованість через створення сприятливого простору із застосуванням дизайнерських підходів до оформлення інтер'єру та екстер'єру орієнтуючись на дизайн-мислення споживачів.

4. Сталий розвиток, де споживачі та суб'єкти господарювання є соціально відповідальними, дбають про екологію (віддають перевагу екологічно безпечній продукції, сировині та упакуванню). Тут важливо відрегулювати баланс між відповідальним виробництвом та свідомим споживанням, що дозволить забезпечити ефективний розвиток мережевого ритейлу. Мережевий ритейл повинен раціонально використовувати енергію зважаючи на умови блекауту та необхідності економії даного ресурсу. Альтернативою цьому може бути використання зелених технологій, однак їх впровадження супроводжується високою вартістю та ризиками в умовах воєнного стану.

5. Впровадження штучного інтелекту (ШІ) у розвиток підприємств мережевого ритейлу. Нині практично усі світові та вітчизняні мережеві ритейли впроваджують елементи штучного інтелекту у торговельну діяльність, автоматизують торговельно-технологічні процеси, створюють єдину інформаційну систему управління логістичними потоками, чат-боти, віртуальні мобільні додатки, застосовують голосові технології тощо. Відмічається посилення оцифрування у сфері торгівлі в таких напрямках як управління ланцюгом поставок, дослідження споживчого попиту, видача е-чеків.

Вважаємо, що під впливом глобальних трендів мережевий ритейл в Україні повинен бути соціально відповідальним, екологічно свідомим, забезпечувати високу економічну результативність бізнесу завдяки впровадженню цифрових інструментів та присутності офлайн та онлайн (омнікальності) торгівлі. Розвиток національних підприємств мережевого ритейлу повинен здійснюватися із дотриманням принципів сталого розвитку. Тут важливо вести екологічно

свідомий бізнес у напрямі дотримання екологічних стандартів щодо охорони довкілля: виробництво та реалізація екологічно безпечних продуктів, використання еко упакування, рециклінг відходів тощо. Дотримання екологічності сприятиме підвищенню лояльності клієнтів, особливо тих, хто є «екофрендлі» та екологічно свідомим. Нині все більше споживачів віддають перевагу брендам, які пропагують та дотримуються принципів сталого розвитку у напрямі збереження довкілля, використання екологічно безпечних продуктів та формування екологічної свідомості у суспільства. Приблизно 66% споживачів прагнуть витратити на покупку більше, якщо компанія дотримується екологічних та етичних норм [109]. Також проведені дослідження показали, що «30% споживачів купуватимуть товари, враховуючи рівень соціальної відповідальності компанії та її політичних переконань» [110]. Це вказує на формування екологічної свідомості споживачів та на їх свідоме споживання продукції. Екологічність важлива з позиції застосування екологічно безпечного упакування, можливості використання матеріалів вторинної переробки, зеленої енергетики тощо.

Варто відмітити, що у мережевому ритейлі в Україні активно впроваджуються технології, які спрямовані на забезпечення сталого розвитку в напрямі охорони довкілля, а також інтеграції у цифрове середовище. Для прикладу, торговельна мережа EVA використовує електронний документообіг, електронні чеки, екоупакування інтернет-замовлень тощо [111]. Підвищити економічну ефективність розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні можна через формування пропозиції товарів, які є унікальними для національних споживачів з позиції відповідності культурним традиціям, звичаям, або ж продукти нішової спеціалізації для чітко визначеного сегменту ринку. Соціальна відповідальність бізнесу може проявлятися через «співпрацю з місцевими організаціями, участі у суспільних заходах, що дозволить посилити зв'язок з громадою і зміцнити репутацію бренду» [112].

Дотримання сталості мережевого ритейлу сприятиме укріпленню його іміджу, масштабуванню бізнесу, підвищенню конкурентоспроможності та залученню нових споживачів.

Порівняння метрик розвитку національного та світового мережевого ритейлу наведено у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Порівняння метрик розвитку національного та світового мережевого ритейлу

Ознаки	Національний мережевий ритейл	Приклади національного мережевого ритейлу	Світовий мережевий ритейл	Приклади світового мережевого ритейлу
Методи	Аутсорсинг, бенчмаркінг, реструктуризація, франчайзинг	Fozzy Group Ашан, АТБ, Наш Край, Фокстрот	Трансформація, франчайзинг, нові формати	Costco, Seven & I, IKEA, Aldi
Інструменти масштабування	Диверсифікація, збільшення кількості областей покриття	АТБ, Сільпо, Фора, Фоззі	Франчайзинг, е-торгівля, діджиталізація, медіаплатформи, логістика	Carrefour, Seven & I, Walmart, Amazon
Споживачі	Задоволення щоденного попиту	АТБ, Сільпо, Ашан, наш Край	Створення додаткової споживчої вартості	Costco, Walmart
Культура	Акцент на дизайні	Сільпо	Врахування змін культури споживання товарів	Costco, Walmart, Amazon, Seven & I, IKEA, Carrefour, Aldi
Формат торгівлі	Дискаунтер, «магазин біля дому», мінімаркети, супермаркети	Фора	Дискаунтер, супермаркети	Ahold Delhaize
Стратегія	Е-торгівля	Сільпо, Ашан, Фокстрот	Омнікальність	Schwarz Group, Carrefour, Walmart, Costco, The Home Depot

Джерело: [113]

Відмічаємо деякі відмінності у застосуванні методів, інструментів, стратегії розвитку національного та світового мережевого ритейлу, а також культури та формату ведення торгівлі та її впливу на споживчу поведінку. Зарубіжні підприємства мережевого ритейлу роблять акцент на постійних трансформаційних змінах у здійсненні торгівлі, створенні додаткової споживчої вартості як необхідного елементу програм лояльності та упізнаваності бренду, застосуванні омнікальності, яка дозволяє залучити нових споживачів та диверсифікувати бізнес.

Таким чином, на основі проведено огляду зарубіжного досвіду розвитку торгівлі, окреслених її трендів, пропонується впровадити модель розвитку мережевого ритейлу, яка відображена на рисунку 1.6.

Запропонована модель дозволяє індивідуалізувати та диференційовано підійти до вибору мети, інструментів, функцій та методів розвитку мережевого ритейлу залежно від елементів ланцюга поставок. Так, формується мета розвитку мережевого ритейлу для кожного елемента ланцюга поставок, яка передбачає безперебійність постачання, оптимізацію торговельних запасів, оптимізацію використання складських приміщень, задоволення потреб споживачів, вчасну доставку товару, оптимізацію транспортних витрат.

Тут застосовуються різні інструменти розвитку мережевого ритейлу, такі як Big data, e-logistics, ABC-аналіз XYZ-аналіз, точно в час, Safety stock, cross docking, SRM-системи, trade-маркетинг, Reverse logistics, логістика доданої вартості, GPS, green logistics. Щодо функцій розвитку мережевого ритейлу, то основними із них є планування постачань та збуту продукції, аналіз продаж та клієнтів, контроль логістичних запасів, якості продукції, переміщення товарів, облік продажу товарів тощо. Кожному елементу ланцюга поставок відповідають різні методи розвитку мережевого ритейлу залежно від поставлених цілей.

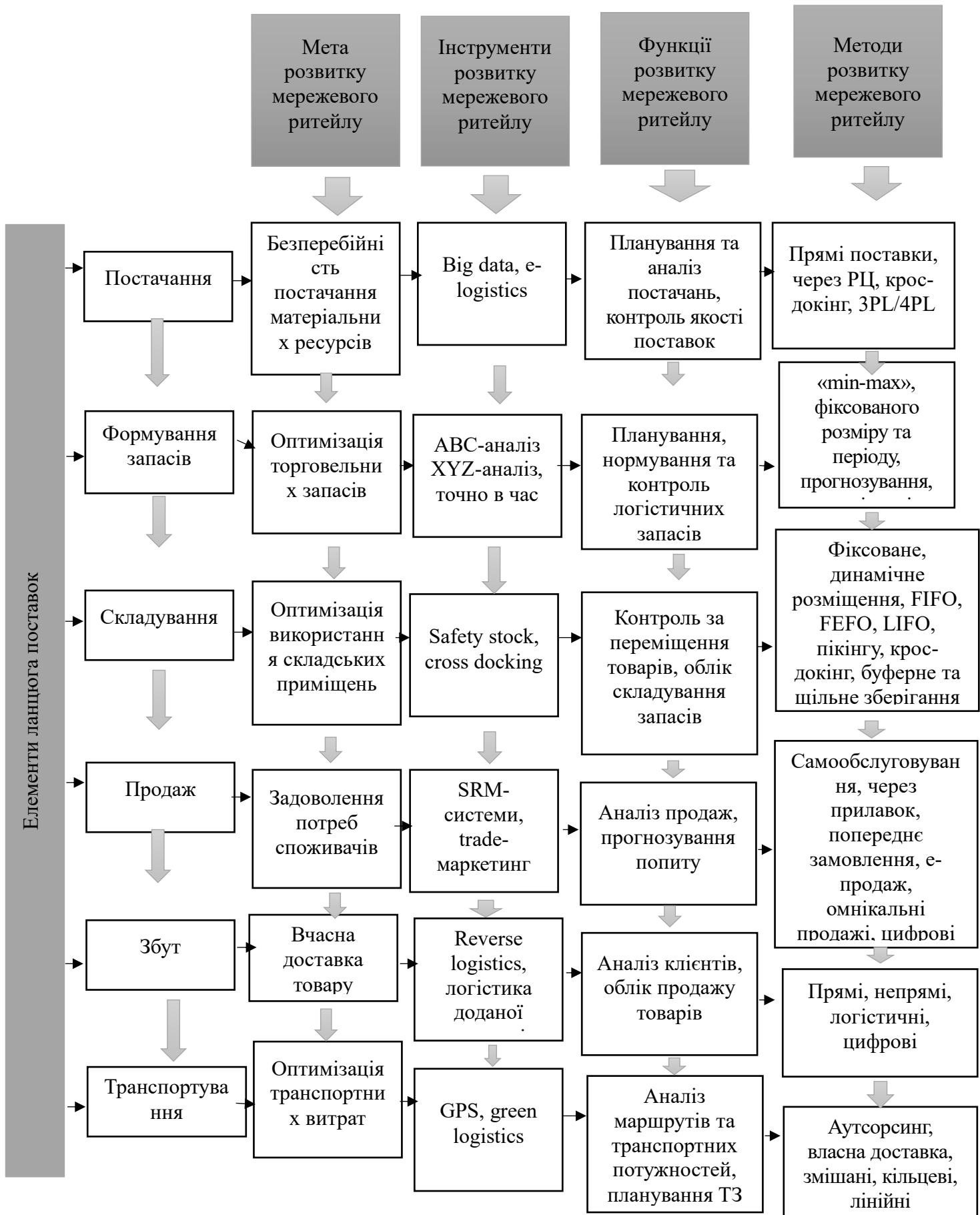

Рис.1.6 – Модель розвитку мережевого ритейлу

Запропонована модель розвитку мережевого ритейлу дозволить впровадити у практику мережевого ритейлу в Україні методи та інструменти масштабування бізнесу, адаптувати торгівлю до сучасних викликів та трендів, а також швидко реагувати на зміни споживчого попиту. Наслідком впровадження такої моделі стане сталий та безпечний розвиток мережевого ритейлу, оцифрування торговельного технологічного процесу та ланцюга поставок у торгівлі, а також створення додаткової споживчої вартості, і як результат – підсилення бренду мережевого ритейлу.

Висновки до розділу 1

1. Обґрунтовано, що торгівля як окремий вид економічної діяльності, який активно розвивався до пандемії COVID 19 та у довоєнний період, нині зазнала значних змін. Зазначено, що такі зміни призвели до трансформації формату організації торгівлі, згортання підприємств торгівлі, перенесення своїх торговельних активів на більш безпечні території, зниження обсягів товарообороту тощо. Досліджено генезу розвитку мережевого ритейлу від Retail 1.0 до Retail 5.0. Наведено характеристики генези розвитку мережевого ритейлу, зокрема виокремлено визначальні критерії, особливості інтеграції, контроль та масштаб діяльності.

2. Проведено критичний огляд літератури змісту понять «ритейл», «мережевий ритейл», що дозволило дати авторське бачення мережевого ритейлу як мережі однотипних об'єктів торгівлі, які характеризуються уніфікованим підходом до формування концепції логістики та маркетингової політики і позиціонують себе у ринковому просторі із чітко сформованим ритейл-брендингом задля задоволення потреб споживачів. Виокремлено критерії мережевого ритейлу, а саме: мережа однотипних об'єктів, уніфікована концепція логістики та маркетингової політики, ритейл-брендинг.

3. Доведено, що сучасний мережевий ритейл України розвивається в умовах трансформаційних процесів циклічного типу, які супроводжуються підвищеною

динамічністю та невизначеністю зовнішнього середовища. Вплив таких процесів суттєво посилюється спочатку внаслідок пандемії COVID-19, а згодом — через запровадження воєнного стану та пов'язані з ним соціально-економічні виклики. Систематизовано підходи до розгляду чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу. Запропоновано авторський підхід до класифікації чинників впливу на розвиток підприємств мережевого ритейлу за ознаками: середовищем впливу (ендогенні та екзогенні); характером впливу (позитивні, деструктивні); напрямом впливу (прямі та непрямі); тривалістю дії (постійні та тимчасові); охопленням впливу (загальні, специфічні, індивідуальні); ступенем урегульованості впливу (регульовані та нерегульовані); ступенем реалізації впливу (реальні та потенційні); рівнем матеріалізації (традиційні та віртуальні).

4. Обґрунтовано тріадну модель розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропоновано в основу моделі покласти концепцію сталого розвитку, згідно якої мережевий ритейл передбачає задоволення потреб соціуму у якісних товарах та послугах, турботу про довкілля та отримання економічної результативності функціонування. Доведено, що сталість мережевого ритейлу спрямована на людський розвиток, що проявляється через широку пропозицію товарів та послуг, їх якість, доступність споживачів до об'єктів торгівлі, забезпечення культури торговельного обслуговування та культури споживання, продовольчої безпеки тощо; екологічність ведення торговельної діяльності через застосування екологічно безпечних технологій ведення торгівлі, утилізації та рециклінгу відходів, свідомого (екологічного) виробництва та споживання в сфері торгівлі; економічну ефективність торговельної діяльності з точки зору мінімізації витрат та оптимізації логістики постачання та доставки товарів.

5. Доведено, що підвищені вимоги споживачів до якості продукції та якості торговельного обслуговування, масштабування бізнесу в сфері туризму та широка географія мережевого ритейлу зумовлюють необхідність застосування принципово нового підходу до логістичного забезпечення його розвитку. Проведено огляд підходів до змісту поняття «логістичне забезпечення», що дозволило виокремити характеристики логістичного забезпечення розвитку

підприємств мережевого ритейлу: логістичний менеджмент, комплекс управління логістичними потоками, переміщення товарів від постачальника до споживача, ефективне протікання логістичних операцій, визначення потреб в засобах, елементи логістичної інфраструктури. Запропоновано розглядати логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективного протікання торговельних бізнес-процесів підприємств торгівлі, пов'язаних із доведенням продукту до кінцевого споживача, забезпечуючи при цьому екологічно свідоме споживання товарів і послуг та економічну результативність мережевого ритейлу.

6. Розроблено концепт логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого покладено чотири блоки: 1 блок – менеджмент логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; 2 блок – інфраструктурні складові розвитку підприємств мережевого ритейлу; 3 блок – функціональні напрями логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (за ланцюгом поставок); 4 блок – методи логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано, що реалізація концепту логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу дозволить забезпечити його сталий розвиток, задовольнити потреби споживачів у товарах та торговельних послугах та покращити якість торговельного обслуговування споживачів.

7. У роботі обґрунтовано, що активний розвиток мережевого ритейлу в Україні потребує дослідження особливостей його поступу за кордоном задля виявлення тих інструментів, методів чи напрямів трансформації торгівлі, які можуть бути успішно імплементовано у вітчизняну практику, та які зможуть його масштабувати у повоєнний період. Здійснено систематизацію зарубіжних моделей розвитку підприємств мережевого ритейлу. Виявлено сучасні тренди розвитку міжнародного мережевого ритейлу: активізація розвитку електронної торгівлі, поєднання офлайн та онлайн покупок (омнікальність), оптимізація ланцюга поставок, створення додаткової споживчої вартості, сталий розвиток, впровадження штучного інтелекту. Розроблено модель розвитку підприємств

мережевого ритейлу, яка дозволяє індивідуалізувати та диференційовано підійти до вибору мети, інструментів, функцій та методів розвитку мережевого ритейлу залежно від елементів ланцюга поставок.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ

2.1 Методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Розвиток підприємств мережевого ритейлу являє собою складний соціально-економічний процес, що відбувається під впливом широкого спектра взаємопов'язаних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Сучасні умови господарювання характеризуються високим рівнем нестабільності, невизначеності та динамічності, що обумовлює необхідність постійної адаптації торговельних мереж до нових викликів і трансформаційних змін. Особливо відчутний вплив на розвиток мережевого ритейлу справили пандемія COVID-19 та повномасштабна війна в Україні, які суттєво змінили традиційні моделі функціонування підприємств, поведінку споживачів і механізми організації торговельної діяльності. В умовах зазначених кризових явищ відбулися істотні структурні зміни у сфері роздрібної торгівлі, що проявляються у трансформації форматів реалізації товарів, перегляді асортиментної політики, зміні логістичних маршрутів та переорієнтації каналів збуту. Однією з ключових тенденцій стало прискорення цифровізації торговельних процесів та активний розвиток електронної комерції, що сприяло розширенню онлайн-взаємодії між ритейлерами та споживачами. Водночас спостерігається скорочення кількості окремих офлайн-об'єктів торгівлі, зниження ділової активності в окремих сегментах ринку, порушення функціонування логістичних ланцюгів і погіршення купівельної спроможності населення внаслідок зростання соціально-економічних ризиків. За таких умов ефективність розвитку підприємств мережевого ритейлу значною мірою залежить від здатності своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, забезпечувати безперервність логістичних процесів та підтримувати належний рівень обслуговування споживачів. Саме

тому особливої актуальності набуває комплексне дослідження тенденцій розвитку мережевого ритейлу та особливостей його логістичного забезпечення. Проведення ґрунтового аналізу динаміки розвитку торговельних мереж у ретроспективному та поточному періодах дозволяє не лише оцінити наслідки впливу сучасних викликів, а й виявити проблемні аспекти функціонування логістичної системи, визначити резерви підвищення її ефективності та сформулювати стратегічні напрями подальшого розвитку підприємств мережевого ритейлу в умовах трансформації економічного середовища. Варто зауважити, що здійснення цілісного аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу є утрудненим через відсутність офіційних статистичних матеріалів окремих показників чи індикаторів. Однак, оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу є цікавою для багатьох груп стейкхолдерів, що зумовлює необхідність у розробці виваженого методичного підходу до дослідження даних процесів.

Дослідження існуючих методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу проведемо у двох напрямках:

1 напрям – дослідження методик оцінки розвитку підприємств мережевого ритейлу;

2 напрям – дослідження методик оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

В межах першого напрямку, дослідженням питань оцінки розвитку підприємств мережевого ритейлу займалися такі науковці як Голошубова Н., Дарчук В., Дrajниця С., Жовновач Р., Іванов А., Іванова М., Костакова Л., Лабунець В., Ніколайчук О., Недопако Н., Олійник Т., Сотник А., Ступчук С., Хащевацька О., Федоренко О., Яремко А. та ін. Окремі науковці звертають увагу на оцінці онлайн ритейлу, де пропонують таку систему показників як «загальна кількість відвідувачів електронного магазину протягом певного періоду часу; число повторних відвідувачів електронного магазину протягом певного періоду часу; частка відвідувачів електронного магазину від загальної кількості, які

зробили покупки; частка повторних відвідувачів від загального числа, які зробили покупки; обсяг зроблених покупок в грошовому еквіваленті, що припадає на одного покупця; мінімальний і максимальний обсяги покупок, що припадають в середньому на одного покупця електронного магазину; динаміка зміни рівня задоволення і лояльності покупців; динаміка зміни (зростання або падіння) обсягу продажу протягом певного періоду часу; динаміка зміни валового і чистого прибутку (зростання прибутку або збитків) протягом певного періоду часу; динаміка зміни операційних витрат; динаміка зміни обсягів списання товарів протягом певного періоду часу; динаміка зміни рівня задоволеності персоналу якістю управління та керівництва; плинність кадрів» [118]. При цьому, автори пропонують використовувати такі методи аналітичного дослідження як прибутковий, за яким вартість бізнесу мережевого ритейлу визначається очікуваним доходом; ринковий, згідно якого вартість підприємства є вартістю проданих аналогічних компаній та витратний, який передбачає визначення вартості підприємства за сумою витрат на створення його активів [118]. Федоренко О.П. виділяє такі групи показників для оцінки мережевого ритейлу:

- показники, які характеризують «стратегічний розвиток: коефіцієнт випередження товарообороту над операційними витратами; темпи зростання власного капіталу; темпи зростання позикового капіталу; темпи зростання кредиторської заборгованості; темпи зростання дебіторської заборгованості;

- показники, які визначають фінансову складову: коефіцієнт загальної ліквідності; рентабельність власного капіталу; рентабельність активів; рентабельність витрат діяльності; рентабельність продажу; фондвіддача; коефіцієнт фінансової автономії; коефіцієнт абсолютної ліквідності; оборотність капіталу; коефіцієнт маневрування;

- показники оцінки клієнтів: рівень цін на товар; рентабельність операційних витрат; рентабельність витрат на збут; коефіцієнт стійкості асортименту товару; середній обсяг витрат часу покупця на обслуговування в мережі; рівень додаткового обслуговування покупців;

- показники оцінки бізнес-процесів: товарооборотність; частка на ринку; забезпечення високого рівня обслуговування клієнтів; виручка від реалізації на 1 кв.м торговельної площі; рівень витрат на інновації з позиції вдосконалення існуючих бізнес-процесів;

- показники, які характеризують персонал підприємства: продуктивність праці; плинність кадрів; рентабельність витрат на персонал; рівень задоволення працівників умовами праці; зростання рівня середньої заробітної плати; вартість одиниці праці» [119]. Водночас, автор виділяє ще додаткову групу показників для оцінки мережевого ритейлу: первинні (фінансові та нефінансові); аналітичні (конкурентні переваги, конкурентна позиція, потенціал). Як бачимо, пропонується досить широкий спектр показників для оцінки мережевого ритейлу, що може внести деякі труднощі при здійсненні аналітичних досліджень через їх громіздкість. Яременко А. пропонує такі напрями дослідження мережевого ритейлу: оцінка діяльності підприємств торгівлі та вивчення динаміки його показників; оцінка впливу чинників на діяльність мережевого ритейлу та його реакція на зміну цих чинників; результативність менеджменту підприємств мережевого ритейлу [120]. Суттєвою перевагою даного підходу є можливість оцінити чинники впливу на мережевий ритейл та здатність підприємств вчасно реагувати на них. Інші науковці виділяють такі складові методики оцінки мережевого ритейлу як показники ефективності та конкурентності у ринковому середовищі, показники ефективності використання ресурсів, наявність та рівень кваліфікації персоналу, фінанси, ефективність менеджменту [121]. Даний підхід є цікавим з позиції визначення ресурсних можливостей підприємств мережевого ритейлу ефективно здійснювати діяльність, а також здатність визначати його конкурентну позицію у ринковому середовищі. Існує підхід, за яким виділяють узагальнюючі та специфічні показники ефективності діяльності підприємств торгівлі. До узагальнюючих показників відносять ефективність функціональної та господарської діяльності та загальна економічна ефективність; в якості специфічних показників виступають ефективність використання трудових, матеріальних та фінансових

ресурсів [122]. Тут науковці зосереджують увагу виключно на економічній результативності мережевого ритейлу, що дозволяє зробити висновок про ефективність функціонування та здатність до подальшого масштабування. В свою чергу, Сотник А. робить акцент на застосуванні показників фінансової та комерційної діяльності [123]. Інші науковці пропонують дві групи показників для оцінки мережевого ритейлу: показники, які характеризують фінансову результативність та показники масштабування (кількість точок тощо) [124]. Даний підхід імпонує, оскільки дозволяє визначити можливості до подальшого поступу підприємств завдяки наявній фінансовій спроможності. В інших джерелах науковці зосереджують увагу на дослідженні бізнес-процесів мережевого ритейлу: «обслуговування покупців, керівництво магазином, роботу з коштами, продаж та роботу з товаром» [125]. У даному випадку, йдеться мова про ефективність управління мережевим ритейлом. Олійник Т.І, Іванова М. пропонують здійснювати оцінку розвитку мережевого ритейлу та їх позиціонування на ринку за обсягом виторгу від торгівлі, кількості працівників та географії представлення [126]. Ще іншого підходу притримуються науковці, де виділяють такі показники як кількість магазинів та торговельна площа для оцінки мережевого ритейлу [127]. Дана позиція авторів обмежується лише кількісними показниками, які визначають масштаб діяльності підприємств мережевого ритейлу. Проте, не дозволяють оцінити ефективність їх діяльності з позиції використання ресурсів, місця на ринку, задоволеності споживачів тощо.

В межах другого напрямку для оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу варто дослідити наукові праці Бачинської О., Богдан С., Заблоцького А., Костенко В., Кривов'язюка І., Міщука І., Муравського О., Обруч Г., П'ятницької Г., Сігаєвої Т., Сотнікова Д., Титенко Л., Трішкіної Н., Хмарської І., Запши Г., Смирнові Н., Фоміна Д., Шевчун М., ін. Для прикладу, Кривов'язюк І. пропонує використовувати «модель SCOR, яка базується на ієрархічному підході до оцінювання ефективності управління ланцюгами поставок і включає три рівні показників. Перший рівень представлений ключовими стратегічними індикаторами, які відображають загальну

результативність функціонування ланцюга поставок та слугують основою для прийняття стратегічних управлінських рішень. Другий рівень формують аналітичні показники, призначені для деталізації стратегічних результатів і виявлення причин відхилення фактичних параметрів від запланованих. Третій рівень охоплює операційні індикатори, які забезпечують поглиблену діагностику процесів, дозволяючи встановити першопричини відхилень і сформувані обґрунтовані заходи щодо підвищення ефективності ланцюга поставок» [128].

Як бачимо, автор зосереджує увагу на двох ключових позиціях: аналіз та оцінка складових елементів ланцюга поставок, що є важливим при здійсненні логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та критерії досягнення намічених стратегічних цілей як індикаторів виявлення існуючих відхилень та пошуку напрямів подальшого удосконалення. Інші науковці пропонують аналізувати такі групи показників: ефективність (коефіцієнт виконання замовлень, оборотність запасів, витрати на складування, час циклу замовлення), точність та якість (коефіцієнт точності замовлень, коефіцієнт повернень), клієнтоорієнтованість (задоволеність клієнтів), сталий розвиток (вуглецевий слід) [129].

Суттєвою перевагою даного підходу є врахування показників сталого розвитку, що дозволяє оцінити рівень екологічної свідомості ведення торговельної діяльності, рівень доступності споживачів до об'єктів торгівлі та їх задоволеність від придбання товару та якості торговельного чи логістичного обслуговування, а також економічну результативність ведення бізнесу в сфері торгівлі. У [130] пропонується чотири групи показників для оцінки логістичного забезпечення торговельного ланцюга: «економічні (товарообмінні, рентабельність витрат обігу, коефіцієнт рентабельності реалізації товарів, доходівіддача від реалізації послуг), комерційні (частка підприємства на товарному ринку, темпи зростання товарообігу, темпи зростання прибутку, приріст (скорочення) часу обігу товару, прибуток на одиницю товарних запасів, коефіцієнт випередження (відставання) темпів зміни товарних запасів, коефіцієнт зміни кількості оптових покупців, коефіцієнт зміни кількості підписаних договорів, коефіцієнт зміни обсягу

постачання товарів у розрахунку в середньому на один укладений договір, коефіцієнт зміни суми штрафів за претензіями оптових покупців, товаровіддача одиниці торгової площі магазинів оптового підприємства, товаровіддача одиниці складської площі або складського обсягу, темпи зростання неходових і залежаних товарів, коефіцієнт стійкості асортименту, рівень утримання споживача), соціальні, операційні (коефіцієнт ефективності виробничих витрат, коефіцієнт ефективності маркетингових процесів, коефіцієнт ефективності використання матеріальних ресурсів) та інноваційні (коефіцієнт співвідношення реалізованих товарів і послуг, ефективність надання супутніх послуг)». Даний підхід є досить розширеним щодо вибору системи показників оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Він вирізняється різносторонністю та комплексністю, проте є утрудненим у практичному використанні.

Цікавим є підхід, за яким оцінку логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу здійснюють за такими функціональними напрямками: «закупівля і управління товарними запасами, транспортування, складування, інформаційна логістика, збутова логістика, виробнича логістика, обслуговування споживачів» [131]. Як видно, автори розглядають показники оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу за усіма ланками ланцюга поставок, що дозволяє оцінити ефективність кожного функціонального напрямку логістики в сфері торгівлі. Колектив авторів Обруч Г., Сотніков Д., Костенко В. пропонують оцінювати ефективність логістичного менеджменту як інтегрального критерію дослідження логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Для цього автори використовують наступні критерії оцінки логістичних процесів: «закупівля товарів (коефіцієнт надійності постачань, матеріальні витрати, коефіцієнт забезпеченості матеріальними ресурсами, обсяги поставок і т.д.), складування, зберігання та управління запасами (обсяги поставок, оборотність товарних запасів, витрати на зберігання, складський вантажообіг), організація процесу збуту товарів і обслуговування споживачів (витрати на збут, кількість рекламаций,

рівномірність поставок, частка ринку, виручка від реалізації, рентабельність продажу, кількість споживачів, обсяги замовлень тощо)» [132]. Такого ж підходу притримується і інша група науковців, які вважають, що рівень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу можна оцінити за якістю логістичного менеджменту, де в основу закладають такі показники як «вчасність доставки, точність замовлення, час циклу виконання замовлення, коефіцієнт оборотності запасів, час обороту запасів, днів, вартість транспортування 1 т вантажу, собівартість 1 т/км, задоволеність клієнтів, рентабельність логістичної діяльності» [133]. Ще одним підходом з позиції оцінки ефективності логістичного менеджменту є підхід, який передбачає оцінку показників КРІ: «КРІ фінансових показників логістичної системи: питома вага обсягів перевезень, дохід від наданих додатково логістичних послуг; КРІ витрат, що виникають у ланцюзі постачань: загальні логістичні витрати, питома вага витрат на логістику; КРІ управління логістичними активами в ланцюзі постачань: ймовірність дефіциту, норма насичення попиту, повнота охоплення замовленнями; КРІ надійності доставки: ступінь задоволення очікувань споживачів під час виконання замовлення, неперервність виконання операцій, гнучкість операцій та логістичних бізнес-процесів, рівень недоліків сервісу та надійність сервісу» [134]. Інноваційним є підхід, згідно якого логістичне забезпечення підприємств торгівлі визначають за двома основними критеріями: «індикатори управління логістичними процесами на підприємстві торгівлі (якість логістики, гнучкість, ефективність витрат, інноваційні зміни) та загальна результативність управління підприємством торгівлі (прибуток, зростання доходу, задоволеність клієнтів)» [135]. Дані підходи є цікавими та слушними, оскільки ефективність логістичного менеджменту визначає рівень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, цілі та стратегію його розвитку та масштабування, а також формують ритейл-брендинг.

Огляд методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Огляд методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Автор	Характеристика	Група показників	Методи
1	2	3	4
<i>Оцінка розвитку підприємств мережевого ритейлу</i>			
Дражниця С.	Орієнтація на оцінку онлайн ритейлу	Загальна кількість відвідувачів; число повторних відвідувачів; частка відвідувачів від загальної кількості; частка повторних відвідувачів; обсяг зроблених покупок в грошовому еквіваленті, що припадає на одного покупця; мінімальний і максимальний обсяги покупок, що припадають в середньому на одного покупця електронного магазину; динаміка зміни рівня задоволення і лояльності покупців; динаміка зміни (зростання або падіння) обсягу продажу; динаміка зміни валового і чистого прибутку; динаміка зміни операційних витрат	Прибутковий, ринковий, порівняльний
Федоренко О.	Орієнтація підходу на визначення стратегічного потенціалу мережевого ритейлу	Показники, які характеризують стратегічний розвиток підприємства торгівлі, фінансову складову, оцінку клієнтів, бізнес-процесів та персоналу	Кількісні
Яременко А.	Можливість визначення рівня розвитку мережевого ритейлу під впливом чинників середовища, ефективність менеджменту підприємства	Показники діяльності підприємств торгівлі та вивчення динаміки; оцінка впливу чинників на діяльність мережевого ритейлу та його реакція на зміну цих чинників; результативність менеджменту підприємств мережевого ритейлу	Кількісні
Голошубова Н.	Визначення конкурентного статусу мережевого ритейлу та ефективності його розвитку	Показники ефективності використання ресурсів, ефективність менеджменту	Кількісні

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4
Лабунець В., Ступчук С.	Можливість визначення економічної ефективності діяльності підприємств мережевого ритейлу	Специфічні (показники ефективності використання ресурсів) та узагальнюючі (загальна ефективність діяльності)	Кількісні
Сотник А.	Визначення ефективності діяльності підприємств мережевого ритейлу	Показники фінансової та комерційної діяльності	Кількісні
Ніколайчук О., Костакова Л.	Здатність визначити фінансову спроможність щодо масштабування мережевого ритейлу	Показники, які характеризують фінансову результативність та показники масштабування	Кількісні
Дарчук В., Недопако Н., Хашевацька О.	Орієнтація на дослідження внутрішніх бізнес-процесів мережевого ритейлу	Показники, які характеризують бізнес-процеси мережевого ритейлу	Кількісні
Олійник Т., Іванова М.	Можливість оцінки рівня розвитку мережевого ритейлу та його співставлення з іншими мережами	Обсяг виторгу від торгівлі, кількість працівників та географія представлення	Кількісні
Жовновач Р., Іванов А.	Здатність визначити рівень масштабованості мережевого ритейлу	Кількість магазинів та торговельна площа	Кількісні
<i>Оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу</i>			
Кривов'язук І.	Застосування моделі SCOR	Групи показників: показники, які характеризують загальний стан ланцюга поставок; показники, які дозволяють виявити причини відхилення від запланованих значень	Кількісні
Хмарська І., Сігаєва Т., Бачинська О.	Здатність оцінити екологічну складову логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу	Ефективність (коефіцієнт виконання замовлень, оборотність запасів, витрати на складування, час циклу замовлення), точність та якість (коефіцієнт точності замовлень, коефіцієнт повернень), клієнтоорієнтованість (задоволеність клієнтів), сталий розвиток (вуглецевий слід)	Кількісні

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4
Трішкіна Н.	Здатність оцінити економічну та соціальну складову логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу	Групи показників: економічні, комерційні, соціальні, операційні, інноваційні	Кількісні
Міщук І.	Можливість оцінювання за функціональними сферами логістики	Закупівля і управління товарними запасами, транспортування, складування, інформаційна логістика, збутова логістика, виробнича логістика, обслуговування споживачів	Кількісні
Обруч Г., Сотніков Д., Костенко В.	Можливість оцінювання ефективності логістичного менеджменту	Показники, які характеризують закупівлю товарів, складування, зберігання та управління запасами, організація процесу збуту товарів і обслуговування споживачів	Кількісні
Запша Г., Смирнова Н., Фомін Д., Заблоцький А.	Можливість оцінювання ефективності логістичного менеджменту	Вчасність доставки, точність замовлення, час циклу виконання замовлення, коефіцієнт оборотності запасів, час обороту запасів, днів, вартість транспортування вантажу, собівартість, задоволеність клієнтів, рентабельність логістичної діяльності	Кількісні
Титенко Л., Богдан С., Муравський О.	Можливість оцінити рівень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу за показниками KPI	KPI фінансових показників логістичної системи; KPI витрат, що виникають у ланцюзі постачань; KPI управління логістичними активами в ланцюзі постачань; KPI надійності доставки	Кількісні
П'ятницька Г., Шевчун М.	Можливість оцінювання ефективності логістичного менеджменту	Показники, які характеризують управління логістичними процесами на підприємстві торгівлі та показники загальної результативності управління підприємством торгівлі	Кількісні

Проведені дослідження існуючих підходів показують наявність різнобічних поглядів на систему показників оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу від одиничних до широкого спектру показників. Варто відмітити, що науковці одностайні в думці щодо застосування кількісних методів оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

Дана думка імпонує, оскільки застосування цього методу дозволяє:

- оперувати офіційними статистичними даними та забезпечити об'єктивність оцінки;
- оцінити статику та динаміку показників ефективності розвитку підприємств мережевого ритейлу та його логістичного забезпечення;
- визначити рейтинг мережевого ритейлу та його місце у порівнянні з іншими мережами;
- виявити резерви оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

У цілому, можна виділити такі позитивні практики існуючих методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу:

- застосування системи показників, які дозволяють оцінити роботу як офлайн, так і онлайн ритейлу;
- можливість визначити результативність менеджменту логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу;
- здатність здійснити оцінку ефективності функціонування підприємств мережевого ритейлу;
- врахування чинників впливу на розвиток підприємств мережевого ритейлу;
- є можливим здійснити ранжування мережевого ритейлу за рівнями розвитку;

– оперування показниками, які дають змогу оцінити логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу за функціональними сферами логістики.

З іншої сторони, є певні прогалини, які варто врахувати при розробці авторського методичного підходу до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу:

– фрагментарне врахування складових сталого розвитку мережевого ритейлу: економічної, соціальної та екологічної;

– окремі методичні підходи є занадто громіздкими, що зумовлює складність проведення аналітичних досліджень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу;

– неврахування безпекових показників ведення бізнесу мережевим ритейлом та його логістичного забезпечення;

– нехтування показниками оцінки ритейл-брендингу, як критерію пізнаваності бренду мережевого ритейлу на ринку товарів та послуг.

Зважаючи на окреслені позитивні аспекти та прогалини в існуючих методичних підходах до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, представимо авторське бачення вирішення даної проблеми (рис. 2.1).

Запропонований підхід містить три блоки аналітичного вивчення:

1 блок – підготовчий, який спрямований на вивчення та ідентифікацію об'єкта, стейкхолдерів, методів та інформаційної бази.

2 блок – аналітичний, який передбачає виявлення напрямів аналітичного вивчення. Нами запропоновано три напрями вивчення: оцінка мережевого ритейлу, оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та оцінка ефективності логістичного менеджменту.

3 блок – підсумковий, в основу якого покладено розрахунок інтегрального індексу логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та визначення його рейтингу на ринку товарів та послуг.

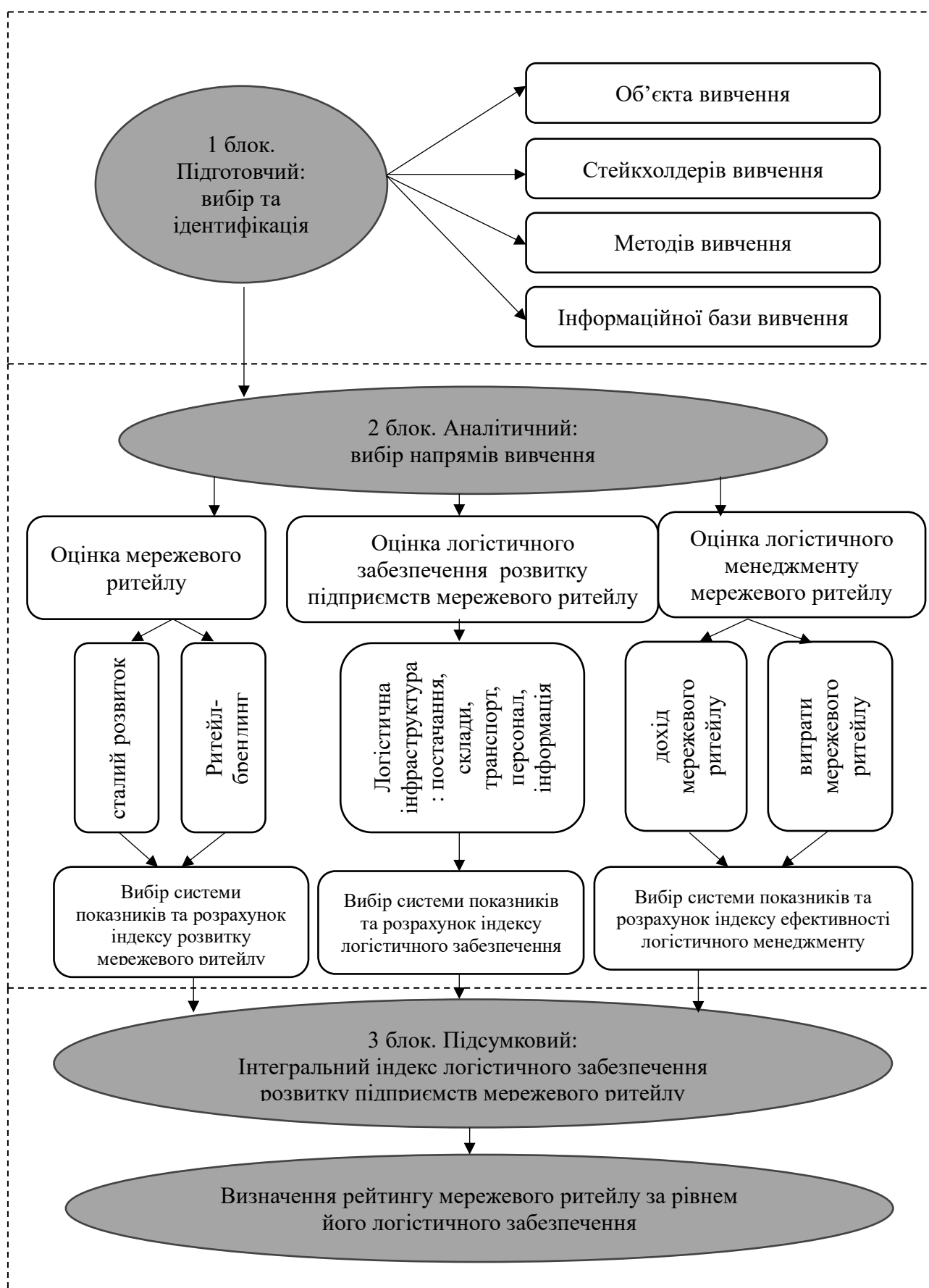

Рис. 2.1– Методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Деталізуємо етапи методичного підходу до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Об'єктом вивчення виступає мережевий ритейл та його логістичне забезпечення. В якості стейкхолдерів можуть виступати різні групи, які зацікавлені у проблематиці логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу:

- соціум, який прагне задовольнити свої потреби у якісних товарах та послугах. Тут важливу роль відіграватиме ритейл-брендинг, який дозволить забезпечити пізнаваність торговельної мережі, забезпечити її масштабованість, і таким чином – створити нові робочі місця, покращити зайнятість населення, і відповідно створити кращі умови для соціального поступу як складової сталого розвитку;

- органів місцевого самоврядування, де через призму ефективного розвитку мережевого ритейлу забезпечиться інвестиційна привабливість території, заохочення притоку інвестицій, збільшення надходжень у місцевий бюджет та покращення добробуту населення;

- інвесторів, які прагнуть інвестувати в привабливі та швидко окупні проєкти;

- транспортно-логістичні компанії та логістичні центри, які є основними інфраструктурними одиницями логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу і мають можливість масштабуватися завдяки розвитку підприємств мережевої торгівлі.

Аналітичні дослідження логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу планується здійснювати із використанням таких методів вивчення:

- метод ABC та XYZ аналіз, який дозволить визначити найбільш значимі продукти мережевого ритейлу у забезпеченні його розвитку та стабільність їх продажу у певні часові періоди;

- методи економічного аналізу, завдання яких полягає у проведенні кількісної оцінки стану та динаміки розвитку підприємств мережевого ритейлу,

ефективності логістичного менеджменту підприємств торгівлі, а також оцінці логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Такий аналіз дозволить виявити закономірності, а також сильні та слабкі місця логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, і на цій основі – розробити стратегію його оптимізації;

– індексні методи – передбачають зведення часткових показників, які характеризують розвиток підприємств мережевого ритейлу, логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та ефективність логістичного менеджменту у єдиний індекс;

– регресійного аналізу – для визначення чинників впливу на логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та здатності підприємств реагувати на них.

Інформаційною базою вивчення є офіційна звітність підприємств мережевого ритейлу, аналітичні записки, нормативні документи тощо. За часовий горизонт планується обрати період за останні п'ять років.

Оцінку розвитку підприємств мережевого ритейлу пропонується здійснювати шляхом дослідження показників сталого розвитку та ритейл-брендингу. Сталий розвиток підприємств мережевого ритейлу містить три групи показників (табл. 2.2): соціальні, економічні та екологічні.

Таблиця 2.2 – Показники оцінки сталого розвитку мережевого ритейлу

Складові сталого розвитку мережевого ритейлу	Показники
Економічна	Товарооборот, чистий фінансовий результат, рентабельність, фондовіддача, продуктивність праці
Соціальна	Рівень оплати праці, динаміка фонду оплати праці, витрати на навчання та розвиток персоналу
Екологічна	Енергоємність діяльності, динаміка енерговитрат, енергоємність запасів, рівень викидів CO ₂

Сформовано автором на основі [136–139]

Щодо ритейл-брендингу, то тут можуть використовуватися різні показники. Проте, найбільш вживаними показниками є:

- «показники сприйняття, що характеризують рівень обізнаності споживачів про бренд та ступінь їхньої взаємодії з ним, зокрема переваги покупців, сприйману цінність для клієнта та рівень лояльності;

- фінансово-ринкові показники, які відображають позиції бренду на ринку та результати його діяльності, включаючи частку ринку, динаміку її зміни, обсяги ринкового і сукупного попиту, а також чутливість попиту до змін ринкових умов;

- показники результативності бренду, що демонструють силу зв'язку споживачів із брендом та рівень їхньої прихильності, зокрема дохідність бренду та обсяги інвестицій, спрямованих на його розвиток і підтримку» [136].

Для всебічної оцінки тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу необхідно здійснювати аналіз системи показників, що відображають масштаби, результати та особливості їх функціонування. Такий аналіз має охоплювати дослідження структури ритейлу за рівнем доходності, динаміки товарообороту та виручки найбільших торговельних мереж, змін у кількості торговельних об'єктів і персоналу, а також оцінювання узагальнювальних та специфічних показників комерційної діяльності. Важливим напрямом дослідження є також вивчення кількісних і якісних характеристик розвитку мережевого ритейлу, що дозволяє комплексно оцінити його сучасний стан та перспективи подальшого розвитку.

Оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу включає показники, які характеризують його інфраструктурні елементи: постачання, складування, роботу транспорту, системи збуту, обіг інформації, а також діяльність персоналу (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Показники оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Інфраструктурні елементи	Показники
Постачання	Частка витрат на постачання в собівартості, оборотність кредиторської заборгованості
Складування	Частка витрат на оренду складів в собівартості, оборотність запасів

Транспорт	Транспортні витрати на 1 грн доходу, Частка транспортних витрат у витратах на збут
Збут	Частка витрат на збут у собівартості, оборотність витрат на збут
Інформація	Рівень інформаційно-консультативних витрат, коефіцієнт інформаційної інтенсивності логістики
Персонал	Частка оплати праці у витратах на збут, операційна рентабельність персоналу

Сформовано автором на основі [140-142]

На даному етапі важливо приділити достатньо уваги та проаналізувати усі елементи ланцюга поставок, як наведені на рисунку 2.2.

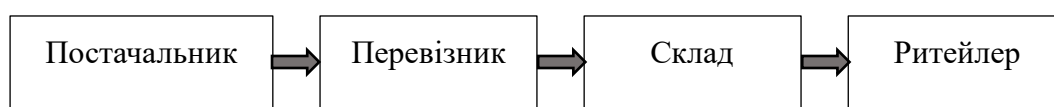

Рис. 2.2 – Ланцюг поставок мережевого ритейлу

Ланцюг поставок мережевого ритейлу формується сукупністю взаємопов'язаних учасників, кожен з яких виконує визначені функції у процесі руху товарних потоків від виробника до кінцевого споживача. До ключових елементів такого ланцюга належать постачальники, які забезпечують формування товарних ресурсів; логістичні оператори, що здійснюють транспортування продукції; складські комплекси, відповідальні за накопичення та управління товарними запасами; а також ритейлери, які організовують процес реалізації товарів кінцевим споживачам через відповідні канали збуту.

Оцінку логістичного менеджменту пропонуємо здійснювати за двома основними показниками: доходом та витратами мережевого ритейлу, що дозволить визначити рентабельність ведення управлінської діяльності.

На підсумковому етапі здійснюється розрахунок інтегрального індексу розвитку підприємств мережевого ритейлу (I), який об'єднує у собі три індекси: індекс розвитку підприємств мережевого ритейлу (I_r), індекс логістичного забезпечення (I_z) та індекс ефективності логістичного менеджменту (I_m):

$$I = \sqrt[3]{(I_r \times I_z \times I_m)} \quad (2.1)$$

Оскільки вищенаведені показники, які входять в структуру відповідних індексів є різновимірними, то постає завдання привести їх всіх до єдиного вимірника. Для цього використовують метод стандартизації показників.

Стандартизація показників передбачає використання системи показників-стимуляторів (показники, що позитивно впливають на розвиток мережевого ритейлу) та показників-дестимуляторів (показники, що негативно впливають на розвиток мережевого ритейлу).

«Для кожного індексу необхідно сформувати матрицю показників X та здійснити їх стандартизацію» [143, 144, 145]:

$$X = \begin{pmatrix} x_{11} & \dots & x_{1j} & \dots & x_{1n} \\ x_{21} & \dots & x_{2j} & \dots & x_{2n} \\ \dots & & & & \\ x_{i1} & \dots & x_{ij} & \dots & x_{in} \\ \dots & & & & \\ x_{m1} & \dots & x_{mj} & \dots & x_{mn} \end{pmatrix}, \quad j = \overline{1, n}, \quad i = \overline{1, m} \quad (2.2)$$

де n – кількість показників;

m – кількість підприємств мережевого ритейлу;

x_{ij} – значення j - го показника, що характеризує i – те підприємство мережевого ритейлу.

Використаємо наступні розрахункові формули для розрахунку часткових індексів логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу [146, 147]:

– для показників-стимуляторів:

$$X_{ij^1} = \frac{x_{ij}}{x_{m+1j}}, \text{ або} \quad (2.3)$$

– для показників-дестимуляторів:

$$X_{ij}^1 = \frac{X_{m+1j}}{X_{ij}} \quad (2.4)$$

де $i=1,2,\dots, m$; $j=1,2,\dots,n$, X_{m+1j} – j -й показник-еталон, тобто підприємство мережевого ритейлу із найкращим значенням показника із усієї сукупності.

$Y = 1 - X^1$. Чим менше значення показника Y , тим кращим вважається логістичне забезпечення мережевого ритейлу.

Розрахунок інтегрального індексу дозволить здійснити ранжування мережевого ритейлу за рівнем логістичного забезпечення і відповідно до цього, для кожного із видів обрати стратегію поступу

Запропонований методичний підхід до оцінки розвитку підприємств мережевого ритейлу надаватиме можливість підприємствам приймати виважені управлінські рішення задля оптимізації її логістичного забезпечення.

2.2 Аналіз та оцінка тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні

Базуючись на розглянутих підходах щодо аналізу тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні, сформуємо зведену таблицю показників, які найбільш широким чином відображатимуть вектори його розвитку (табл. 2.4).

Вважатимемо за доцільне їх використання в межах дослідження мережевого ритейлу в Україні [167].

З метою реалізації даного аналізу, відібрано п'ять основних компаній, що об'єктивно репрезентують дану галузь.

1. *ТОВ «Сільпо Груп» («Сільпо»)*. Компанія входить до складу групи Fozzy Group та є одним із провідних продуктових ритейлерів України. Мережа налічує понад 300 супермаркетів у більш ніж 60 містах країни. Особливістю компанії є інвестиції в концептуальні формати (магазини з великою торговельною площею,

тематичним дизайном, фуд-холи тощо), що дозволяє утримувати конкурентну перевагу у сегменті «супермаркет» [148, 149].

2. *ТОВ «Фора» («Фора»)*. Компанія входить до групи Fozzy Group та оперує приблизно 276 магазинами у восьми областях України, з акцентом на Київську агломерацію (близько 170 точок). Формат «магазин у житловому масиві» характеризується площею близько 350-370 м², що дає змогу швидко охоплювати споживачів у межах міських мікрорайонів [150, 151].

Таблиця 2.4 – Показники оцінки розвитку підприємств мережевого ритейлу

Група показників	Економічний зміст	Метрики
Масштабування та стратегічна динаміка	Характеризує масштаби діяльності підприємства, його здатність до зростання, розширення мережі та підвищення стратегічної позиції на ринку	-темپ зростання доходу -темп зростання активів -темп зростання власного капіталу -коефіцієнт випередження товарообороту над операційними витратами
Фінансова результативність	Відображає прибутковість і ефективність господарської діяльності, здатність генерувати дохід і прибуток	- операційний прибуток - чистий прибуток - рентабельність продажів - рентабельність власного капіталу
Фінансова стійкість та ділова активність	Визначає рівень фінансової незалежності, ліквідності, платоспроможності та ефективності використання активів і зобов'язань	-коефіцієнт загальної ліквідності -коефіцієнт фінансової автономії -оборотність активів -оборотність запасів
Ефективність збутової діяльності	Визначає результативність організації збуту, структуру витрат і ефективність операційної діяльності	-частка витрат на збут у доході -рентабельність витрат на збут -динаміка витрат на збут -оборотність витрат на збут
Ресурсна та кадрова ефективність	Характеризує ефективність використання матеріальних і трудових ресурсів, кадровий потенціал та соціальну складову розвитку	- фондівіддача - рентабельність персоналу - частка оплати праці у витратах на збут - продуктивність праці

Джерело: Складено на основі [136-142]

3. *ТОВ «Омега» («Варус»)*. Мережа супермаркетів «Varus», що належить компанії Омега, є одним з ключових гравців українського ринку мережевих ритейлерів. Мережа налічує близько 120 супермаркетів з фокусом на повний продуктовий асортимент, програму лояльності та регіональну присутність у

великих містах, що свідчить про ефективність експансії та адаптацію до сучасних логістичних умов [152].

4. *ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» («Ашан»)*. Підрозділ міжнародної групи «Auchan Retail», що працює в Україні з 2007 року. Мережа налічує 11 гіпермаркетів у п'яти містах України. Формат – великий гіпермаркет із широким асортиментом продовольчих та непродовольчих товарів, що дозволяє охоплювати великі споживчі потоки. Підприємство реалізує стратегію оптимізації форматів торгівлі та скорочення витрат шляхом автоматизації процесів [153].

5. *ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» («Метро»)*. Це українська дочірня компанія міжнародної оптово-роздрібної групи «Metro AG». Компанія має в управлінні більше 20 класичних центрів оптової торгівлі у великих містах України, а також кілька магазинів формату «Бери Вези». Поєднання роздрібного та оптового форматів дозволяють охоплювати сегмент HoReCa та дрібний бізнес. «Метро» активно впроваджує концепцію сталого розвитку, підвищує оборотність активів і зміцнює фінансову стійкість за рахунок оптимізації логістичних процесів [154].

Динаміка доходів підприємств мережевого ритейлу. У 2020–2024 рр. мережевий ритейл України продемонстрував відчутну диференціацію темпів зростання, структури активів і капіталу, що відображає різні стратегії розвитку компаній у конкурентному середовищі (табл. 2.5).

Аналіз показників масштабування та стратегічної динаміки підприємств мережевого ритейлу дозволяє зробити наступні висновки:

- ТОВ «Сільпо Груп» характеризується стабільним зростанням доходів (+44,4% за 2020–2024 рр.) при помірному збільшенні активів (+12,8%). Водночас власний капітал демонстрував різкі коливання. Позитивним сигналом є перевищення темпів зростання товарообороту над операційними витратами (коефіцієнт 1,018 у 2024 р.), що свідчить про покращення ефективності операційної моделі;

- ТОВ «Фора» демонструє найбільш динамічний розвиток серед усіх досліджених компаній: доходи зросли на 113,4%, активи – на 144,0%, а власний

капітал – у 6,5 разів. Це свідчить про стійку тенденцію масштабування бізнесу. Підприємство зберігає стабільність у співвідношенні темпів зростання товарообороту та витрат (коефіцієнт 1,002), що вказує на ефективне балансування між розширенням і контролем витрат;

Таблиця 2.5 – Розрахунок показників масштабування та стратегічної динаміки підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки					Відхилення			
						Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2020	2024/2023	2024/2020	2024/2023
Темп зростання доходу, %									
«Сільпо»	3,1	13,0	-3,8	21,1	9,8	28 614 835	8 289 482	44,4	9,8
«Фора»	14,9	15,5	3,6	50,5	18,5	18 576 731	5 459 473	113,4	18,5
«Варус»	10,8	12,1	6,4	20,1	14,3	7 801 683	2 509 208	63,8	14,3
«Ашан»	-1,0	3,4	-26,2	2,9	-7,7	-3 859 582	-843 755	-27,5	-7,7
«Метро»	20,4	20,9	-22,3	26,8	12,5	7 289 917	3 200 056	34,0	12,5
Темп зростання активів, %									
«Сільпо»	5,3	27,9	-12,9	-0,9	2,2	3 871 908	733 858	12,8	2,2
«Фора»	16,6	59,2	-22,0	62,8	20,8	7 070 840	2 059 265	144,0	20,8
«Варус»	29,4	22,1	14,3	-2,9	-4,9	1 372 668	-316 590	28,8	-4,9
«Ашан»	-16,6	-1,9	-17,7	-18,9	-9,3	-2 166 302	-326 128	-40,6	-9,3
«Метро»	9,1	7,2	-9,7	28,5	13,2	2 863 227	1 151 026	40,7	13,2
Темп зростання власного капіталу, %									
«Сільпо»	-162,8	160,7	258,1	-2,7	-17,9	-7 422 486	1 863 602	646,3	-17,9
«Фора»	-35,1	36,0	-10,3	15,7	431,3	452 098	423 504	649,6	431,3
«Варус»	194,2	113,2	30,6	36,3	4,6	599 878	35 177	296,8	4,6
«Ашан»	47,4	-42,4	70,7	-32,7	16,2	456 863	-211 106	-23,1	16,2
«Метро»	9,4	-20,4	13,5	7,7	-1,8	273 983	108 133	-4,5	-1,8
Коефіцієнт випередження товарообороту над операційними витратами									
«Сільпо»	0,974	0,992	0,989	1,030	1,018	0,044	-0,012	4,5	-1,2
«Фора»	1,006	0,998	1,018	0,989	1,002	-0,004	0,013	-0,4	1,3
«Варус»	1,016	0,965	0,999	1,031	0,991	-0,025	-0,040	-2,5	-3,8
«Ашан»	1,000	1,000	1,035	0,966	1,000	0,000	0,034	0,0	3,5
«Метро»	0,972	1,010	1,037	0,963	1,001	0,029	0,038	3,0	4,0

Джерело: Складено на основі [155-159]

– ТОВ «Омега» демонструє помірну позитивну динаміку доходів (+63,8%) та активів (+28,8%), проте темп зростання власного капіталу знизився до 4,6%, що свідчить про обмежені можливості самофінансування. Незначне відставання темпів товарообороту від витрат (коефіцієнт 0,991) вказує на зниження операційної ефективності у 2024 р. порівняно з попереднім періодом;

– ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» залишається єдиною мережею, що демонструє від’ємні темпи зростання доходів (-27,5%) та активів (-40,6%). Незважаючи на тимчасове покращення показника власного капіталу у 2024 р. (+16,2%), загальна тенденція вказує на скорочення масштабів діяльності. Значення коефіцієнта випередження товарообороту над операційними витратами (1,000) підтверджує збереження балансу між доходами та витратами, однак без ознак зростання ефективності;

– ТОВ «Метро Кеш енд Кері Україна» демонструє стабільне, помірне зростання – доходи зросли на 34,0%, активи – на 40,7%, що свідчить про поступову експансію та зміцнення позицій на ринку. Незначне перевищення темпів зростання товарообороту над операційними витратами (1,001) відображає ефективне управління витратами при стабільному рівні прибутковості.

Результати аналізу свідчать, що найбільш динамічне масштабування продемонструвала мережа «Фора», тоді як «Сільпо» та «Метро» показали стабільне, але контрольоване зростання з акцентом на операційну ефективність. «Варус» перебуває у фазі сповільнення темпів розвитку, а «Ашан» зазнає скорочення ринкової частки та зниження фінансової стійкості. Загалом галузь демонструє тенденцію до помірнього відновлення після кризових періодів, із поступовим переходом до моделей з оптимізованими витратами та контрольованим розширенням.

Аналіз показників фінансової результативності мережевого ритейлу. У 2020–2024 рр. спостерігається суттєва диференціація фінансових результатів діяльності між підприємствами мережевими ритейлерами (табл. 2.6).

Аналіз показників фінансової результативності підприємств мережевого ритейлу дозволяє зробити наступні висновки:

– ТОВ «Сільпо Груп» демонструє найдинамічніше зростання операційного прибутку – з 153,5 млн грн у 2020 р. до 2911,7 млн грн у 2024 р., що свідчить про ефективну оптимізацію операційних процесів і значний ступінь адаптації до складних умов господарювання. Позитивна динаміка рентабельності продажів (з

-4,8% до 0,2%) вказує на поступове підвищення прибутковості основної діяльності;

– ТОВ «Фора» зберігає стабільну позитивну рентабельність упродовж досліджуваного періоду, що забезпечено поступовим зростанням операційного прибутку до 680,2 млн грн та підвищенням чистого прибутку до 117,0 млн грн у 2024 р. Рентабельність продажів збільшилась із -0,2 % до 0,3 %, що вказує на позитивні зміни у діяльності компанії;

Таблиця 2.6 – Розрахунок показників фінансової результативності підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки					Відхилення			
	2020	2021	2022	2023	2024	Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2020	2024/2023	2024/2020	2024/2023
Операційний прибуток, млн. грн									
«Сільпо»	153,5	-417,4	-1 157,0	1 140,3	2 911,7	2 758,2	1 771,4	1796,5	155,3
«Фора»	202,6	205,3	558,8	519,2	680,2	477,6	161,0	235,8	31,0
«Варус»	426,4	-5,8	-25,2	494,1	391,3	-35,1	-102,8	-8,2	-20,8
«Ашан»	-3,3	-367,6	360,6	-291,3	-155,5	-152,3	135,7	4646,4	-46,6
«Метро»	233,0	539,2	1 121,3	482,5	561,5	328,5	79,0	141,0	16,4
Чистий прибуток, млн. грн									
«Сільпо»	-3114,2	-1846,2	-7632,3	-1850,9	154,1	3 268,3	2 005,0	-104,9	-108,3
«Фора»	-39,0	17,7	9,8	14,1	117,0	156,1	102,9	-399,9	727,7
«Варус»	116,1	94,6	-32,1	142,4	30,1	-86,0	-112,4	-74,1	-78,9
«Ашан»	-632,2	-1261,6	193,2	-915,9	-579,5	52,8	336,4	-8,3	-36,7
«Метро»	-1725,9	7,2	-658,3	-422,6	108,1	1 834,1	530,7	-106,3	-125,6
Рентабельність продажів, %									
«Сільпо»	-4,8	-2,5	-10,9	-2,2	0,2	5,0	2,4	-103,4	-107,6
«Фора»	-0,2	0,1	0,05	0,05	0,3	0,6	0,3	-240,5	598,4
«Варус»	0,9	0,7	-0,2	0,8	0,2	-0,8	-0,7	-84,2	-81,5
«Ашан»	-4,5	-8,7	1,8	-8,3	-5,7	-1,2	2,6	26,5	-31,5
«Метро»	-8,0	0,03	-3,3	-1,7	0,4	8,4	2,0	-104,7	-122,7
Рентабельність власного капіталу, %									
«Сільпо»	-	-	-	-	-	-	-	-	-
«Фора»	-56,1	18,7	11,5	14,4	22,4	78,5	8,0	-140,0	55,8
«Варус»	57,4	22,0	-5,7	18,6	3,7	-53,7	-14,8	-93,5	-79,8
«Ашан»	-	-	-	-	-	-	-	-	-
«Метро»	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Примітка: Відсутність рентабельності власного капіталу зумовлена від'ємним значенням цього показника через накопичений нерозподілений збиток у балансі підприємств.

Джерело: Складено на основі [155-159]

– ТОВ «Омега» характеризується нестійкими фінансовими результатами. Після падіння у 2021–2022 рр. компанія частково відновила операційну

діяльність, проте чистий прибуток у 2024 р. знизився до 30,1 млн грн, а рентабельність продажів упала до 0,2 %. Це свідчить про обмежену здатність до акумулювання прибутку на фоні підвищення витрат;

– ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» продовжує демонструвати збиткову динаміку, хоча масштаби збитків скорочуються: чистий результат покращився з - 632,2 млн грн до -579,5 млн грн. Незважаючи на окремі позитивні операційні періоди, рентабельність продажів залишається від’ємною, що свідчить про невідновлену економічну ефективність бізнес-моделі;

– ТОВ «Метро Кеш енд Кері Україна» упродовж 2020–2024 рр. утримує відносну стабільність показників: операційний прибуток зріс до 561,5 млн грн, а чистий прибуток досяг 108,1 млн грн. Водночас, відновлення рентабельності продажів із -8,0% у 2020 р. до 0,4% у 2024 р. свідчить про успішне підвищення ефективності управління витратами.

Загалом, у більшості компаній простежується позитивна тенденція до зростання операційного прибутку, що вказує на адаптацію до змін ринкового середовища. Водночас, збереження збитковості у низки підприємств (зокрема, «Ашан» та частково «Сільпо» у попередні роки) свідчить про наявність внутрішніх структурних проблем і високої чутливості до кон’юнктури ринку. Найвищий рівень фінансової результативності за підсумками усього аналізованого періоду притаманний мережам «Фора», яка демонструє стійке зростання прибутковості та ефективності продажів.

Аналіз показників фінансової стійкості та ділової активності. У 2020–2024 рр. спостерігається різноспрямована динаміка показників ліквідності, автономії та оборотності активів серед провідних мережових ритейлерів України (табл. 2.7).

Аналіз показників фінансової стійкості та ділової активності підприємств мережевого ритейлу показує наступні результати:

– ТОВ «Сільпо Груп» демонструє поступове відновлення платоспроможності після періоду спаду у 2020–2022 рр.: коефіцієнт загальної ліквідності зріс до 0,457, однак залишається нижчим від нормативного рівня

(1,0). Незважаючи на покращення ділової активності (скорочення періоду обороту активів з 164,7 до 130,5 днів), фінансова стійкість залишається низькою через від'ємне значення коефіцієнта автономії, що свідчить про надмірну залежність від позикових коштів;

Таблиця 2.7 – Розрахунок показників фінансової стійкості та ділової активності підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки					Відхилення			
						Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2020	2024/2023	2024/2020	2024/2023
Коефіцієнт загальної ліквідності									
«Сільпо»	0,776	0,535	0,403	0,436	0,457	-0,319	0,021	-41,1	4,8
«Фора»	0,764	0,715	0,647	0,671	0,664	-0,099	-0,006	-13,0	-1,0
«Варус»	0,885	0,901	0,952	1,004	0,973	0,088	-0,030	10,0	-3,0
«Ашан»	0,479	0,565	0,463	0,527	0,451	-0,028	-0,076	-5,9	-14,4
«Метро»	0,538	0,611	0,685	0,764	0,814	0,276	0,050	51,2	6,6
Коефіцієнт фінансової автономії									
«Сільпо»	-0,038	-0,077	-0,319	-0,313	-0,251	-0,213	0,061	561,5	-19,6
«Фора»	0,014	0,012	0,014	0,010	0,044	0,029	0,034	207,2	340,0
«Варус»	0,042	0,074	0,085	0,119	0,131	0,088	0,012	208,0	10,0
«Ашан»	-0,370	-0,217	-0,451	-0,374	-0,479	-0,109	-0,105	29,4	28,1
«Метро»	-0,868	-0,644	-0,811	-0,679	-0,589	0,279	0,090	-32,1	-13,2
Оборотність активів, днів									
«Сільпо»	164,7	170,3	186,0	142,4	130,5	-34,1	-11,9	-20,7	-8,3
«Фора»	100,3	121,1	127,8	97,8	112,8	12,5	15,0	12,5	15,4
«Варус»	124,3	138,9	153,8	134,6	113,1	-11,2	-21,4	-9,0	-15,9
«Ашан»	150,8	131,3	160,7	127,8	118,2	-32,5	-9,6	-21,6	-7,5
«Метро»	113,0	101,1	128,1	109,5	116,7	3,7	7,2	3,2	6,5
Оборотність запасів, днів									
«Сільпо»	41,3	41,7	44,0	32,2	33,6	-7,7	1,5	-18,6	4,6
«Фора»	26,3	38,5	42,1	29,6	35,8	9,5	6,1	36,1	20,7
«Варус»	44,1	53,4	64,6	53,4	43,0	-1,1	-10,4	-2,5	-19,5
«Ашан»	45,1	46,7	66,1	62,1	60,0	14,9	-2,1	33,1	-3,3
«Метро»	31,9	31,7	42,5	33,7	30,1	-1,8	-3,6	-5,8	-10,7

Джерело: Складено на основі [155-159]

– ТОВ «Фора» характеризується стабільною ліквідністю (0,664 у 2024 р.) та поступовим зростанням коефіцієнта фінансової автономії до 0,044, що свідчить про зміцнення капітальної структури. Водночас, збільшення тривалості обороту активів до 112,8 днів свідчить про деяке уповільнення оборотності ресурсів, хоча оборотність запасів залишається на прийнятному рівні (35,8 днів);

– ТОВ «Омега» демонструє ознаки покращення фінансової стабільності – коефіцієнт автономії зріс утричі (до 0,131), а ліквідність перевищила одиницю у 2023 р., що свідчить про досягнення відносного фінансового балансу. Разом із тим, скорочення оборотності запасів із 64,6 до 43 днів у 2024 р. є позитивним сигналом щодо ефективності управління товарними залишками;

– ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» продовжує демонструвати низьку ліквідність (0,451) і від’ємну автономію (-0,479), що свідчить про фінансову нестійкість підприємства. Хоча тривалість обороту активів скоротилась до 118,2 днів, високий рівень запасів (60 днів) вказує на уповільнення операційного циклу та надлишкове накопичення товарів;

– ТОВ «Метро Кеш енд Кері Україна» показує позитивну динаміку у всіх ключових аспектах. Коефіцієнт загальної ліквідності зріс до 0,814, що є найвищим серед досліджених мереж. Оборотність активів поліпшилась до 116,7 днів, а скорочення запасів до 30,1 дня свідчить про ефективне управління товарними ресурсами. Водночас, фінансова автономія залишається від’ємною, хоча динаміка (з рівня -0,868 до -0,589) свідчить про поступове скорочення боргового навантаження.

Аналіз показників свідчить, що найвищу ліквідність та ефективність використання оборотного капіталу демонструє «Метро», тоді як «Сільпо» та «Ашан» залишаються фінансово залежними від кредиторів. «Фора» та «Варус» перебувають у фазі фінансової стабілізації, покращуючи показники автономії та ліквідності. Загалом, галузь характеризується помірною фінансовою стійкістю при високому рівні ділової активності, що вказує на поступове відновлення та адаптацію мережевого ритейлу до складних умов господарювання.

Аналіз показників ефективності збутової діяльності. Аналіз динаміки збутової ефективності у 2020–2024 рр. показує суттєві відмінності у рівнях витрат, рентабельності та оборотності між провідними мережами ритейлу. (табл 2.8).

Аналіз наведених показників ефективності збутової діяльності підприємств мережевого ритейлу дозволяє зробити наступні висновки:

– ТОВ «Сільпо Груп» демонструє стабільну тенденцію до зниження частки витрат на збут у доході (з 24,2% до 23,0%), що свідчить про покращення структури витрат та підвищення операційної ефективності. Рентабельність витрат на збут перейшла у позитивну зону (0,7%), відображаючи поступове відновлення прибутковості збутової діяльності. Оборотність витрат на збут зросла до 4,4 грн доходу на 1 грн витрат, що є позитивним сигналом з точки зору ефективності управління витратами;

Таблиця 2.8 – Розрахунок показників ефективності збутової діяльності підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки					Відхилення			
	2020	2021	2022	2023	2024	Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
						2024/2020	2024/2023	2024/2020	2024/2023
Частка витрат на збут у доході, %									
«Сільпо»	24,2	25,5	25,0	23,2	23,0	-1,223	-0,243	-5,1	-1,0
«Фора»	22,0	23,5	22,1	21,8	24,4	2,435	2,603	11,1	11,9
«Варус»	11,8	12,5	13,2	11,8	15,1	3,281	3,290	27,7	27,8
«Ашан»	22,9	22,7	24,8	24,6	27,0	4,108	2,404	17,9	9,8
«Метро»	13,0	12,5	12,0	13,9	14,2	1,142	0,298	8,8	2,1
Рентабельність витрат на збут, %									
«Сільпо»	-20,0	-10,0	-43,6	-9,4	0,7	20,708	10,132	-103,6	-107,7
«Фора»	-1,1	0,4	0,2	0,2	1,4	2,456	1,152	-226,5	523,9
«Варус»	8,0	5,5	-1,7	6,9	1,0	-7,036	-5,888	-87,6	-85,6
«Ашан»	-19,7	-38,4	7,3	-33,8	-21,1	-1,434	12,707	7,3	-37,6
«Метро»	-61,7	0,2	-27,2	-11,9	2,7	64,352	14,569	-104,3	-122,3
Динаміка витрат на збут, %									
«Сільпо»	20,4	18,9	-5,5	12,3	8,6	-11,8	-3,7	-57,7	-29,7
«Фора»	28,0	23,8	-2,8	48,5	32,7	4,6	-15,9	16,5	-32,7
«Варус»	12,8	18,3	12,9	7,2	46,2	33,3	39,0	259,5	542,2
«Ашан»	-5,1	2,3	-19,3	2,1	1,3	6,5	-0,8	-126,1	-37,0
«Метро»	56,5	15,7	-25,3	46,7	14,9	-41,6	-31,8	-73,6	-68,0
Оборотність витрат на збут, грн/грн									
«Сільпо»	4,1	3,9	4,0	4,3	4,4	0,2	0,0	5,3	1,1
«Фора»	4,6	4,2	4,5	4,6	4,1	-0,5	-0,5	-10,0	-10,7
«Варус»	8,5	8,0	7,5	8,5	6,6	-1,8	-1,8	-21,7	-21,8
«Ашан»	4,4	4,4	4,0	4,1	3,7	-0,7	-0,4	-15,2	-8,9
«Метро»	7,7	8,0	8,3	7,2	7,1	-0,6	-0,2	-8,1	-2,1

Джерело: Складено на основі [155-159]

– ТОВ «Фора» демонструє збільшення частки витрат на збут до 24,4%, що пояснюється розширенням мережі та зростанням маркетингових витрат. Водночас рентабельність витрат на збут суттєво покращилась (з -1,1% до 1,4%), що свідчить про підвищення ефективності комерційної діяльності. Незначне

зниження оборотності витрат (до 4,1 грн/грн) свідчить про збалансування обсягів продажів і маркетингових інвестицій;

– ТОВ «Омега» має суперечливі результати: частка витрат на збут зросла до 15,1%, але рентабельність скоротилась до 1,0%, що вказує на послаблення ефективності збутової політики. Водночас оборотність витрат на збут зменшилась із 8,5 до 6,6 грн/грн, що свідчить про зниження результативності використання ресурсів у збутовій діяльності;

– ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» демонструє стабільно високі збутові витрати (27,0% доходу), що перевищує середньогалузевий рівень. Рентабельність витрат залишається від’ємною (-21,1%), що свідчить про неефективність збутової моделі та високий рівень постійних витрат. Незважаючи на часткову стабілізацію динаміки витрат, оборотність знизилась до 3,7 грн/грн, що означає погіршення фінансової віддачі від збутової діяльності;

– ТОВ «Метро Кеш енд Кері Україна» зберігає помірний рівень збутових витрат (14,2 %) і суттєво покращує рентабельність витрат на збут (до 2,7 %). Це свідчить про раціоналізацію витратної структури й оптимізацію логістичних процесів. Оборотність витрат на збут зменшилась незначно (з 7,7 до 7,1 грн/грн), що свідчить про збереження високої ефективності використання ресурсів.

У більшості ритейлерів спостерігається тенденція до зростання ефективності збутової діяльності завдяки оптимізації витрат і підвищенню операційної результативності.

Найвищий рівень збутової ефективності демонструє «Метро», яке змогло поєднати зниження витрат із покращенням прибутковості. Водночас «Ашан» залишається фінансово вразливим через високу частку збутових витрат і низьку рентабельність, що свідчить про потребу у перегляді маркетингової та логістичної політики.

Аналіз показників ресурсної та кадрової ефективності. У 2020-2024 рр. динаміка ресурсної та кадрової ефективності серед провідних мережевих ритейлерів свідчить про поступове підвищення продуктивності активів і праці,

хоча між підприємствами зберігається значна різниця у результативності використання ресурсів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Розрахунок показників ресурсної та кадрової ефективності підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки					Відхилення			
						Абсолютне, (+/-)		Відносне, %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2020	2024/2023	2024/2020	2024/2023
Фондовіддача, грн/грн									
«Сільпо»	6,5	5,3	4,1	5,2	6,1	-0,4	0,9	-6,8	18,0
«Фора»	10,8	7,9	6,6	8,4	7,3	-3,5	-1,1	-32,5	-12,9
«Варус»	6,3	5,3	5,2	6,7	7,7	1,4	1,1	21,7	16,2
«Ашан»	4,6	5,7	5,0	6,4	6,8	2,3	0,4	49,0	6,5
«Метро»	8,7	10,4	8,3	10,7	11,5	2,7	0,8	31,5	7,2
Рентабельність персоналу, %									
«Сільпо»	-54,4	-27,6	-147,0	-31,9	2,1	56,5	33,9	-103,8	-106,4
«Фора»	-2,7	1,1	0,7	0,8	4,7	7,4	3,9	-271,2	514,3
«Варус»	29,7	21,4	-6,7	29,6	2,8	-26,9	-26,8	-90,6	-90,6
«Ашан»	-72,6	-140,8	24,2	-118,4	-75,8	-3,3	42,5	4,5	-35,9
«Метро»	-206,0	0,7	-57,0	-36,5	7,7	213,7	44,2	-103,7	-121,1
Частка оплати праці у витратах на збут, %									
«Сільпо»	36,7	36,2	29,6	29,5	35,1	-1,6	5,6	-4,4	18,9
«Фора»	39,7	37,3	30,6	28,9	29,3	-10,4	0,5	-26,1	1,6
«Варус»	27,0	25,9	24,8	23,3	35,7	8,7	12,5	32,1	53,7
«Ашан»	27,1	27,3	30,1	28,6	27,8	0,7	-0,7	2,6	-2,6
«Метро»	29,9	32,0	47,8	32,6	34,4	4,5	1,8	14,9	5,4
Продуктивність праці, грн/грн									
«Сільпо»	11,3	10,9	13,5	14,6	12,4	1,1	-2,2	10,2	-15,0
«Фора»	11,5	11,4	14,8	15,9	14,0	2,5	-1,9	21,9	-12,0
«Варус»	31,3	31,0	30,4	36,4	18,5	-12,7	-17,9	-40,7	-49,1
«Ашан»	16,1	16,2	13,4	14,2	13,3	-2,8	-0,9	-17,4	-6,5
«Метро»	25,6	25,1	17,5	22,1	20,5	-5,1	-1,6	-20,0	-7,1

Джерело: Складено на основі [155-159]

Аналіз показників ресурсної та кадрової ефективності підприємств мережевого ритейлу показує наступне:

– ТОВ «Сільпо Груп» демонструє помірне зростання фондовіддачі (з 6,5 до 6,1 грн/грн) та позитивну динаміку рентабельності персоналу, яка після тривалих збитків перейшла у позитивну зону (2,1% у 2024 р.). Частка оплати праці у

витратах на збут залишається стабільною (35,1%), що свідчить про контрольовану політику винагороди персоналу. Незначне скорочення продуктивності праці (до 12,4 грн/грн) пояснюється підвищенням рівня витрат на залучення та утримання кадрів;

– ТОВ «Фора» зберігає відносно високий рівень ефективності використання трудових ресурсів – продуктивність праці становить 14,0 грн/грн, а рентабельність персоналу зросла до 4,7%. Водночас, спостерігається зниження фондівіддачі до 7,3 грн/грн, що може бути наслідком розширення мережі та зростання капітальних інвестицій. Частка оплати праці у витратах на збут зменшилась до 29,3%, свідчаючи про оптимізацію структури витрат;

– ТОВ «Омега» покращує ефективність використання основних засобів (фондовіддача зросла до 7,7 грн/грн), проте кадрові показники демонструють негативну тенденцію: рентабельність персоналу знизилась до 2,8%, а продуктивність праці впала майже вдвічі (з 31,3 до 18,5 грн/грн). Зростання частки оплати праці у витратах на збут до 35,7% вказує на збільшення трудових витрат без відповідного приросту результатів діяльності;

– ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» залишається підприємством із низькою кадровою ефективністю – рентабельність персоналу залишається від’ємною (-75,8%), що свідчить про фінансові втрати при високих витратах на персонал. Продуктивність праці знижується до 13,3 грн/грн, а частка оплати праці стабільна (27,8%), що вказує на неефективну структуру витрат. Підвищення фондівіддачі до 6,8 грн/грн свідчить лише про часткове відновлення ефективності активів;

– ТОВ «Метро Кеш енд Кері Україна» демонструє найвищий рівень ресурсної результативності серед досліджених підприємств: фондівіддача зросла до 11,5 грн/грн, а рентабельність персоналу – до 7,7%. Частка оплати праці у витратах на збут збільшилась незначно (до 34,4%), що супроводжується стабільною продуктивністю праці (20,5 грн/грн). Це свідчить про ефективне поєднання матеріальних і трудових ресурсів та раціональну систему мотивації працівників.

Найвищу ресурсну та кадрову ефективність демонструють «Метро» та «Фора», які забезпечують оптимальне співвідношення між оплатою праці, результативністю персоналу та використанням активів. «Сільпо» поступово відновлює позитивну динаміку, тоді як «Варус» та «Ашан» стикаються з проблемами зниження продуктивності праці та кадрової рентабельності. Загалом, ритейл-сектор демонструє тенденцію до покращення ефективності використання ресурсів, проте зберігає значну асиметрію між окремими учасниками ринку.

Аналіз динаміки діяльності провідних торговельних мереж України за 2020-2024 рр. дає змогу виокремити кілька ключових тенденцій, що характеризують сучасний етап розвитку мережевого ритейлу.

По-перше, спостерігається поступове відновлення обсягів товарообороту та доходів після кризових коливань, спричинених пандемічними та воєнними факторами. Підприємства, що мають розгалужену мережу торговельних точок і розвинену логістичну інфраструктуру (зокрема, «Сільпо» та «Фора»), демонструють зростання доходів понад 40-110% за аналізований період. Натомість міжнародні оператори («Ашан») стикаються з обмеженнями масштабування, що зумовлено складнішим узгодженням корпоративних стратегій із локальними умовами ринку. По-друге, зростання активів та власного капіталу ритейлерів свідчить про розширення інвестиційної бази та поступове відновлення фінансової стійкості. У низки компаній («Фора», «Метро») спостерігається ефективне управління активами, що забезпечує позитивні темпи приросту активів (від рівня 13% до рівня 40 %). Водночас значні коливання власного капіталу в окремих мережах («Сільпо», «Варус») вказують на наявність внутрішніх фінансових ризиків і залежність від зовнішніх джерел фінансування. По-третє, у галузі відзначається зміцнення операційної ефективності та оптимізація витрат. Більшість підприємств продемонстрували покращення співвідношення товарообороту та операційних витрат, що підтверджується позитивною динамікою коефіцієнтів випередження (1,0-1,03). Поступово зростає ефективність управління витратами на збут: спостерігається зниження їх частки

у доході до 23-27%, а рентабельність витрат на збут переходить у позитивне значення, що свідчить про удосконалення маркетингових і логістичних процесів. По-четверте, показники фінансової стійкості та ліквідності свідчать про посилення уваги ритейлерів до управління зобов'язаннями та оборотним капіталом. Якщо у 2020-2021 рр. більшість підприємств демонстрували низьку поточну ліквідність, то у 2024 р. спостерігається поступове зростання цих показників. Водночас у деяких компаній («Сільпо», «Ашан») зберігається підвищений рівень боргового навантаження, що обмежує інвестиційні можливості. По-п'яте, важливою тенденцією є посилення ролі кадрового та ресурсного потенціалу у формуванні конкурентних переваг ритейлу. У більшості мереж спостерігається зростання продуктивності праці, рентабельності персоналу та підвищення фондовіддачі. Особливо позитивну динаміку демонструють «Метро» та «Фора», де поєднується висока продуктивність праці з помірними витратами на персонал.

Базуючись на сформованих трендах галузі, розробимо SWOT-матрицю, яка дозволить підкреслити основні можливості та загрози, сильні та слабкі сторони розвитку підприємств мережевого ритейлу (рис. 2.3).

Сильні сторони	Слабкі сторони
- відновлення товарообороту та доходів після кризових коливань; - розширення інвестиційної бази й приріст активів, що свідчать про відновлення фінансової стійкості; - оптимізація операційних і збутових витрат, а також зниження їх частки у доході; - підвищення рентабельності витрат на збут, що сигналізує про ріст ефективності логістики та маркетингу; - зростання продуктивності праці, фондовіддачі та рентабельності персоналу; - значний рівень розвитку та цифровізації мереж торгових точок.	- значний ступінь фінансових ризиків зумовлений коливанням власного капіталу; - висока залежність від зовнішніх постачальників та імпортих товарів, що збільшує валютні ризики; - значна частка витрат на оренду й комунальні послуги у структурі збуту; - неузгодженість ланцюгів постачання, що підкреслено нерівномірністю оборотності запасів і активів; - висока капіталомісткість логістичної інфраструктури.
Можливості	Загрози
- подальше зростання попиту після стабілізації економіки, розвиток нових форматів;	- військові та безпекові ризики, збої логістики, нестабільність енергопостачання; - зниження купівельної спроможності населення, зростання цінової конкуренції;

- зменшення залежності від імпорту за рахунок розвитку локального постачання; - використання енергоефективних технологій для скорочення комунальних витрат; - залучення інвестицій у логістичну інфраструктуру та кадрові програми.	- валютна волатильність і зростання логістичних витрат; - регуляторні ризики: контроль торгових надбавок, адміністративне регулювання цін; - дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері логістики та IT-підтримки.

Рис. 2.3 – SWOT-матриця основних тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні

Джерело: Складено автором на основі проведеного аналізу

Загалом, результати свідчать, що мережевий ритейл України переходить до етапу структурного оновлення, який базується на інноваційних підходах до управління ланцюгами постачань, цифровізації бізнес-процесів і підвищенні ефективності використання фінансових і людських ресурсів. Формується тенденція до зміщення акценту на операційну гнучкість, логістичну ефективність та сталість бізнес-моделей.

2.3. Діагностика логістичного середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні

В основу діагностики логістичного середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу України покладено попередньо репрезентований авторський методичний підхід. В межах *першого блоку* запропонованого підходу, розкриємо об'єктивність вибору зазначених компаній.

Вибір п'яти торговельних мереж – ТОВ «Сільпо Груп», ТОВ «Фора», ТОВ «Омега» («Варус»), ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет», ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» – є об'єктивним та методологічно обґрунтованим, оскільки кожна з них представляє різні сегменти, бізнес-моделі та логістичні підходи, що забезпечує комплексність оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні:

1. ТОВ «Сільпо Груп» є одним із найбільших продуктових ритейлерів України з найрозгалуженішою мережею магазинів та високим рівнем логістичної інтеграції. Висока частка ринку, різноманіття форматів магазинів і

масштабованість бізнес-процесів роблять компанію репрезентативною для оцінки логістичного забезпечення великих національних мереж, що працюють у форматі повного асортименту.

2. ТОВ «Фора» входить до складу одного з найбільших українських холдингів у сфері роздрібної торгівлі та представляє сегмент «магазинів біля дому», для якого є характерними інші логістичні вимоги (частіші поставки, невеликі товарні запаси, вища чутливість до коливань попиту). Наявність масштабної мережі та динамічні темпи розвитку дозволяють компанії бути репрезентативним прикладом для оцінки логістики в сегменті малих торговельних точок, які є найпоширенішими в Україні.

3. ТОВ «Омега» («Варус») є прикладом національного ритейлера, який активно розширює присутність шляхом відкриття супермаркетів середнього формату у великих містах. Завдяки середньому масштабу діяльності та гнучкості операцій, компанія виступає репрезентативним прикладом для аналізу логістики мереж середнього рівня та демонструє різну реакцію на зовнішні шоки, порівняно з великими мережами.

4. ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» представляє сегмент міжнародних гіпермаркетів та є прикладом глобальної мережі, що працює за уніфікованими корпоративними стандартами логістики. Робота у форматі великого гіпермаркету потребує об'ємних складських площ, високої закупівельної потужності, численних постачальників і складної структури внутрішньомагазинної логістики. Включення «Ашану» до вибірки дозволяє простежити відмінності у логістичних моделях транснаціональних операторів порівняно з українськими компаніями та оцінити ступінь адаптивності міжнародних ланцюгів поставок до локальних умов.

5. ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» представляє формат, орієнтований на B2B-сегмент, якому притаманні більші партії закупівель, інші вимоги до товарних запасів, більш прогнозовані замовлення. Компанія має розвинену інфраструктуру розподільчих центрів, власні транспортні рішення та ефективну цифровізацію логістичних процесів. Це дозволяє включити до аналізу приклад

ритейлу, логістика якого ближча до оптової моделі, що розширює репрезентативність вибірки.

Завдяки різнобічності обраних компаній вибірка відображає основні типи логістичних моделей, що функціонують у мережевому ритейлі України, а її аналіз дозволяє сформулювати об'єктивні висновки про логістичне середовище галузі в цілому.

В межах *другого (аналітичного) блоку*, здійснено оцінку мережевого ритейлу, оцінку логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та оцінку ефективності логістичного менеджменту. В контексті оцінки репрезентативних компаній мережевого ритейлу з позиції їх сталого розвитку проаналізовано їх економічні, соціальні та екологічні складові (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Економічна складова сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Товарооборот, млн. грн					
«Сільпо»	64402,6	72784,2	69990,6	84728,0	93017,5
«Фора»	16375,9	18920,1	19593,5	29493,1	34952,6
«Варус»	12221,9	13704,9	14578,6	17514,4	20023,6
«Ашан»	14009,6	14489,6	10688,5	10993,7	10150,0
«Метро»	21464,3	25944,3	20152,1	25554,1	28754,2
Чистий фінансовий результат, млн. грн					
«Сільпо»	-3114,2	-1846,2	-7632,3	-1850,9	154,1
«Фора»	-39,0	17,7	9,8	14,1	117,0
«Варус»	116,1	94,6	-32,1	142,4	30,1
«Ашан»	-632,2	-1261,6	193,2	-915,9	-579,5
«Метро»	-1725,9	7,2	-658,3	-422,6	108,1
Рентабельність продажів, %					
«Сільпо»	-4,8	-2,5	-10,9	-2,2	0,2
«Фора»	-0,2	0,1	0,05	0,05	0,3
«Варус»	0,9	0,7	-0,2	0,8	0,2
«Ашан»	-4,5	-8,7	1,8	-8,3	-5,7
«Метро»	-8,0	0,03	-3,3	-1,7	0,4
Фондовіддача, грн/грн					
«Сільпо»	6,5	5,3	4,1	5,2	6,1
«Фора»	10,8	7,9	6,6	8,4	7,3
«Варус»	6,3	5,3	5,2	6,7	7,7

«Ашан»	4,6	5,7	5,0	6,4	6,8
«Метро»	8,7	10,4	8,3	10,7	11,5
Продуктивність праці, грн/грн					
«Сільпо»	11,3	10,9	13,5	14,6	12,4
«Фора»	11,5	11,4	14,8	15,9	14,0
«Варус»	31,3	31,0	30,4	36,4	18,5
«Ашан»	16,1	16,2	13,4	14,2	13,3
«Метро»	25,6	25,1	17,5	22,1	20,5

Джерело: Складено на основі [155-159]

Лідером по обсягах товарообороту залишається ТОВ «Фора» та ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна», які мають найвищі значення та спостерігається позитивна динаміка показників. Щодо фінансової результативності, то усі підприємства мережевого ритейлу були прибутковими у 2024 році, окрім ТОВ «Ашан», збитковість якого спостерігалася практично за увесь період дослідження. ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» має найвищі значення продуктивності праці, що характеризує підприємство, яке ефективно використовує персонал та дбає про своїх працівників.

На основі сформованих даних, проведено стандартизацію показників відповідно до наведених формул. Стандартизовані значення відображено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Стандартизовані економічні показники сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Товарооборот					
«Сільпо»	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
«Фора»	0,254	0,260	0,280	0,348	0,376
«Варус»	0,190	0,188	0,208	0,207	0,215
«Ашан»	0,218	0,199	0,153	0,130	0,109
«Метро»	0,333	0,356	0,288	0,302	0,309
Чистий фінансовий результат					
«Сільпо»	0,000	0,000	0,000	0,000	1,000
«Фора»	0,000	0,187	0,187	0,099	0,760
«Варус»	1,000	1,000	1,000	1,000	0,195
«Ашан»	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
«Метро»	0,000	0,077	0,077	0,000	0,702

Рентабельність продажів					
«Сільпо»	0,000	0,000	0,000	0,000	0,441
«Фора»	0,000	0,136	0,028	0,059	0,890
«Варус»	1,000	1,000	0,000	1,000	0,399
«Ашан»	0,000	0,000	1,000	0,000	0,000
«Метро»	0,000	0,040	0,000	0,000	1,000
Фондовіддача					
«Сільпо»	0,605	0,505	0,496	0,483	0,532
«Фора»	1,000	0,754	0,801	0,783	0,636

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5	6
«Варус»	0,587	0,503	0,623	0,622	0,675
«Ашан»	0,425	0,544	0,603	0,602	0,598
«Метро»	0,806	1,000	1,000	1,000	1,000
Продуктивність праці					
«Сільпо»	0,360	0,351	0,443	0,401	0,604
«Фора»	0,367	0,368	0,486	0,436	0,681
«Варус»	1,000	1,000	1,000	1,000	0,903
«Ашан»	0,514	0,522	0,440	0,390	0,648
«Метро»	0,820	0,809	0,573	0,607	1,000

Джерело: Складено на основі власних розрахунків автора

Стандартизовані значення показників показують, що ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» має найкращий рівень економічної складової сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу.

Абсолютні значення соціальних показників наведених представників мережевого ритейлу України репрезентовано в таблиці 2.12. Відповідно до запропонованого підходу до переліку включено: рівень оплати праці, динаміка фонду оплати праці та витрати на навчання та розвиток персоналу.

Аналіз соціальної складової показує значний рівень диференціації значень показників підприємств мережевого ритейлу. Так, бачимо, що рівень оплати праці є найвищим у ТОВ «Сільпо», натомість цей рівень є досить низьким у ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет». На всіх підприємствах мережевого ритейлу спостерігалася позитивна динаміка фонду оплати праці, окрім ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет».

Варто зауважити, що ТОВ «Сільпо» значну частину коштів спрямовує на навчання та розвиток його персоналу, що дозволяє забезпечувати високі показники результативності діяльності та успішно масштабуватися по території України.

Використовуючи, наведені соціальні показники сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України, здійснено стандартизацію відповідно до наведених формул.

Таблиця 2.12 – Соціальна складова сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Рівень оплати праці, млн. грн					
«Сільпо»	5723,8	6701,1	5192,2	5808,0	7504,3
«Фора»	1429,2	1659,8	1323,9	1857,9	2503,4
«Варус»	391,0	442,5	478,8	481,3	1081,0
«Ашан»	871,4	895,7	796,9	773,8	764,0
«Метро»	837,7	1035,3	1154,7	1157,1	1402,2
Динаміка фонду оплати праці, %					
«Сільпо»	25,1	17,1	-22,5	11,9	29,2
«Фора»	24,7	16,1	-20,2	40,3	34,7
«Варус»	40,5	13,2	8,2	0,5	124,6
«Ашан»	-2,0	2,8	-11,0	-2,9	-1,3
«Метро»	24,9	23,6	11,5	0,2	21,2
Витрати на навчання та розвиток персоналу, млн. грн					
«Сільпо»	270,0	3,3	796,2	186,1	242,4
«Фора»	40,5	10,8	80,6	20,9	14,8
«Варус»	0,0	3,1	3,5	0,0	0,0
«Ашан»	8,8	5,4	41,0	31,4	6,8
«Метро»	0,0	0,0	438,7	220,3	111,4

Джерело: Складено на основі [155-159]

Доцільно зазначити, що усі із наведених показників, маючи витратний характер з позиції фінансової складової діяльності, є показниками-стимуляторами соціальної складової індексу, оскільки позитивно впливають на

рівень життя персоналу, мотивацію та рівень кваліфікації. Стандартизовані значення відображено в таблиці 2.13.

Як бачимо, ТОВ «Сільпо» демонструє високі значення інтегрального індексу соціальної складової сталого розвитку серед досліджуваних підприємств мережевого ритейлу.

Таблиця 2.13 – Стандартизовані соціальні показники сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Рівень оплати праці					
«Сільпо»	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
«Фора»	0,250	0,248	0,255	0,320	0,334
«Варус»	0,068	0,066	0,092	0,083	0,144
«Ашан»	0,152	0,134	0,153	0,133	0,102
«Метро»	0,146	0,155	0,222	0,199	0,187
Динаміка фонду оплати праці					
«Сільпо»	0,620	0,724	0,000	0,294	0,234
«Фора»	0,609	0,684	0,000	1,000	0,279
«Варус»	1,000	0,559	0,711	0,013	1,000
«Ашан»	0,000	0,119	0,000	0,000	0,000
«Метро»	0,613	1,000	1,000	0,005	0,170
Витрати на навчання та розвиток персоналу					
«Сільпо»	1,000	0,310	1,000	0,844	1,000
«Фора»	0,150	1,000	0,101	0,095	0,061
«Варус»	0,000	0,285	0,004	0,000	0,000
«Ашан»	0,033	0,501	0,052	0,142	0,028
«Метро»	0,000	0,000	0,551	1,000	0,459

Джерело: Складено на основі власних розрахунків автора

Абсолютні значення екологічної складової сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України подано в таблиці 2.14.

Основними метриками, що репрезентують дану складову є енергоємність діяльності, динаміка енерговитрат, енергоємність запасів та рівень викиду CO₂. Доцільно зазначити, що усі з перерахованих метриків ідентифіковані як

показники-дестимулятори, що обумовлено негативним впливом їх позитивної динаміки на екологічну складову.

Наведені дані демонструють відносно низьку енергоємність діяльності із одночасним зменшенням енерговитрат по усіх досліджуваних підприємствах мережевого ритейлу. Така ситуація вказує на дотримання принципів сталого розвитку в напрямі екологізації діяльності та про турботу про довкілля.

Таблиця 2.14 – Екологічна складова сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Енергоємність діяльності, грн/грн					
«Сільпо»	0,020	0,026	0,030	0,031	0,032
«Фора»	0,016	0,019	0,022	0,023	0,026
«Варус»	0,023	0,027	0,029	0,025	0,035
«Ашан»	0,031	0,033	0,041	0,046	0,054
«Метро»	0,014	0,015	0,017	0,017	0,016
Динаміка енерговитрат, %					
«Сільпо»	-10,1	-31,5	-9,4	-18,4	-13,7
«Фора»	-13,9	-29,2	-14,2	-37,3	-25,6
«Варус»	-9,3	-23,8	-13,4	-1,1	-38,5
«Ашан»	5,9	-8,0	8,7	-14,0	-8,4
«Метро»	-8,7	-23,7	17,0	-19,2	-8,3
Енергоємність запасів, грн/грн					
«Сільпо»	0,234	0,297	0,355	0,539	0,410
«Фора»	0,258	0,180	0,328	0,295	0,342
«Варус»	0,180	0,205	0,170	0,235	0,343
«Ашан»	0,327	0,339	0,288	0,393	0,490
«Метро»	0,168	0,195	0,171	0,214	0,227
Рівень викиду CO ₂ , кг					
«Сільпо»	28608	31983	9682	15675	24341
«Фора»	24490	10971	9170	15849	22234
«Варус»	22008	26415	9170	15849	22234
«Ашан»	5240	2773	444	586	573
«Метро»	4364	5103	943	2073	1149

Джерело: Складено на основі [155-159]

Відповідно до наведеної методології стандартизації показників-дестимуляторів, реалізовано стандартизацію ключових показників екологічної

складової сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України. Результати стандартизації подано в таблиці 2.15.

Отож, відмічаємо лідерів щодо екологічної складової сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу: енергоємність діяльності та енергоємність запасів – ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна»; рівень викиду CO₂ – ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет».

Таблиця 2.15 – Стандартизовані екологічні показники сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Енергоємність діяльності					
«Сільпо»	0,695	0,583	0,559	0,539	0,510
«Фора»	0,893	0,792	0,774	0,712	0,628
«Варус»	0,619	0,574	0,582	0,674	0,474
«Ашан»	0,459	0,473	0,417	0,360	0,305
«Метро»	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Динаміка енерговитрат					
«Сільпо»	0,725	1,000	0,659	0,494	0,356
«Фора»	1,000	0,929	1,000	1,000	0,665
«Варус»	0,671	0,755	0,943	0,030	1,000
«Ашан»	0,000	0,255	0,000	0,374	0,218
«Метро»	0,625	0,753	0,000	0,513	0,216
Енергоємність запасів					
«Сільпо»	0,718	0,607	0,479	0,397	0,554
«Фора»	0,653	1,000	0,519	0,726	0,664
«Варус»	0,933	0,881	1,000	0,912	0,662
«Ашан»	0,514	0,531	0,591	0,545	0,463
«Метро»	1,000	0,923	0,992	1,000	1,000
Рівень викиду CO ₂					
«Сільпо»	0,153	0,087	0,046	0,037	0,024
«Фора»	0,178	0,253	0,048	0,037	0,026
«Варус»	0,198	0,105	0,048	0,037	0,026
«Ашан»	0,833	1,000	1,000	1,000	1,000
«Метро»	1,000	0,543	0,471	0,283	0,499

Джерело: Складено на основі власних розрахунків автора

Базуючись на результатах обрахунку економічних, соціальних та екологічних показників, здійснено розрахунок індексу розвитку мережевого ритейлу. Зведені результати даного розрахунку подано в таблиці 2.16.

Розрахунок та динаміка інтегрального індексу розвитку мережевого ритейлу засвідчує, що розвиток даної сфери в Україні протягом 2020-2024 рр. відбувався нерівномірно, з різними траєкторіями відновлення та структурами зростання. Загалом результати демонструють зміщення акцентів у бік економічної стійкості та ресурсної ефективності, тоді як соціальні та екологічні аспекти розвитку для більшості компаній характеризуються нестабільністю

Таблиця 2.16 – Розрахунок індексу розвитку мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Економічні показники					
«Сільпо»	0,393	0,371	0,388	0,377	0,715
«Фора»	0,324	0,341	0,356	0,345	0,669
«Варус»	0,755	0,738	0,566	0,766	0,478
«Ашан»	0,231	0,253	0,439	0,224	0,271
«Метро»	0,392	0,457	0,388	0,382	0,802
Соціальні показники					
«Сільпо»	0,873	0,678	0,667	0,713	0,745
«Фора»	0,336	0,644	0,119	0,472	0,224
«Варус»	0,356	0,303	0,269	0,032	0,381
«Ашан»	0,062	0,251	0,068	0,092	0,043
«Метро»	0,253	0,385	0,591	0,401	0,272
Екологічні показники					
«Сільпо»	0,573	0,569	0,436	0,367	0,361
«Фора»	0,681	0,743	0,585	0,619	0,496
«Варус»	0,605	0,579	0,643	0,413	0,540
«Ашан»	0,451	0,565	0,502	0,570	0,496
«Метро»	0,906	0,805	0,616	0,699	0,687
Індекс розвитку мережевого ритейлу					
«Сільпо»	0,613	0,539	0,497	0,485	0,607
«Фора»	0,447	0,576	0,353	0,479	0,463
«Варус»	0,572	0,540	0,493	0,404	0,466
«Ашан»	0,248	0,356	0,337	0,295	0,270
«Метро»	0,517	0,549	0,531	0,494	0,587

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

На основі проведених розрахунків та сформованого індексу розвитку мережевого ритейлу за 2020–2024 роки було ідентифіковано ключові тенденції, що відображають особливості трансформації ритейлерів у сучасних економічних умовах.

По-перше, простежується тенденція до посилення економічної складової розвитку, що проявляється у зростанні індексів у 2024 р. майже в усіх підприємств. «Сільпо» та «Метро» демонструють найпотужніше економічне відновлення, що зумовлено розширенням операційної діяльності, покращенням фінансових результатів та ефективнішим використанням активів. Натомість «Варус» та «Ашан» зіткнулися з коливаннями темпів розвитку, що свідчить про підвищену вразливість бізнес-моделей до кризових чинників і менш стабільний економічний фундамент.

По-друге, соціальна складова залишається найбільш нестабільним напрямом розвитку мережевого ритейлу. Усі компанії демонструють суттєві коливання. «Сільпо» утримує відносно високий рівень соціальних показників, що свідчить про інвестиції у персонал та порівняно стабільні умови праці. Водночас «Фора» та «Варус» демонструють асиметричну динаміку, що може бути ознакою гнучкої та мобільної кадрової політики. У «Ашан» соціальна складова системно низька, що підтверджує обмежену гнучкість утримання кадрів.

По-третє, екологічні параметри розвитку загалом виявилися найбільш рівномірними серед усіх компонентів індексу. Найкращі показники стабільно утримує «Метро», що пов'язано із контролем енерговитрат та системністю у впровадженні екологічних рішень. Загалом, екологічна складова демонструє найменші амплітуди коливань, що може свідчити про закріплення еколого-орієнтованих практик у галузі.

Інтегральний індекс розвитку у 2024 році демонструє явне розшарування ритейлерів за рівнем розвитку. Лідерами стали «Сільпо» та «Метро», які змогли поєднати економічне зростання зі стабільністю екологічних показників. «Фора» та «Варус» утримують середні позиції через нерівномірність соціального та

економічного відновлення. «Ашан» системно демонструє найнижчі значення індексу, що може бути наслідком обмеженої адаптивності наявної бізнес-моделі та меншої гнучкості в управлінні ресурсами.

В контексті оцінки репрезентативних компаній мережевого ритейлу з позиції їх логістичного забезпечення проаналізовано такі інфраструктурні елементи: постачання, складування, транспорт, збут, інформація та персонал.

Фактичні значення показників що характеризують постачання підприємств мережевого ритейлу України подано в таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 – Показники стану постачання підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Частка витрат на постачання в собівартості, %					
«Сільпо»	0,6	0,7	0,4	0,5	0,8
«Фора»	1,9	0,9	1,5	1,4	1,9
«Варус»	2,1	2,7	1,8	2,1	3,0
«Ашан»	0,5	0,3	0,1	0,1	0,2
«Метро»	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1
Оборотність кредиторської заборгованості, днів					
«Сільпо»	110	131	147	120	120
«Фора»	85	94	104	83	99
«Варус»	78	75	83	66	60
«Ашан»	97	95	112	93	96
«Метро»	58	54	65	46	44

Джерело: Складено на основі [155-165]

Результати стандартизації наведених показників подано в таблиці 2.18.

Таблиця 2.18 – Стандартизовані метрики стану постачання підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Частка витрат на постачання в собівартості					
«Сільпо»	0,396	0,380	0,289	0,279	0,128
«Фора»	0,123	0,303	0,086	0,101	0,054
«Варус»	0,111	0,100	0,072	0,067	0,035
«Ашан»	0,470	0,879	0,978	1,000	0,605
«Метро»	1,000	1,000	1,000	0,739	1,000

Оборотність кредиторської заборгованості					
«Сільпо»	0,525	0,412	0,440	0,386	0,364
«Фора»	0,682	0,574	0,623	0,559	0,439
«Варус»	0,737	0,719	0,777	0,696	0,730
«Ашан»	0,592	0,566	0,578	0,494	0,454
«Метро»	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

Як бачимо, найкраще система постачання товарів розвинена у ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна», де відмічається найменша частка витрат на постачання товарів та низький термін оборотності кредиторської заборгованості.

Фактичні значення показників що характеризують складування підприємств мережевого ритейлу України подано в таблиці 2.19.

Таблиця 2.19 – Показники стану складування підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Частка витрат на оренду в собівартості, %					
«Сільпо»	1,08	1,15	1,63	1,97	1,72
«Фора»	0,52	0,55	0,46	0,51	0,65
«Варус»	0,65	0,69	0,55	0,78	1,01
«Ашан»	0,00	0,00	0,00	0,18	0,02
«Метро»	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Оборотність запасів, днів					
«Сільпо»	41,3	41,7	44,0	32,2	33,6
«Фора»	26,3	38,5	42,1	29,6	35,8
«Варус»	44,1	53,4	64,6	53,4	43,0
«Ашан»	45,1	46,7	66,1	62,1	60,0
«Метро»	31,9	31,7	42,5	33,7	30,1

Джерело: Складено на основі [155-165]

Результати проведеної стандартизації вказаних показників систематизовано та подано в таблиці 2.20.

Система складування товарів добре розвинена у ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» та ТОВ «Сільпо», де відмічається високий рівень оборотності логістичних запасів та налагоджена організація складської логістики.

Таблиця 2.20 – Стандартизовані метрики стану складування підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Частка витрат на оренду в собівартості					
«Сільпо»	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
«Фора»	0,488	0,477	0,280	0,261	0,378
«Варус»	0,601	0,601	0,335	0,394	0,589

Продовження табл. 2.20

1	2	3	4	5	6
«Ашан»	0,000	0,000	0,000	0,093	0,010
«Метро»	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Оборотність запасів					
«Сільпо»	0,635	0,760	0,956	0,921	0,894
«Фора»	1,000	0,823	1,000	1,000	0,841
«Варус»	0,596	0,593	0,652	0,555	0,700
«Ашан»	0,583	0,678	0,637	0,477	0,501
«Метро»	0,823	1,000	0,991	0,880	1,000

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

Фактичні значення показників, що відображають стан транспортної складової підприємств мережевого ритейлу України, подано в таблиці 2.21.

Таблиця 2.21 – Показники стану транспортної складової підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Транспортні витрати на 1 грн доходу, грн/грн					
«Сільпо»	0,004	0,005	0,003	0,004	0,006
«Фора»	0,014	0,007	0,011	0,010	0,014
«Варус»	0,017	0,022	0,015	0,017	0,024
«Ашан»	0,004	0,002	0,001	0,001	0,001
«Метро»	0,002	0,002	0,001	0,002	0,001
Частка транспортних витрат у витратах на збут, %					
«Сільпо»	1,8	2,0	1,3	1,5	2,5
«Фора»	6,5	2,8	4,9	4,7	5,6
«Варус»	14,6	17,8	11,0	14,7	15,8
«Ашан»	1,6	1,0	0,4	0,4	0,4
«Метро»	1,5	1,8	0,9	1,1	0,6

Джерело: Складено на основі [155-165]

Узагальнені результати стандартизації, що були розраховані для кожного з наведених показників відображено в таблиці 2.22.

ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» та ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» демонструють розвинену систему транспортної логістики.

Таблиця 2.22 – Стандартизовані метрики транспортної складової підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Транспортні витрати на 1 грн доходу					
«Сільпо»	0,458	0,435	0,301	0,288	0,153
«Фора»	0,136	0,330	0,089	0,099	0,063
«Варус»	0,113	0,099	0,066	0,059	0,036
«Ашан»	0,544	1,000	1,000	1,000	0,708
«Метро»	1,000	0,973	0,888	0,657	1,000
Частка транспортних витрат у витратах на збут					
«Сільпо»	0,850	0,489	0,303	0,272	0,183
«Фора»	0,229	0,343	0,079	0,088	0,080
«Варус»	0,102	0,055	0,035	0,028	0,028
«Ашан»	0,956	1,000	1,000	1,000	1,000
«Метро»	1,000	0,535	0,429	0,370	0,741

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

Показники, що характеризують стан збуту підприємств мережевого ритейлу, узагальнено в таблиці 2.23.

Таблиця 2.23 – Показники стан збуту підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Частка витрат на збут в собівартості, %					
«Сільпо»	33,0	35,5	34,5	32,6	32,8
«Фора»	28,6	31,2	30,3	29,2	33,8
«Варус»	14,2	15,1	16,1	14,2	18,7
«Ашан»	31,2	31,4	33,6	33,4	38,0
«Метро»	15,4	14,8	14,1	16,7	17,0
Оборотність витрат на збут, днів					
«Сільпо»	87,1	91,7	90,1	83,6	82,7
«Фора»	79,1	84,8	79,6	78,5	87,9
«Варус»	42,6	44,9	47,7	42,5	54,4

«Ашан»	82,5	81,7	89,3	88,7	97,3
«Метро»	46,9	44,9	43,2	50,0	51,0

Джерело: Складено на основі [155-165]

Зведені значення показників, отримані в результаті їх стандартизації подано в таблиці 2.24. Лідером щодо організації збутової логістики є ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна», де відмічається високий рівень оборотності витрат на збут.

Таблиця 2.24 – Стандартизовані метрики збуту підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Частка витрат на збут в собівартості					
«Сільпо»	0,429	0,416	0,410	0,436	0,519
«Фора»	0,495	0,473	0,467	0,486	0,503
«Варус»	1,000	0,976	0,876	1,000	0,911
«Ашан»	0,453	0,470	0,420	0,425	0,448
«Метро»	0,922	1,000	1,000	0,848	1,000
Оборотність витрат на збут					
«Сільпо»	0,489	0,490	0,479	0,509	0,617
«Фора»	0,538	0,530	0,543	0,542	0,581
«Варус»	1,000	1,000	0,905	1,000	0,938
«Ашан»	0,516	0,550	0,483	0,480	0,524
«Метро»	0,907	1,000	1,000	0,852	1,000

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

Узагальнені фактичні показники стану інформаційного забезпечення підприємств мережевого ритейлу подано в таблиці 2.25.

Таблиця 2.25 – Показники стану інформаційного забезпечення підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Інформаційно-консультативні витрати, тис. грн					
«Сільпо»	0	0	0	92998	172041
«Фора»	0	90793	74432	169093	218107
«Варус»	74432	169093	74432	169093	218107
«Ашан»	9439	8667	5857	7717	9011
«Метро»	3704	3913	76	225	245

Коефіцієнт інформаційної інтенсивності логістики					
«Сільпо»	0,000	0,000	0,000	0,309	0,328
«Фора»	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
«Варус»	0,352	0,555	0,352	0,555	0,455
«Ашан»	0,187	0,271	0,571	0,685	0,730
«Метро»	0,088	0,066	0,003	0,006	0,052

Джерело: Складено на основі [155-165]

Результати стандартизації для наведених показників подано в таблиці 2.26.

Таблиця 2.26 – Стандартизовані метрики інформаційного забезпечення підприємств мережевого ритейлу України

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Інформаційно-консультативні витрати					
«Сільпо»	0,000	0,000	0,000	0,550	0,789
«Фора»	0,000	0,537	1,000	1,000	1,000
«Варус»	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
«Ашан»	0,127	0,051	0,079	0,046	0,041
«Метро»	0,050	0,023	0,001	0,001	0,001
Коефіцієнт інформаційної інтенсивності логістики					
«Сільпо»	0,000	0,000	0,000	0,450	0,450
«Фора»	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
«Варус»	1,000	1,000	0,616	0,810	0,624
«Ашан»	0,533	0,488	1,000	1,000	1,000
«Метро»	0,251	0,120	0,006	0,008	0,071

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

Інформаційне забезпечення підприємств мережевого ритейлу є добре розвинене у ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» та ТОВ «Варус», ТОВ «Фора». Дані підприємства демонструють високі значення рівня інформаційної інтенсивності логістики та значний обсяг витрат на формування інформаційної системи управління підприємством.

Фактичні показники, що відображають стан персоналу підприємств мережевого ритейлу України, подано в таблиці 2.27.

Таблиця 2.27 – Показники стану персоналу підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Частка оплати праці у витратах на збут, %					
«Сільпо»	36,7	36,2	29,6	29,5	35,1
«Фора»	39,7	37,3	30,6	28,9	29,3
«Варус»	27,0	25,9	24,8	23,3	35,7
«Ашан»	27,1	27,3	30,1	28,6	27,8
«Метро»	29,9	32,0	47,8	32,6	34,4

Продовження табл. 2.27

1	2	3	4	5	6
Операційна рентабельність персоналу, %					
«Сільпо»	2,7	-6,2	-22,3	19,6	38,8
«Фора»	14,2	12,4	42,2	27,9	27,2
«Варус»	109,1	-1,3	-5,3	102,7	36,2
«Ашан»	-0,4	-41,0	45,2	-37,6	-20,4
«Метро»	27,8	52,1	97,1	41,7	40,0

Джерело: Складено на основі [155-165]

Результати стандартизації показників стану персоналу аналізованих підприємств подано в таблиці 2.28.

Таблиця 2.28 – Стандартизовані метрики персоналу мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Частка оплати праці у витратах на збут					
«Сільпо»	0,736	0,716	0,836	0,787	0,793
«Фора»	0,681	0,695	0,811	0,805	0,949
«Варус»	1,000	1,000	1,000	1,000	0,779
«Ашан»	0,997	0,950	0,825	0,814	1,000
«Метро»	0,903	0,809	0,519	0,713	0,809
Операційна рентабельність персоналу					
«Сільпо»	0,025	0,000	0,000	0,191	0,969
«Фора»	0,130	0,237	0,435	0,272	0,679
«Варус»	1,000	0,000	0,000	1,000	0,904
«Ашан»	0,000	0,000	0,466	0,000	0,000
«Метро»	0,255	1,000	1,000	0,406	1,000

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» демонструє високий рівень рентабельності роботи персоналу, що характеризує його як підприємство, яке проводить ефективну кадрову політику.

Розрахунок індексу логістичного забезпечення відображено в таблиці 2.29.

Аналіз динаміки індексу логістичного забезпечення у 2020–2024 рр. виявив низку структурних тенденцій, що визначають рівень їх логістичної зрілості та адаптивності до зовнішніх викликів.

Таблиця 2.29 – Розрахунок індексу логістичного забезпечення

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Постачання					
«Сільпо»	0,460	0,396	0,365	0,332	0,246
«Фора»	0,402	0,438	0,355	0,330	0,247
«Варус»	0,424	0,409	0,424	0,381	0,382
«Ашан»	0,531	0,723	0,778	0,747	0,530
«Метро»	1,000	1,000	1,000	0,869	1,000
Складування					
«Сільпо»	0,818	0,880	0,978	0,961	0,947
«Фора»	0,744	0,650	0,640	0,630	0,609
«Варус»	0,598	0,597	0,493	0,475	0,644
«Ашан»	0,291	0,339	0,318	0,285	0,256
«Метро»	0,411	0,500	0,496	0,440	0,500
Транспорт					
«Сільпо»	0,654	0,462	0,302	0,280	0,168
«Фора»	0,183	0,336	0,084	0,093	0,071
«Варус»	0,108	0,077	0,051	0,044	0,032
«Ашан»	0,750	1,000	1,000	1,000	0,854
«Метро»	1,000	0,754	0,659	0,513	0,870
Збут					
«Сільпо»	0,459	0,453	0,444	0,473	0,568
«Фора»	0,516	0,501	0,505	0,514	0,542
«Варус»	1,000	0,988	0,890	1,000	0,925
«Ашан»	0,485	0,510	0,452	0,452	0,486
«Метро»	0,915	1,000	1,000	0,850	1,000
Інформація					
«Сільпо»	0,000	0,000	0,000	0,500	0,619
«Фора»	0,000	0,268	0,500	0,500	0,500
«Варус»	1,000	1,000	0,808	0,905	0,812
«Ашан»	0,330	0,270	0,539	0,523	0,521
«Метро»	0,150	0,071	0,004	0,005	0,036
Персонал					
«Сільпо»	0,380	0,358	0,418	0,489	0,881
«Фора»	0,406	0,466	0,623	0,539	0,814

«Варус»	1,000	0,500	0,500	1,000	0,842
«Ашан»	0,499	0,475	0,645	0,407	0,500
«Метро»	0,579	0,905	0,759	0,559	0,905
Індекс логістичного забезпечення мережевого ритейлу					
«Сільпо»	0,462	0,425	0,418	0,506	0,572
«Фора»	0,375	0,443	0,451	0,434	0,464
«Варус»	0,688	0,595	0,528	0,634	0,606
«Ашан»	0,481	0,553	0,622	0,569	0,524
«Метро»	0,676	0,705	0,653	0,539	0,719

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

По-перше, ринок демонструє чітку диференціацію між компаніями зі стабільними логістичними моделями та мережами, що перебувають у процесі трансформації. Такі підприємства, як «Метро» та частково «Варус», вирізняються сталістю логістичної інфраструктури: сформовані канали постачання, налагоджені складські потужності та відносно керовані транспортні процеси забезпечили їм збереження високого рівня індексу.

По-друге, для більшості мереж характерна тенденція до зниження ефективності постачання та транспорту після 2022 року, що відображає системні логістичні виклики в умовах воєнної економіки. Зменшення результативності процесів постачання у «Сільпо» та «Фори» вказує на переорієнтацію товарних потоків, зростання витрат на доставку.

По-третє, складські процеси виявилися найбільш стабільною ланкою логістичного забезпечення для всіх мереж. Рівномірність показників складського блоку пояснюється збереженням фізичної інфраструктури, впровадженням систем оптимізації запасів та автоматизацією складських операцій. Особливо успішними в цьому напрямі є «Сільпо» та частково «Варус», що свідчить про підвищення точності управління запасами.

По-четверте, інформаційна підтримка логістики демонструє мультивекторну динаміку. «Варус» та «Сільпо» у 2023–2024 рр. різко підвищують рівень цифровізації логістичних процесів. Натомість «Метро» демонструє поступове зниження інформаційного забезпечення відносно

конкурентів, що може свідчити про пріоритет на оптовому сегменті, де цифровізація здійснюється повільніше.

По-п'яте, персонал залишається важливою детермінантою логістичної ефективності. Зростання показників у «Сільпо», «Фори» та «Варуса» відображає посилення акценту на кваліфікації та адаптації персоналу до роботи в умовах нестабільних логістичних ланцюгів. Це узгоджується з галузевою тенденцією переходу до гнучких команд та мультифункціональних ролей.

Таким чином, логістичне забезпечення стає ключовим драйвером конкурентоспроможності мережевого ритейлу в Україні, а ефективність управління постачанням, складськими запасами, транспортною інфраструктурою та персоналом визначає здатність компаній не лише зберігати стабільність, а й формувати нові конкурентні переваги у турбулентному середовищі.

Для оцінки ефективності логістичного менеджменту проаналізовано співвідношення доходів і витрат мережевого ритейлу, що дозволяє визначити результативність управління логістичними процесами та здатність підприємств забезпечувати рентабельність у змінних умовах ринку. Розраховані показники відображають, наскільки ефективно мережі перетворюють логістичні витрати на фінансовий результат, та формують основу для інтегральної оцінки логістичного менеджменту (табл. 2.30).

Таблиця 2.30 – Показники стану логістичного менеджменту

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Доходи мережевого ритейлу, млн. грн					
«Сільпо»	64403	72784	69991	84728	93017
«Фора»	16376	18920	19594	29493	34953
«Варус»	12222	13705	14579	17514	20024
«Ашан»	14010	14490	10688	10994	10150
«Метро»	21464	25944	20152	25554	28754
Витрати мережевого ритейлу, млн. грн					
«Сільпо»	67517	74630	77623	86579	92863
«Фора»	16415	18902	19584	29479	34836
«Варус»	12106	13610	14611	17372	19994
«Ашан»	14642	15751	10495	11910	10729

«Метро»	23190	25937	20810	25977	28646

Джерело: Складено на основі [155-165]

Зведені значення показників, отримані в результаті їх стандартизації, а також розрахунок індексу логістичного менеджменту подано в таблиці 2.31.

Аналіз індексу логістичного менеджменту показує, що представники мережевого ритейлу поступово переходять до більш раціонального використання ресурсів у логістичних процесах, однак траєкторія цього переходу різниться залежно від бізнес-моделі та стратегічних пріоритетів компаній.

Таблиця 2.31 – Розрахунок індексу логістичного менеджменту

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Доходи мережевого ритейлу					
«Сільпо»	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
«Фора»	0,254	0,260	0,280	0,348	0,376
«Варус»	0,190	0,188	0,208	0,207	0,215
«Ашан»	0,218	0,199	0,153	0,130	0,109
«Метро»	0,333	0,356	0,288	0,302	0,309
Витрати мережевого ритейлу					
«Сільпо»	0,179	0,182	0,135	0,138	0,116
«Фора»	0,737	0,720	0,536	0,404	0,308
«Варус»	1,000	1,000	0,718	0,686	0,537
«Ашан»	0,827	0,864	1,000	1,000	1,000
«Метро»	0,522	0,525	0,504	0,458	0,375
Індекс логістичного менеджменту					
«Сільпо»	0,590	0,591	0,568	0,569	0,558
«Фора»	0,496	0,490	0,408	0,376	0,342
«Варус»	0,595	0,594	0,463	0,446	0,376
«Ашан»	0,522	0,532	0,576	0,565	0,555
«Метро»	0,428	0,441	0,396	0,380	0,342

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

«Сільпо» демонструє високу й стабільну ефективність логістичного менеджменту протягом усього періоду. Це свідчить про збалансовану модель, у якій масштаб доходів дозволяє утримувати низьку відносну витратність логістичних процесів. Компанія ефективно трансформує витрати в операційний

результат, що вказує на системність управління ланцюгом постачання та здатність підтримувати ефективність навіть в умовах зростання операційної складності.

«Фора» та «Метро» демонструють поступове зниження індексу, що відображає підвищення тиску на логістичну ефективність. У цих мереж ріст доходів не компенсує збільшення логістичних витрат. Це може бути пов'язано з адаптацією мереж до нових регіональних умов, реструктуризацією логістичних маршрутів чи зростанням витрат на забезпечення безперервності поставок в умовах ризиків.

«Варус» характеризується найбільшою волатильністю індексу, що свідчить про чутливість логістичної моделі до змін ринкового середовища. Після початково високих позицій мережа стикається зі зниженням ефективності, що ймовірно пов'язано зі збільшенням складності управління запасами та необхідністю адаптації транспортно-складської інфраструктури до нових логістичних викликів.

«Ашан» демонструє протилежну тенденцію: попри зниження доходів компанія утримує відносно високий рівень індексу логістичного менеджменту. Це пояснюється тим, що мережа працює у форматі жорстко стандартизованих корпоративних логістичних практик з високим рівнем централізації витрат. Такий підхід забезпечує керованість і прогнозованість логістичних процесів, хоч і обмежує гнучкість адаптації до ринку.

У підсумку, динаміка індексу логістичного менеджменту свідчить, що найвищу стабільність та операційну керованість мають мережі з розвиненою логістичною інфраструктурою та масштабом, а найбільш відчутно на ефективність впливають зміни у структурі витрат та гнучкість логістичних стратегій.

Завершальним етапом комплексної діагностики є інтегральна оцінка рівня розвитку підприємств мережевого ритейлу, що забезпечує узагальнену характеристику його позицій у конкурентному середовищі. Для цього здійснено розрахунок інтегрального індексу розвитку підприємств мережевого ритейлу,

який синтезує три попередньо розраховані складові – індекс розвитку підприємств мережевого ритейлу, індекс логістичного забезпечення та індекс ефективності логістичного менеджменту.

Такий підхід дозволяє поєднати результати оцінювання економічної, соціально-екологічної та логістичної ефективності підприємств у єдину інтегральну характеристику.

Розрахунок інтегрального індексу розвитку підприємств подано в таблиці 2.32.

Таблиця 2.32 – Розрахунок інтегрального індексу розвитку підприємств мережевого ритейлу

Компанія	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс розвитку мережевого ритейлу					
«Сільпо»	0,613	0,539	0,497	0,485	0,607
«Фора»	0,447	0,576	0,353	0,479	0,463
«Варус»	0,572	0,540	0,493	0,404	0,466
«Ашан»	0,248	0,356	0,337	0,295	0,270
«Метро»	0,517	0,549	0,531	0,494	0,587
Галузь	0,480	0,512	0,442	0,431	0,479
Індекс логістичного забезпечення мережевого ритейлу					
«Сільпо»	0,462	0,425	0,418	0,506	0,572
«Фора»	0,375	0,443	0,451	0,434	0,464
«Варус»	0,688	0,595	0,528	0,634	0,606
«Ашан»	0,481	0,553	0,622	0,569	0,524
«Метро»	0,676	0,705	0,653	0,539	0,719
Галузь	0,536	0,544	0,534	0,537	0,577
Індекс логістичного менеджменту мережевого ритейлу					
«Сільпо»	0,590	0,591	0,568	0,569	0,558
«Фора»	0,496	0,490	0,408	0,376	0,342
«Варус»	0,595	0,594	0,463	0,446	0,376
«Ашан»	0,522	0,532	0,576	0,565	0,555
«Метро»	0,428	0,441	0,396	0,380	0,342
Галузь	0,526	0,530	0,482	0,467	0,434
Інтегральний індекс мережевого ритейлу					
«Сільпо»	0,551	0,514	0,490	0,519	0,578
«Фора»	0,437	0,500	0,402	0,428	0,419
«Варус»	0,617	0,576	0,494	0,485	0,474
«Ашан»	0,396	0,471	0,494	0,456	0,428
«Метро»	0,531	0,554	0,516	0,466	0,524

Галузь	0,513	0,528	0,485	0,476	0,493

Джерело: Складено на основі розрахунків автора

Систематизація та графічна інтерпретація результатів подані у вигляді рисунку 2.4.

Загалом, аналіз інтегрального індексу розвитку підприємств мережевого ритейлу за 2020–2024 рр. дає змогу виокремити кілька ключових тенденцій розвитку та логістичної трансформації галузі.

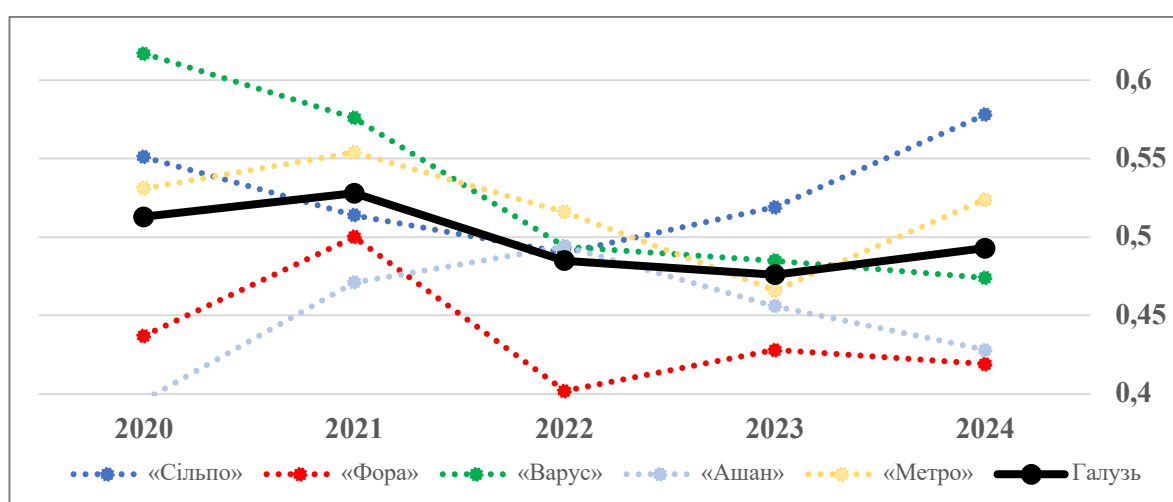

Рис. 2.4 – Результати розрахунку інтегрального індексу розвитку підприємств мережевого ритейлу

Компанії, які зуміли одночасно підтримувати логістичну ефективність та інвестувати у розвиток бізнес-процесів («Сільпо» і «Метро»), демонструють найбільш збалансовану траєкторію зростання інтегрального індексу. Це свідчить про системність управлінських рішень, стабільність ланцюгів поставок та здатність масштабувати діяльність навіть у складних зовнішніх умовах.

Підприємства з нерівномірним відновленням логістичних та економічних складових («Фора», «Варус») демонструють коливання інтегрального індексу, що вказує на несталість адаптаційних стратегій та потребу вдосконалення управління логістичними активами. У цих мереж розвиток переважно залежить

від зовнішніх факторів, а логістичні процеси менш синхронізовані з економічною динамікою.

Особливу увагу доцільно звернути на «Ашан», для якого інтегральний індекс характеризується волатильністю. Це може свідчити про складність адаптації глобальної бізнес-моделі до українського ритейл-середовища, де на перший план виходять локалізовані логістичні рішення, швидкість перебудови та гнучкість.

Загалом інтегральний індекс демонструє тенденцію зміни тренду до зміцнення галузі, що зумовлено підвищенням ролі логістичних процесів у формуванні конкурентних переваг. Ритейл стає більш залежним від стійкості ланцюгів поставок, якості логістичного менеджменту та здатності ефективно трансформувати внутрішні бізнес-процеси.

Висновки до розділу 2

1. Проведено критичний огляд існуючих методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу у двох напрямках: 1 напрям – дослідження методик оцінки розвитку підприємств мережевого ритейлу; 2 напрям – дослідження методик оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Виокремлено позитивні практики існуючих методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу: застосування системи показників, які дозволяють оцінити роботу як офлайн, так і онлайн ритейлу; можливість визначити результативність менеджменту логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; здатність здійснити оцінку ефективності функціонування підприємств мережевого ритейлу; врахування чинників впливу на розвиток мережевого ритейлу; є можливим здійснити ранжування мережевого ритейлу за рівнями розвитку; оперування показниками, які дають змогу оцінити логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу за функціональними сферами логістики.

2. Розроблено методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. В рамках запропонованої методики проведено дослідження за трьома блоками: 1 блок – підготовчий: вивчення та ідентифікація об'єкта, стейкхолдерів, методів та інформаційної бази; 2 блок – аналітичний: виявлення напрямів аналітичного вивчення; 3 блок – підсумковий: розрахунок інтегрального індексу логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та визначення його рейтингу на ринку товарів та послуг. Визначено систему показників оцінки мережевого ритейлу, систему показників оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та систему показників оцінки логістичного менеджменту мережевого ритейлу.

3. Здійснено аналіз та оцінку тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу підприємств: ТОВ «Сільпо Груп» («Сільпо»); ТОВ «Фора» («Фора»); ТОВ «Омега» («Варус»); ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» («Ашан»); ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» («Метро»). Побудовано SWOT-матрицю основних тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні, результати якої показали, що мережевий ритейл України переходить до етапу структурного оновлення, який базується на інноваційних підходах до управління ланцюгами постачань, цифровізації бізнес-процесів і підвищенні ефективності використання фінансових і людських ресурсів, в результаті чого формується тенденція до зміщення акценту на операційну гнучкість, логістичну ефективність та сталість бізнес-моделей.

4. Здійснено діагностику логістичного середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу. Доведено, що логістичне забезпечення стає ключовим драйвером конкурентоспроможності мережевого ритейлу в Україні, а ефективність управління постачанням, складськими запасами, транспортною інфраструктурою та персоналом визначає здатність компаній не лише зберігати стабільність, а й формувати нові конкурентні переваги у турбулентному середовищі. Розрахунок інтегрального індексу демонстрував тенденцію зміни тренду до зміцнення галузі, що зумовлено підвищенням ролі логістичних

процесів у формуванні конкурентних переваг. Доведено, що ритейл стає більш залежним від стійкості ланцюгів поставок, якості логістичного менеджменту та здатності ефективно трансформувати внутрішні бізнес-процеси.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ

3.1 Логістичне стратегування розвитку підприємств мережевого ритейлу

Забезпечення ефективного розвитку підприємств мережевого ритейлу є важливою передумовою комплексного задоволення споживчих уподобань, формування споживчого ринку та соціально-економічного поступу країни в цілому. В умовах посилення загроз та викликів зовнішнього середовища, зумовлених пандемією коронавірусної інфекції, а згодом воєнними діями в країні, розвиток підприємств мережевого ритейлу ускладнився. Такі труднощі були пов'язані із дефіцитом окремих груп товарів, закриттям ряду торговельних підприємств, порушення ланцюгів поставок продукції, збільшенням витрат на логістику, зниженням купівельної спроможності населення і зменшенням обсягів товарообороту тощо. Відповідно, ці виклики зумовлюють необхідність стратегічного бачення розвитку підприємств мережевого ритейлу, де вагоме місце займає логістична стратегія, реалізація якої спроможна забезпечити оптимальний товарорух, оптимізувати ланцюг поставок (постачання, зберігання, розподіл, збут продукції), знизити витрати, в т.ч. логістичні, забезпечити ефективну асортиментну політику та комплексно і системно задовольнити потреби споживачів. Водночас, застосування стратегічного підходу до логістики в системі мережевого ритейлу дозволить прийняти ефективні логістичні рішення щодо діджиталізації усіх торговельних бізнес-процесів, автоматизувати елементи торговельно-технологічного процесу та забезпечити сталий розвиток ведення торгівлі. Отож, виникає потреба у розробці виваженої логістичної стратегії мережевого ритейлу, процес вибору та реалізації якої потребує часового ресурсу та узгодженості дій між різними суб'єктами та структурними підрозділами. Під логістичною стратегією розвитку мережевого ритейлу будемо

розуміти сукупність спланованих дій, які зважаючи на тенденції розвитку мережевого ритейлу та логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, спрямовані на формування стійкої моделі розвитку торгівлі. Для обґрунтування вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу пропонуємо застосувати процесний підхід, який містить у собі послідовність реалізації етапів, узгоджених у часі та ресурсах (рис.3.1).

Запропоновано в основу процесного підходу до вибору логістичної стратегії розвитку підприємства покласти 4 етапи: організаційний, аналітичний, проєктний, імплементаційний [206]. Деталізуємо кожен із цих етапів.

Варто зауважити, що реалізації етапів процесу вибору логістичної стратегії має передувати визначення загальної концепції розвитку підприємств мережевого ритейлу. Тут важливо визначити цілісну систему стратегічних заходів, які будуть спрямовані на забезпечення сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу задля максимального задоволення потреб споживачів. В межах даної концепції повинні бути реалізовані усі етапи процесу вибору та реалізації логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу.

Організаційний етап передбачає розробку нормативно-методичного забезпечення логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу, формування логістичної команди з розробки та реалізації логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу, визначення заходів, розподіл обов'язків, формування організаційної структури логістичного управління, забезпечення ресурсної бази.

Здійснення торговельної діяльності повинне відбуватися у відповідності із чинними нормативно-методичними нормами, які регламентують порядок ведення торгівлі, дотриманням стандартів здійснення торговельно-технологічних процесів у торгівлі, формуванням внутрішньої політики управління ланцюгом поставок (постачання, формування логістичних запасів та їх розподіл, складування товарно-матеріальних цінностей, транспортування тощо).

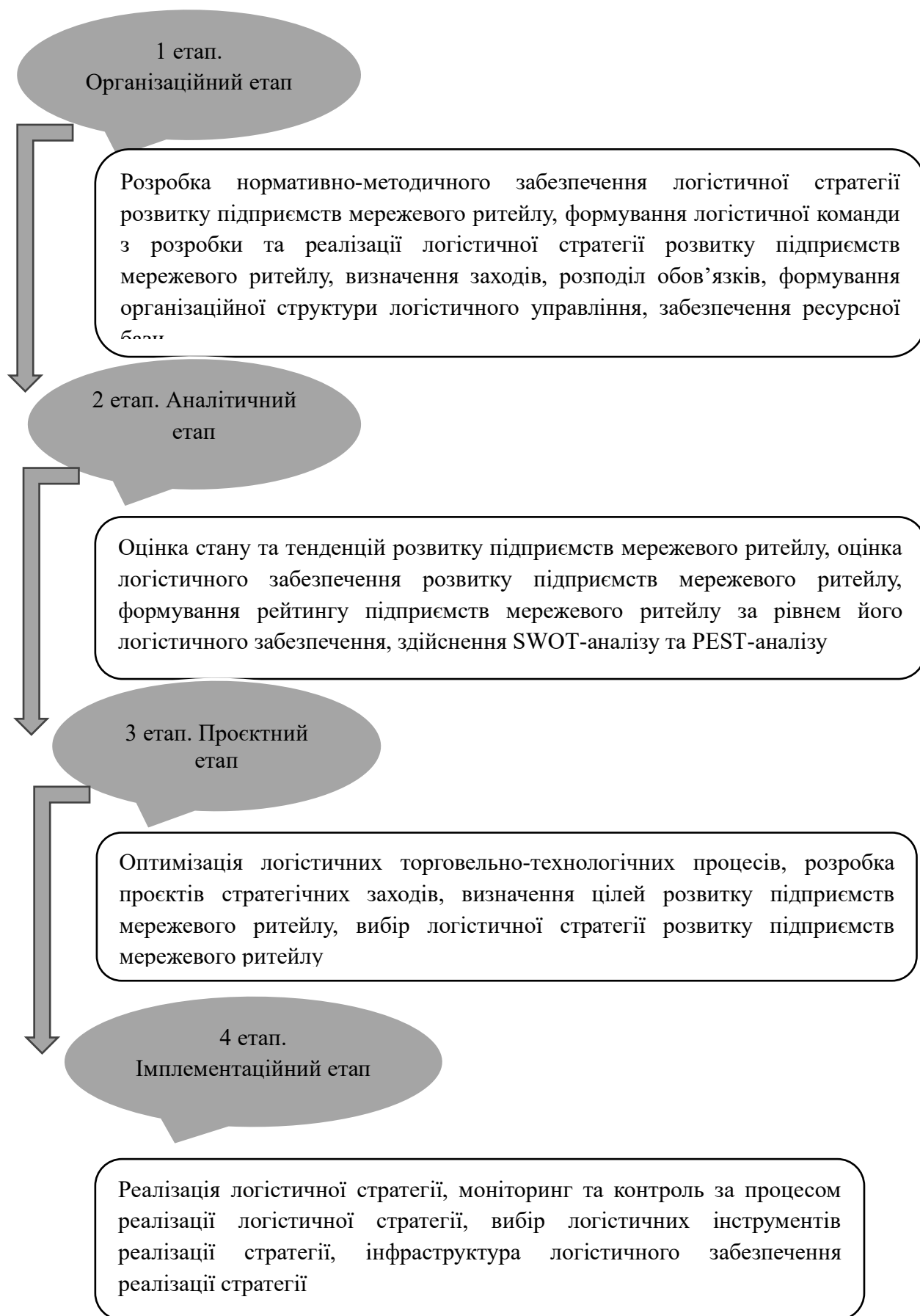

Рис. 3.1 – Процесний підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу

Також в основі нормативно-методичного забезпечення можуть бути покладені критерії ефективності (KPI), які стануть орієнтиром для формування цілей та логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу. Розробка та реалізація логістичної стратегії потребує формування робочої групи (логістичної команди) щодо організації комплексу робіт по її досягненню та успішному втіленню у реальну практику торговельної діяльності конкретних суб'єктів господарювання. Вважаємо, що логістична команда повинна складатися із представників різних структурних підрозділів підприємства торгівлі, де кожен із них спеціалізується на окремих торговельних чи логістичних функціях. До прикладу, можуть бути залучені представники підрозділів, які відповідають за постачання товарних цінностей, їх розподіл, маркетинг та збут, формування фінансової спроможності підприємства торгівлі, товарної політики підприємства, а також менеджери мережевого ритейлу. Основними завданнями логістичної команди мають бути:

- проведення діагностики існуючого стану та тенденцій розвитку мережевого ритейлу, а також показників, які характеризують його логістичне забезпечення;
- окреслення пріоритетних напрямів логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу із орієнтацією на оптимізацію логістичних потоків та ланцюг поставок;
- визначення логістичного інструментарію розвитку підприємств мережевого ритейлу в умовах воєнного часу, які можна буде адаптувати або видозмінити в умовах повоєнного періоду;
- розробка та популяризація логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу та її успішна імплементація у реальну практику.

Кожен із членів команди повинен визначити та розподілити заходи за періодом їх реалізації, а також обґрунтувати необхідну кількість ресурсів для успішної реалізації логістичної стратегії. Згодом важливо сформулювати виражену організаційну структуру логістичного управління мережевим ритейлом, яка відповідатиме визначеним функціям та завданням логістичної стратегії, а також умовам функціонування підприємства торгівлі та зовнішнього середовища.

Результативність та здатність успішно реалізувати логістичну стратегію мережевого ритейлу залежить від оптимально розподіленого обсягу ресурсів та відповідальних осіб за їх розподіл і контроль.

В межах аналітичного етапу здійснюється оцінка стану та тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу, оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, формування рейтингу підприємств мережевого ритейлу за рівнем його логістичного забезпечення, здійснення SWOT-аналізу та PEST-аналізу.

Оцінка стану та тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу є важливою з позиції виявлення ключових трендів мережевого ритейлу, основних закономірностей його розвитку, та таким чином виявити драйвери його поступу та напрями трансформації на перспективу. Оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу дозволяє виявити основні вектори логістичного забезпечення ведення торгівлі; чинники, які зумовлюють зміни у логістичному забезпеченні, а також сформулювати напрями щодо його оптимізації. Задля виваженого вибору стратегічних орієнтирів розвитку мережевого ритейлу доцільно застосувати диференційований підхід до вибору його логістичної стратегії. Тобто, слід індивідуалізувати вибір логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого буде покладено рівень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Це потребує проведення ранжування підприємств мережевого ритейлу за рівнем його логістичного забезпечення. Проведені аналітичні дослідження показали різний рівень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, наявність як сильних так і слабких сторін його розвитку.

Водночас, різні рівні розвитку зумовлені реакцією на зміни зовнішнього середовища, яке створює загрози та можливості для ведення підприємницької діяльності та масштабування бізнесу. SWOT-аналіз логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу був здійснений у розділі 2 дисертаційної роботи.

Проведений PEST-аналіз логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (табл. 3.1) засвідчив, що визначальний вплив на функціонування та розвиток торговельних мереж здійснюють економічні, політичні, соціальні та технологічні чинники. Серед них особливого значення набувають інфляційні процеси, податкове навантаження, рівень доходів населення, політична нестабільність, демографічні тенденції та процеси цифровізації.

При цьому технологічні чинники формують передумови для підвищення ефективності логістичних процесів і розвитку мережевого ритейлу, тоді як економічні, політичні та соціальні фактори переважно створюють додаткові виклики та обмеження для діяльності підприємств галузі.

Проектний етап спрямований на оптимізацію логістичних торговельно-технологічних процесів, розробку проєктів стратегічних заходів, визначення цілей розвитку підприємств мережевого ритейлу, вибір логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу тощо.

В межах даного етапу здійснюється побудова нових моделей ланцюга поставок із врахуванням особливостей розвитку мережевого ритейлу, системи його логістичного забезпечення та із орієнтацією на виклики воєнного часу; запроваджуються інтегровані інформаційні системи, які дозволяють оптимізувати логістичні (ресурсні) потоки як всередині мережевого ритейлу, так і поза ним при взаємодії із різними контрагентами, удосконалення системи управління запасами та логістичним продуктом.

Даний етап важливий з позиції формування цільових орієнтирів логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, розробки програм удосконалення ланцюга поставок (постачання, складування, формування логістичних запасів, транспортування, збут), визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємств мережевого ритейлу та векторів для інвестування.

Таблиця 3.1 – PEST-аналіз логістичного забезпечення розвитку мережевого ритейлу

Чинники макросередовища	Стан чинника	Тенденції розвитку чинника	Характер впливу на розвиток мережевого ритейлу
<i>Економічні чинники</i>			
Інфляційні процеси	Суттєвий (14,3% у червні 2025 р.) [168]	Подальше поглиблення інфляційних процесів (знецінення національної грошової одиниці)	«-» знецінення валюти у реальних споживачів «+» виграш при взятті кредитних ресурсів
Ціни на продукти	Суттєвий (42% за період січень-червень 2025 р.) [168]	Подальше зростання цін	«-» зниження обсягу товарообороту
Система оподаткування	Суттєвий (зростання ставок оподаткування)	Згортання підприємств мережевого ритейлу	«-» зниження можливостей для масштабування, «-» погіршення фінансового стану підприємств торгівлі
Доходи населення	Суттєвий (зниження доходів населення)	Зниження купівельної спроможності споживачів (падіння Індексу доступності продовольства (ІДП) до 89% від довоєнного рівня) [169]	«-» зменшення ємності споживчого ринку, «-» зменшення товарообороту
<i>Політичні чинники</i>			
Політична стабільність	Значна (політична нестабільність)	Загострення політичної нестабільності	«-» зниження ефективності здійснення торговельної діяльності
Можливість виникнення політичної кризи	Суттєвий (поглиблення політичної кризи)	Ймовірність стабілізації (за умов припинення воєнних дій)	«-» нестабільність ведення бізнесу
<i>Соціальні чинники</i>			
Зміна запитів споживачів	Суттєва (зміна уподобань, емоційних вражень від покупки)	Необхідність удосконалення асортиментної політики	«+» масштабування мережевого ритейлу, «+» розширення споживчого ринку

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
Демографічна ситуація	Суттєвий (наявна демографічна криза внаслідок воєнних дій в країні)	Посилення демографічної кризи внаслідок подальшої міграції населення (після повномасштабного вторгнення на територію України більш як 6,5 млн.біженців) [170]	«-» зменшення обсягу споживчого попиту «-» зменшення обсягів товарообороту
Соціальна стабільність	Суттєвий (соціальна напруга у суспільстві)	Можливе пом'якшення соціальної напруги (за умови припинення воєнних дій)	«-» зниження споживчого попиту
<i>Технологічні чинники</i>			
Нові логістичні технології	Помірний (поступове впровадження сучасних логістичних інструментів)	Інтеграція ланцюга поставок	«+» можливість удосконалити логістичне забезпечення мережевого ритейлу, «+» зростання товарообороту, «+» зниження логістичних витрат
Оцифрування	Суттєвий (діджиталізація бізнес-процесів)	Створення єдиної інформаційної системи управління логістичним забезпеченням мережевого ритейлу	«-» створення нових форматів торгівлі, «+» удосконалення системи обслуговування споживачів

Диференційований підхід до вибору цілей логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Диференційований підхід до вибору цілей логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Критерії	Цілі логістичного забезпечення мережевого ритейлу	
Тенденції розвитку підприємств мережевого ритейлу	Стратегічна ціль: підвищення конкурентоспроможності мережевого ритейлу	
	Тактичні цілі:	
	Позитивні	Негативні
	Подальше масштабування торговельної діяльності, поширення цифрових інструментів в торгівлі, підтримка сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу	Розвиток е-торгівлі, впровадження нових методів торгівлі, покращення якості торговельного обслуговування, розширення асортименту продукції, створення нових форматів торгівлі, ребрендинг
Рівень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу	Стратегічна ціль: створення інтегрованої логістичної системи мережевого ритейлу	
	Тактичні цілі:	
	Низький	Високий
	Підвищення ефективності здійснення логістичних торговельно-технологічних процесів, удосконалення ланцюга поставок, забезпечення надійності постачань, створення логістично орієнтованої системи сервісу, мінімізація логістичних ризиків, зниження логістичних витрат	Цифровізація логістичних процесів у торгівлі, розширення логістичної інфраструктури, розвиток «зеленої» логістики

Слід відмітити, що при постановці та реалізації цілей логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу слід врахувати SMART підхід, який дозволить сфокусувати цілі з позиції їх вимірюваності, конкретності, досяжності, значимості та часової орієнтації. Така орієнтація цілей дозволить чітко встановити та згодом оцінити KPI, а також їх скорегувати відповідно до викликів середовища.

Важливим елементом запропонованого процесу є обґрунтування логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу. Вважаємо, що при розробці даної стратегії слід скористатись диференційованим підходом, в

основу якого покладено такі критерії як тенденції розвитку мережевого ритейлу та рівень логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (рис. 3.2).

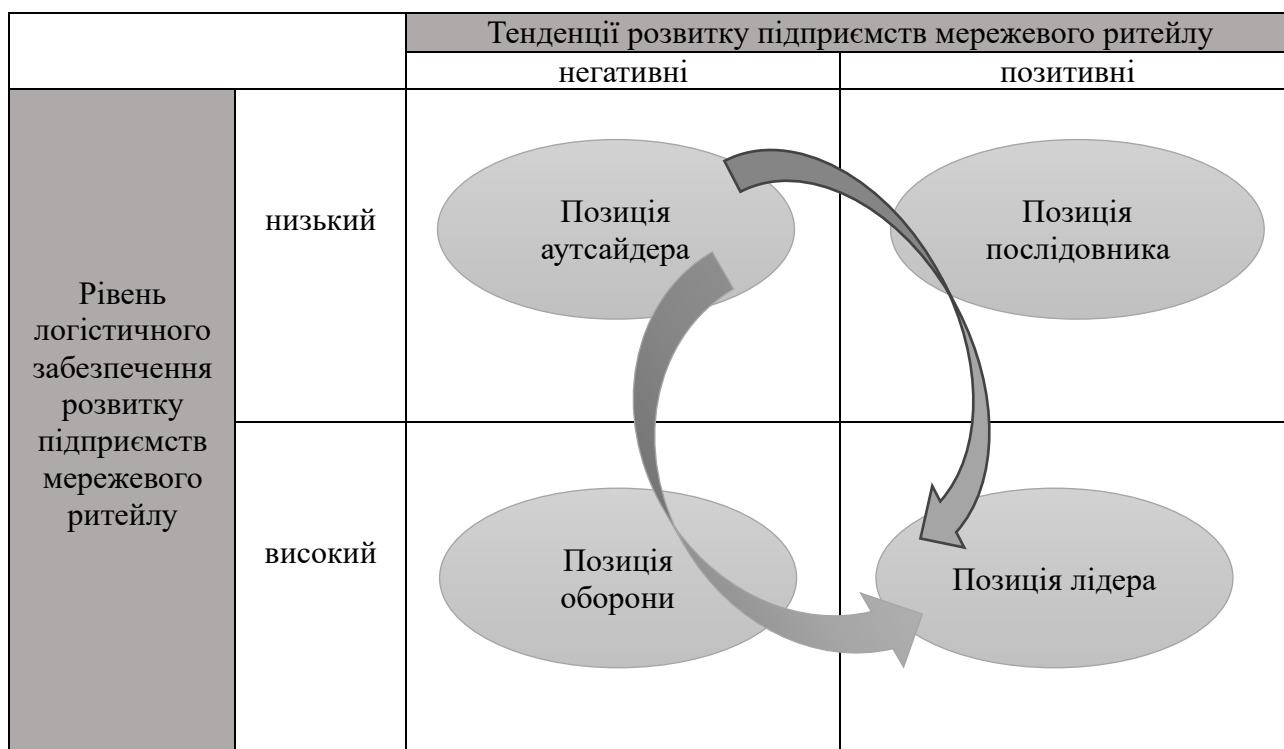

Рис. 3.2 – Позиціонування підприємств мережевого ритейлу за тенденціями розвитку мережевого ритейлу та логістичним забезпеченням мережевого ритейлу

Як бачимо, підприємства можуть мати на ринку різну позицію залежно від тенденцій розвитку мережевого ритейлу та рівня логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу:

– позиція аутсайдера – для підприємств із негативними тенденціями розвитку мережевого ритейлу та низьким рівнем логістичного забезпечення мережевого ритейлу (підприємства мають низький рівень конкурентоспроможності у порівнянні з іншими торговельними мережами, низький конкурентний статус на ринку, займають низьку частку ринку, характеризуються низькою пізнаваністю бренду, неефективною системою

управління постачанням, формуванням логістичних запасів, їх складуванням, транспортуванням, чи збуту);

- позиція послідовника – для підприємств із позитивними тенденціями розвитку мережевого ритейлу та низьким рівнем логістичного забезпечення мережевого ритейлу (підприємства мають високі показники торговельної діяльності, однак наявні проблеми у логістичному забезпеченні ведення торгівлі, характеризуються неефективним ланцюгом поставок, що у перспективі негативно може вплинути на тенденції розвитку торгівлі та призведе до переходу мережевого ритейлу у позицію аутсайдера);

- позиція оборони – для підприємств із негативними тенденціями розвитку мережевого ритейлу та високим рівнем логістичного забезпечення мережевого ритейлу (підприємства характеризуються низькими показниками ефективності здійснення торговельної діяльності, перебоями у збуті продукції, неефективними торговельно-технологічними процесами, проте застосовують новітні логістичні підходи до розвитку мережевого ритейлу);

- позиція лідера – для підприємств із позитивними тенденціями мережевого ритейлу та високим рівнем логістичного забезпечення (підприємства формують конкурентну політику на ринку, мають міцні конкурентні позиції у ринковому середовищі, є інноваційно активними, впроваджують сучасні логістичні інструменти розвитку мережевого ритейлу, характеризуються розвиненою логістичною інфраструктурою, потужним брендом).

Проведене позиціонування дозволяє обрати логістичну стратегію розвитку підприємств мережевого ритейлу (рис. 3.3).

Таким чином, пропонується обрати наступні типи логістичних стратегій розвитку мережевого ритейлу:

- для підприємств із позицією аутсайдера – стратегію трансформації логістичного забезпечення мережевого ритейлу;

- для підприємств із позицією послідовника – стратегію удосконалення логістичного забезпечення мережевого ритейлу;

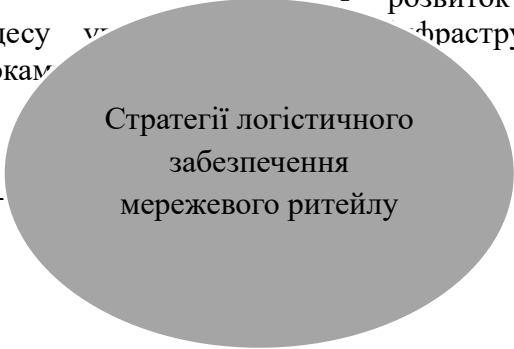
Мета: зміна концепції мережевого ритейлу та його логістичного забезпечення	Мета: підвищення ефективності функціонування логістичної системи підприємства
<i>Стратегія трансформації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу</i> Напрями: - зміна моделі ведення торговельної діяльності; - формування інтегрованого ланцюга поставок; - оптимізація процесу управління логістичними потоками	<i>Стратегія удосконалення логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу</i> Напрями: - оптимізація ланцюга поставок із поступовим переходом на інтегровану логістику; - розвиток логістичної інфраструктури
Стратегії логістичного забезпечення мережевого ритейлу	
<i>Стратегія підвищення динаміки розвитку підприємств мережевого ритейлу</i> Напрями: - покращення інвестиційної привабливості підприємств мережевого ритейлу; - розширення каналів збуту продукції; - удосконалення торговельно-технологічних процесів; - удосконалення асортиментної та цінової політики	<i>Стратегія утримання лідерства</i> Напрями: - підтримка пізнаваності бренду та лояльності споживачів; - збільшення присутності на внутрішньому та міжнародному ринках; - створення нових форматів торгівлі та клієнтського обслуговування
Мета: усунення негативних тенденцій розвитку торгівлі, забезпечення позитивного приросту показників, які її характеризують	Мета: подальше утримання лідерських позицій на ринку із поступовим масштабуванням діяльності через збільшення частини ринку

Рис. 3.3 – Логістичні стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу

- для підприємств із оборонною позицією – стратегію підвищення динаміки розвитку мережевого ритейлу;
- для підприємств із позицією лідера – стратегію утримання лідерства.

Основна мета стратегії трансформації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу полягає у зміні концепції мережевого ритейлу та його логістичного забезпечення. Вихід підприємств із зони аутсайдерів на ринку товарів та послуг передбачає зміну поглядів та самої моделі ведення торговельної діяльності. В основі нової концепції логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу повинно бути покладено формування інтегрованого ланцюга поставок, де воєдино будуть взаємодіяти система постачання, зберігання товарних запасів, їх розподіл, транспортування та збут. Також варто оптимізувати процес управління логістичними (товарними, фінансовими, інформаційними, людськими) потоками через впровадження сучасних цифрових технологій, які пришвидшать виконання різних логістичних функцій та операцій, забезпечать гнучкість та оперативність ланцюга поставок, і таким чином – забезпечить клієнтські потреби. Реалізація цих заходів дозволить сформувати нову бізнес-модель розвитку підприємств мережевого ритейлу, імплементація якої зменшить витрати на здійснення торговельно-технологічних операцій, логістизує бізнес-процеси та наблизить до сталого розвитку ведення торгівлі через забезпечення економічної ефективності, екологізації та задоволення потреб соціуму у якісних товарах та сервісі.

Стратегія удосконалення логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, основна мета якої – підвищення ефективності функціонування логістичної системи підприємства, спрямована на оптимізацію ланцюга поставок із поступовим переходом на інтегровану логістику. Тут важливо зосередити увагу на впровадженні логістичної концепції, яка дозволить налагодити ефективну систему постачання товарів у мережеву торгівлю, збалансувати обсяг логістичних запасів зі споживчим попитом, оптимізувати систему збуту товарів, орієнтуючись на потреби клієнтів і т.д. Фактично мова йде про оптимальне управління логістичними потоками підприємства торгівлі за елементами ланцюга поставок. Також важливим в межах даної стратегії є розвиток логістичної інфраструктури, функціонування якої дозволить створити оптимальні умови для ведення торгівлі, налагодити співпрацю із різними

групами стейкхолдерів. Основними завданнями у даному напрямі можуть бути «раціоналізація взаємодій виробництва, складування, постачання та транспортування; оптимізація процесу управління запасами; розробка алгоритмів управління операціями руху товару; скорочення часу проходження товарів від постачальника до споживача; забезпечення адекватності матеріального, інформаційного, фінансового та ін. потоків; скорочення загальних логістичних витрат; підвищення якості обслуговування споживачів; стандартизація тари та упаковки» [171].

Стратегія підвищення динаміки розвитку підприємств мережевого ритейлу спрямована на усунення негативних тенденцій розвитку торгівлі, забезпечення позитивного приросту показників, які її характеризують, покращення інвестиційної привабливості мережевого ритейлу. Тут важливо забезпечити утримання ринкової частки, розширити канали збуту продукції та підвищити ефективність роботи маркетологів у напрямі розширення клієнтської бази. Важливим елементом є удосконалення торговельно-технологічних процесів всередині мережевого ритейлу, удосконалення асортиментної та цінової політики в сфері торгівлі, покращення якості сервісного обслуговування споживачів. Вважаємо, що основний акцент в межах даної стратегії повинен бути зосереджений на вивченні ринку, його ємності та уподобань споживачів. Також підприємство може активізовувати розвиток електронної торгівлі, що позитивно впливатиме на здійснювані ним торговельні бізнес-процеси [205].

Стратегія утримання лідерства передбачає подальше утримання лідерських позицій на ринку із поступовим масштабуванням діяльності через збільшення частки ринку, генерування нових стартап ідей, розширення асортименту продукції та послуг тощо. Важливим напрямом реалізації даної стратегії є подальша підтримка пізнаваності бренду та лояльності споживачів, що дозволить забезпечувати подальшу конкурентоспроможність підприємства торгівлі на ринку. Підприємства, які знаходяться в позиції лідера мають змогу інтегрувати усі логістичні бізнес-процеси у єдину інформаційну систему управління, яка забезпечить та поглибить діджиталізацію торговельно-технологічних процесів,

забезпечить гнучкість та стійкість мережевого ритейлу, а також інтегрує новітні логістичні інструменти у торговельну діяльність підприємств. Підприємства мережевого ритейлу можуть збільшити свою присутність на внутрішньому та міжнародному ринках, створювати нові формати торгівлі та клієнтського обслуговування.

Імплементаційний етап – це важливий етап, на якому відбувається реалізація логістичної стратегії, моніторинг та контроль за процесом реалізації логістичної стратегії, вибір логістичних інструментів реалізації стратегії, формування інфраструктури логістичного забезпечення реалізації стратегії. Процес реалізації логістичної стратегії потребує скоординованої та злагодженої роботи усього колективу підприємства мережевого ритейлу, де логістична команда контролюватиме та моніторитиме рівень досягнення поставлених цілей та KPI на предмет існуючих відхилень та вчасного їх усунення і корегування. Ефективне впровадження стратегії мережевого ритейлу потребує виважених підходів до вибору логістичних інструментів її реалізації. Такі логістичні інструменти повинні враховувати сучасні інновації, які можна впровадити в сфері торгівлі, наявні потенційні можливості підприємств торгівлі, а також рівень логістичного забезпечення мережевого ритейлу. Щодо формування інфраструктури логістичного забезпечення реалізації стратегії розвитку мережевого ритейлу, то важливо забезпечити належну матеріально-технічну базу для здійснення торговельно-технологічних процесів (складські комплекси чи логістичні центри, торговельний зал, торговельне та інше обладнання, програмне забезпечення, ПК, транспортні засоби тощо), створення цифрового середовища, в межах якого відбуватиметься автоматизоване управління логістикою мережевого ритейлу та торговельною діяльністю, створення оптимальної організаційної структури логістичного забезпечення розвитку мережевого ритейлу, підбір кваліфікованого персоналу (з логістики, фінансів, маркетингу, цифровізації, торгівлі, менеджменту тощо), а також необхідний обсяг фінансового забезпечення для реалізації поточних та перспективних бізнес-ідей в сфері розвитку мережевого ритейлу.

Таким чином, запропонований процесний підхід дозволить виважено підійти до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу, ефективно розподілити логістичні функції та завдання між різними структурними підрозділами; застосувати диференційований підхід до вибору цілей та логістичної стратегії залежно від тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу та його логістичного забезпечення.

3.2 Логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу

Нові формати та методи обслуговування споживачів у мережевому ритейлі потребують застосування принципово сучасного логістичного інструментарію розвитку підприємств мережевого ритейлу. Тут важливо обрати та застосувати такий логістичний інструментарій, який спроможний ефективно здійснювати торговельно-технологічний процес на підприємствах торгівлі із одночасним максимально можливим задоволення потреб та уподобань споживачів. Застосування сучасних логістичних інструментів, таких як «інтегровані системи управління, автоматизація торговельних процесів, впровадження цифрових інструментів» [172] дозволяють досить швидко реагувати на зміну кон'юнктури ринку, трансформувати діяльність підприємств мережевого ритейлу до умов воєнного та повоєнного періоду, а також викликів глобалізації; а використання інформаційних технологій дозволяє знизити логістичні витрати підприємств [201, 202]. Загалом, дослідники пропонують застосовувати такі логістичні інструменти як «автоматизація, цифрові платформи для управління даними, аналітику великих даних, інтернет речей, ШІ» [173].

З іншої сторони, вважаємо, що логістичний інструментарій повинен забезпечувати сталий та безпечний розвиток підприємств мережевого ритейлу (застосування екологічно безпечних технологій ведення торгівлі, екологічність ведення торговельної діяльності через можливість утилізації та рециклінгу відходів, мінімізація витрат та оптимізація логістики постачання та доставки товарів), надавати широку пропозицію товарів та послуг, високу якість

торговельного та логістичного обслуговування. Тому, пропонуються логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу, які дозволять зреалізувати критерії забезпечення сталого розвитку, забезпечити комплексну інтеграцію ланцюга створення вартості, який відповідає умовам розвитку цифрового суспільства та глобалізації мережевого ритейлу [207] (рис. 3.4).

Деталізуємо наведені логістичні інструменти щодо їх ролі та значення у розвитку підприємств мережевого ритейлу. Дані логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу запропоновано розглядати в рамках елементів ланцюга створення вартості [209].

В системі постачання товарів можуть застосовуватися такі логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу як Big data, E-logistics. Big data є інструментом мережевого ритейлу, який дозволяє удосконалити систему постачання товарів, оптимізувати логістичні (ресурсні) потоки, аналізувати постачальників, час та періодичність поставок продукції, обирати найбільш надійних постачальників і т.д. [203]. Також, перевагою застосування такого логістичного інструменту є здатність прогнозувати зміни споживчих уподобань на ринку, вчасно реагувати на будь-які відхилення в системі поставок продукції. Це дозволяє «знижити витрати за рахунок скорочення часу та ресурсів та виправлення помилок, і таким чином, підвищити продуктивність логістичного бізнес-процесу» [174]. E-logistics представляє собою електронний «майданчик», за допомогою якого можна управляти системою поставок товарів у мережевий ритейл, здійснювати відповідні замовлення товарів та забезпечувати ефективну їх доставку. Також ця платформа дозволяє синтезувати усю інформацію, яка протікає всередині підприємств мережевого ритейлу з приводу постачання продукції, зберігання логістичних запасів, збуту логістичного продукту, і дозволяє оптимізувати логістичні процеси та логістичні (ресурсні) потоки як всередині, так і по відношенню до зовнішнього середовища. В межах такої платформи можуть використовуватися інтернет-сайти, е-торгівля, е-пошта та електронні системи управління ланцюгом поставок. Це дозволить забезпечити

«швидкий обмін даними, виконувати автоматизовані операції та відстежувати товарорух протягом усього ланцюга поставок» [175].

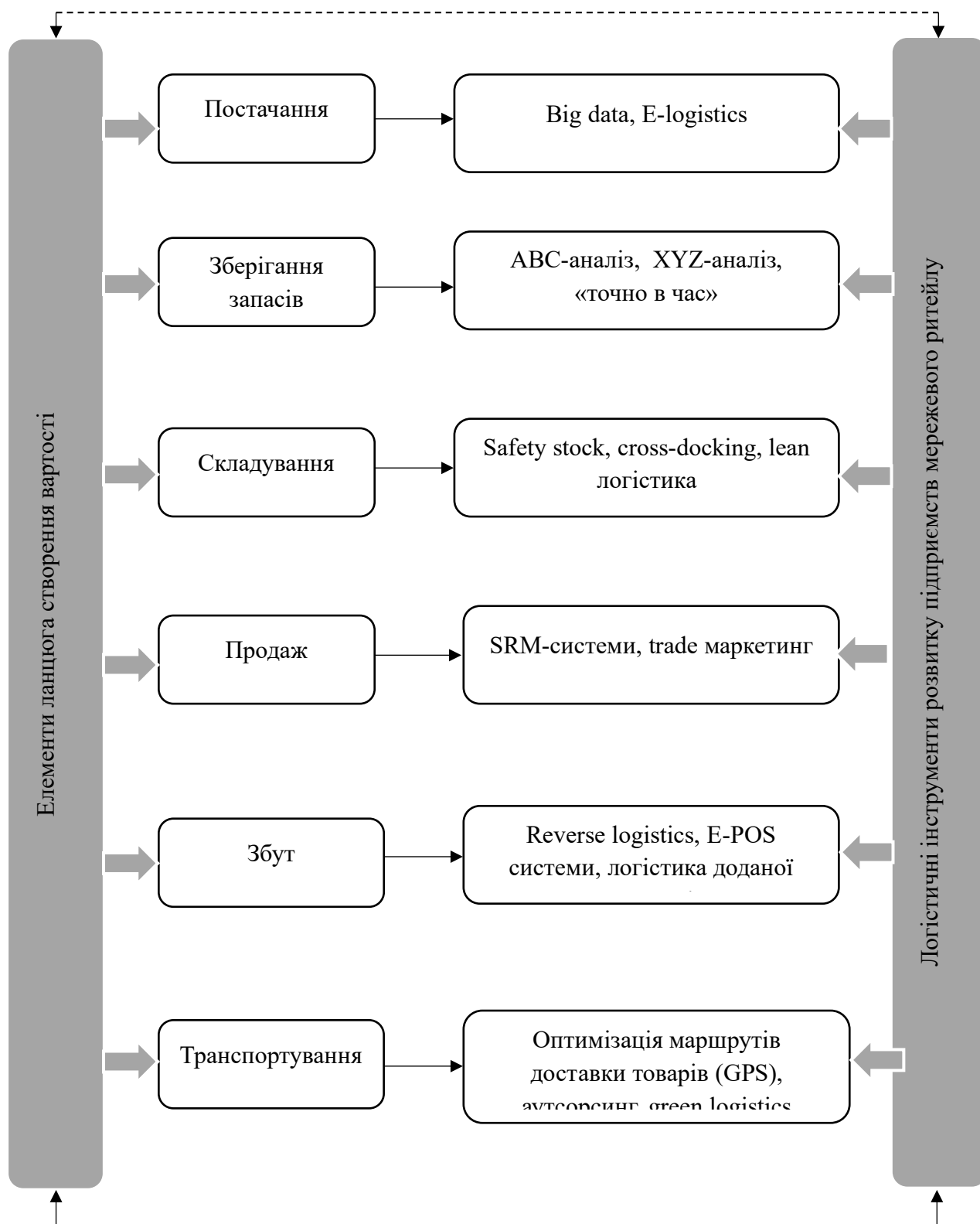

Рис.3.4 – Логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу

Таким чином, бачимо, що формується відкрита логістична система із електронним майданчиком здатним адаптуватися до викликів та загроз середовища, а також забезпечити безперебійність постачання товарів у мережевий ритейл, як критерія підвищення ефективності його функціонування.

Зберігання запасів може здійснюватися із застосуванням таких логістичних інструментів як ABC-аналіз, XYZ-аналіз, «точно в час». ABC-аналіз, XYZ-аналіз – метод, який дозволяє визначити рівень важливості товарів у мережевому ритейлі як для самого підприємства торгівлі, так і для споживача, а також частоти його споживання. Тут важливо сфокусуватися на тих групах товарів, які дають найбільшу частину прибутку від роботи мережевого ритейлу, а також тих товарах, які мають високу частоту споживання. Цей інструмент є важливим з позиції визначення стратегічно важливих груп товарів, з яким варто «працювати» та удосконалювати асортименту і цінову політику.

«Точно в час» – це той інструмент, який дозволяє оптимізувати систему постачання логістичних запасів та забезпечувати їх створення без надлишку. Постачання товарів у мережевий ритейл здійснюється по мірі виникнення такої потреби. Проте, даний інструмент містить певний рівень ризику, який пов'язаний із відсутністю створення страхових запасів на випадок виникнення несвоєчасних поставок з боку постачальників (невчасного виконання поставок). Тому, вузьке місце такого логістичного інструменту зумовлене відсутністю маневреності та нездатності швидко реагувати на зміни споживчого ринку, а також неготовністю окремих постачальницьких компаній працювати в режимі оперативної поставки товарів у мережевий ритейл.

Система складування потребує застосування WMS, Safety stock, cross-docking, lean логістики. Система управління складом (WMS) - «програмне забезпечення, яке дозволяє автоматизувати, упорядкувати процеси зберігання, управління та відвантаження запасів, зменшити кількість помилок, відслідкувати товарорух» [176]. Перевагами застосування даної системи в торгівлі є: оптимізація складських процесів, підвищення продуктивності працівників складу, підвищення ефективності використання площі складських приміщень,

зменшення витрат на утримання та експлуатацію складу, зменшення кількості помилок при обліку залишків логістичних запасів, можливість інтегрування з іншими інформаційними системами підприємств мережевого ритейлу.

Safety stock дозволяє визначити оптимальний рівень страхових запасів, який дозволить уникнути дефіциту товарів чи логістичних запасів. Фактично підприємство торгівлі може створювати резервний запас, як превентивний захід задля наявності товару на випадок збільшення попиту, затримок постачання чи перебоїв в ланцюгу поставок. Основне призначення даного інструменту - це забезпечення безперебійності товаропостачання та задоволення потреб споживачів, мінімізуючи ризик дефіциту логістичних запасів та пов'язаних з цим витрат. Застосування Safety stock інструменту потребує від підприємства мережевого ритейлу наступних дій: здійснення ретроспективного аналізу динаміки продажу товарів та аналіз ринку задля виявлення тих груп товарів, запас яких вичерпується швидше; забезпечення оцінки ризиків у ланцюгу поставок, в т.ч. можливі затримки у поставці товарів, поставці неякісних, або прострочених товарів, або ризики пов'язані із чинниками зовнішнього середовища. Вважаємо, що формування страхового запасу є важливим елементом ланцюга поставок, що дозволяє мережевому ритейлу комплексно задовольнити потреби споживачів в умовах викликів та загроз, і таким чином, забезпечити його конкурентоспроможність.

Cross-docking є тим логістичним інструментом, який спроможний оптимізувати складські приміщення та підвищити ефективність їх використання. Система cross-docking передбачає перевантаження логістичного продукту з транспортного засобу постачальника до транспортного засобу споживача. Це дозволяє швидше обробити вхідні та вихідні матеріальні потоки. «Процес приймання товарів організований таким чином, щоб з зони приймання вони потрапляли у зону експедиції, й звідки їх відправляють для доставки споживачам. Цей метод дозволяє усунути види обробки вантажу, що не додають йому вартості й виникають при його розміщенні на зберігання» [177, 178]. Варто відмітити, що основною функцією cross-docking є перевантаження вантажу, а не його

зберігання. Тут важливо забезпечити ефективне регулювання та координацію матеріального та транспортного потоку із чітким визначенням кількості транспорту, необхідного для перевезення вантажу кінцевим споживачем. Застосування цього інструменту дозволяє зменшити тривалість перебування товарів на складі та прискорити їх поставку на підприємства мережевого ритейлу.

Lean логістика є тим логістичним інструментом, який дозволяє зменшити витрати при здійсненні торговельної діяльності (логістичні витрати, витрати від неефективної складської логістики). Впровадження цієї системи сприятиме полегшенню контролю за переміщенням товарів на складі та відстежувати їх рух в реальному часі. Lean логістика дозволяє поєднати такі складові елементи як «висока якість, невеликий розмір виробничих партій, невеликий розмір запасів, високваліфікований персонал, гнучкі виробні технології» [179]. Як відмічено у [180] «правильна реалізація цієї концепції знижує витрати на виробництво продукції, зберігання і розподіл запасів; тимчасові витрати на виробництво продукції; витрати від виробництва бракованої продукції» [180].

SRM-системи, trade маркетинг, DRP, логістика доданої вартості є тими логістичними інструментами мережевого ритейлу, які активно впроваджуються при продажу продукції. SRM-системи є досить поширеним логістичним інструментом, який застосовується не лише у мережевому ритейлі, але і у багатьох інших сферах економічної діяльності. Основною метою застосування даного інструменту є забезпечення ефективної комунікації між підприємством торгівлі та кінцевими споживачами. Ці системи дозволяють відстежувати потреби споживачів, прогнозувати споживчий попит, оцінювати ефективність маркетингової політики підприємства торгівлі, здійснювати сегментування споживачів, удосконалювати систему обслуговування споживачів, сформувати індивідуальні пропозиції для вибагливих клієнтів тощо. Також науковці вважають, що важливою функцією даної системи є забезпечення «автоматизації процесів взаємодії, формування звітності та збереження історії взаємовідносин зі споживачами» [181]. Як відмічається авторами «...ринок України становить близько 0,13% від світового обсягу ринку CRM-систем, що у грошовому

еквіваленті становить 30 млн. доларів США» [182]. Перевагами впровадження таких систем є підтримка тісного контакту підприємств мережевого ритейлу зі споживачами, здійснення чіткого бухгалтерського обліку торговельних операцій, ефективне управління закупівлями, продажами, зменшення кількості помилок при виконанні різного роду операцій тощо [183]. Trade маркетинг є важливим інструментом з позиції максимального врахування та задоволення потреб споживачів. Він дозволяє приймати спільні виважені рішення щодо розвитку мережевого ритейлу (разом із дистриб'юторам). Такі рішення можуть стосуватися запровадження різного роду акцій та інших стимулюючих промоцій стимулювання попиту на товари. Відомими заходами trade маркетингу є бонусні програми, програми лояльності, демонстрації та дегустації, мерчандайзинг, інші [184]. Даний інструмент застосовується задля створення емоційного гачка для споживача та стимулювання продажу товарів, а також для укріплення довгострокових партнерських стосунків з партнерами у ланцюгу поставок. Це дозволяє укріплювати свої позиції серед споживачів, залучати нових клієнтів, розширювати ринки збуту, забезпечувати повторні покупки, удосконалювати асортиментну політику, логістичні процеси на підприємстві торгівлі тощо. Як зазначає Романенко Л. «...успішна реалізація трейд-маркетингових стратегій забезпечує безперервну окупність інвестицій і допомагає компаніям розширювати власні економічні можливості» [185]. Водночас, Ліпич Л. робить акцент на застосуванні багатоканальних комунікацій зі споживачами як інструмент індивідуалізації комунікаційного зв'язку зі споживачами [204].

Система збуту є тією системою, яка налагоджує та підтримує контакти з кінцевими споживачами та може використовувати такі логістичні інструменти в торгівлі як Reverse logistics, E-POS системи, логістика доданої вартості. Reverse logistics спрямовано на регулювання процесів повернення товарів та їх заміни, утилізацію відходів, переробку сировини та матеріалів, забезпечення гарантійного обслуговування споживачів. Фактично цей інструмент забезпечує реалізацію принципу «екофрендлі» та забезпечує сталий розвиток мережевого ритейлу та країни в цілому. Варто зауважити, що в Україні розроблено

Національну стратегію управління відходами в Україні на період до 2030 року [186], де зазначено її мету як «...зменшення обсягів утворення відходів та збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.», а серед цілей визначено «...забезпечення у 2030 році перероблення 50 відсотків побутових відходів загального обсягу їх утворення» [186]. Варто зауважити, що у сфері торгівлі досить поширеним є повернення товарів, або їх заміна, що зумовлено невиправданим очікуванням споживачів при отриманні товару. Особливо часто такі випадки зустрічаються в е-торгівлі, де споживач немає можливості попереднього огляду товару. «Найчастішими відмовами від купівлі є такі невідповідності: розмірів та кольорів одягу та взуття, габаритів побутової техніки та меблів, реальних візуальних характеристик будматеріалів, певних параметрів електроніки тощо» [187]. Видами реверсивного потоку може бути повернення простроченого товару, комерційні повернення, гарантійні повернення, де може бути здійснена вторинна переробка, відновлення, вторинне використання, реконструкція і т.д. [188]. Класично можуть бути такі напрями реверсивної логістики: «використання після повернення – передбачає організацію максимального використання повернутих товарів шляхом продажу їх у вторинні ринки за зниженою ціною; переробка – екологічно найвигідніший шлях використання повернутих товарів або їх компонентів шляхом їх переробки та подальшого використання; утилізація – дослідження виробником попиту на повернення та зменшення на відповідну величину обсягів продукції, що виробляється» [189]. Варто відмітити, що менеджери мережевого ритейлу повинні вживати превентивні заходи щодо усунення повернень товарів, а також аналізувати причини виникнення таких ситуацій. Таким чином, реверсивна логістика як інструмент розвитку мережевого ритейлу дозволяє мінімізувати витрати через переробку, або вторинне використання продукту, оптимізувати ланцюг поставок, зберегти довкілля, забезпечити екологічну та соціальну відповідальність бізнесу, підвищити лояльність споживачів, підвищити якість продукту та забезпечити позитивний імідж на ринку товарів та послуг.

E-POS системи дозволяють повністю автоматизувати та вести облік обсягу продажу товарів, реалізовувати контролюючу функцію наявного обсягу товару та їх залишків на певну дату. Особливо важливою є застосування такої системи в сфері торгівлі, оскільки дозволяє здійснювати реєстрацію продажу товарів, забезпечувати обробку платежів, здійснювати управління логістичними запасами, аналізувати клієнтську базу, синхронізувати базу даних різних торговельно-технологічних процесів на підприємствах торгівлі, та таким чином, імплементуватися у цілісну логістичну систему мережевого ритейлу. Впровадження такої системи прискорює оперативність виконання різних функцій та завдань і підвищує ефективність функціонування підприємств мережевого ритейлу.

Логістика доданої вартості дозволяє створити додаткову вигоду для споживача через додавання певної цінності. Тут важливо забезпечити якісний логістичний сервіс як додаткову логістичну функцію до продажу товару. Такий сервіс зазвичай надається спеціальним (унікальним) споживачам, які є важливими для конкретного підприємства мережевого ритейлу. Даний інструмент дозволяє сформувати емоційний «гачок» для споживача, а також визначити емоційну вигоду споживача, тобто виявити ті потреби, які є важливими для нього в певний момент часу.

Система транспортування потребує постійної оптимізації маршрутів доставки товарів, застосування принципів green logistics, а також використання аутсорсингу. Оптимізація маршрутів поставок є тим програмним інструментом, який дозволяє розрахувати та визначити оптимальний час поставки логістичного продукту кінцевим споживачам. Це дозволяє скороти тривалість (час) доставки товару, а також зменшити витрати на перевезення. Застосування програмних продуктів як інструменту оптимізації маршрутів поставок дозволяє врахувати такі чинники як «інтенсивність руху транспортних засобів, погодні умови та доступність складів для побудови найкоротшого та найменш витратного маршруту, який дозволяє зменшити транспортні витрати та час на виконання замовлень» [190]. Вчасна поставка товару із мінімальними витратами як для

підприємства, так і кінцевого споживача підвищує ділову репутацію та імідж мережевого ритейлу (або виробника чи постачальника), і таким чином, покращують лояльність споживачів.

Досить поширеним логістичним інструментом транспортної логістики є системи GPS, які дозволяють відстежити рух транспортного засобу та товару, витратність палива, час та кількість зупинок, а також відкоригувати маршрут доставки, забезпечити прозорість та контроль перевезень. «Основний принцип роботи GPS-моніторингу полягає у використанні супутникових сигналів для точного визначення місцезнаходження транспорту. Системи збирають дані про швидкість руху, відстань, витрати пального та навіть поведінку водія, такі як різкі прискорення чи гальмування. Ці дані передаються у реальному часі на центральну платформу» [191].

Застосування даного інструменту дозволяє підвищити ефективність використання транспортних засобів, оптимізувати транспортні потоки підприємства та підвищити результативність його діяльності в цілому. Часто використовуваним інструментом у практиці торгівлі є аутсорсинг, тобто передача частини логістичних функцій стороннім компаніям. Це дозволяє оптимізувати витрати підприємств торгівлі, зменшити обсяг виконання логістичних функцій, скоротити тривалість ланцюга поставок і т.д. У таблиці 3.3 наведено моделі світового логістичного ринку аутсорсингових послуг.

Часто вживаними сферами використання аутсорсингу є ІТ, бухгалтерський облік, клієнтський сервіс, HR, маркетингова та рекламна діяльність, виробництво [194]. Також вважається, що найкращими країнами для аутсорсингу є Україна, Польща, Індія, Китай, Філіппіни, Бразилія, Румунія, Чеська республіка, Аргентина, Єгипет, Мексика, де спостерігається значна кількість ІТ спеціалістів, а також відносно низький рівень оплати праці фахівців [195]. Green logistics є тим логістичним інструментом, який спроможний забезпечити сталий розвиток підприємств мережевого ритейлу, оптимізувати маршрути перевезень, використання транспортних засобів задля зниження екодеструктивного навантаження на довкілля.

Таблиця 3.3 – Моделі світового логістичного ринку аутсорсингових послуг

Рівні	Опис	Характерні риси
1PL	Базовий рівень логістики, який виник в 70-80-ті роках XX ст. Підприємство самостійно здійснює всі логістичні процеси: зберігання товарів, транспортування, митне оформлення	Основні вимоги: наявність відділів доставки, складу, митного оформлення та іншої інфраструктури. Активи складаються з транспортних засобів, складських приміщень і персоналу
2PL	Частковий аутсорсинг логістичних послуг, що здійснюється без довгострокових контрактів. Постачальники надають одну логістичну операцію, як-от транспортування або митне оформлення	На українському ринку 2 PL-рівень представлений переважно транспортними посередниками, що надають обмежений набір послуг
3 PL	Комплексний (тактичний) аутсорсинг, що реалізується на довгостроковій основі з інтеграцією IT- систем для полегшення інформаційного потоку й побудови прозорої системи управління	Включає управління транспортними операціями, складським зберіганням, консолідацією вантажів, а також наданням додаткових послуг, таких як розробка IT-систем
4 PL	Інтегрований стратегічний аутсорсинг, що поєднує процеси, технології та управління з акцентом на аналіз і реінжиніринг бізнес-процесів у компанії-клієнта	4PL-компанії інтегрують ресурси і технології різних підприємств для створення комплексних рішень з управління ланцюгами поставок. Їх послуги мають стратегічний характер
5 PL	Віртуальна логістика, яка охоплює управління ланцюгами поставок через глобальний інформаційно-технологічний простір. Зосереджена на автоматизованих та інформаційних системах	5PL-постачальники не володіють фізичними активами і не мають фізичної присутності. Вони створюють веб-систему для забезпечення інформацією учасників ланцюга поставок

Джерело: [192; 193]

В основу даного інструменту покладено застосування «екологічно чистих матеріалів та технологій, а також відновлення та переробка відходів. «Зелена логістика» включає в себе заходи щодо зниження викидів, оптимізації маршрутів та збереження довкілля [196]. «Задачі екологічної логістики спрямовані на підвищення еколого-економічної ефективності діяльності підприємств і зниження рівня ризиків економічних втрат, зумовлених погіршенням якості навколишнього середовища» [197]. Систематизуємо основні метрики логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу та представимо їх у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Основні метрики логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу

Елементи ланцюга поставок	Логістичні інструменти	Мета застосування	Функціональна сфера застосування	Функції	Критерії сталого розвитку	Очікуваний результат від впровадження
Постачання	Big data	Оптимізація логістики постачання товарів у мережевий ритейл	Матеріально-технічне постачання	Аналіз постачальників, прогнозування змін на ринку, контроль якості поставок	Економічний	Скорочення логістичних витрат, підвищення продуктивності логістичного бізнес-процесу «матеріально-технічне постачання»
	E-logistics	Забезпечення безперебійності постачання	Матеріально-технічне постачання	Аналіз замовлень, зберігання логістичних запасів, відстеження товароруху	Економічний	Безперебійність постачання товарів у мережевий ритейл
Зберігання запасів	ABC-аналіз, XYZ-аналіз	Визначення стратегічно важливих груп товарів	Зберігання логістичних запасів	Сегментація продукції за важливістю та стабільністю попиту	Економічний	Оптимізація закупівель, зменшення логістичних витрат, покращення фінансової результативності підприємств мережевого ритейлу
	«Точно в час»	Усунення надлишкових логістичних запасів	Зберігання логістичних запасів	Створення логістичних запасів та їх облік	Економічний	Оптимізація системи постачання та зберігання товарів
Система складування	Система управління складом (WMS)	Автоматизація складських операцій	Складування логістичних запасів	Облік складських запасів, їх оптимізація	Економічний	Підвищення продуктивності працівників складу, зменшення витрат на утримання складів
	Safety stock	Уникнення дефіциту товарів	Зберігання логістичних запасів	Аналіз динаміки продажу, аналіз ризиків	Соціальний	Задоволення потреб споживачів

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6	7
	cross-docking	Зменшення тривалості перебування товарів на складі, транзитне перевантаження	Логістична обробка товаропотоку	Перевантаження товару, аналіз та обробка вхідних та вихідних матеріальних потоків	Соціальний, економічний	Прискорення поставок товару до кінцевого споживача
	lean логістика	Зменшення втрат при здійснення торговельної діяльності	Складування товарів	Контроль за переміщенням товарів на складі	Економічний	Зменшення логістичних витрат
Продаж продукції	SRM-системи	Забезпечення комунікації між підприємством мережевого ритейлу та споживачем	Робота з клієнтами	Аналіз споживчих потреб, прогнозування споживчого попиту, сегментування споживачів	Соціальний	Підвищення рівня задоволення потреб споживачів
	trade маркетинг	Стимулювання збуту	Робота з клієнтами	Оцінка асортиментної та цінової політики, аналіз споживчих уподобань	Соціальний, економічний	Підвищення обсягів збуту продукції
Збут	Reverse logistics	Регулювання процесів повернення товарів	Сфера утилізації відходів	Аналіз повернень, аналіз причин повернень	Екологічний	Збереження довкілля
	E-POS системи	Створення інтегрованої логістичної системи щодо продажу підприємства	Продаж товарів	Облік продажу товарів, контроль наявних залишків товару, аналіз клієнтів	Економічний	Підвищення ефективності функціонування підприємств мережевого ритейлу
	Логістика доданої вартості	Створення додаткової вигоди для споживача	Продаж товарів та послуг	Аналіз споживчих уподобань	Соціальний	Збільшення кількості споживачів, збільшення ємності ринку

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6	7
Транспортування	Оптимізація маршрутів поставок (GPS)	Оптимізація транспортної логістики	Доставка товару	Аналіз маршрутів, аналіз потужностей транспортних засобів	Економічний	Зменшення транспортних витрат на доставку товару, оптимізація транспортних потоків
	green logistics	Оптимізація маршрутів перевезень	Доставка товару	Аналіз та оцінка транспортних засобів	Екологічний	Зниження екологічного навантаження на довкілля
	Аутсорсинг	Скорочення тривалості ланцюга поставок	Усі логістичні операції в межах ланцюга поставок	Облік торговельних операцій, управління персоналом, розробка ІТ рішень тощо (широкий спектр логістичних функцій)	Економічний	Оптимізація логістичних витрат підприємств мережевого ритейлу

Таким чином, кожен із логістичних інструментів має своє значення у забезпеченні розвитку підприємств мережевого ритейлу в межах елементів ланцюга поставок.

Водночас, варто зауважити, що кожен із інструментів дозволяє забезпечити один із критеріїв сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу:

- економічний критерій сталого розвитку, який передбачає зменшення логістичних витрат підприємств мережевого ритейлу, оптимізацію логістичних потоків та логістичних процесів на підприємстві, підвищення продуктивності здійснення торговельно-технологічних процесів на підприємстві, підвищення обсягів збуту продукції, збільшення ємності ринку, покращення фінансової результативності підприємств торгівлі та збільшення рівня їх рентабельності, і таким чином, підвищення ефективності функціонування підприємств мережевого ритейлу в цілому;

- соціальний критерій сталого розвитку, який забезпечить такі вигоди для клієнта як прискорення поставок, створення додаткових вигід для споживача завдяки створення якісного логістичного сервісу, комплексне задоволення потреб споживачів,

- екологічний критерій сталого розвитку, що передбачає зниження екологічного навантаження на довкілля, рециклінг відходів, та таким чином зберегти якісне довкілля.

Застосування наведених логістичних інструментів дозволить сформувати та забезпечити конкурентні переваги підприємств мережевого ритейлу, відповідатиме вимогам ринку та викликам воєнного та повоєнного періодів, і таким чином, відкриватимуть нові можливості для масштабування бізнесу.

3.3 Оптимізація логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні

Мережевий ритейл в Україні стикається із рядом проблем та викликів, які зумовлені необхідністю оптимізації логістичного забезпечення його розвитку у напрямі зменшення логістичних витрат на постачання, складування, зберігання, продаж, транспортування тощо, скорочення тривалості постачання товарів у торговельну мережу, покращення якості логістичного сервісу і т.д.

Досить тривалий період застосувались традиційні підходи до логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, які не дозволяли забезпечити ефективну координацію між елементами ланцюга поставок, а також між логістичними центрами та підприємствами мережевого ритейлу.

Видозміна поведінки споживачів трансформує логістичні підходи до розвитку мережевого ритейлу, де вагомого значення набувають логістичні інструменти, побудовані на цифровізації; методи оптимізації логістичних потоків (матеріальних, фінансових, інформаційних), засновані на оптимізаційних моделях; логістичний менеджмент, орієнтований на сталий розвиток підприємств мережевого ритейлу.

Сучасні логістичні технології дозволяють ефективно аналізувати та прогнозувати споживчий попит, створювати інтегровані ланцюги поставок, здійснювати сценарне моделювання розвитку підприємств мережевого ритейлу [208].

Оптимізація логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу є складним та циклічним процесом, який потребує координації та узгодження дій між різними елементами та етапами такого процесу (рис. 3.5).

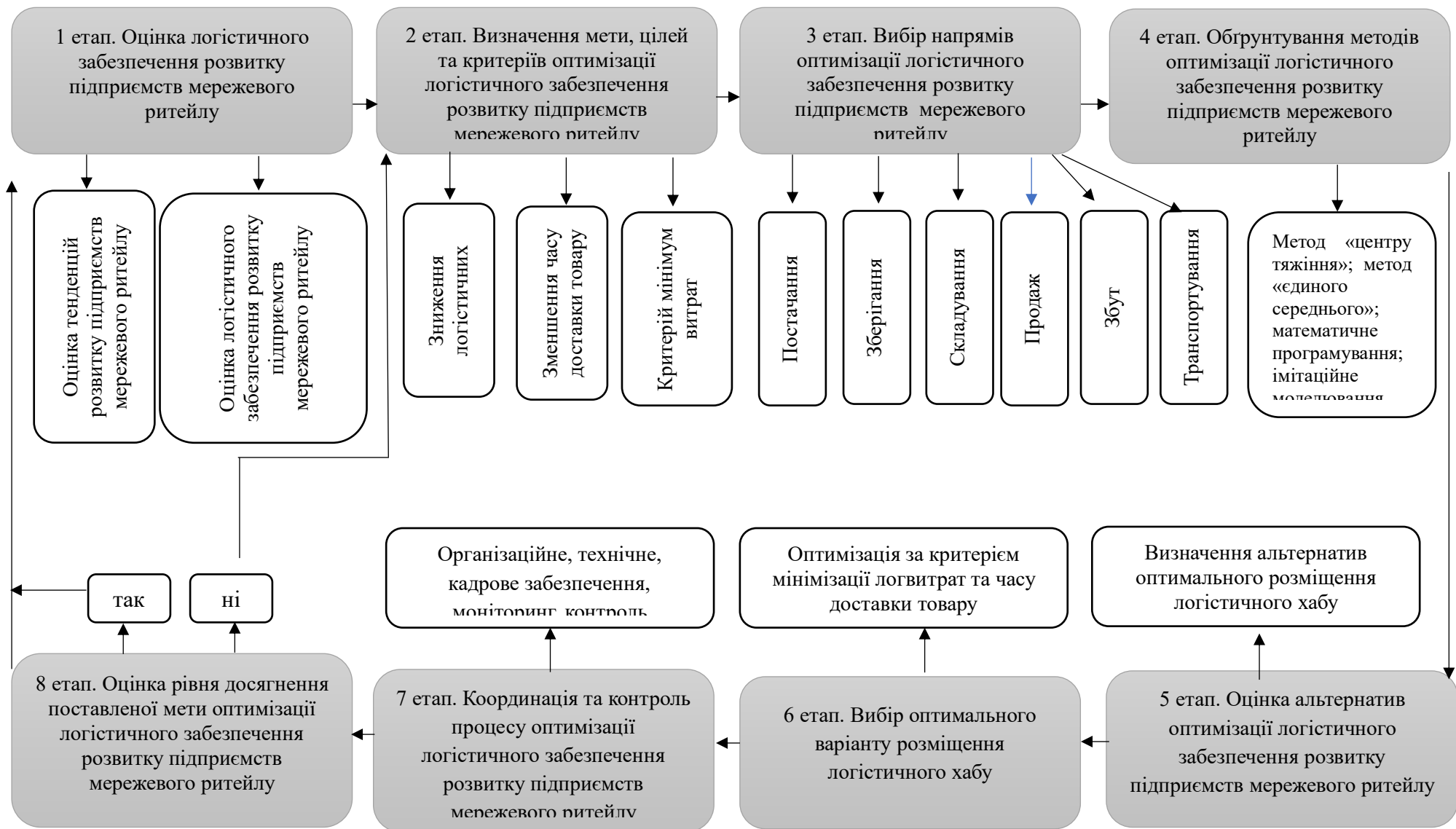

Рис. 3.5 – Алгоритм оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Пропонується алгоритм оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, який міститиме вісім етапів: 1 етап. Оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 2 етап. Визначення мети та критеріїв оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 3 етап. Вибір напрямів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 4 етап. Обґрунтування методів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 5 етап. Оцінка альтернатив оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 6 етап. Вибір оптимального варіанту розміщення логістичного хабу. 7 етап. Координація та контроль процесу оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 8 етап. Оцінка рівня досягнення поставленої мети оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу.

Перший етап є стартовим та визначальним у процесах оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, оскільки дозволяє виявити тенденції його розвитку та рівень логістизації торговельної мережі. Як показали проведені аналітичні дослідження, підприємства мережевого ритейлу мали різні тенденції розвитку та ефективність логістичного забезпечення. Є підприємства («Сільпо» і «Метро»), які характеризуються стабільними темпами зростання, ефективністю ланцюгів поставок та масштабуванням торговельних бізнес-процесів. Натомість, аналіз показав проблеми у розвитку мережевого ритейлу «Фора», «Варус», «Ашан» де існують нестійкі тенденції його розвитку та проблеми у логістичному забезпеченні.

Другий етап алгоритму передбачає визначення мети, цілей та критеріїв оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Взаємоузгодженість мети та цілей оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу наведено на рисунку 3.6.

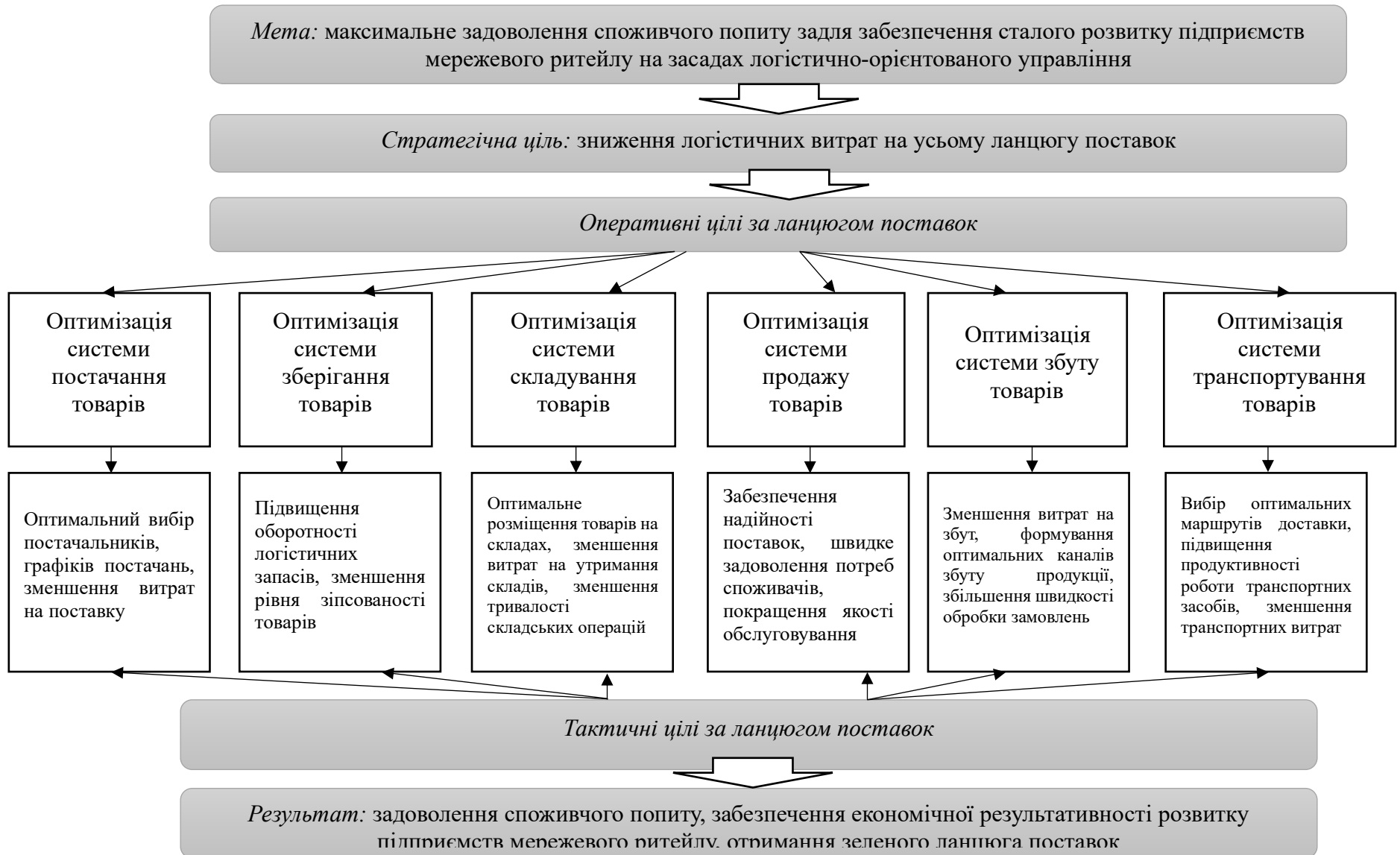

Рис. 3.6 – Взаємоузгодженість мети та цілей оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Метою оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу є максимальне задоволення споживчого попиту задля забезпечення сталого розвитку підприємств мережевого ритейлу на засадах логістично-орієнтованого управління. Стратегічною ціллю є зниження логістичних витрат на усьому ланцюгу поставок. Фактично мова йде про 7 «Правил логістики» (рис. 3.7).

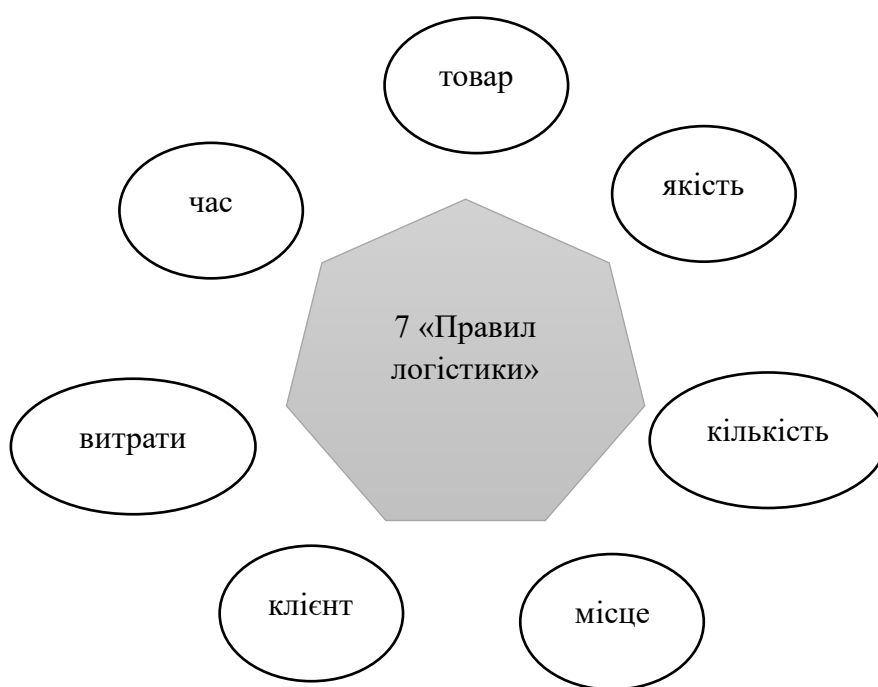

Рис. 3.7 – 7 «Правил логістики»

Оперативні цілі за ланцюгом поставок спрямовані на оптимізацію системи постачання товарів, систему зберігання товарів, систему складування товарів, систему продажу товарів, систему збуту товарів та систему транспортування товарів. Досягненню поставлених мети та цілей сприятиме дотримання критерію мінімізації витрат. Важливо віднайти шляхи зниження логістичних витрат на кожній ланці ланцюга поставок: оптимізація системи постачання товарів та їх складування, зменшення транспортних витрат та витрат на збут, підвищення ефективності торговельних операцій тощо. Важливе місце у цих процесах займають логістичні інструменти розвитку підприємств мережевого ритейлу,

такі як Big data, E-logistics, ABC-аналіз, XYZ-аналіз, Safety stock, cross-docking, lean логістика, SRM-системи, trade маркетинг, Reverse logistics, E-POS системи, логістика доданої вартості, оптимізація маршрутів доставки товарів (GPS), аутсорсинг, green logistics.

В рамках третього етапу обираються напрями оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Пропонується здійснити оптимізацію логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в межах ланцюга поставок:

- оптимізація системи постачання товарів, яка передбачає пошук надійних постачальників та каналів постачання товарів; укладання договорів на поставку товарів, розробка ефективних маршрутів поставок та графіків постачань; забезпечення рівномірності та безперервності постачань, де обсяг поставок відповідатиме споживчому попиту; скорочення тривалості поставок; зменшення витрат на поставку товару та ін.;

- оптимізація системи зберігання логістичних запасів, яка спрямована на підвищення ефективності використання площі складських приміщень, раціональне розміщення товару на складі, зменшення тривалості виконання складських операцій (за рахунок автоматизації та механізації складських процесів, діджитал інструментів), скорочення логістичних витрат на утримання та обслуговування складів, збільшення оборотності запасів, зменшення рівня зіпсованості товарів тощо;

- оптимізація системи продажу, яка орієнтована на покращення логістичного сервісу, максимальне задоволення споживачів, швидке обслуговування споживачів, забезпечення надійності постачання товарів до кінцевого споживача, збільшення обсягу товарообороту;

- оптимізація системи збуту, яка включає вибір оптимальних каналів збуту, зменшення витрат на збут, збільшення швидкості обробки замовлень, вибір ефективних маршрутів доставки товару до кінцевого споживача, удосконалення зв'язків із дистриб'юторами та споживачами;

– оптимізація системи транспортування, яка перш за все, орієнтована на пошук раціональних маршрутів доставок, зниження транспортних витрат, скорочення тривалості доставки товару до кінцевого споживача, максимально ефективного завантаження транспортних засобів, забезпечення високої продуктивності роботи транспортних засобів.

На четвертому етапі здійснюється обґрунтування методів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Серед таких методів варто виділити:

1. Метод на основі «центра тяжіння». За даним методом можна визначити місце розташування логістичного хабу, який мінімізувати час на доставку товару. Координати точки розміщення логістичного центру визначаються за формулою [198]:

$$X_0 = \frac{\sum_{i=1}^n X_i * W_i}{W_i}; Y_0 = \frac{\sum_{i=1}^n Y_i * W_i}{W_i}, \quad (3.1)$$

де X_0, Y_0 – координати точки розміщення логістичного центру;

X_i, Y_i – координати i -того постачальника або споживача;

W_i – очікуваний попит від i -го споживача або очікуване надходження від i -го постачальника;

n – кількість постачальників і споживачів.

Застосування даного методу при визначенні оптимального місця розташування логістичного хабу має такі переваги:

– забезпечує точність та достовірність отриманих результатів щодо розміщення логістичного хабу;

– є простим та зрозумілим при здійсненні розрахунків щодо оптимального розміщення логістичного хабу;

- забезпечує досягнення критерію мінімізації витрат та сприяє досягненню мети оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу;

- дозволяє оптимізувати логістичні (ресурсні) потоки між логістичним хабом та підприємствами мережевого ритейлу.

2. Метод розв’язання задачі «єдиного середнього». Сутність методу полягає у визначенні місця локалізації логістичного хабу, який мінімізуватиме логістичні (транспортні) витрати на доставку товару. Розрахункова формула виглядає наступним чином [199]:

$$S_0 = \sum_{i=1}^n w_i * d_i \rightarrow \min, \quad (3.2)$$

де S_0 – єдине середнє для мережі з n пунктів;

w_i – попит у пункті i ;

d_i – відстань між пунктом S_0 і пунктом i ;

n – кількість пунктів попиту.

Даний метод є доцільним у застосуванні з позиції:

- здійснення нескладних розрахунків та простоти при визначенні оптимального місця розташування логістичного хабу;

- наочності відображення отриманих результатів дослідження та можливості їх картографічного відображення;

- оцінки мінімальних транспортних витрат та оптимізації логістичних потоків при розміщенні логістичного хабу;

- універсальності, за якої є можливим застосування даного методу для різних об’єктів та рівнів управління (місцевого, регіонального, національного).

П’ятий етап передбачає оцінку альтернатив оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Задля оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу пропонується

визначити оптимальне місце розташування логістичного хабу, як осередку розподілу, перевантаження та транспортування товарів на підприємства мережевого ритейлу. Для цього скористаємось вище неведеними методами.

Вихідними даними для розрахунку оптимального місця розташування логістичного хабу за методом «центра тяжіння» є координати розміщення населених пунктів, у яких локалізуються підприємства мережевого ритейлу, а також їх товарообіг (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Вихідні дані для визначення місця розміщення логістичного хабу у Західному регіоні України

Населений пункт (області)	X (довгота обласних центрів)	Y (широта обласних центрів)	Товарообіг, млн.грн.
Київська	30	50	1567344
Львівська	24	49	1536313
Волинська	25	51	561319
Закарпатська	22	48	404421
Івано-Франківська	24	48	724371
Тернопільська	25	49	213624
Чернівецька	25	48	322526
Рівненська	26	50	490401

Розраховано автором на основі [200]

Розрахункові значення розміщення логістичного хабу у Західному регіоні України наведено у таблиці 3.6.

Розраховані значення X та Y дозволяють зробити висновок, що логістичний хаб доцільно розташувати у Тернопільській області неподалік меж із Рівненською та Львівською областями ($X = 25,83$; $Y = 49,30$). Територіально ця точка знаходиться поблизу транспортного вузла Дубно-Броди-Кременець, що забезпечує мінімізацію сукупних транспортних витрат при обслуговуванні досліджуваних областей Західної України.

Схематичне відображення розміщення логістичного хабу за методом «центру тяжіння» подано на рисунку 3.8.

Таблиця 3.6 – Розрахункові значення розміщення логістичного хабу у Західному регіоні України за методом «центру тяжіння»

Населений пункт (області)	X (довгота обласних центрів)	Y (широта обласних центрів)	W (товарообіг, млн.грн.)	$X_i W_i$	$Y_i W_i$	ΣW
Київська	30	50	1567344	47020320	78367200	-
Львівська	24	49	1536313	36871512	75279337	-
Волинська	25	51	561319	14032975	28627269	-
Закарпатська	22	48	404421	8897262	19412208	-
Івано-Франківська	24	48	724371	17384904	34769808	-
Тернопільська	25	49	213624	5340600	10467576	-
Чернівецька	25	48	322526	8063150	15481248	-
Рівненська	26	50	490401	12750426	24520050	-
Всього	-	-	-	150361149	286924696	5820319

Розраховано автором

Координати X = 25,83; Координати Y = 49,30

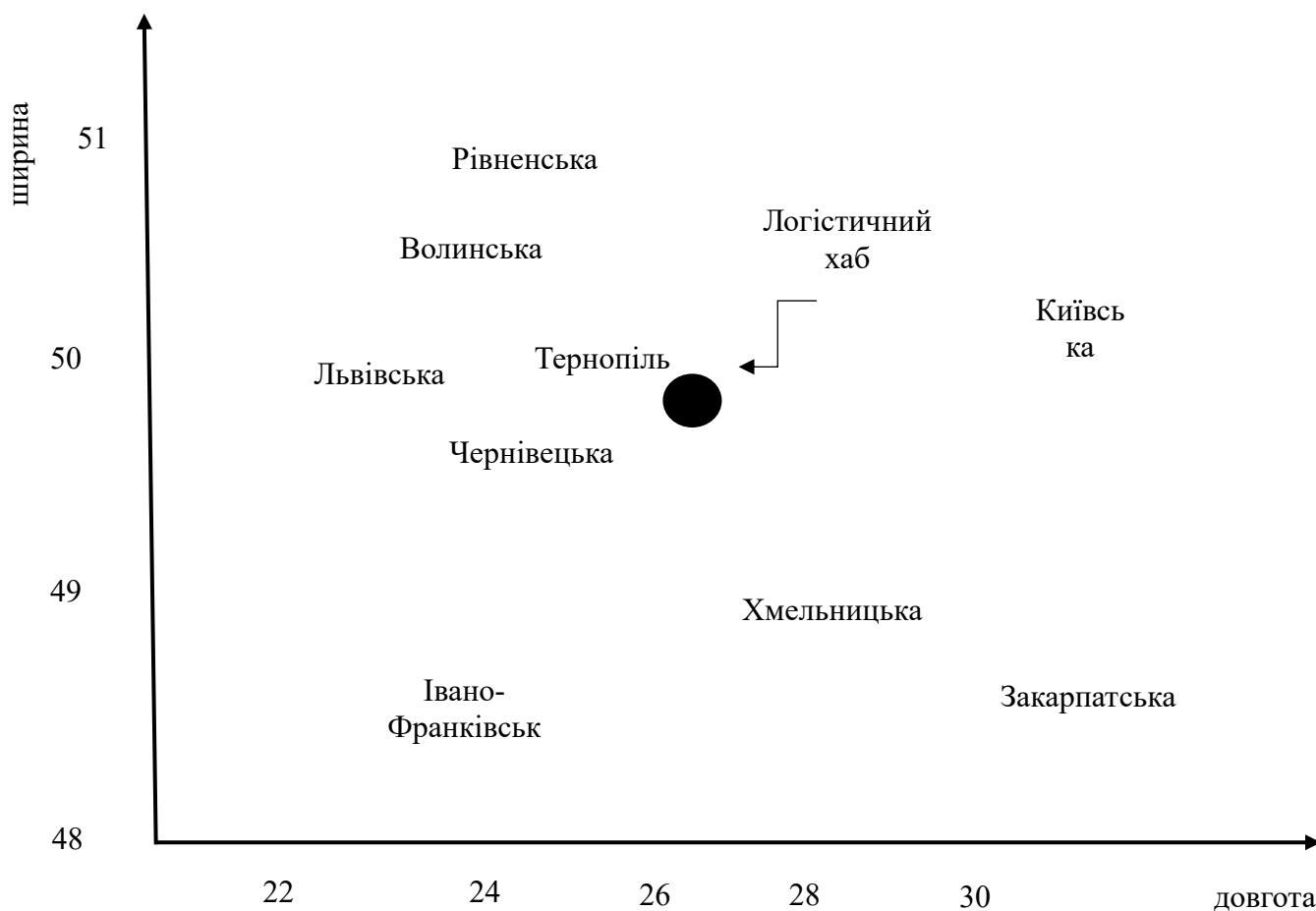

Рис. 3.8 – Схематичне відображення розміщення логістичного хабу за методом «центру тяжіння»

Розрахуємо оптимальне місце розміщення логістичного хабу за методом «єдиного середнього». Вихідними даними при розрахунку оптимального місця розташування логістичного хабу є відстань між населеними пунктами та товарообіг мережевого ритейлу, який знаходиться на цих територіях (табл. 3.7). Проведені розрахунки показали, що оптимальним місцем розташування є Чернівецька область, де спостерігаються найнижчі витрати на утримання та транспортування продукції до підприємств мережевого ритейлу. Схема оптимального розміщення логістичного хабу у Західному регіоні наведена на рисунку 3.9.

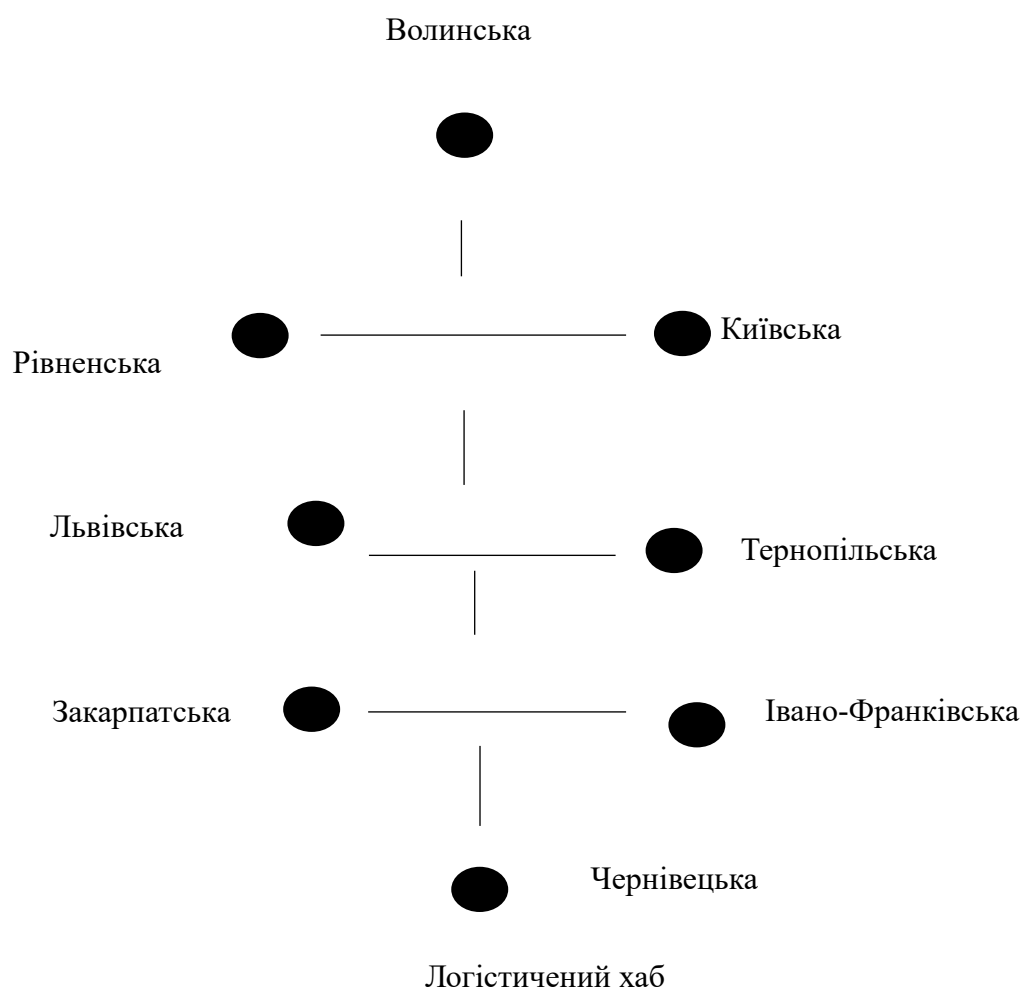

Рис. 3.9 – Схема оптимального розміщення логістичного хабу у Західному регіоні

Таблиця 3.7 – Розрахунок оптимального місця розміщення логістичного хабу у західному регіоні за методом «єдиного середнього»

Населений пункт (області)	W (товарообіг, млн.грн.)*	Населений пункт (області)						
		Київська	Львівська	Закарпатська	Івано- Франківська	Тернопільськ а	Чернівецька	Рівненська
Київська	1567344	0	544	819	599	465	538	324
Львівська	1536313	544	0	278	135	127	278	215
Волинська	561319	398	152	432	273	163	336	70
Закарпатська	404421	819	278	0	301	353	444	495
Івано-Франківська	724371	599	135	301	0	137	143	292
Тернопільська	213624	465	127	353	137	0	176	158
Чернівецька	322526	538	278	444	143	176	0	311
Рівненська	490401	324	215	495	292	158	311	0
Інтегральний показник зважених відстаней, грн.*км		2256022334	1370403438	2632634540	1639796917	1391669082	902485063	916930198

*Складено на основі [200]

Проведені дослідження показали, що оптимальними місцем розташування логістичного хабу у Західному регіоні України є Тернопільська область з позиції тяжіння мережевого ритейлу і мінімізації відстаней та Чернівецька область з позиції оптимізації транспортних витрат підприємств мережевого ритейлу та інтенсивності логістичних потоків і обсягів товарообороту. Порівняльна характеристика критеріїв оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу відображена у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Порівняльна характеристика критеріїв оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу

Критерії	Області	
	Тернопільська	Чернівецька
Відстань до підприємств мережевого ритейлу	Оптимальна (мінімальна)	Не достатньо оптимальна (вища)
Логістичні (транспортні) витрати	Не достатньо оптимальні (вищі)	Оптимальні (мінімальні)
Логістичні (ресурсні) потоки	Орієнтація на середні потоки	Орієнтація на великі потоки
Рівномірність попиту мережевого ритейлу	Рівномірний попит	Нерівномірний попит
Оптимальність	З позиції мінімізації відстаней	З позиції мінімізації логістичних витрат

Таким чином, проведені розрахунки показали необхідність застосування диференційованого підходу до вибору оптимального місця розташування логістичного хабу, в основу якого покладено критерії мінімуму витрат та відстаней.

На шостому етапі здійснюється обґрунтування вибору оптимального варіанту розміщення логістичного хабу. Пропонується застосувати та обрати два варіанти розміщення логістичного хабу. Вважаємо, що основний логістичний хаб варто розташувати у Рівненській області, оскільки це дозволяє, перш за все, мінімізувати логістичні (транспортні) витрати як важливий критерій забезпечення ефективності функціонування мережевого ритейлу та його логістичного забезпечення. Логістичний хаб у Хмельницькій області виступатиме як крос-докінг, де

відбуватиметься пересортування та перевантаження товару на транспортні засоби із подальшим транспортуванням на підприємства мережевого ритейлу.

Сьомий етап передбачає координацію та контроль за процесом оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Мета даного етапу – це забезпечення координації між різними стейкхолдерами (органів влади, інвесторів, бізнесу, фінансово-кредитних установ, страхових компаній, консалтингових фірм тощо) та між працівниками підприємств мережевого ритейлу. Важливо теж забезпечити узгодження дій між підприємством мережевого ритейлу і логістичним хабом задля скорочення термінів поставки товару та зменшення логістичних витрат. Варто слідкувати за узгодженням та розумінням цілей процесів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу усіма групами стейкхолдерів, забезпечення, регламентації їх дій та послідовності виконуваних робіт. Процеси оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу потребують постійного моніторингу та контролю вчасності та якості виконання поставлених цілей та досягнення критеріїв оптимізації. Це дозволить вчасно виявити існуючі відхилення від планових показників, здійснити коригувальні дії та вчасно прийняти управлінські рішення щодо оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Водночас, даний етап передбачає організаційне, технічне, кадрове та інше забезпечення, як ресурсну базу для здійснення оптимізаційних процесів логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Необхіден логістичний персонал, технічні засоби, сучасні логістичні технології, розподіл функцій та обов'язків між рівнями управління підприємств мережевого ритейлу, ефективна координація робіт між працівниками та підприємствами мережевого ритейлу та стейкхолдерами.

На останньому восьмому етапі здійснюється оцінка рівня досягнення поставленої мети оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. За умови досягнення поставленої мети та критеріїв оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу встановлюються нові цілі такої оптимізації виходячи із результатів аналізу та оцінки

рівня логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. При виявленні відхилень від запланованих результатів, здійснюється коригування заходів та формується нова мета та критерії оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу відповідно до умов їх розвитку та ефективності протікання логістичних потоків.

Таким чином, запропонований алгоритм дозволить оптимізувати систему логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, наблизити його до місця локалізації логістичного хабу, скоротити логістичні витрати, час доставки товару до кінцевого споживача. У результаті, це сприятиме задоволенню споживчого попиту, забезпеченню економічної результативності розвитку підприємств мережевого ритейлу та отриманню зеленого ланцюга поставок.

Висновки до розділу 3

1. Обґрунтовано, що виклики логістичного середовища зумовлюють необхідність стратегічного бачення розвитку підприємств мережевого ритейлу, де вагоме місце займає логістична стратегія, реалізація якої спроможна забезпечити оптимальний товарорух, оптимізувати ланцюг поставок, знизити витрати, в т.ч. логістичні, забезпечити ефективну асортиментну політику та комплексно і системно задовольнити потреби споживачів. Запропоновано під логістичною стратегією розвитку підприємств мережевого ритейлу розуміти сукупність спланованих дій, які зважаючи на тенденції розвитку мережевого ритейлу та логістичного забезпечення підприємств мережевого ритейлу, спрямовані на формування стійкої моделі розвитку торгівлі.

2. Розроблено процесний підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано, що в основу процесного підходу до вибору логістичної стратегії розвитку підприємства варто покласти 4 етапи: організаційний, аналітичний, проєктний, імплементаційний. Обґрунтовано диференційований підхід до вибору цілей логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого

покладено критерій тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу та критерій рівня логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Здійснено позиціонування підприємств мережевого ритейлу за тенденціями розвитку мережевого ритейлу та логістичним забезпеченням мережевого ритейлу, що дозволило виокремити позицію аутсайдера, позицію послідовника, позицію оборони та позицію лідера.

3. Сформовано підхід до вибору логістичних стратегій розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропоновано стратегічні альтернативи: для підприємств із позицією аутсайдера – стратегію трансформації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; для підприємств із позицією послідовника – стратегію удосконалення логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; для підприємств із оборонною позицією – стратегію підвищення динаміки розвитку підприємств мережевого ритейлу; для підприємств із позицією лідера – стратегію утримання лідерства.

4. Доведено, що нові формати та методи обслуговування споживачів у мережевому ритейлі потребують застосування принципово сучасного логістичного інструментарію розвитку підприємств мережевого ритейлу. Доведено, що логістичний інструментарій повинен забезпечувати сталий та безпечний розвиток підприємств мережевого ритейлу (застосування екологічно безпечних технологій ведення торгівлі, екологічність ведення торговельної діяльності через можливість утилізації та рециклінгу відходів, мінімізація витрат та оптимізація логістики постачання та доставки товарів), надавати широку пропозицію товарів та послуг, високу якість торговельного та логістичного обслуговування.

5. Розроблено підхід до вибору логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу. Наведено метрики логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу, які дозволять забезпечити критерій сталого розвитку: економічний критерій сталого розвитку - зменшення логістичних витрат підприємств мережевого ритейлу, оптимізацію логістичних потоків та логістичних процесів на підприємстві, підвищення продуктивності

здійснення торговельно-технологічних процесів на підприємстві; соціальний критерій сталого розвитку - прискорення поставок, створення додаткових вигід для споживача, комплексне задоволення потреб споживачів; екологічний критерій сталого розвитку - зниження екологічного навантаження на довкілля, рециклінг відходів.

6. Розроблено алгоритм оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропонований алгоритм містить вісім етапів: 1 етап. Оцінка логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 2 етап. Визначення мети та критеріїв оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 3 етап. Вибір напрямів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 4 етап. Обґрунтування методів оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 5 етап. Оцінка альтернатив оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 6 етап. Вибір оптимального варіанту розміщення логістичного хабу. 7 етап. Координація та контроль процесу оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. 8 етап. Оцінка рівня досягнення поставленої мети оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Визначено оптимальне місце розташування логістичного хабу за критерієм мінімуму витрат та відстаней. Доведено, що запропонований алгоритм дозволить оптимізувати систему логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, наблизити його до місця локалізації логістичного хабу, скоротити логістичні витрати, час доставки товару до кінцевого споживача.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання, яке проявляється в теоретико-методичних та практичних рекомендаціях щодо логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Отримані результати стали основою для здійснення наступних висновків:

1. На основі критичного аналізу наукових підходів виявлено необхідність удосконалення понятійного апарату, який характеризує логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Проведено теоретичні дослідження змісту понять «ритейл», «мережевий ритейл», «логістичне забезпечення», що дозволило здійснити узагальнення та трактувати логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективного протікання торговельних бізнес-процесів підприємств торгівлі, пов'язаних із доведенням продукту до кінцевого споживача, забезпечуючи при цьому екологічно свідоме споживання товарів і послуг та економічну результативність мережевого ритейлу.

2. Розроблено концепт логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого покладено чотири блоки: 1 блок – менеджмент логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; 2 блок – інфраструктурні складові розвитку підприємств мережевого ритейлу; 3 блок – функціональні напрями логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу (за ланцюгом поставок); 4 блок – методи логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано, що реалізація концепту логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу дозволить забезпечити його сталий розвиток, задовольнити потреби споживачів у товарах та торговельних послугах та покращити якість торговельного обслуговування споживачів.

3. Здійснено систематизацію зарубіжних моделей розвитку підприємств мережевого ритейлу. Виявлено сучасні тренди розвитку міжнародного

мережевого ритейлу: активізація розвитку електронної торгівлі, поєднання офлайн та онлайн покупок (омнікальність), оптимізація ланцюга поставок, створення додаткової споживчої вартості, сталий розвиток, впровадження штучного інтелекту. Розроблено модель розвитку підприємств мережевого ритейлу, яка дозволяє індивідуалізувати та диференційовано підійти до вибору мети, інструментів, функцій та методів розвитку підприємств мережевого ритейлу залежно від елементів ланцюга поставок.

4. Проведено критичний огляд існуючих методичних підходів до оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу у двох напрямках: 1 напрям – дослідження методик оцінки розвитку підприємств мережевого ритейлу; 2 напрям – дослідження методик оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Розроблено методичний підхід до аналізу та оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. В рамках запропонованої методики проведено дослідження за трьома блоками: 1 блок – підготовчий: вивчення та ідентифікацію об'єкта, стейкхолдерів, методів та інформаційної бази; 2 блок – аналітичний: виявлення напрямів аналітичного вивчення; 3 блок – підсумковий: розрахунок інтегрального індексу логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та визначення його рейтингу на ринку товарів та послуг.

5. Здійснено аналіз та оцінку тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу: ТОВ «Сільпо Груп» («Сільпо»); ТОВ «Фора» («Фора»); ТОВ «Омега» («Варус»); ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» («Ашан»); ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» («Метро»). Побудовано SWOT-матрицю основних тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні. Виявлено наступні тенденції розвитку підприємств мережевого ритейлу: мережевий ритейл України переходить до етапу структурного оновлення, який базується на інноваційних підходах до управління ланцюгами постачань, цифровізації бізнес-процесів і підвищенні ефективності використання фінансових і людських ресурсів, в результаті чого формується тенденція до зміщення акценту на операційну гнучкість, логістичну ефективність та сталість бізнес-моделей.

6. Здійснено діагностику логістичного середовища розвитку підприємств мережевого ритейлу за напрямками: постачання підприємств мережевого ритейлу; складування підприємств мережевого ритейлу; стану транспорту підприємств мережевого ритейлу; збут підприємств мережевого ритейлу; інформаційного забезпечення підприємств мережевого ритейлу. Розраховано інтегральний індекс логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу та інтегральний індекс логістичного менеджменту підприємств мережевого ритейлу. Здійснено розрахунок інтегрального індексу, який демонстрував тенденцію зміни тренду до зміцнення галузі, що зумовлено підвищенням ролі логістичних процесів у формуванні конкурентних переваг. Доведено, що ритейл стає більш залежним від стійкості ланцюгів поставок, якості логістичного менеджменту та здатності ефективно трансформувати внутрішні бізнес-процеси.

7. Розроблено процесний підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу. Обґрунтовано диференційований підхід до вибору цілей логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу, в основу якого покладено критерій тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу та критерій рівня логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Здійснено позиціонування підприємств мережевого ритейлу за тенденціями розвитку мережевого ритейлу та логістичним забезпеченням розвитку підприємств мережевого ритейлу, що дозволило виокремити позицію аутсайдера, позицію послідовника, позицію оборони та позицію лідера. Сформовано підхід до вибору логістичних стратегій розвитку підприємств мережевого ритейлу. Запропоновано стратегічні альтернативи: стратегію трансформації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; стратегію удосконалення логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу; стратегію підвищення динаміки розвитку підприємств мережевого ритейлу; стратегію утримання лідерства.

8. Розроблено підхід до вибору логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу. Наведено метрики логістичних інструментів

розвитку підприємств мережевого ритейлу, які дозволять забезпечити критерій сталого розвитку: економічний критерій сталого розвитку - зменшення логістичних витрат підприємств мережевого ритейлу, оптимізацію логістичних потоків та логістичних процесів на підприємстві, підвищення продуктивності здійснення торговельно-технологічних процесів на підприємстві; соціальний критерій сталого розвитку – прискорення поставок, створення додаткових вигід для споживача, комплексне задоволення потреб споживачів; екологічний критерій сталого розвитку – зниження екологічного навантаження на довкілля, рециклінг відходів.

9. Розроблено алгоритм оптимізації логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу. Визначено оптимальне місце розташування логістичного хабу за критерієм мінімуму витрат та відстаней. Доведено, що запропонований алгоритм дозволить оптимізувати систему логістичного забезпечення розвитку мережевого ритейлу, наблизити його до місця локалізації логістичного хабу, скоротити логістичні витрати, час доставки товару до кінцевого споживача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Роздрібний товарообіг України у 2022 році впав на 21,4%. Інформаційне агентство. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/900559.html>.
2. Український ритейл з поправкою на війну. URL: <https://edialog.media/uk/2023/08/17/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%80%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%BB-%D0%B7-%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%D1%8E-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D1%96%D0%B9/>.
3. COVID-19: основні тенденції споживчої поведінки. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/07/osnovni-tendentsiyi.html>.
4. Лісіца В.В., Місюкевич В.І., Михайленко О.М. Формування системи внутрішньої торгівлі України: теорія, практика, інновації: колективна монографія. Полтава: ПУЕТ, 2020. 232 с.
5. Формування системи внутрішньої торгівлі України: теорія, практика, інновації: колективна монографія / за ред. В.В. Лісіци, В.І. Місюкевич, О.М. Михайленко. Полтава: ПУЕТ, 2020. 232с
6. Мех Л.М., Кондрашова М.В., Рублевська Л.Л. Генеза категорії «ритейл» та її концепту «мережевий ритейл». *Економічний простір*. 2025. №197. URL: <https://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/322623>.
7. Миколайчук І.П., Силкіна Ю.О. Сучасні тренди розвитку мережевого ритейлу в Україні. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. *Економічні науки*. 2019. Вип. 57. URL: <http://lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1205-2019-57-06.pdf>.
8. Апопій В.В., Куцик П.О., Семак Б.Б. Актуальні проблеми розвитку внутрішньої торгівлі України. *Торгівля, комерція, підприємництво*. Збірник

наукових праць. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії. 2015. Вип. 18. С. 5–11.

9. Антонюк Я.М., Шиндировський І.М. Тенденції розвитку ритейлу в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип. 24. С. 22–30.

10. Ільченко Н., Кавун О. Тезаурус сучасної торгівлі України. *Вісник КНТЕУ*. 2016. Вип. 1. С. 54–70.

11. Сак Т., Грицюк Н. Ринок ритейлу в Україні: тенденції та перспективи розвитку в умовах кризи. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. № 2 (22). С. 33–42.

12. Кельман В.Д. Історична генеза формування та трансформації категорії «ритейл» та її концепту «мережевий ритейл». *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 150–156.

13. Поручинська І. В., Поручинська І. В., Слащук А. М. Сучасні тенденції розвитку мережевого ритейлу: український та світовий досвід. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. 2023. Випуск 2 (69). URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/2496/2965>.

14. Антонюк Я.М., Шиндировський І.М. Тенденції розвитку ритейлу в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип. 24. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/26/22>.

15. Цурська Б. Зміни формату підприємств ритейлу під впливом факторів макро-маркетингового середовища. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Том 2. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-62-27.pdf>.

16. Демченко А. М. Економічна сутність ритейлу в банківському секторі України та можливості його вдосконалення. 2015. *Регіональна економіка*. №3. С.101–108. URL: http://www.re.gov.ua/re201503/re201503_101_DemchenkoAM.pdf.

17. Миколайчук І.П., Силкіна Ю.В. Сучасні тренди розвитку мережевого ритейлу в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2019. Вип. 57. С. 39–46.
18. Власова Н.О., Колючкова О.В. Роздрібні торговельні мережі: регіональні фактори розвитку: монографія. Харківський державний університет харчування та торгівлі. Харків: АдвАТМ, 2012. 255 с.
19. Лиса С.С. Класифікація форматів та особливості розвитку роздрібної торгівлі України. *Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2017. №15. С. 254–258.
20. Кравець В.І. Напрями ринкових трансформацій місцевих мереж продуктового ритейлу в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 24 (2). С. 16–19.
21. Кельман В.Д. Сучасні особливості та моделі адміністрування та управління мережевого ритейлу. *Агросвіт*. 2021. №7–8. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/7-8_2021/18.pdf.
22. Братчик А.Д. Аналіз ринку роздрібної торгівлі: мережевий ритейл України. URL: <http://surl.li/lhufq>.
23. Власова Н.О., Колючкова О.В. Роздрібні торговельні мережі: регіональні фактори розвитку: монографія. Харківський державний університет харчування та торгівлі. Харків: АдвАТМ, 2012. 255 с.
24. Миколайчук І.П., Силкіна Ю.В. Сучасні тренди розвитку мережевого ритейлу в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2019. Вип. 57. С. 39–46.
25. Цурська Б. Зміни формату підприємств ритейлу під впливом факторів макро-маркетингового середовища. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Том 2. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-62-27.pdf>.
26. Миколайчук І.П., Силкіна Ю.В. Сучасні тренди розвитку мережевого ритейлу в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2019. Вип. 57. С. 39–46.

27. Терещенко С.І., Гримайло О.В. *Інноваційні форми організації роздрібної торгівлі*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики». URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/29872/1/Zbi%C3%B3r_prac_3_2023-281-285.pdf.

28. Терещенко С.І., Гримайло О.В. *Інноваційні форми організації роздрібної торгівлі*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики». URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/29872/1/Zbi%C3%B3r_prac_3_2023-281-285.pdf.

29. Український ритейл з поправкою на війну. URL: <https://edialog.media/uk/2023/08/17/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%80%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%BB-%D0%B7-%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%D1%8E-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D1%96%D0%B9/>.

30. Топ-10 продуктових мереж України за кількістю магазинів. URL: <http://www.worldfood.com.ua>.

31. Автомобілі, продукти, товари для дому: які сегменти ритейлу були найприбутковішими у 2022 році. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/top-10-ritejleriv-ukrayini-iz-pributku-u-2022-roci>.

32. Лісіца В.В. Тенденції розвитку мережевого ритейлу в Україні в період пандемії COVID-19. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2020. №2 (98). URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10973/1/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%A3%D0%95%D0%A2%20%E2%84%962%2898%292020.pdf>.

33. Буцяк Н.С., Васильців Т.Г. Сучасний стан і перспективи розвитку роздрібного товарообігу підприємств торгівлі в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20 (15) С. 131–137.
34. Колчкова О.В. Роздрібні торгівельні мережі: регіональні фактори розвитку: дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Харків. 2011. 173 с.
35. Голошубова Н.О. Визначальні фактори розвитку роздрібної торгової мережі. *Вісник КНТЕУ*. 2001. № 4. С. 19–25.
36. Казакова О.Б. Оцінка факторів, що впливають на розвиток роздрібної торгівельної мережі. *Торгівля і ринок України*. Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. Т. 3. № 19. С. 265–270.
37. Корсак В.І. Фактори впливу на формування регіональних роздрібних мереж торгових закладів. *АГРОСВІТ*. 2013. № 4. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/4_2013/10.pdf.
38. Ілляшенко В. Удосконалення державного регулювання продовольчого ринку. *Актуальні проблеми державного управління*. Донецьк. 2007. Вип. 3. С. 124–132.
39. Шапка І. Ринок ритейлу в Україні: аналіз поточного стану та перспективи розвитку в умовах трансформаційної економіки. *Економіка та суспільство*, 2025. (72). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5820>.
40. 10 головних трендів у ритейлі у 2022 році. URL: <https://trademaster.ua/articles/313487>
41. Ключові тренди майбутнього роздрібної торгівлі в супермаркетах. URL: <https://ua-retail.com/2021/07/klyuchovi-trendi-majbutnogo-rozdribno%D1%97-torgivli-vsUPERMARKETax/>
42. Тренди брендів: 8 порад з виживання в сучасному світі ритейлу. URL: <https://rau.ua/novyni/trendy-brendov-8-rytejla/>
43. Тренди ритейлу 2022. URL: <https://www.c4r.eu/ukr/blog/trendy-riteyla/trendy-riteyla-2022/>

44. Food-ритейл України у 2021 році: хто задавав основні темпи експансії?
URL: <https://allretail.ua/analytics/76835-food-riteyl-ukrajini-u-2021-roci-hto-zadavav-osnovni-tempiekspansiji>

45. Цурська Б. Зміни формату підприємств ритейлу під впливом факторів макро-маркетингового середовища. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Том 2. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-62-27.pdf>

46. Романченко Н.В. та Барбаренко А.В. Особливості розвитку мережевого ритейлу та збуту товарів f.m.c.g. в період пандемії COVID-19. *Економічні студії*. 2021. №2 (32). URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ee793d4e-6582-497b-aa33-03c188793a30/content>.

47. Гальків Л.І., Демчишин М.Я., Грищук Д.В. Інноваційний імператив розвитку ритейлу як деактиватор ризиків і загроз соціально-економічній безпеці. *Проблеми економіки та управління*. 2016. Випуск 3. №847(4). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2745/visnyk2016-61-68.pdf>.

48. Алданькова Г.В. Маркетингові комунікації торговельних мереж як фактор впливу на покупців побутової техніки та електроніки. *Економіка і Суспільство*. 2017. Випуск 9. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/56.pdf.

49. Алданькова Г.В. Маркетингові комунікації торговельних мереж як фактор впливу на покупців побутової техніки та електроніки. *ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО*. 2017. Випуск №9. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/56.pdf.

50. Буцяк Н.С., Васильців Т.Г. Сучасний стан і перспективи розвитку роздрібного товарообігу підприємств торгівлі в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20 (15). С. 131–137.

51. Колчкова О.В. Роздрібні торговельні мережі: регіональні фактори розвитку: дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Харків, 2011. 173 с.

52. Савицька Н.Л., Полевич К.В. Тенденції розвитку мережного ритейлу як драйвера глобальної економіки. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3361>.
53. Сігаєва Т.В., Мсюкевич В.І., Тимченко А.М. Логістичне забезпечення міжнародної торгівлі: необхідність та стан в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. №25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2726/2643>.
54. Міщук І.П. Логістичне забезпечення діяльності підприємств торгівлі споживчої кооперації. URL: http://journals-lute.lviv.ua/journal/21_2017/9.pdf.
55. Zaninovic P.A., Zanoinov V., Skender H.P. The effects of logistics performance on international trade: EU15 vs CEMS. *Economic Research*. 2021. Vol. 34. Issue 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/1331677X.2020.1844582>. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2020.1844582#abstract>.
56. Лісовський І.В., Шершелюк Д.І., Чук В.І., Мартинюк О.В. Теоретичні основи логістичної діяльності підприємств. *DEVELOPMENT SERVICE INDUSTRY MANAGEMENT*. 2023. №4. URL: <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/31/60>.
57. Ковальова М.В. Логістичне забезпечення зовнішньоторговельних операцій в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. №62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3906/3829>.
58. Порядок логістичного забезпечення сил оборони під час виконання завдань з оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної та недоторканості, постанова КМУ від 27.12.2018. Офіційний вісник України від 12.02.2019. № 12.
59. Бондаренко О.Г. Сутність управління логістичним забезпеченням спільних дій формувань сектора безпеки й оборони під час кризових ситуацій, що загрожують державній безпеці України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені І.В. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2018. Т. 29 (68). № 1. 210–217 с.

60. Сивак Р.Б., Вовк С.В. Логістичне забезпечення стратегій інтеграції. Сталий розвиток економіки. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/13185/1/Логістичне%20забезпечення%20стратегій%20інтеграції.pdf>.
61. Алькема В.Г. Логістичне забезпечення міжнародної торгівлі. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2017. Випуск 46. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/alkema_0015.pdf.
62. Лежетьокова В.Г., Лаврененко А.В. Теоретико-методичні засади управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства-суб'єкта ЗЕД. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/48.pdf.
63. Болюх М.А., Бурчевський В.З., Горбатов М.І. Економічний аналіз: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2001. 540 с.
64. Потапенко А.В. Розробка моделі прогнозування розвитку транспортних систем з урахуванням змінності їх компонентів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : 05.22.01. Харків, 2013. 20 с.
65. Жук М.М., Білоус А.Б., Ройко Ю.Я. Застосування системи WMS в Україні складськими операціями. *Національний університет «Львівська політехніка»*. Львів : 2007. Вип. 583. С. 24–28.
66. Погребницький М.Л. Роль транспорту та системи міжнародних перевезень у забезпеченні зовнішньої торгівлі держави. *Держава та регіони*. Запоріжжя: 2006. № 2. С. 190–194.
67. Рибалко Л.П. Застосування сучасних корпоративних інформаційних систем в управлінні підприємствами. *Науковий вісник Харківського національного університету : серія Економічні науки*. Харків: 2015 р. Вип. 15. Част. 3. С. 82–85.
68. Чобіток В., Літвінчик С. Системи інформаційного забезпечення транспортної логістики в підприємницькій діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 4. URL: <https://heralds.khmnpu.edu.ua/index.php/heralds/article/view/215/226>.

69. Крикавський Є.В. Логістика. для економістів: підручник. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. 448 с.
70. Крикавський Є.В., Похильченко О.А., Фертч М. Логістика та управління ланцюгами поставок. Львів. Вид-во Львівської політехніки, 2020. 848с.
71. Крикавський Є.В., Чухрай Н.І., Чернописька Н.В. «Логістика: компендіум і практикум. Частина І. Компендіум: теоретичні аспекти логістики». 2006. 338 с.
72. Боровик Т.В., Даниленко В.І. Транспортна логістика як фактор забезпечення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств. *Економічний простір*. 2022. No 177. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1050/1014>.
73. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Світовий ринок послуг: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 456 с.
74. Решетнікова О.В., Даниленко В.І., Боровик Т.В. Логістична інфраструктура як стратегічний елемент розвитку зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств. Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва: колективна монографія. Полтава: Видавництво ПП «Астроя». 2020. С. 143–150.
75. Шевчук А. Система логістичного забезпечення міжнародного товароруку. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 155–162.
76. Шевчук А.Л. Система логістичного забезпечення міжнародного товароруку. *Innovation and Sustainability*. 2022. №2. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/40/60>.
77. Голоднова Т.С. Актуальні питання удосконалення логістичного забезпечення в секторі безпеки та оборони держави. *Juris Europensis Scientia*. 2023. Випуск 2. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2023/13.pdf.
78. Болдурська О.О. Сучасні методи прийняття рішень щодо розміщення складів. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*. 2024. Київ. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/303940>.

79. Лелів Г. Глобальне управління 2025: вирішальний момент. Львів: Літопис, 2011. 120 с.
80. Марущак С.М., Почерніна М.В., Голомша Н.Є. Логістична складова міжнародної торгівлі: значення та порядок забезпечення. *Держава та регіони*. 2023. №3 (129). URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2023/3_2023/5.pdf.
81. Фільов Н.А. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра на тему: «Управління асортиментною політикою підприємства». Київ. 2023. С.31–38). URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9e0d282f-7530-4700-9eab-3bb50e236f74/content>.
82. Тюленєва Ю.В. Майстренко Н.В. Застосування методу ABC-XYZ-аналізу під час управління логістичними процесами аграрного підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №20. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/122.pdf>.
83. Алькема В.Г., Сумець О.М. Логістика. Теорія і практика: навч. посіб. Київ, Професіонал. 2008. 272 с.
84. Фролова Л.В. Логістичне управління торговельним підприємством: теорія та методологія : дис. ... докт. ек. наук : спец. 08.07.05. Донецьк, 2005. 483с.
85. Перебийніс В.І., Дроботня Я.А. Логістичне управління запасами на підприємствах: монографія. Полтава. ПУЕТ. 2012. 279 с.
86. Лопатін А.О. Сучасні методи вибору постачальника сировини наземним автотранспортом. Проблеми системного підходу в економіці. 2020. №4 (78). URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_78_2020_ukr/10.pdf.
87. Звонар Й.П., Фецинець В.В. Особливості застосування методів прогнозування для оцінки потенційних обсягів збуту. *Економіка і суспільство*. 2018. №14. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/50.pdf
88. Нікогосян Н.І., Титок В.В., Цяцько О.О. Дослідження інфраструктури та вибір місця будівництва складу. *Логістичний підхід. Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2018/13.pdf.

89. Мех Л.М., Кондрашова М.В., Шевченко О.С. Аналіз сучасних трендів світового мережевого ритейлу. *Проблеми та перспективи економіки та управління*. 2024. №4 (40). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/323162/313449>.
90. Орел А.М., Шавирін В.В., Шулик П.О. Дослідження впливу міжнародних ритейлерів на роздрібні мережі та змін споживчих вподобань. *Економіка та суспільство*. 2024. №68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4921/4864>.
91. Поручинська І.В., Поручинський В.І., Слащук А.М. Сучасні тенденції розвитку мережевого ритейлу: український та світовий досвід. 2023. Вип.2 (69). URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/2496/2965>.
92. Спяк Г. І. Основні тренди розвитку роздрібної торгівлі України в період нестабільності. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42456/1/2222.pdf>.
93. За рік повномасштабної війни релокувалися 800 компаній – Мінекономіки. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/03/03/novyna/ekonomika/rik-povnomasshtabnoyi-vijny-relokuvalysya-800-kompanij-minekonomiky>.
94. Top 50 Global Retailers 2024 URL: <https://nrf.com/research-insights/top-retailers/top-50-global-retailers/top-50-global-retailers-2024>.
95. Amazon now employs more than 1 million people. URL: <https://www.washingtonpost.com/technology/2020/10/29/amazon-hiring-pandemic-holidays/>.
96. Кліщ М.Ю. Бізнес-тренди ритейлерів в сучасних умовах глобальних викликів. *Економіка та суспільство*. Випуск 58. 2023.
97. Ahold, Delhaize complete merger agreement. 2015. URL: <https://www.supermarket-news.com/ahold-delhaize-merger/ahold-delhaize-complete-merger-agreement>.
98. Top 50 Global Retailers 2024 URL: <https://nrf.com/research-insights/top-retailers/top-50-global-retailers/top-50-global-retailers-2024>.

99. Мех Л.М., Кондрашова М.В., Шевченко О.С. Аналіз сучасних трендів світового мережевого ритейлу. *Проблеми та перспективи економіки та управління*. 2024. №4 (40). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/323162/313449>.
100. Top retail trends in 2023. Thoughtful leadership. URL: <https://www.mastercardservices.com/en/advisors/data-strategy-management/insights/top-retail-trends-2023>.
101. Кліщ М.Ю. Бізнес-тренди ритейлерів в сучасних умовах глобальних викликів. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 58.
102. Кліщ М.Ю. Бізнес-тренди ритейлерів в сучасних умовах глобальних викликів. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 58.
103. Іваненко Л.М. Сучасні процеси реагування ритейлу на глобальні тенденції купівельного поведіння. *Економіка і організація управління*. 2018. №2 (30).
104. Тренди та тенденції українського ритейлу у 2024 році. URL: <https://thepage.ua/ua/experts/chim-zhitime-ukrayinskij-ritejl-u-2024-roci>.
105. Тренди ритейлу 2023. URL: <https://www.c4r.eu/ukr/blog/trendy-riteyla/trendy-riteyla-2023>.
106. Top 50 Global Retailers 2023. URL: <https://nrf.com/research-insights/top-retailers/top-50-global-retailers/top-50-global-retailers-2023>.
107. Top 50 Global Retailers 2023. URL: <https://nrf.com/research-insights/top-retailers/top-50-global-retailers/top-50-global-retailers-2023>.
108. Ковальчук С.В. Аналіз стану та трансформацій роздрібного ритейлу: світові тренди та український сегмент. *Innovation and Sustainability*. 2024. №1.
109. Гаспарян С. Ритейл майбутнього: чого очікувати у 2018 році. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/serhij-hasparjan/ritejl-majbutnoho-choho-ochikuvati-u-2018-rotsi-2464924.html>.
110. Нові тенденції і виклики: як українські ритейлери адаптуватимуть бізнес у 2023 році. URL: <https://www.ucsc.org.ua/novi-tendencziyi-i-vyklyky-yak-ritejlery-adaptuvatymut-biznes-u-2023-rocz/>

111. Які інновації впроваджують українські ритейлери під час війни. 2022. URL: <https://ua-retail.com/2022/08/yaki-innovaci%D1%97-vprovadzhuut-ukra%D1%97nski-ritejleri-pid-chas-vijni/>

112. Орел А.М., Шавирін В.В., Шулик П.О. Дослідження впливу міжнародних ритейлерів на роздрібні мережі та змін споживчих вподобань. *Економіка та суспільство*. 2024. №68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4921/4864>.

113. Миколайчук І.П., Силкіна Ю.О. Сучасні тренди розвитку мережевого ритейлу в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2019. Вип. 57. URL: <https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1205-2019-57-06.pdf>

114. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Мережевий ритейл: сутність та особливості розвитку у воєнний період. *Економічний форум*. 2023. №4. URL: <https://e-forum.com.ua/en/journals/tom-13-4-2023/merezhevy-riteyl-sutnist-ta-osoblivosti-rozvitku-u-voyenny-period>

115. Дмитрук А. Чинники впливу на розвиток мережевого ритейлу. *Науковий вісник Полісся*. 2023. №2(27). С.67–77.

116. Дмитрук А.В. Генеза розвитку мережевого ритейлу. *Економіка та суспільство*. 2024. №70. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5380>

117. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Концепт логістичного забезпечення мережевого ритейлу. *Ефективна економіка*. 2025. №10. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7803>

118. Дразниця С.А. Деякі методичні підходи щодо оцінки ефективності онлайн-ритейлу. *Ефективна економіка*. 2014. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2843>.

119. Федоренко О.П. Аналіз та аудит забезпечення ефективної діяльності мережевого ритейлу. *Бізнесінформ*. 2023. № 9. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-9_0-pages-196_205.pdf.

120. Яремко А. О. Особливості комплексного компаративного аналізу торговельних підприємств у конкурентному бізнес-середовищі. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9. С. 145–150.
121. Голошубова Н. Розвиток торговельних мереж в Україні. *Ринкові дослідження*. 2011. № 1. С. 15–24.
122. Лабунець В.О., Ступчук С.М. Індикатори оцінки рівня ефективності комерційної діяльності підприємств. *Економічні студії*. 2018. №1(19). С. 46–49.
123. Сотник А.А. діагностика ефективності комерційної діяльності мережевого ритейлу України. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 63. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4111/4042>.
124. Ніколайчук О.А., Костакова Л.Д. Тенденції розвитку мережевих ритейлерів України. *Торгівля і ринок України*. 2021. №2(50). URL: <https://torgivlyan.donnuet.edu.ua/index.php/torgivlya/article/view/95/97>.
125. Дарчук В.Г., Недопако Н.М., Хащевацька О.С. Маркетингові дослідження бізнес-процесів мережевого ритейлу ТОВ «АДІДАС». *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2021. № 1(35). URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2531/2432>.
126. Олійник Т.І., Іванова М.О. Розвиток ритейлу в Україні. *Молодий вчений*. 2024. Вип. 1 (125). С. 126–129. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-1>.
127. Жовновач Р.І., Іванов А.З та інші. Економічний аналіз і оцінка ефективності забезпечення діяльності мережевого ритейлу та збуту товарів. *Вісник економічної науки України*. 2023. Вип. 1(44). URL: <http://www.venu-journal.org/download/2023/2023-1/11-Zhovnovach.pdf>.
128. Кривов'язюк І.В., Волинчук Ю.В., Кулик Ю.М. Діагностика в системі управління логістичною діяльністю підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 31. С. 65-72. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/handle/123456789/7245>.

129. Хмарська І.А., Сігаєва Т.Є., Бачинська О.М. Оцінки ефективності та якості управління логістичним потенціалом. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип.49.

130. Трішкіна Н.І. Критерії оцінки маркетинг-логістичного забезпечення виробничо-торговельного ланцюга. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип.16. Ч.2 URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_2_2017ua/30.pdf.

131. Міщук І.П. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 4. URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_9/I_P_MishchukTrade_enterprise_logistic_system_efficiency_evaluation.pdf.

132. Обруч Г.В., Сотніков Д.В., Костенко В.В. Оцінка ефективності логістичного менеджменту підприємств-ритейлерів. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. №87. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/28281/1/Obruch.pdf>.

133. Запша Г., Смирнова Н., Фомін Д., Заблоцький А. Методика оцінки ефективності логістичного менеджменту підприємства. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2024. Issue 5. URL: <https://www.ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/71/89>.

134. Титенко Л.В., Богдан С.В., Муравський О.Ю. Аналітичне забезпечення оцінки ефективності логістичного менеджменту підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 867–872.

135. П'ятницька Г.Т., Шевчун М.Б. Логістичні процеси в торгівлі: систематизація наукових поглядів та оцінювання впливу на управління підприємствами. *Бізнесінформ*. 2020. №7. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-7_0-pages-322_330.pdf.

136. Глоба М.С., Зозульов О.В., Гнітецький Є.В. Маркетингові метрики під час проведення бренд-аудиту. *Економічний простір*. 2024. № 190. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/30ed38d3-31fd-400a-9f00-7f9e1df97e90/content>

137. Лавроненко Г. Сутність та принципи сталого розвитку сфери торгівлі. *Економіка та суспільство*. 2024. №64. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-160>.

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4399>.

138. Павлова В.А., Абрамов М.Д. Обґрунтування системи критеріїв сталого розвитку підприємств сфери торгівлі. *Економіка та суспільство*. 2025. №78.

URL: https://www.researchgate.net/publication/396649008_OBGRUNTUVANNA_SI_STEMI_KRITERIIV_STALOGO_ROZVITKU_PIDPRIEMSTV_SFERI_TORGIVL_I.

139. Мамчин М.М., Найда В.В. Інтеграція роздрібної торгівлі України в умовах сталого розвитку. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2025. №1(13). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/may/38886/250524maket-210-221.pdf>.

140. Трішкіна Н.І. Критерії оцінки маркетинг-логістичного забезпечення виробничо-торговельного ланцюга. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип.16. Ч.2. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_2_2017ua/30.pdf.

141. Запша Г., Смирнова Н., Фомін Д., Заблоцький А. Методика оцінки ефективності логістичного менеджменту підприємства. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2024, Issue 5. URL: <https://www.ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/71/89>.

142. П'ятницька Г.Т., Шевчун М.Б. Логістичні процеси в торгівлі: систематизація наукових поглядів та оцінювання впливу на управління підприємствами *Бізнес Інформ*. 2020. №7. С. 322–330. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-322-330>. https://mail.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_7_0_322_330.

143. Герасимчук З.В., Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2007. 412 с.

144. Вахович І.М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації: монографія. Луцьк: Надстир'я. 2007. 496 с.

145. Вахович І.М., Камінська І.М. Фінансова спроможність регіону: діагностика та механізми забезпечення: навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2009. 400 с.

146. Ковальська Л.Л. Оцінка конкурентоспроможності регіону та механізми її підвищення: монографія. Луцьк: ЛДТУ. 2007. 385 с.

147. Мельник М.І. Інвестиційний клімат регіону: теоретичні та прикладні засади дослідження: монографія. Львів: ІРД НАН України. 2005. 304 с.

148. ТОВ «Сільпо-Фуд». URL: https://fuzzy.ua/ua/retail_chains/silpo/.

149. Сільпо – історія, кількість магазинів, фінансовий стан. URL: http://shareupotential.com/ru/Emitents/silpo_ua.html.

150. Мережа супермаркетів «Фора». URL: <https://fora.ua>.

151. ТОВ «Фора». URL: <https://www.ukraine.com.ua/egrpou/32294897/>.

152. Про компанію ТОВ «Омега». URL: https://varus.ua/about-company?srsId=AfmBOopfmuP1MceR8jhXBGo2Oq9E8AzOST_tW-txbO4c_ICy_AEz-6x_.

153. ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет». URL: <https://www.auchan.ua/ua/?srsId=AfmBOoquLDQN7DucN8BUIHhILHuSTLCuwaQke9JWKnR0bL0D-IFQMcdO/>

154. ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна». URL: <https://www.metro.ua>.

155. Офіційна звітність підприємства за 2020–2024 роки. ТОВ «Сільпо Груп». URL: <https://silpo.ua/reports?srsId=AfmBOooOxRHxcUsXUY4jV8n2dEE-cMI1BzuLCLIdyRFFZdPtE47qLFD> (дата звернення 20.10.2025)

156. Офіційна звітність підприємства за 2020-2024 роки. ТОВ «Фора». URL: <https://fora.ua/reporting> (дата звернення 20.10.2025)

157. Офіційна звітність підприємства за 2020–2024 роки. ТОВ «Омега». URL: <https://varus.ua/finansova-zvitnist?srsId=AfmBOoqOacIQGAbyQ1YK7qWgMPHQHohcaxvPMKtYy9HQCIJWH0zOLe2z> (дата звернення 20.10.2025)

158. Офіційна звітність підприємства за 2020–2024 роки. ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет». URL: https://auchan.ua/media/brandPage/35442481_Auchan_Ukraine_gipermarket_finansova_zvitnist_2024_rik.pdf?srsltid=AfmBOopMgoUuxTHy53JnEa16pPUjlsDPgAmDB6aOP0SU-ZocPfrUV8Fz (дата звернення 20.10.2025)

159. Офіційна звітність підприємства за 2020–2024 роки. ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна». URL: <https://www.metro.ua/about-metro/finansova-zvitnist> (дата звернення 20.10.2025)

160. Звіт про управління ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2024 рік. URL: <https://static.silpo.ua/content/f39a758b-c70c-484b-9f88-97e5aa418c6a.pdf>.

161. Звіт про управління ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2023 рік. URL: <https://static.silpo.ua/content/2024/07/05/6687db249d826.pdf>.

162. Звіт про управління ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2022 рік. URL: <https://static.silpo.ua/content/2023/07/05/64a56f7808283.pdf>.

163. Звіт про управління ТОВ «Фора» за 2024 рік. URL: <https://content.fora.ua/foracorp/upload/media/default/0001/01/c96286b959b08fd98f635fd3aa388071c5e9b8d0.pdf>.

164. Звіт про управління ТОВ «Фора» за 2023 рік. URL: <https://content.fora.ua/foracorp/upload/media/default/0001/01/bf5dab0d0bf3ab6fb036fd50ec473bfa818d9616.pdf>.

165. Звіт про управління ТОВ «Фора» за 2022 рік. URL: <https://content.fora.ua/foracorp/upload/media/default/0001/01/1566011fee9217c3d7ba5d139acb8dd5428c7b40.pdf>.

166. Dmytruk A. (2025). Analysis and Assessment of Trends in the Development of Network Retail in Ukraine. *Global Prosperity*, 5(3). URL: <https://gprosperity.org/index.php/journal/article/view/244>

167. Дмитрук А.В. Аналітичні дослідження розвитку мережевого ритейлу в Україні. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Підприємництво та бізнес-адміністрування: відновлення, сталий розвиток та інновації у післявоєнний час». 01 – 28 лютого 2025 року. м. Харків. URL: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://eprints.kname.edu.ua/68452/1/%D0%97%D0%B125-242-243.pdf

168. Ціни ростуть, купівельна спроможність падає. URL: <http://pmguinfo.dp.ua/ukraina/9253-tsini-rostut-kupivelnna-spromozhnist-padae-potribni-sistemni-rishennya-dlya-poryatunku-ekonomiki-antikrizovij-shtab-i-uspp>.

169. Доступність продуктів в Україні знизилася: як інфляція вплинула на купівельну спроможність. URL: <https://financenews.com.ua/4213-dostupnist-produktiv-v-ukraini-znyzylasia-iak-infliatsiia-vplynula-na-kupivelnna-spromozhnist/>.

170. Скільки українців виїхало за кордон від початку війни. URL: <https://businessua.com/suspilstvo/94829skilki-ukrainsiv-viihalo-za-kordon-vid-pochatku-viini.html>.

171. Гуменюк А., Білошкурська Н. Шляхи удосконалення логістичної діяльності підприємств. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/374189849_SLAHI_UDOSKONALENNA_LOGISTICNOI_DIALNOSTI_PIDPRIEMSTV/

172. Литовченко О.Ю., Шуміло О.С., Присяч К.Л. Сучасні методи логістики як інструмент підвищення ефективності підприємницьких рішень в епоху цифрової трансформації бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип.68. URL: https://www.researchgate.net/publication/387717103_SUCASNI_METODI_LOGISTIKI_AK_INSTRUMENT_PIDVISENNA_EFEKTIVNOSTI_PIDPRIEMNICKIH_RISEN_V_EPOHU_CIFROVOI_TRANSFORMACII_BIZNESU/

173. Гудзь О., Федюнін С., Щербига В. Диджиталізація як конкурентна перевага підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2016. № 3 (29). С. 18–24. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2019.031824>. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2215>

174. Малюта Л., Рудан В., Балусhevський К. Проблеми та перспективи розвитку транспортної логістики України в умовах воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 3. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.153>

175. Лут Є.П., Когут А.А., Тітаєва Е.С., Гармаш О.М. Сучасні концепції управління логістичними бізнес-процесами. *Проблеми підготовки професійних кадрів з логістики в умовах глобального конкурентного середовища*. Збірник доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції. м. Київ, 27 жовтня 2023 р. м. Київ, 2023. Національний авіаційний університет. С. 309–313. URL: <http://surl.li/xkyjov>.

176. Павлюк Т.С., Полусмяк Ю.І., Онопрієнко І.М., Потапенко А.О. Інструменти оптимізації логістичних процесів на підприємстві. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*. 2024. 1(27). С. 126–137.

177. Крос-докінг: що за послуга, кому й навіщо вона потрібна? URL: <https://wareteka.com.ua/uk/blog/shcho-take-kros-doking/>.

178. Гірна О.Б., Глинський Н.Ю., Кобилюх О.Я. Складські послуги і крос-докінг. *Економіка та суспільство*. 2021. №31.

179. Тарасюк Г.М., Іщенко В.С. Логістичне управління в діяльності підприємств: еволюція концепцій, управлінських підходів та тренди сучасності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 14.

180. Перевозова І.В., Сакун А.Ж. Логістична концепція виробничо-промислового підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 14 (2). С. 58–64. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvuumevcg%5F2017%5F14%282%29%5F%5F14

181. Войтович С.Я., Букало Н., Жуков І. Особливості застосування CRM систем у маркетинговому та логістичному управлінні закладами послуг. *Економічний форум*. 2023. №1. URL: https://e-forum.com.ua/web/uploads/pdf/Economic_Forum_Vol%2013_№1_Voytovych.pdf.

182. Мозгова Г.В., Морозов А.О., Фомін О.Д. Використання CRM-систем на українському ринку: особливості та перспективи. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. № 2(58). С.89–93.

183. Кобилуох О., Гірна О. Академічні візії. 2022. Випуск 10–11. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7025204>.
184. Соколов С.Ю., Несен Л.М. 2025. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/49132/24388.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.
185. Романенко Л.Ф. Трейд-маркетинг: особливості та тенденції розвитку. *Академічні візії*. 2025. Вип.40. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14999388>.
186. Розпорядження КМУ «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні на період до 2030 року» від 08.11.2017 №820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p#Text>.
187. Дзюбіна А.В. Імплементация концепції реверсивної логістики в умовах розвитку електронної комерції. *Economic journal Odessa polytechnic university*. 2019. №3(9). URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2019/No3/33.pdf>.
188. Галак І.І., Бабина Д.А. Перспективи використання реверсивної логістики в агропромисловому комплексі: екологічний аспект. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/47/059.pdf>.
189. Галак І.І., Бабина Д.А. Перспективи використання реверсивної логістики в агропромисловому комплексі: екологічний аспект. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/47/059.pdf>.
190. Матвієнко-Біляєва Г.Л., Ляліна Н.С., Котельнікова Ю.М. Основні напрями розвитку логістики підприємства та її основні концепції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24. Ч.2. С. 119–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_24%282%29_25
191. Розумна логістика: Як GPS-моніторинг оптимізує управління автопарками. URL: https://interdalnoboy.com/2024/11/21/rozumna_logstika_jak_gpsmontoring_optimzu_upravlnnja_avtoparkami.html.
192. Мігай Н. Логістичний аутсорсинг: базові концепції та роль у воєнний період. *Grail of Science*. 2023. Вип. 28. С. 64–70. DOI:10.36074/grail-of-science.

193. Сkochиляс Р.В. Аутсорсинг у транспортній логістиці: можливості для вантажних автомобільних перевезень. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. №12 (282). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/12/12.24._topic_Roman.-V.-Skochylias-32-41.pdf.

194. Когут М.В., Содома Р.І., Дубинецька П.П. Вплив аутсорсингу на ефективність бізнесу: аналіз вигод і ризиків. *Економіка та суспільство*. №57. 2023.

195. Atlasiko: Software Development Company. 2023. URL: <https://atlasiko.com/blog/it-community/best-countries-for-outsourcing/>.

196. Лут Є.П., Когут А.А., Тітаєва Е.С., Гармаш О.М. Сучасні концепції управління логістичними бізнес-процесами. *Проблеми підготовки професійних кадрів з логістики в умовах глобального конкурентного середовища*. Збірник доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції. м. Київ, 27 жовтня 2023 р. м. Київ, 2023. Національний авіаційний університет. С.309-313. URL: <http://surl.li/xkyjov>.

197. Hurch, L., Khmara, L. Development of "green logistics" in Ukraine ["Rozvytok "zelenoyi lohistyky" v Ukrayini"]. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University, Logistics*. 2014. № 811. P. 86–91.

198. Ваховська М.Ю. Логістичні центри в оптимізації матеріальних потоків регіону (на прикладі Автономної Республіки Крим): дис. канд. екон. наук: 08.00.05. Луцьк. 2010. 251 с.

199. Дерюгін О. В., Литвин В. В., Федоряченко С. О. Методи визначення місця розташування розподільного центру. *Науковий вісник НГУ*. 2010. №1. С. 84–86.

200. Статистика роздрібного товарообігу в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/trade/retail/>.

201. Георгіаді, Н. Г., & Голяк, А. Ю. (2023). Вектори оптимізації ресурсних потоків підприємств мережевої торгівлі. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 8. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-04-08>.

202. Георгіаді Н.Г., Голяк А.Ю. Модель оптимізації ресурсних потоків підприємств як елемент трансформації систем менеджменту в умовах розвитку ІТ-технологій. *Наукові перспективи*. 2025. № 11(65). С. 674-687. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11\(65\)-674-687](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11(65)-674-687).

203. Шостак Л.В., Ліпич Л.Г., Павлова С.В. Вплив електронної комерції на інновації бізнес-моделей та нові технології продажу на ринку. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9. URL: <https://journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/263>

204. Ліпич Любов Мультиканальні маркетингові комунікації на підприємствах роздрібної торгівлі. *Економічний форум*. 2023. №1. URL: <https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/4129>.

205. Баула, О., Лютак, О., Федішин, В. (2024). Розвиток електронної комерції та її вплив на вітчизняне та міжнародне бізнес-середовище. *Економічний простір*. 2024. № 191. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-47>.

206. Дмитрук А.В. Логістичне стратегування розвитку мережевого ритейлу. *Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія «Регіональна економіка»*. Випуск 22 (87). Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Л.Л. Ковальська. Луцьк : ВІП ЛНТУ. 2025.

207. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Маркетингово-логістичні інструменти забезпечення сталого розвитку мережевого ритейлу регіонів держави. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія. Економічні науки*. 2025. Том 26. №77(4). URL: <https://ven.chdtu.edu.ua/article/view/349814>

208. Ковальська Л.Л., Дмитрук А.В. Оптимізація логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2026. №1(295). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2026/01/1.26._topic_Liubov-Kovalska-Andriy-Dmytruk-177-188.pdf.

209. Дмитрук А.В. Логістичні інструменти розвитку мережевого ритейлу. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами*. Матеріали

XI Міжнар. наук.-практ. конф., Частина 1. Луцьк, 5 груд. 2025 р. Луцьк:
Надстир'я, 2025. 414 с. С. 313–315.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Баланс (Актив) ТОВ "Сільпо Груп" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	1000	5 314 749	4 121 238	4 226 036	3 097 800	2 182 012	3 167 243
первісна вартість	1001	6 660 993	0	0	0	0	0
накопичена амортизація	1002	-1 346 244	0	0	0	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	92 844	403 539	711 069	310 626	374 721	574 368
Основні засоби:	1010	8 935 275	10 768 202	16 845 784	17 226 900	15 613 778	14 930 507
первісна вартість	1011	11 646 233	0	0	0	0	0
Знос	1012	-2 710 958	0	0	0	0	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0	289 880	965 871	136 511
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	272 809	252 234	252 016	248 518
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	1 400 396	1 036 487	938 611	1 402 109
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0	0	14 560	15 780
Відстрочені податкові активи	1045	72 702	116 311	196 279	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	278 490	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	1095	14 694 060	15 409 290	23 652 373	22 214 755	20 386 742	20 529 462
II. Оборотні активи		0		0		0	0
Запаси	1100	5 225 826	5 622 330	6 461 632	5 973 568	4 819 319	7 340 800
Векселі одержані	1120	576 903	1 270 258	1 075 259	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 110 799	5 379 752	5 482 757	2 620 133	6 498 721	3 998 415
за виданими авансами	1130	457 128	0	0	943	256	0
з бюджетом	1135	27 699	19 883	51 946	46 204	40 278	27 241
у тому числі з податку на прибуток	1136	6 775	0	0	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	31	0	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 611 860	0	0	0	0	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	890 683	1 307 484	635 910	1 546 379	77 995	680 947
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 637 364	1 091 012	1 163 038	1 066 300	1 418 482	1 450 364
Інші оборотні активи	1190	466 070	120 450	137 550	201 156	116 716	65 138
Усього за розділом II	1195	14 004 363	14 811 169	15 008 092	11 454 683	12 971 767	13 562 905
Баланс	1300	28 698 423	30 220 459	38 660 465	33 669 438	33 358 509	34 092 367

Додаток А

Таблиця А.2 – Баланс (Пасив) ТОВ "Сільпо Груп" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Пасив		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	12 846 065	13 047 703	13 047 703	13 047 703	15 188 703	16 993 339
Резервний капітал	1415	0	0	0	0	43	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	- 11 018 563	- 14 196 238	- 16 042 417	- 23 772 439	- 25 623 369	- 25 564 360
Усього за розділом I	1495	1 827 502	-1 148 535	-2 994 714	- 10 724 736	- 10 434 623	-8 571 021
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		0		0		0	0
Довгострокові кредити банків	1510	739 204	2 752 810	1 464 696	1 397 278	1 673 193	1 357 419
Інші довгострокові зобов'язання	1515	8 391 700	6 101 569	9 583 891	12 088 615	12 013 927	11 160 737
Довгострокові забезпечення	1520	0	3 397 890	2 498 761	2 499 178	0	226 001
Цільове фінансування	1525	0	33 407	64 562	12 985	0	0
Усього за розділом II	1595	9 130 904	12 285 676	13 611 910	15 998 056	14 045 697	12 994 164
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		0		0		0	0
Короткострокові кредити банків	1600	85 464	774 588	2 373 923	3 274 126	2 925 022	2 756 924
Векселі видані	1605	3 700	1 438 015	1 604 645	2 017 479	1 971 174	2 180 424
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 747 845	294 163	522 902	880 061	1 967 575	418 462
за товари, роботи, послуги	1615	13 351 879	15 513 661	22 511 700	19 041 146	21 079 230	22 261 053
за розрахунками з бюджетом	1620	73 231	189 213	259 916	1 114 658	1 007 478	1 031 390
за розрахунками зі страхування	1625	19 984	0	0	0	0	0
за розрахунками з оплати праці	1630	70 722	0	0	0	0	0
за одержаними авансами	1635	410 510	558 718	264 605	517 061	269 131	409 391
Поточні забезпечення	1660	238 717	304 681	409 449	1 481 551	483 922	611 580
Інші поточні зобов'язання	1690	737 965	10 279	96 129	70 036	43 903	0
Усього за розділом III	1695	17 740 017	19 083 318	28 043 269	28 396 118	29 747 435	29 669 224
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0	0	0
Баланс	1900	28 698 423	30 220 459	38 660 465	33 669 438	33 358 509	34 092 367

Додаток А

Таблиця А.3 – Звіт про фінансові результати (Форма 2) ТОВ "Сільпо Груп" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Стаття		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Чистий дохід від реалізації продукції товарів, робіт, послуг	2000	62 446 681	64 402 634	72 784 231	69 990 601	84 727 987	93 017 469
Собівартість реалізованої продукції товарів, робіт, послуг	2050	- 47 340 607	- 47 249 897	- 52 182 935	- 50 815 360	- 60 419 457	- 65 098 324
Валовий: прибуток	2090	15 106 074	17 152 737	20 601 296	19 175 241	24 308 530	27 919 145
Інші операційні доходи	2120	476 469	323 521	412 331	725 090	906 959	931 098
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0	-8 879	0	0	0
Адміністративні витрати	2130	-814 404	-1 685 089	-2 775 764	-3 379 934	-4 342 286	-4 551 145
Витрати на збут	2150	- 12 940 169	- 15 581 479	- 18 533 954	- 17 517 107	- 19 669 097	- 21 367 252
Інші операційні витрати	2180	-79 846	-56 162	-121 299	-160 302	-63 819	-20 127
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 748 125	153 528	-417 390	-1 157 012	1 140 287	2 911 719
Інші фінансові доходи	2220	122 547	201 154	314 875	58 748	384 148	349 637
Інші доходи	2240	844 309	84 957	563 547	514 944	571 777	934 473
Фінансові витрати	2250	-2 105 372	-2 225 413	-2 358 809	-2 503 139	-2 909 288	-2 792 446
Втрати від участі в капіталі	2255	-106 091	-22 025	-2 814	-4 859	-9 668	-9 087
Інші витрати	2270	-235 435	-1 350 048	-16 678	-3 980 812	-930 310	-1 211 949
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	268 583	0	0	0	0	154 100
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	-3 157 847	-1 926 148	-7 436 039	-1 850 930	0
Витрати доходу з податку на прибуток	2300	-20 994	43 609	79 969	-196 279	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	289 577	0	0	0	0	154 100
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	-3 114 238	-1 846 179	-7 632 318	-1 850 930	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД		0		0		0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0	0	586	43	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	289 577	-3 114 238	-1 846 179	-7 631 732	-1 850 887	154 100
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ		0		0		0	0
Матеріальні затрати	2500	927 802	0	0	0	0	0
Витрати на оплату праці	2505	4 795 380	0	0	0	0	0
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 054 414	0	0	0	0	0
Амортизація	2515	2 131 861	0	0	0	0	0
Інші операційні витрати	2520	4 925 858	0	0	0	0	0
Разом	2550	13 834 418	0	0	0	0	0
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ		0		0		0	0

Додаток А

Таблиця А.4 – Витрати на збут ТОВ "Сільпо Груп" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Витрати на оплату праці		4 574 105	5 723 754	6 701 133	5 192 188	5 807 994	7 504 323
Знос основних засобів та АПК		3 041 048	3 646 030	2 741 031	3 233 145	3 422 090	3 492 327
Експлуатаційні, комунальні витрати та витрати на охорону		1 183 852	1 316 555	1 920 844	2 119 306	2 598 358	3 010 978
Амортизація нематеріальних активів		0	0	1 293 202	1 432 816	1 464 912	223 888
Відрахування на соціальні заходи		1 012 769	1 271 987	1 494 626	1 169 708	1 287 597	1 663 621
Матеріальні витрати		886 166	922 693	1 270 753	1 168 124	1 363 719	1 465 422
Витрати на оренду		450 706	508 367	601 606	828 172	1 189 839	1 117 099
Банківські послуги		362 281	508 635	631 062	365 109	591 110	718 159
Транспорт, логістика та складські послуги		232 158	275 078	369 036	223 427	301 435	524 278
Обслуговування необоротних активів		109 092	302 755	388 323	310 955	457 930	495 981
Торговий знак (і)		652 717	775 597	663 698	251 982	265 516	432 092
Рекламні послуги		125 718	149 670	267 240	158 019	241 071	306 829
Інформаційно-консультативні послуги		0	0	0	0	92 998	172 041
Витрати на утримання персоналу		34 024	45 171	55 493	59 439	73 038	86 120
Витрати на податки		0	0	11 927	220 169	8 084	46 485
Витрати на ліцензування та сертифікацію		0	0	0	0	36 754	39 570
Витрати на зв'язок		0	0	0	0	12 408	11 015
Страхування		0	0	0	0	5 925	9 390
Резерв на списання неотриманих податкових накладних		0	0	0	0	0	9 376
Комісійна винагорода		0	0	5 893	688 965	169	47 429
Інші витрати на збут		275 532	135 187	118 087	95 590	19 150	38 211
Всього витрати на збут		12 940 168	15 581 479	18 533 954	17 517 114	19 669 097	21 367 252

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Баланс (Актив) ТОВ "Фора" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	1000	370	394	0	0	0	0
первісна вартість	1001	1 119	1 216	0	0	0	0
накопичена амортизація	1002	-749	-822	0	0	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	27 273	23 322	0	0	0	0
Основні засоби:	1010	1 369 965	1 661 829	3 145 184	2 757 405	4 289 338	5 302 235
первісна вартість	1011	2 231 477	2 961 115	0	0	0	0
Знос	1012	-861 512	- 1 299 286	0	0	0	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	19 699	19 782	56 945	29 803	106 813	120 429
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	12 964	2 542	55 107	129 308
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	34 829	34 829	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	75 150	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	11 701	6 300	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	12 748	20 232	56 686	41 583	81 154	109 205
Гудвіл	1050	0	0	90 047	85 689	54 531	214 872
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	966	1 917	54 531	214 872
Інші необоротні активи	1090	6 919	924	0	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1 448 675	1 807 933	3 397 621	2 953 768	4 624 761	5 878 285
II. Оборотні активи			0		0		0
Запаси	1100	825 208	1 010 715	2 039 234	1 306 913	2 320 471	2 689 929
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	545 482	297 076	1 766 454	1 476 797	1 796 168	1 695 825
за виданими авансами	1130	4 612	331	8 580	2 457	5 898	3 242
з бюджетом	1135	0	0	949	383	9 160	9 502
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	953 675	1 159 603	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	378 574	325 524	415 684	335 572	1 134 364	1 690 774
Інші оборотні активи	1190	37 840	11 951	51 055	20 473	32 071	23 601
Усього за розділом II	1195	2 763 561	2 872 162	4 421 906	3 142 595	5 298 132	6 103 873
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	231 223	0	0	0	0
Баланс	1300	4 212 236	4 911 318	7 819 527	6 096 363	9 922 893	11 982 158

Додаток Б

Таблиця Б.2 – Баланс (Пасив) ТОВ "Фора" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Пасив		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	450 016	450 016	450 016	450 016	450 016	450 016
Капітал у дооцінках	1405	1 022	2 290	0	0	-	300 000
Додатковий капітал	1410	0	0	4 739	4 824	11 971	18 135
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-343 716	-382 707	-360 095	-369 946	-363 794	-246 454
Усього за розділом I	1495	107 322	69 599	94 660	84 894	98 193	521 697
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Довгострокові кредити банків	1510	78 763	549 784	273 000	249 781	274 040	165 947
Інші довгострокові зобов'язання	1515	465 518	530 549	1 265 994	897 236	1 651 569	2 105 457
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	4 522	6 787	0	0
Усього за розділом II	1595	544 281	1 080 333	1 543 516	1 153 804	1 925 609	2 271 404
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	754 357	667 529	750 275	815 343
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	372 961	283 648	392 502	448 324
за товари, роботи, послуги	1615	3 045 876	2 871 978	4 594 751	3 665 696	6 438 775	7 475 835
за розрахунками з бюджетом	1620	24 550	74 890	77 831	79 979	120 946	178 968
за одержаними авансами	1635	49 145	41 690	37 450	53 618	51 149	59 956
Поточні забезпечення	1660	76 300	93 080	335 255	104 370	130 438	175 800
Інші поточні зобов'язання	1690	95 183	205 702	8 746	2 825	15 006	34 831
Усього за розділом III	1695	3 560 633	3 761 386	6 181 351	4 857 665	7 899 091	9 189 057
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0	0	0
Баланс	1900	4 212 236	4 911 318	7 819 527	6 096 363	9 922 893	11 982 158

Додаток Б

Таблиця Б.3 – Звіт про фінансові результати (Форма 2) ТОВ "Фора" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Стаття		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Чистий дохід від реалізації продукції товарів, робіт, послуг	2000	14 253 205	16 375 890	18 920 074	19 593 543	29 493 148	34 952 621
Собівартість реалізованої продукції товарів, робіт, послуг	2050	- 11 368 106	- 12 583 863	- 14 267 100	- 14 308 731	- 22 038 194	- 25 224 750
Валовий: прибуток	2090	2 885 099	3 792 027	4 652 974	5 284 812	7 454 954	9 727 871
Інші операційні доходи	2120	118 453	130 045	186 315	149 811	294 484	304 186
Адміністративні витрати	2130	-95 405	-110 617	-166 230	-467 740	-788 393	-785 656
Витрати на збут	2150	-2 811 263	-3 598 881	-4 455 007	-4 330 998	-6 432 344	-8 532 697
Інші операційні витрати	2180	-8 785	-9 992	-12 780	-77 044	-9 456	-33 480
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	93 999	202 582	205 272	558 841	519 245	680 224
Інші фінансові доходи	2220	32 971	25 322	90 860	109 638	48 425	63 160
Фінансові витрати	2250	0	0	19 846	26 309	-548 030	-635 243
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	-265 726	-297 157	0	0
Інші витрати	2270	-144 629	-202 625	-53 869	-402 967	-104 668	-74 054
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-38 036	-46 508	-3 617	-5 336	-1 043	132 465
Витрати дохід з податку на прибуток	2300	-7 473	-7 485	21 351	15 103	15 185	-15 418
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0	17 734	9 767	14 142	117 047
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-46 159	-39 023	0	0	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			0	0			0
Інший сукупний дохід	2445	0	0	2 592	0	7 316	6 457
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	1 026	1 268	0	0	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-47 185	-37 755	20 326	9 767	21 458	123 504
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			0	0			0
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			0	0			0

Додаток Б

Таблиця Б.4 – Витрати на збут ТОВ "Фора" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Витрати на оплату праці		1 146 117	1 429 218	1 659 791	1 323 891	1 857 942	2 503 376
Знос основних засобів та АПК		415 225	552 991	562 405	684 117	967 783	1 233 202
Експлуатаційні, комунальні витрати та витрати на охорону		224 086	260 264	367 671	428 596	684 037	919 982
Амортизація нематеріальних активів		0	0	5	19	1 608	2 339
Відрахування на соціальні заходи		253 689	316 582	367 220	298 452	409 556	554 759
Матеріальні витрати		121 748	149 240	182 356	180 574	278 872	413 800
Витрати на оренду		63 104	66 032	78 384	65 322	113 204	163 533
Банківські послуги		0	0	191 124	120 304	218 347	281 714
Транспорт, логістика та складські послуги		0	0	126 588	211 618	304 787	478 885
Обслуговування необоротних активів		23 143	25 148	58 699	68 477	124 475	163 154
Торговий знак (і)		298 112	459 724	643 427	767 588	1 139 356	1 321 614
Рекламні послуги		0	0	58 365	26 639	71 438	82 648
Інформаційно-консультативні послуги		0	0	90 793	74 432	169 093	218 107
Витрати на утримання персоналу		26 186	24 205	29 466	13 181	24 462	126 297
Витрати на податки		0	0	769	27 447	8 084	46 485
Витрати на ліцензування та сертифікацію		0	0	0	0	36 754	39 570
Витрати на зв'язок		0	0	0	0	12 408	11 015
Страховання		0	0	0	0	5 925	9 390
Резерв на списання неотриманих податкових накладних		0	0	0	0	0	9 376
Комісійна винагорода		0	0	5 893	688 965	169	47 429
Інші витрати на збут		239 853	315 477	37 944	40 341	19 150	38 211
Всього витрати на збут		2 811 263	3 598 881	4 455 007	4 330 998	6 432 344	8 532 697

Додаток В

Таблиця В.1 – Баланс (Актив) ТОВ "Варус" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	1000	31 809	27 553	31 390	34 417	41 824	44 889
Основні засоби:	1010	1 512 745	2 339 732	2 879 884	2 763 031	2 504 291	2 680 031
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	47 355	32 083	114 455	59 008	46 113	69 649
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0	0	0	455
Відстрочені податкові активи	1045	3 280	9 230	0	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1 595 189	2 408 578	3 025 729	2 856 456	2 592 228	2 794 569
II. Оборотні активи			0		0		0
Запаси	1100	947 427	1 554 591	1 797 055	2 496 942	1 828 522	2 035 313
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	745 716	426 759	502 440	342 184	198 880	222 767
з бюджетом	1135	41 244	204 550	247 454	264 330	366 374	563 738
Гроші та їх еквіваленти	1165	347 666	165 665	241 442	683 309	1 463 397	516 424
Усього за розділом II	1195	2 082 053	2 351 565	2 788 391	3 786 765	3 857 173	3 338 242
Баланс	1300	3 677 242	4 760 143	5 814 120	6 643 221	6 449 401	6 132 811

Додаток В

Таблиця В.2 – Баланс (Пасив) ТОВ "Варус" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Пасив		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	111 149	111 149	111 149	111 149	111 149	111 149
Додатковий капітал	1410	0	17 320	27 690	31 996	35 290	35 290
Резервний капітал	1415	210 150	201 456	302 195	439 492	484 386	465 349
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-252 562	-127 838	-10 105	-19 886	135 963	190 177
Усього за розділом I	1495	68 697	202 087	430 929	562 751	766 788	801 965
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	115 471	178 851	24 526	22 629	12 487	0
Довгострокові кредити банків	1510	22 040	7 682	250 430	44 066	45 769	50 657
Інші довгострокові зобов'язання	1515	817 110	1 713 992	2 015 053	2 037 091	1 780 933	1 849 821
Усього за розділом II	1595	954 621	1 900 525	2 290 009	2 103 786	1 839 189	1 900 478
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Короткострокові кредити банків	1600	169 245	295 189	265 880	597 079	1 027 993	10 438
Векселі видані	1605	0	16 115	24 888	23 195	18 036	0
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	184 594	152 584	211 407	281 196	307 216	306 156
за товари, роботи, послуги	1615	2 273 053	2 167 987	2 556 974	2 989 762	2 377 132	2 995 044
за розрахунками з бюджетом	1620	18 951	16 431	12 317	17 193	97 770	105 986
за у тому числі з податку на прибуток	1621	8 081	9 225	21 716	68 259	15 277	12 744
Усього за розділом III	1695	2 653 924	2 657 531	3 093 182	3 976 684	3 843 424	3 430 368
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0	0	0
Баланс	1900	3 677 242	4 760 143	5 814 120	6 643 221	6 449 401	6 132 811

Додаток В

Таблиця В.3 – Звіт про фінансові результати (Форма 2) ТОВ "Варус" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Стаття		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Чистий дохід від реалізації продукції товарів, робіт, послуг	2000	11 027 752	12 221 900	13 704 907	14 578 554	17 514 375	20 023 583
Собівартість реалізованої продукції товарів, робіт, послуг	2050	-9 406 612	-	-	-	-	-
			10 215 164	11 304 421	11 972 600	14 581 189	16 182 634
Валовий: прибуток	2090	1 621 140	2 006 736	2 400 486	2 605 954	2 933 186	3 840 949
Інші операційні доходи	2120	111 173	156 942	149 153	107 712	89 716	85 351
Адміністративні витрати	2130	-209 191	-276 038	0	0		
Витрати на збут	2150	-1 281 022	-1 445 483	-1 709 792	-1 931 123	-2 069 900	-3 025 176
Інші операційні витрати	2180	-24 928	-14 724	-338 963	-286 581	-40 291	-55 996
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	209 941	426 421	-5 766	-25 225	494 090	391 324
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0	474 814	417 356	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	21 073	85 043	206 754	129 845
Інші фінансові доходи	2220	12 966	21 056	0	0	0	0
Фінансові витрати	2250	-189 247	-305 134	-355 092	-427 480	-420 826	-375 607
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	13 411	-92 402	0	0
Інші витрати	2270	0	0	-15 369	-17 341	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	33 660	142 343	138 837	-34 824	191 311	64 445
Витрати дохід з податку на прибуток	2300	-32 701	-26 273	-44 243	2 752	-48 867	-34 372
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	959	116 070	94 594		142 444	30 073
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0	0	-32 072	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД					0		0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0	0	0	58 299	5 104
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	959	116 070	0	0	200 743	35 177
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			0		0		0
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ					0		0

Додаток В

Таблиця В.4 – Витрати на збут ТОВ "Варус" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Витрати на оплату праці		278 190	390 992	442 517	478 792	481 290	1 081 043
Знос основних засобів та АПК		293 212	345 846	412 558	511 036	551 529	537 336
Експлуатаційні, комунальні витрати та витрати на охорону		254 155	280 304	367 671	424 586	429 436	698 759
Амортизація нематеріальних активів		0	0	1 608	19	0	2 339
Відрахування на соціальні заходи		59 538	70 641	82 093	95 335	107 946	134 895
Матеріальні витрати		121 748	149 240	182 356	180 574	278 872	413 800
Витрати на оренду		63 104	66 032	78 384	65 322	113 204	163 533
Банківські послуги		191 124	255 950	218 347	120 304	218 347	281 714
Транспорт, логістика та складські послуги		126 588	211 618	304 787	211 618	304 787	478 885
Обслуговування необоротних активів		23 143	68 477	124 475	68 477	124 475	163 154
Торговий знак (і)		298 112	459 724	643 427	767 588	1 139 356	1 321 614
Рекламні послуги		58 365	26 639	71 438	26 639	71 438	82 648
Інформаційно-консультативні послуги		90 793	74 432	169 093	74 432	169 093	218 107
Витрати на утримання персоналу		29 466	13 181	24 462	13 181	24 462	126 297
Витрати на податки		769	27 447	769	27 447	769	0
Витрати на ліцензування та сертифікацію		7 264	7 948	6 703	6 163	6 918	7 814
Витрати на зв'язок		0	0	0	0	0	9 275
Страхування		0	0	0	0	0	6 948
Інші витрати на збут		16 408	36 038	37 944	40 341	29 627	69 287
Всього витрати на збут		1 281 022	1 445 483	1 709 792	1 931 123	2 069 900	3 025 176

Додаток Г

Таблиця Г.1 – Баланс (Актив) ТОВ "Ашан" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	1000	42 576	26 119	23 072	12 971	5 537	10 814
первісна вартість	1001	155 278	166 506	176 148	177 922	180 429	188 627
накопичена амортизація	1002	-112 702	-140 387	-153 076	-164 951	-174 892	-177 813
Незавершені капітальні інвестиції	1005	73 309	75 102	223 062	145 913	50 941	67 844
Основні засоби:	1010	3 358 848	2 741 701	2 362 113	1 912 601	1 506 755	1 458 672
первісна вартість	1011	6 057 418	5 988 825	5 959 130	5 311 310	5 379 670	5 299 597
Знос	1012	- 2 698 570	- 3 247 124	- 3 597 017	- 3 398 709	- 3 872 915	- 3 840 925
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	15	0	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	16 385	2 382	9 661	26 738	16 874	15 016
Усього за розділом I	1095	3 491 133	2 866 742	2 617 908	2 098 223	1 580 107	1 552 346
II. Оборотні активи			0		0		0
Запаси	1100	1 251 034	1 326 672	1 389 591	1 508 727	1 284 917	1 122 602
Виробничі запаси	1101	991	1 026	1 185	3 358	3 794	4 464
Товари	1104	1 250 043	1 325 646	1 388 406	1 505 369	1 281 123	1 118 138
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	468 375	439 079	384 399	265 199	231 279	218 199
за виданими авансами	1130	40 549	39 011	39 693	55 563	41 802	44 273
з бюджетом	1135	21 247	15 004	11 143	3 965	4 866	2 214
у тому числі з податку на прибуток	1136	6 403	0	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 896	124 769	1 257	38 071	3 918	4 304
Гроші та їх еквіваленти	1165	837 264	477 384	383 703	251 751	262 897	11 258
Готівка	1166	19 552	19 821	15 709	37 026	3 142	32 913
Рахунки в банках	1167	261 525	203 395	68 889	6 037	71 171	7 538
Витрати майбутніх періодів	1170	4 764	10 138	10 453	10 852	11 918	8 212
Інші оборотні активи	1190	2 723	37 725	383 643	77 067	74 646	105 492
Усього за розділом II	1195	2 905 429	2 469 782	2 615 195	2 211 195	1 916 243	1 617 876
Баланс	1300	6 396 562	5 336 524	5 233 103	4 309 418	3 496 350	3 170 222

Додаток Г

Таблиця Г.2 – Баланс (Пасив) ТОВ "Ашан" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Пасив		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
I. Власний капітал		0	0				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 436 188	1 436 188	2 086 188	2 547 188	4 111 368	4 485 410
Додатковий капітал	1410	237	129	26	752	587	421
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	- 2 776 603	- 3 411 383	- 3 223 551	- 4 489 510	- 5 419 052	- 6 004 034
Усього за розділом I	1495	- 1 340 178	- 1 975 066	- 1 137 337	- 1 941 570	- 1 307 097	- 1 518 203
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Довгострокові кредити банків	1510	133 333	100	66 667	33 333	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 174 239	2 060 320	1 674 354	1 334 085	1 069 179	1 010 318
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	106 517	0	100 848	93 409
Цільове фінансування	1525	226	236	226	10	0	24
Усього за розділом II	1595	2 307 798	2 160 556	1 741 247	1 473 945	1 170 027	1 103 751
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Короткострокові кредити банків	1600	1 377 416	853 076	844 953	912 203	721 301	600 358
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	681 753	677 083	622 939	595 317	606 107	669 884
за товари, роботи, послуги	1615	2 617 742	2 956 365	2 598 427	2 312 218	1 895 772	1 958 909
за розрахунками з бюджетом	1620	141 263	144 961	212 805	97 545	111 612	13 299
за розрахунками зі страхування	1625	612	10 372	1 155	968	10 263	1 132
за розрахунками з оплати праці	1630	39 415	406	45 964	351	37 685	40 801
за одержаними авансами	1635	18 376	2 189	24 463	20 459	29 491	51 709
Поточні забезпечення	1660	286 469	224 058	265 652	133 538	172 268	118 511
Інші поточні зобов'язання	1690	265 896	222 629	244	660 983	48 921	192
Усього за розділом III	1695	5 428 942	5 151 034	4 629 193	4 777 043	3 633 420	3 584 674
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0	0	0
Баланс	1900	6 396 562	5 336 524	5 233 103	4 309 418	3 496 350	3 170 222

Додаток Г

Таблиця Г.3 – Звіт про фінансові результати (Форма 2) ТОВ "Ашан" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Стаття		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Чистий дохід від реалізації продукції товарів, робіт, послуг	2000	14 153 158	14 009 566	14 489 581	10 688 451	10 993 739	10 149 984
Собівартість реалізованої продукції товарів, робіт, послуг	2050	- 10 663 004	- 10 292 684	- 10 472 040	-7 888 949	-8 103 099	-7 224 861
Валовий: прибуток	2090	3 490 154	3 716 882	4 017 541	2 799 502	2 890 640	2 925 123
Інші операційні доходи	2120	120 206	147 049	186 261	137 029	144 756	315 632
Адміністративні витрати	2130	-567 808	-550 867	-497 764	-502 587	-550 481	-575 325
Витрати на збут	2150	-3 385 281	-3 212 019	-3 286 816	-2 651 668	-2 707 896	-2 744 062
Інші операційні витрати	2180	-44 461	-104 322	-58 647	-149 901	-68 277	-76 906
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0	0	360 575	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-38 719	-3 277	-367 625	0	-291 258	-155 538
Інші фінансові доходи	2220	31 949	1 835	98 283	6 293	1 424	1 775
Інші доходи	2240	34 734	48 107	579	41 035	7 529	21 047
Фінансові витрати	2250	-481 563	-634 851	-244 431	-736 095	-476 809	-428 661
Інші витрати	2270	-124 484	-44 063	-27 015	-205 208	-156 815	-34 084
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0	0	193 202	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-639 013	-632 249	-1 261 600	0	-915 929	-579 486
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0	0	193 202	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-639 013	-632 249	-1 261 600	0	-915 929	-579 486
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			0		0		0
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			0		0		0
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ					0		0

Додаток Г

Таблиця Г.4 – Витрати на збут ТОВ "Ашан" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Витрати на оплату праці		889 209	871 355	895 735	796 927	773 753	764 046
Знос основних засобів та АПК		988 039	851 652	786 064	591 894	520 247	519 318
Експлуатаційні, комунальні витрати та витрати на охорону		459 155	433 754	471 558	433 973	504 448	550 632
Відрахування на соціальні заходи		189 264	189 218	191 777	177 785	170 447	166 985
Матеріальні витрати		116 749	119 289	143 928	85 077	101 026	80 534
Витрати на оренду		0	0	0	0	14 859	1 202
Банківські послуги		126 781	15 473	172 482	78 685	10 077	95 598
Транспорт, логістика та складські послуги		77 563	50 386	31 992	10 257	11 268	12 345
Обслуговування необоротних активів		82 567	79 212	81 897	79 687	69 028	75 947
Рекламні послуги		83 063	85 269	99 548	27 246	40 616	34 217
Інформаційно-консультативні послуги		9 907	9 439	8 667	5 857	7 717	9 011
Витрати на утримання персоналу		52 457	45 049	46 496	39 851	37 653	35 491
Страхування		3 759	37 006	35 451	36 815	28 144	25 471
Інші витрати на збут		32 037	334 326	324 971	300 039	299 133	317 263
Всього витрати на збут		3 385 281	3 212 019	3 286 816	2 651 668	2 707 896	2 744 062

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Баланс (Актив) ТОВ "Метро" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	1000	76 355	69 996	75 423	183 138	286 269	381 584
первісна вартість	1001	135 931	145 438	172 832	308 277	468 662	64 023
накопичена амортизація	1002	-59 577	-75 442	-97 409	-125 139	-182 393	-258 646
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6 391	7 797	8 674	34 006	59 291	35 794
Основні засоби:	1010	2 455 630	2 472 560	2 497 542	2 365 005	2 417 984	2 604 223
первісна вартість	1011	4 266 669	4 456 996	4 693 654	4 896 682	5 181 273	5 588 944
Знос	1012	- 1 811 040	- 1 984 437	- 2 196 112	- 2 531 677	- 2 763 289	- 2 984 721
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	10	0	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	532 736	759 218	482 305	454 646	41 313	342 845
Інші необоротні активи	1090	71 596	55 169	43 585	27 949	28 395	36 017
Усього за розділом I	1095	3 142 717	3 364 741	3 107 528	3 064 744	3 205 069	3 400 463
II. Оборотні активи			0		0		0
Запаси	1100	1 419 409	1 812 038	2 045 976	1 990 953	1 972 090	2 026 682
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	114 478	99 879	157 545	41 739	66 405	67 102
за виданими авансами	1130	593 932	481 538	61 554	49 477	507 764	541 326
з бюджетом	1135	33 055	40 054	55 399	61 676	97 344	150 039
у тому числі з податку на прибуток	1136	185	185	185	185	185	185
Гроші та їх еквіваленти	1165	926 115	1 057 504	1 331 299	930 354	2 712 662	3 552 485
Інші оборотні активи	1190	215 432	177 642	226 945	222 471	184 263	158 526
Усього за розділом II	1195	3 302 420	3 668 655	4 432 703	3 741 963	5 540 528	6 496 160
Баланс	1300	6 445 138	7 033 396	7 540 231	6 806 707	8 745 597	9 896 623

Додаток Д

Таблиця Д.2 – Баланс (Пасив) ТОВ "Метро" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Пасив		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	510 842	510 842	510 842	510 842	510 842	510 842
Додатковий капітал	1410	11 685	11 685	11 685	11 685	11 685	11 685
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	- 4 380 357	- 3 857 830	- 5 382 083	- 6 040 405	- 6 462 960	- 6 354 827
Усього за розділом I	1495	- 5 583 756	- 6 106 283	- 4 859 556	- 5 517 878	- 5 940 433	- 5 832 300
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Довгострокові кредити банків	1510	5 284 400	5 732 034	5 102 229	6 820 320	7 390 603	7 691 547
Довгострокові забезпечення	1520	882	21 249	2 041	10 778	6 571	13 764
Усього за розділом II	1595	5 351 617	5 801 758	5 140 561	6 885 195	7 433 548	7 749 727
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			0		0		0
Короткострокові кредити банків	1600	300	1 215 886	0	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	2 965 189	2 877 457	3 708 320	2 449 204	2 979 378	2 817 965
за розрахунками з бюджетом	1620	182 971	168 029	190 906	84 212	32 477	35 993
за страховою діяльністю	1650	4 172	16 334	17 669	4 015	2 747	321
Поточні забезпечення	1660	33 298	25 173	41 739	6 914	187 572	125 575
Інші поточні зобов'язання	1690	1 465 721	2 512 513	3 300 592	2 852 819	4 050 308	4 996 453
Усього за розділом III	1695	4 951 350	6 815 394	7 259 226	5 459 390	7 252 482	7 979 196
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0	0	0
Баланс	1900	6 445 138	7 033 396	7 540 231	6 806 707	8 745 597	9 896 623

Додаток Д

Таблиця Д.3 – Звіт про фінансові результати (Форма 2) ТОВ "Метро" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Стаття		2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Чистий дохід від реалізації продукції товарів, робіт, послуг	2000	17 831 325	21 464 254	25 944 347	20 152 149	25 554 115	28 754 171
Собівартість реалізованої продукції товарів, робіт, послуг	2050	- 15 182 103	- 18 223 600	- 21 927 493	- 17 115 276	- 21 180 988	- 23 935 464
Валовий: прибуток	2090	2 649 222	3 240 654	4 016 854	3 036 873	4 373 127	4 818 707
Інші операційні доходи	2120	82 105	91 975	118 631	1 143 350	79 491	113 543
Адміністративні витрати	2130	-243 670	-288 171	-357 187	-39 315	-339 514	-287 832
Витрати на збут	2150	-1 787 173	-2 797 335	-3 236 775	-2 416 978	-3 546 025	-4 075 761
Інші операційні витрати	2180	-6 083	-14 135	-2 288	-24 877	-84 592	-7 132
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	694 401	232 988	539 235	1 121 325	482 487	561 525
Інші доходи	2240	1 136	121	736 346	661 928	440 704	317 287
Фінансові витрати	2250	-517 535	-394 913	-274 468	-22 057	-202 577	-143 637
Інші витрати	2270	-1 790 483	0	0	-2 193 347	-1 101 653	-556 757
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 312 986	0	1 001 113	0	0	178 418
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	-1 952 408	0	-630 664	-381 039	0
Витрати доходу з податку на прибуток	2300	-166 542	226 482	-276 913	-27 658	-41 516	-70 285
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 146 444	0	7 242	0	0	108 133
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	-1 725 926	0	-658 322	-422 555	
II. СУКУПНИЙ ДОХІД							
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ							
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ							

Додаток Д

Таблиця Д.4 – Витрати на збут ТОВ "Метро" за 2019–2024 роки, тис. грн.

Стаття / Показник	Код	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Витрати на оплату праці		670 969	837 733	1 035 333	1 154 673	1 157 090	1 402 166
Знос основних засобів та АПК		200 097	225 595	254 146	291 513	348 559	376 915
Експлуатаційні, комунальні витрати та витрати на охорону		278 337	304 803	399 473	341 329	422 254	460 556
Відрахування на соціальні заходи		43 362	43 362	53 867	62 016	70 176	6 963
Матеріальні витрати		18 186	28 675	28 107	47 971	83 357	97 314
Банківські послуги		156 118	228 178	26 913	128 458	200 713	228 362
Транспорт, логістика та складські послуги		23 512	41 963	58 885	21 773	39 874	4 746
Обслуговування необоротних активів		42 555	42 555	51 148	51 588	62 931	75
Торговий знак (і)		179 703	859 603	829 566	82 302	6 538	897 653
Рекламні послуги		83 063	85 269	58 269	378	202 412	61 708
Інформаційно-консультативні послуги		13 598	3 704	3 913	76	225	245
Витрати на утримання персоналу		10 048	3 446	5 274	3 541	8 408	11 109
Витрати на податки		43 362	43 362	53 867	62 016	70 176	6 963
Комісійна винагорода		67 196	64 794	68 305	8 653	126 547	189 518
Інші витрати на збут		95 819	93 611	116 933	56 331	130 523	150 109
Всього витрати на збут		1 787 173	2 797 335	3 236 775	2 416 978	3 546 025	4 075 761

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Львівська, 75, м. Луцьк, 43018, тел.: +38(0332)74-61-03
 e-mail: rector@lntu.edu.ua, web: www.lntu.edu.ua
 код ЄДРПОУ 05477296

18.03.2026 № 203/ед-14

на № _____ від _____

АКТ

про використання результатів дисертаційного дослідження аспіранта кафедри
 підприємництва, торгівлі та логістики
 Луцького національного технічного університету

Дмитрука Андрія Віталійовича

на тему: «**Логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого
 ритейлу в Україні**»

представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії при
 виконання науково-дослідних робіт кафедри підприємництва, торгівлі та
 логістики Луцького національного технічного університету

Цим актом підтверджується, що результати дисертаційного дослідження аспіранта Дмитрука Андрія Віталійовича використання при виконанні науково-дослідних робіт кафедри підприємництва, торгівлі та логістики Луцького національного технічного університету «Оптимізація логістичних потоків під впливом воєнних дій в Україні» (номер державної реєстрації 0123U101523).

Зокрема, при виконанні цієї науково-дослідної роботи Топаловим Р.М. здійснено обґрунтування підходу до вибору логістичних інструментів розвитку підприємств мережевого ритейлу, застосування яких дозволить сформувати та забезпечити конкурентні переваги мережевого ритейлу із врахуванням викликів воєнного та повоєнного періодів, а також оптимізувати його логістичні потоки.

Проректор
 з науково-педагогічної роботи
 та досліджень

Олена ЛЮТАК

УКРАЇНА

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

вул. Львівська, 75, м. Луцьк, 43018, тел.: +38(0332)74-61-03

e-mail: rector@lntu.edu.ua, web: www.lntu.edu.ua

код ЄДРПОУ 05477296

18.03.2026 р. № 802/01-14

ДОВІДКА

на № _____ від _____

про впровадження в навчальний процес результатів досліджень та розробок,
одержаних при виконанні дисертаційної роботи

Дмитрука Андрія Віталійовича

«Логістичне забезпечення підприємств мережевого ритейлу в Україні»

Науково-методичні розробки та результати досліджень Дмитрука Андрія Віталійовича, подані на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», сприяють якісній підготовці здобувачів та поглибленому оволодінні ними теоретичних знань та практичних навиків з освітніх компонент ОП «Логістика».

Положення сформульовані в дисертації, а саме: понятійний апарат «мережевий ритейл», «логістичне забезпечення», «логістичне забезпечення підприємств мережевого ритейлу», розроблена модель розвитку підприємств мережевого ритейлу, яка дозволяє індивідуалізувати вибір мети, інструментів, функцій та методів розвитку мережевого ритейлу на кожному етапі ланцюга поставок; запропонований диференційований підхід до вибору логістичної стратегії розвитку підприємств мережевого ритейлу, який дозволяє здійснити позиціонування підприємств мережевого ритейлу за тенденціями розвитку мережевого ритейлу та логістичним забезпеченням мережевого ритейлу; а також обґрунтований підхід до побудови алгоритму оптимізації логістичного забезпечення підприємств мережевого ритейлу, який дозволяє визначити оптимальне місце розташування логістичного хабу за критерієм мінімізації логістичних витрат та відстаней – використано при розробці навчально-методичних матеріалів, а також викладанні освітніх компонент «Логістика», «Економіка логістики», «Економіка торгівлі», «Підприємництво в сфері торгівлі» на факультеті бізнесу та права Луцького національного технічного університету.

Проректор
з науково-педагогічної роботи
та досліджень

Олена ЛЮТАК

ВОЛИНЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА

майдан Київський, 9, м. Луцьк, 43027, тел. (0332) 778 300,
e-mail: post@volynrada.gov.ua, web: https://new.volynrada.gov.ua, код ЄДРПОУ 00022444

08.05.2026 № 43051/2-26 на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження аспіранта кафедри
підприємництва, торгівлі та логістики
Луцького національного технічного університету
Дмитрука Андрія Віталійовича
**«Логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в
Україні»**

Довідка видана здобувачу наукового ступеню доктора філософії
Дмитруку А.В. в тому, що наукові положення дисертаційного дослідження було
враховано при побудові алгоритму оптимізації логістичного забезпечення
розвитку підприємств мережевого ритейлу. Застосування даного підходу
дозволило визначити оптимальне місце розташування логістичного хабу за
критерієм мінімізації логістичних витрат та відстаней, що сприятиме
задоволенню споживчого попиту, забезпеченню економічної результативності
розвитку підприємств мережевого ритейлу та отриманню зеленого ланцюга
поставок в межах Волинського регіону.

Голова

Григорій НЕДОПАД

**ЛУЦЬКА МІСЬКА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ
ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ**

вул. Богдана Хмельницького, 19,
м. Луцьк, 43025
тел.(0332) 777 955, 777 933, 777 932
факс (0332) 777 934

e-mail: econom@lutskrada.gov.ua

web: <https://www.lutskrada.gov.ua>

08.05.2026 № 29-9/984/2026

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
аспіранта кафедри підприємництва, торгівлі та логістики
Луцького національного технічного університету
Дмитрука Андрія Віталійовича
«Логістичне забезпечення розвитку підприємств
мережевого ритейлу в Україні»

Довідка видана здобувачу наукового ступеня доктора філософії Дмитруку А.В. про те, що наукові положення дисертаційного дослідження було враховано в процесі оцінки логістичного забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу Луцької міської територіальної громади. Запропонований методичний підхід шляхом оцінки тенденцій розвитку підприємств мережевого ритейлу, їх логістичного забезпечення та логістичного менеджменту дозволив здійснити ранжування підприємств мережевого ритейлу за рівнем логістичного забезпечення та відповідно здійснити їх позиціонування на ринку мережевого ритейлу.

Директор департаменту

Борис СМАЛЬ

№ 127 від 26.05.2026

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження аспіранта
кафедри підприємництва, торгівлі та логістики
Луцького національного технічного університету
Дмитрука Андрія Віталійовича
«Логістичне забезпечення розвитку підприємств мережевого ритейлу в
Україні»

Довідка видана здобувачу наукового ступеню доктора філософії Дмитруку А.В. в тому, що наукові положення дисертаційного дослідження було враховано при виборі логістичних інструментів розвитку ТОВ «Фора». Запропонований автором підхід до вибору логістичних інструментів розвитку мережевого ритейлу дозволяє їх індивідуалізувати на кожній ланці ланцюга поставок, сформувані відповідно мету та функціональну сферу застосування, визначити функції та критерії сталого розвитку. Застосування даного інструментарію дозволить зреалізувати критерії забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі, забезпечити комплексну інтеграцію ланцюга створення вартості, який відповідає умовам розвитку цифрового суспільства та глобалізації мережевого ритейлу.

Директор

_____

ДЛЯ
ДОКУМЕНТІВ
/О.А.Струков/

